

Vatra veche

Vatra veche

8

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul VII, nr. 8 (80), august 2015 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

INTESA / ACORD, (ulei pe lemn) • Ilustrația numărului: Franco Giannelli

Antologie „Vatra veche”

UȘA ÎNCHISĂ

Am închis și ultima scrisoare,
nu mai am cui scrie pe pământ,
o să mai trimit pe câte-o boare,

ce rămâne din ce-a fost cuvânt.

Nu mai am cuvinte pentru mine;
cum să-mparți ce ți-a rămas:
o secundă împietrită în clepsidră,
limbile căzute de la ceas?

Nu așteaptă nimeni să-i mai scriu,

din cuvinte a rămas cenușa;
fără ele ce-aș putea să fiu?
Dumnezeu închide după mine ușa.

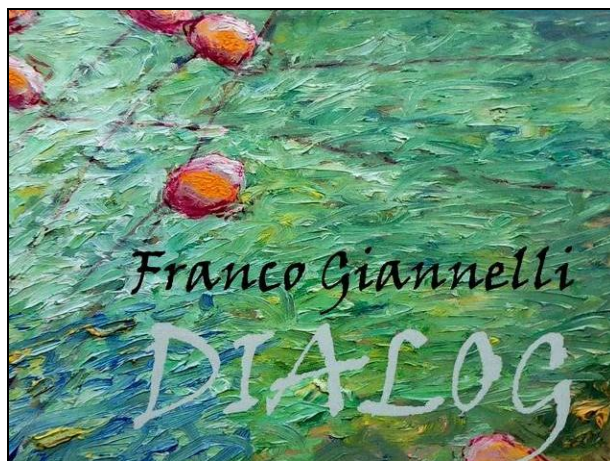
30 august 2015

NICOLAE BĂCIUȚ

Vatra veche dialog cu Norman Manea

SUMAR

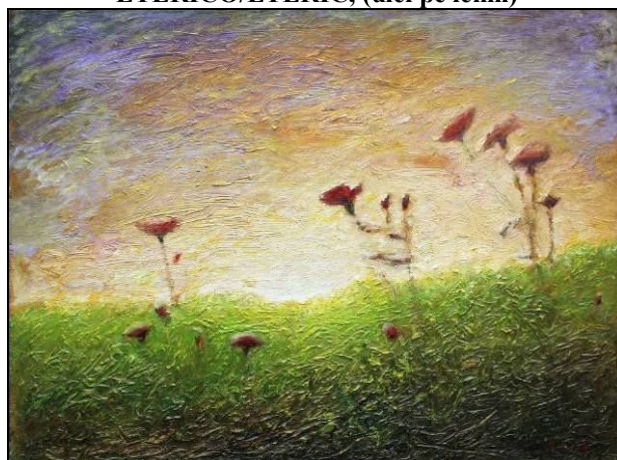
Antologie „Vatra veche”. Ușa închisă, de Nicolae Băciut/1
Vatra veche dialog cu Norman Manea, de Flavia Topan/3
Vatra veche dialog cu Slavco Almăjan, de Mihaela Albu/4
Ancheta „Vatra veche”. Exilul românesc: M. Săvulescu Vodouri, de N. Băciut/6
Poezia în paradoxism (Adam Puslojić), de Ion Păchia-Tatomirescu/7
Poeme de Traian Vasilecău/8
Coșbuc – 150. Semnul lui Coșbuc, de Ecaterina Țarălungă/9
G. Coșbuc și resuscitarea arhaicității unei lumi, de Marin Iancu/10
Identitatea ca barem de existență, de Ecaterina Țarălungă/11
Ileana Mălăncioiu, primele experiențe inițiatice, de Ioan Gheorghisor/13
Poeme de Adrian Botetz/15
Emanoil Bucuță: portretul, de Iulian Dămăcuș/16
La catedră. Vasile Voiculescu: Poezia rugăciunii, de Anca Elena Doboș/17
Două vechi istorii literare românești în limba germană, de Horst Fassel/18
Poeme de George Baciu/19
Atelier. Reinterpretări de mituri și legende, de Mircea Băduț/20
Vitrina. N. Steinhardt: Convorbiri, de Cristian Pătrășconiu/22
La miezul nopții lumina văzui, poem de Dumitru Ichim/22
Tablouri dintr-o expoziție afectivă (V. P. Lerner), de Ioana Părvulescu/23
Un om care merită să fie cunoscut (Veronica Pavel Lerner), de Nicolae Băciut/23
Poeme de George L. Nimigeanu/24
Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/25
Starea prozei. Castelul Caliopilor, de Daniel Drăgan/26
Cronica literară. Adrian Păunescu, „Repetabila povară”, de Dumitru Velea/28
Îndrăgostirea de zmeu (Petre Rău), de Lucia Pătrășcu/29
Surâsul dintr-o lacrimă (Mihaela Aionesei), de Cleopatra Luca/30
Până ce fructul oprit ne va fi merinde în rai (Dumitru Fânățeanu), de Ioan Negru/31
Via del Mar (Silvia Bitere), de Melania Cuc/32
Niciodată liman (Sabina Măduța), de Melania Cuc/33
Metaforele din livada poeziei (Ioan Vasiliu), de Livia Fumurescu/34
Amintiri înspinat (Virgil Carianopol), de Livia Ciupercă/35
Între romantism și modernismul la zi (Mihaela Oancea), de Dumitru Hurubă/36
Un poet „răstignit pe cuvinte” (Meniu Maximilian), de Ioan Vasiliu/37
Din Transilvania în marea cultură europeană (Hans Bergel), de A.I. Brumar/38
Cosmin și sosia lui (Valer Turcu-Iorga), de Aurel Podaru/39
Cartea visărilor (Ioan N. Oprea), de Vasile Filip/40
Bumbușca și alte povestiri (Veronica Oșorheian), de Iulian Dămăcuș/41
Vajnicul brigadier Marinică (Gheorghe Secheșan), de Adela Lungu-Schindler/41
Pamfletul (Dorin N. Uritescu), de Ileana Oancea/43
Cartea cu politice (Virgil Rațiu), de Melania Cuc/44
Bogat, lanul epigramei (Vasile Larco), de Mihai Batog-Bujeniță/45
Regii din Valea Regilor, poem de Răzvan Ducan/46
Pe cine deranjează patria și patriotismul (Rodica Lăzărescu), de N. D. Frunteletă/47
Marginalii. Broderii..., de Constantin T. Ciubotaru/48
Poeme de Armina Flavia Adam/49
Poeme de Silvia Bitere/50
Documentele continuității. Note și comentarii sociologice la „Romanul Marii Uniri”
(Mihail Diaconescu), de Aurel V. David/51
Poeme de Daniela Tiger/53
Un impostor aplaudat din ignoranță (Lucian Boia), de Octavian Căpățână /54
Convorbiri duhovnicești cu IPS Ioan al Banatului, de Luminița Cornea/56
Poeme de Cristina Terente/57
Lăcomia acceptată..., de Gheorghe Nicolae Șincan/58
Poeme de Daniel Mihu/58
Vatra veche dialog cu Maria-Daniela Pănzan, de Constantin Stancu/59
Poeme de Claudia Voiculescu/60
Teologie, filosofie și artă literară la Hermann Hesse și Mihail Diaconescu, de Tanța
Rotărescu/61
Poeme de Mihaela Oancea/63
Ochean întors. Ecolul mioritic, de Ben Todică/64
Ancheta „Vatra veche”. Casa Memorială „Simion Florea Marian”, de Luminița
Cornea/65
Poeme de George Echim/66
Biblioteca Babel. Angélica Santa Olaya, traducere și prezentare de Elisabeta Boțan/67
Vatra veche dialog cu Dimitrie Grama, de Emilia Țuțuianu/68
O noapte, închiși în cărciumă, de Bogdan Ulmu/69
Literatură și film. Vertij textual, de Alexandru Jurcan/70
Aferim! Sau despre un baroc românesc, de Darie Ducan/71
G. Ciprian și Dumitru Trancă, în timpul „dezghețului cultural”, de Marin Ifrim/72
Cehov. Livada de vișini, de Cristian Ioan/73
Publicație astristă de aleasă ținută, de Luminița Cornea/74
Incursiuni în istorie. Dobrogea, de Güner Akmolla/75
Nostalgiu. Toamna salcâmului, de Eugen Verman/76
Idila dintre cetini, de Alexnadru Decebal Seul/76
Festivalul de Poezie Religioasă „Credo”, 2015; Palmares/77
Poezia religioasă în Festival, de Sorina Bloj/77
Artă și credință, de Mihaela Aionesei/78
Miroase a măr răstignit în april, poem de Mihaela Aionesei/78
Lumea lui Larco/79
De la Păstora citire/79
Curier. Concursuri/80
Îsemnările unui jurnalist bătrân. Universitatea de Vară “N. Iorga”, de Ioan
Popescu/85
Franco Giannelli, de Elisabeta Petrescu, Costin Tuchilă, Eugenio Giusti, Pușa Roth,
Maria Paola Manzo/86
Ceea ce e firav, se integrează ușor, de Franco Giannelli/87
Oameni și frunze, de Ana-Cristina Popescu/88

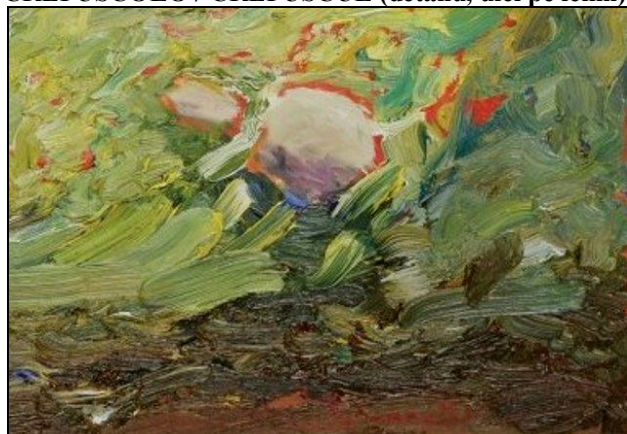
IN CORSA / FOFEAZĂ (detaliu, ulei pe lemn)

ETERICO/ETERIC, (ulei pe lemn)

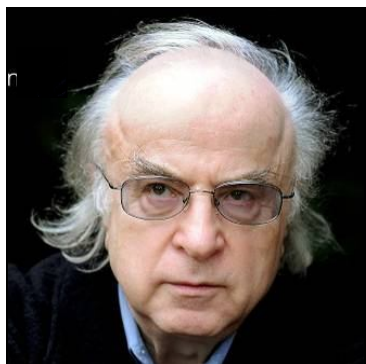

CREPUSCOLO / CREPUSCUL (detaliu, ulei pe lemn)

INFLESSIBILI / NEÎNDUPLECATE (detaliu, ulei pe lemn)

Vatra veche dialog NORMAN MANEA

**„AMERICA ESTE CEA MAI
BUNĂ ȘCOALĂ A
SOLITUDINII”**

– *Cum se împacă, la New York, „babilonul Lumii Vechi” cu cel al „Lumii Noi”? Care este, după atâția ani, petrecuți în marea metropolă, „gustul trecutului”?*

– Așa cum am scris adesea, New York-ul e „capitala dada a exilaților”. Babilonul exilului biblic se asociază cu „globalizarea” contemporană tot mai intensă, încât pe stradă întâlnești cam toată planeta. Marea metropolă găzduiește, deci, toate gusturile, inclusiv cel al trecutului, definit în multiplele sale meridiane și limbaje, dar și al viitorului, pe fețele adolescenților, fixate pe telefonul mobil, care îi conectează oriunde, ca și al prezentului, așa complicat și sucit, cum ni se arată.

– *„Sunt doar un biet nomad”, scrieți oarecum resemnat. Nomad, da; dar de ce „un biet”?*

– Biet – pentru că nu mai am energia și trepidația unui nomad viguros și lacom de noutate.

– *Ce înseamnă viața ornată cu „laurii exilului”? Ce să înțeleg aici prin „lauri”?*

– Laurii mi-au venit prin tot felul de distincții literare neașteptate, pentru care nu eram, în niciun fel, pregătit. Sunt, firește, lauri vremelnici, perisabili și încununează modest capul pleșuv al unui sceptic incurabil.

– *Se spune că, în general, suntem mai pregătiți pentru plecări decât pentru întoarceri! Dacă e adevărat, de ce oare?*

– Nu eram deloc pregătit pentru plecarea din România, deși statul polițist în care lăncezeam mă tot instruia despre urgența plecării. Și n-am fost

pregătit nici pentru întoarcere în patria care m-a exilat de două ori (la 5 și 50 ani) și care nu murea de dorul meu.

– *Despre contradicțiile României totalitare ați scris în Întoarcerea huliganului. Care credeți că sunt cele ale României de azi?*

– Contradicțiile României totalitare se prelungesc și azi, suplimentate de cele ale prelungitei tranziții spre nicăieri, în care revin vechi împotmoliri, inclusiv cele dinainte de comunism, dar și vagi speranțe, în care nu știi dacă poți crede. Corupția își continuă inventivele jocuri, politicienii par încă mai caragialieni ca în trecut. Și nici măcar fotbalul nu-și mai împlinște terapia burlescă...

– *De la moartea lui Mihail Sebastian au trecut 70 de ani. Puteți detalia, pentru lumea de azi, relația dintre „adversitățile exterioare” și „adversitatea interioară”? Privește această relație doar sufletul evreului?*

– Am afirmat, nu odată, că evreul reprezintă o esențializare a umanului, în calitățile și defectele sale. Chiar și așa fiind, adversitatea exterioară – în cazul său – a atins și atinge performanțe stupefiantă și azi, după holocaust, când arabii se măcelăresc între ei și măcelăresc orice „infidel” întâlnesc în cale, dar pe străzile Europei (să nu mai vorbim de Orientul Mijlociu) se scandează „omorâți evreul”, nu mahomedanul, care atacă (și) creștinătatea. Cât despre adversitatea interioară, aici Sebastian cita profetii și vehementul lor spirit autocritic, regășibil în destule incisive auto-incriminări, în care se relaxează mereu activul spirit critic iudaic. Iisus însuși a fost o întrupare a acestui spirit critic, exigent până la violența cu sine și ai săi.

– *Vorbiți, în Întoarcerea huliganului, despre „banalitatea feerică a normalității”. În ce sens poate fi banalitatea feerică? Cum ar putea arăta excepția de la această stare?*

– Banalitatea poate fi feerică, dacă tocmai ai ieșit din iadul unui lagăr de exterminare, în care banala hrană și banala căldură și banala conviețuire domestică erau abolite.

– *Cât de greu/ușor e de purtat prin lume ceea ce numiți casa melcului, limba ca „refugiul infantil al supraviețuirii”, cum spuneți dumneavoastră.*

– Casa limbii natale, patria scriitorului, este refugiul în care mă

regăsesc, și azi, cu toate tulburările pe care himera scrisului și agresiunea cotidianului ni le dăruiesc cu supra-măsură. Port cu resemnare și bucurie această „casă” cu mine, în care, surprinzător, supraviețuiește cel care am fost și încerc să rămân.

– *Care credeți că sunt, în general, bolile libertății? Cât de bolnavă este libertatea României de azi?*

– Libertatea este, până la urmă, ce anume realizezi din ea; altminteri, rămâne o noțiune prea vagă și inconsistentă. S-au realizat mari progrese sociale datorită dezinhibării, dar și excesele s-au văzut și se văd.

Destul să privim în jur la societatea contemporană, și la noua ei generație, crescută în libertate, pentru a vedea unde și cum se întâlnesc ignoranța, fudulia provincială, aroganța, candoarea culturală, arivismul, mitocănia etc. Nu sunt invenții ale libertății, au existat dintotdeauna, doar că acum și-au găsit o nouă îndreptărire și impulsuri sociale inedite. În România, situată mereu la „mijloc de bun și rău”, carențele universale se combină cu cele pitorești, ale locului.

– *Se poate învața singurătatea? Cum se vede ea de la New York? Poate fi, uneori, și intimitatea o formă de singurătate mascată?*

– Se poate – și viața este un pedagog tenace în acest sens. În Întoarcerea huliganului, relatez o discuție cu un diplomat italian, care îmi spune că America este cea mai bună școală a solitudinii. Probabil, pentru că aici comunicarea între oameni pare facilă și promptă, mascând ușor superficialitatea și efemerul. Intimitatea este continuu agresată de spiritul gregar al populismului și abundența clișeelelor, care agrează individul.

– *Cât ați pierdut și cât (ce) ați câștigat în anii exilului? Cum e să fii „bogat în pierderi”? Cum e să fii sărac în câștiguri?*

– Pierderile sunt mari și tipice – dislocarea, disposesia, anonimizarea, înstrăinarea, dar și câștigurile pot fi mari, și au fost, în cazul meu. Necunoscutul și-a deschis pentru mine multe ferestre, o experiență pedagogică, așa zice, esențială, care te situează în lume și te învață multe despre tine însuși și despre ceilalți. Un transfer stimulant, în relativitatea existenței noastre terestre.

FLAVIA TOPAN

Vatra veche dialog Slavco Almăjan

„AMERICA ESTE CEA
MAI BUNĂ ȘCOALĂ A
SOLITUDINII”

- *Dragă Slavco, ești poet de expresie românească în Serbia. Poți să îți faci o scurtă autobiografie cu referire specială la românitatea ta?*

- Îmi place să spun că sunt din Banatul Occidental. În felul acesta îmi asigur o poziție care mă eliberează de prejudecăți și stereotipuri. Nu trebuie să explic că aparțin unei comunități minoritare, că mă aflu dincolo de hotarele geografice ale literaturii române, că discursul meu poetic se deosebește de conceptul paradigmatic al postromantismului sau al impresionismului. Sunt născut într-o zonă minunată. Noi aici, zicem acestei zone, zona de codru, Banatul sârbesc fiind împărțit în trei mari zone: Banatul de Nord, Banatul de pustă și cel de la codru. Eu sunt, așadar, din zona de codru, o zonă formidabilă care se întinde de la Vârșeț și până la Biserica Albă, respectiv până la granița cu România, cu râurile Caraș, Nera, Dunăre. Aci e și extraordinara Pădure de Brazi de la Grebenaț, satul mamei mele și al poetului Vasco Popa.

- *Unde se află mai exact zona aceasta?*

- Regiunea se află la marginea Dunelor de nisip cu legendara Fântână a Fetei, unde Societatea de Limba Română organiza pe timpuri faimoasele *Colonii literare*, la care s-a profilat visul nostru literar. Deci Banatul Occidental, care este în partea de nord a Serbiei, în regiunea Voivodina, cu principalul ei oraș Novi Sad, unde am venit la studii și

unde trăiesc de peste 50 de ani, a devenit zona de interes permanent a ambițiilor noastre insuficient articulate de stilul nostru de viață. Tatăl, bunicul, străbunicul, strămoșii mei sunt dintr-o veche familie de Almăjeni, iar părinții mamei mele sunt dintr-o altă familie veche – a lui Mărilă, din amintitul Grebenaț. Bunicul meu era soldat Austro-Ungar și era pe front în Galiția. Părinții mei au trăit, până în 1918, în Austro-Ungaria, ca toți bănățenii. Interesant de amintit că românii de pe aceste meaguri au trăit istoria în mers, în mai multe state: în Regatul Sârbo-Croat-Sloven, apoi în Jugoslavia, în țara numită Serbia și Muntengu, și azi în Serbia. Am trecut prin istorie ca prin tramvai. Noi suntem copiii adoptivi ai istoriei asimetrice. A tramvaiului oprit în afara ambițiilor noastre contradictorii.

- *Fiind cetățean sârb, locuind în Serbia, scrii în ambele limbi?*

- În tinerețe, am scris în două limbi. Am plecat, într-un fel, pe urmele lui Vasco Popa și Floricăi Ștefan, poeți de mare respirație, care s-au realizat în limba sârbă, Vasco, după cum știe toată lumea, devenind cel mai mare poet sârb modern. Am publicat o singură carte în limba sârbă, iar volumul meu de debut, care poartă titlul *Pantomimă pentru o după-amiază de duminică*, a apărut în traducere, în „Ediția Princeps”, la una dintre cele mai importante edituri din fosta Iugoslavie. Pentru noi, lucrul acesta nu este ceva neobișnuit. Și Beckett și-a tradus cărțile sale, Cioran a scris în două limbri, Ionesco la fel. Traduc în ambele limbi, și în română și în sârbă. Este un mare avantaj să simți cultura altor popoare, mai ales să înțelegi discursul poetic.

- *Avantajul de a cunoaște din interior aceste culturi, să fii familiarizat cu toate curentele și mișcările literare...*

- Da. Pe timpul ex-Iugoslaviei am fost la curent cu mișcările literare din Serbia, Croația, Slovenia, Bosnia și Herțegovina, Muntenegru, Macedonia. Am participat la numeroase reuniuni organizate în diferite centre din întinsul Iugoslaviei.

- *Cunoscută fiind relația specială în plan literar dintre România și Iugoslavia, sunt convinsă că la aceste întâlniri veneau și scriitori români.*

- La multe din aceste reuniuni au participat scriitorii români. Ceea ce

merită amintit este faptul că la toate aceste reuniuni scriitorii din România au fost foarte activi și expunerile lor au trezit mare interes. A traduce din limba română în limba sârbă și invers este un lucru extraordinar. Să găsești alternative, soluții, să simți ritmul limbajului poetic e un lucru formidabil. Eminescu, Argezi, Barbu sunt foarte greu de tradus în limba sârbă. Nichita, Blaga nu-mi dau pre mari greutăți. E o mare satisfacție când duci poemul la bun sfârșit. Te simți de parcă ai consuma un vin bun de regiune sau ai participa la realizarea unui vis de tinerețe.

- *Ca poet de limba română cu o activitate îndelungată și bogată, ai cunoscut de-a lungul timpului mulți scriitori români. Ar fi interesante relatari ale acestor întâlniri. Ce amintiri ai legate de întâlnirile voastre?*

- Am cunoscut mulți scriitori români. Unii dintre ei au trecut prin casa mea, care a fost deschisă pentru toți scriitorii care veneau la Novi Sad. Practic nu există scriitor care a venit la Belgrad sau Novi Sad și care nu a participat în emisiunile mele la radio sau televiziune, deoarece acolo am lucrat un timp. La Postul de Radio Novi Sad, am fost lung timp redactorul rubricii culturale, am avut o emisiune foarte îndrăgită de ascultători – *Album artistic sonor*. Primul poet care a venit în Iugoslavia a fost Anghel Dumbrăveanu, cu care am tradus prima antologie din poezii sârbi și croați. Am lucrat câteva luni. Cartea a fost publicată la București la Editura Albatros, în 1973. Este prima antologie din lirica iugoslavă care a apărut în România. Mircea Tomuș a scris o prefață. Era un proiect mare pe care, din păcate, nu l-am realizat. Anghel mi-a spus: „Am să-ți aduc câțiva scriitori minunați. Te vei mira cât de minunați sunt. Voi veni cu Nichita Stănescu, cu Petre Stoica, cu Mircea Tomuș.”

- *Și ... au venit?*

- Nu a trecut mult timp și a venit cu prietenii săi. Despre Nichita se discuta deja în redacția Postului de Radio Novi Sad, dar și la Casa de Presă și Editură „Libertatea”. Nichita era poetul care ne lipsea. Românii din această zonă, mă refer la iubitorii de literatură, au avut mare nevoie de →

MIHAELA ALBU

un Nichita Stănescu, gândea ca și noi, discursul său poetic l-am înțeles din prima secundă. Limbajul său ne era aproape inspirativ, încurajator. A participat în mai multe emisiuni ale mele.

- *Ce alți scriitori din România te-au mai vizitat?*

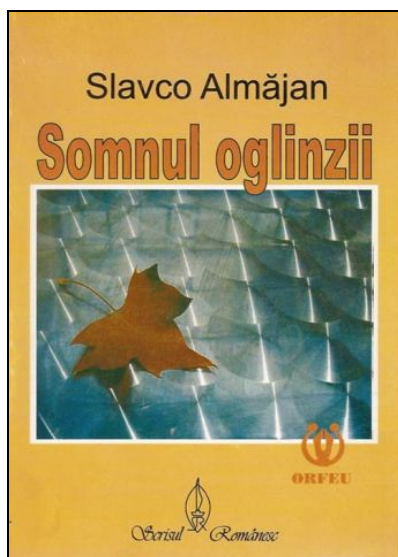
- Prin casa mea a trecut și Sorescu, la fel un poet de excepție, mai discret, mai tainic, care mi-a cerut să-l duc la Timoc. Intenționa să studieze obiceiurile, cântecele străvechi, să scrie o carte despre zona aceea specifică. Apoi Marin Mincu, despre care am păreri foarte bune; trebuie citită poezia sa *Plângerea lui Nichita*, scrisă în decembrie 1983 și inclusă în volumul *Vine frigul!* La Belgrad, l-am cunoscut, în 1967, pe Eugen Barbu, care venise dintr-o mare călătorie cu un grup de scriitori români. Eram în Grădina de vară a Uniunii Scriitorilor de la Belgrad. Era iulie, cald, spre seară. Mi-a dat romanul *Groapa*. Pe mine m-a impresionat în mod deosebit romanul său *Pricipele*, cred că e o carte unică, ieșită din contextul general al literaturii române. Așa cum cele *11 elgii* sunt o carte unică. Nichita era fermecător, spontan, fin, era un nobil. Cu Marin Mincu, Ioan Flora și Adam Puslojici am stat la mine în casă o noapte întreagă. Mincu a discutat înflăcărat cu Nichita despre starea poeziei la sfârșit de veac, deoarece veacul 20 era pe sfârșite. În primii ani după revoluție, la Belgrad, la *Întâlnirile de Octombrie*, cunoscuta reuniune internațională, a fost Dinescu, a trezit o mare curiozitate. A vorbit foarte frumos.

- *Lista pare a fi lungă*

- Da, sosirea scriitorilor români la noi a continuat. Îmi amintesc de Ovidiu Cortruș, Andrițoiu, Gabriela Melinescu, Georgeta Horodină.

- *Presupun că ai cunoscut mulți scriitori și aici, în România, la vizitele tale în țară...*

- La București, i-am cunoscut pe Ana Blandiana, pe Dorin Tudoran. Ei erau foarte tineri, talentați, apreciați deja de critica literară. Am avut prilejul să-l cunosc pe Doinaș, Dan Hăulică și mulți alții. Eram într-o delegație cu Igor Mandici din Zagreb. Am fost primiți la *Secolul XX*. Am rămas adânc impresionați de domniile care au lucrat în această redacție. Era prin anul 1971, oamenii discutau înflăcărat despre Marshall McLuhan

și, aproape că nu veți crede, despre mijloacele de comunicare electronică! Erau formidabili, oameni distinși, cu larghețe, deschiși spre fenomenele noi ale vieții. Știu că am citit cu un interes deosebit anumite texte ale lui Dan Hăulică și poezia lui Doinaș.

Am cunoscut la fel un om de o rară finețe intelectuală, pe Liviu Petrescu. L-am întâlnit și la New York, dar și la Cluj, unde am primit *Marele Premiu Lucian Blaga*. L-am cunoscut foarte bine pe Ioan Alexandru, un mare poet (primele lui volume *Infernul discutabil*, *Vămile pustiei*, excepționale), am fost o dată la el acasă, cu Ioan Flora, pe 15 iunie. La miezul nopții ne-a cântat cu copiii și soția. Era o noapte nemaipomenită. Ne-am amintit de Eminescu, de Caragiale, de multe alte momente și celebrități ale literaturii române. Când am ieșit din casa lui Alexandru, spre dimineață, mașinile parcate în apropierea casei sale erau acoperite cu flori de tei.

L-am cunoscut și pe Geo Bogza, care avut o seară excepțională la Matica Srpska, o intuiție de mare renume de la Novi Sad, apoi pe Gellu Naum, Eugen Simion, care a făcut o vizită Catedrei de Limba Română de la Novi Sad, pe Paul Miclău, care a scris un text foarte frumos despre volumul meu de versuri *Liman trei*. Pe Breban, Țepeneag, Prelipceanu i-am cunoscut într-o vară la Neptun, la o reuniune internațională a scriitorilor, și pe mulți alții. La Timișoara, într-o toamnă, în timpul unui simpozion, am avut prilejul să-l cunosc pe Adrian Marino. A lăsat o impresie foarte puternică asupra mea. Mi-a povestit câteva momente din viața sa,

în mod aparte despre *Dicționarul de idei literare*. M-a întrebat ce știu despre Vasko Popa. I-am spus ce am știut.

- *Presupun că l-ai cunoscut pe Vasko Popa...*

- Desigur, l-am cunoscut bine pe Vasko. I-am spus lui Marino că Vasko, pe lângă faptul că era un mare poet, mai era și un mare editor. S-a îngrijit de o ediție excepțională *Metamorfoze*, la prestigioasa Editură Nolit, din Belgrad. Era la curent cu cele mai noi apariții editoriale din lume. În urmă cu doi ani la Novi Sad a fost Cărtărescu, Ion Mureșan, Cornel Ungureanu, o echipă foarte bună de poeți, despre care am scris. Au avut o șezătoare literară foarte reușită la Academia de Știință și Arte.

- *Ai amintit de vizita la New York. Cu ce scriitori români din exil te-ai întâlnit?*

- La New York, am cunoscut-o pe Nina Casian, la Centrul Cultural.

- *Faptul că ai întâlnit mulți scriitori români, din generații diferite, că ai avut prilejul să discuți cu ei, că ai tradus unele cărți importante de poezie, că ai participat împreună cu aceștia la reuniuni literare a avut, presupun, o mare importanță în cunoașterea, să spun așa, din interior, a literaturii române.*

- Toate acele întâlniri, de acum douăzeci de ani și mai bine, au o avut o însemnătate deosebită pentru mine și colegii mei de breaslă. Am început să discutăm serios despre literatura română, despre modernitatea acestei literaturi. Nichita, Sorescu, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, mai târziu și Dinescu, erau citați și recitați cu înțeles deosebit. Ne-am împărțit în grupuri. Am venit cu argumente tari în favoarea poeziei moderne. Eram încă departe de sfârșitul veacului XX. Ce vremuri, ce discuții înflăcărâte legate de sensul literaturii! Noi n-am descoperit numai literatura română modernă, noi ne-am descoperit pe noi, am descoperit vocația modernității în această zonă.

- *Crezi că s-a schimbat ceva în ansamblul poeziei românești? Tu continui să scrii în limba română?*

- Astăzi discursul poetic e altul, deoarece și întrebările noastre esențiale sunt altele. În fiecare dimineață mă întreb: vrei să fii fericit sau să scrii? Și, fără să gândesc prea mult încep să scriu. În limba română, firește.

Exilul românesc

MONICA SĂVULESCU VODOURI

-Exilul a rupt, geografic, familii în două – o parte a rămas în țară, cealaltă s-a stabilit peste „dincolo”. Ce suferințe particulare ale acestei rupturi aduce exilul? Indiferent de motivele lui?

-Ruperea de familie este întotdeauna grea, indiferent dacă pleci la o mie sau la zeci de mii de kilometri depărtare. Nu toată lumea are însă simțul familiei la fel de pronunțat. Societățile moderne cultivă chiar o formă de independență față de acest sentiment. În general, cred, la oamenii mai lipsiți de mijloace materiale acest simț este mai dezvoltat, el însemnând și un prim prag de înțajutorare. Deci, suferințele exilului... de la om la om.

-Care sunt vămile exilului? Ce praguri sunt mai greu de trecut de către un exilat?

-Cel mai important comandament în cazul unui exilat este stăpânirea limbii țării gazdă. Doar că și aici, de la om la om. Unii lucrează și în țară cu câteva sute de cuvinte. Pe acelea le deprind ușor și într-o limbă străină și viața merge înainte. Altfel stau lucrurile atunci când în profesie limbajul este un instrument de lucru. Deci și aici greutățile sunt diferențiate, în funcție de nivelul pretențiilor.

-E diferit modul de asumare și manifestare a exilului românesc, comparat cu exilanții altor țări europene? Nu doar din perioada comunistă, ci și înainte și după aceasta!

-Depinde unde este situată țara în care ai emigrat. În nord, în sud, departe de România, aproape. Același lucru și în cazul altor popoare. Italianul exilat în sudul Franței suferă mai puțin decât grecul exilat în Finlanda. Omul este un complex de determinări. Geografice, climatologice, religioase, istorice. Politicul vine mai târziu. Și chiar și în cazul exilatului politic, ceilalți factori constitutivi pentru personalitatea unui om sunt la fel de importanți. Indonezienii emigrați în Olanda din rațiuni politice erau la fel de nefericiți ca africanii emigrați din cauza foamei. Printre românii emigrați înainte de '89, am descoperit multe trăsături comune cu cei care au emigrat după '89. Doar că, bineînțeles că să trăiești cu imposibilitatea întoarcerii din rațiuni politice sau să pleci cu cheia apartamentului în buzunar și mașina garată-n garaj, pentru a-ți mări bugetul, nu-i același lucru.

-Ce șanse are scriitorul român care pleacă în exil? Dar omul de știință? Dar omul fără pretenții intelectuale, fără mari nevoi culturale?

-Scriitorul săvârșește un act de sinucidere. Bineînțeles și în funcție de ce scrie. Dacă are ceva de spus, la un moment dat, cine știe cum și cine știe când, își va găsi totuși calea. Dacă nu are nimic de spus, el e mort și-n țară. Omul de știință cred că are mai multe canale de manifestare, nu toate legate de limbă sau facilitate de lingua franca secolului nostru, engleza. Cel care nu are nevoi culturale, se plânge de alte lucruri: caută murături ca acasă, vrea să danseze geamurile, vrea nuntă cu dar, deci și el are greutățile lui de adaptare. Ar trebui însă să se țină cont de către forurile din țară care, vezi Doamne, sprijină diaspora, că românii nu au plecat peste granițe ca să poarte ițari și să cânte din frunză. Ei vor să fie sprijiniți să-și cumpere mașini, să-și dea copiii la studii, să-și clădească case la nivelul localnicilor din străinătate. Spun asta fiindcă atunci când se gândesc la diasporă, cei din țară îi trimit un ansamblu folcloric. Bune or fi și astea, dar nu pentru toți.

-Cum se poate afirma profesional, social, un exilat?

-Întrebare la care un știu ce să răspund. La fel ca în țară, prin muncă, prin aspirația de a depăși condiția medie.

-Ați resimțit discriminarea, din perspectiva condiției de exilat?

-M-am mobilizat cu tot ce a însemnat calitate și putere în mine, să nu dau ocazia ca o asemenea atitudine să se manifeste față de mine. N-a fost ușor.

-Ce loc ocupă credința în exil? Dar prietenii?

-Nu sunt un om religios, sunt atee, deci nu pot vorbi decât din aceasta perspectivă. Prietenii în schimb sunt colacul de salvare..

-Ce perspective are ecumenismul în armonizarea relațiilor dintre exilați și populația țărilor gazdă?

-Nu știu. Nu am această experiență.

-Ce-l poate face, cu adevărat, fericit pe un exilat?

-Recunoașterea calităților lui.

-Cum se poate pierde identitatea etnică în exil?

-Cei care și-o pierd, nu știu de fapt cine sunt. Sau nu sunt nimic, deci nu au ce pierde.

-Este integrarea exilaților o problemă insolubilă? Cum sunt priviți cei care-și caută o altă patrie?

-După emigrare, trebuie să trăiești cu sentimentul că ești și-și nu nici-nici. Trebuie să vezi emigrarea ca o îmbogățire, nu ca o sărăcire. Ajungi să știi mai multe despre lume, să te descurci în mai multe cadre de existență. Nu știu dacă e bine să emigrezi sau nu, dar dacă ai făcut-o, trebuie să te înveți să trăiești cu sentimentul că nu ești în pierdere, ci în câștig. Și, evident, trebuie să te străduiești mult pentru asta.

-Care ar putea fi, pentru un exilat, înțelesurile dictonului latin „ubi bene, ibi patria”!

-Patria e una. Țările sunt multe.

-Cum se vede țara natală din exil? Cum se raportează imigrantul la țară, la valorile ei? La neîmplinirile ei? La așteptările ei?

-Se raportează. Nu mi se pare însă adecvat sentimentul de proprietate. Știi, “țărișoara mea”. Cine manifestă acest sentiment, trebuie să stea acasă. Emigrarea ne învață să fim globali, cu iubire de om, indiferent de pe ce planetă ar fi el, atâta vreme cât trăim cu el în vecinătate. Asta este de fapt, cel mai mare câștig.

-Cine, de ce s-ar reîntoarce din exil în patria mamă?

-Complicatele căi ale destinului fiecărui om.

-Ce compromisuri nu poate evita un român care alege să emigreze?

-Orice compromis se poate evita, în afara și înăuntrul țării. Compromisurile țin de structura individuală, nu de locul pe hartă.

-Ce mai înseamnă pentru el patriotismul, naționalismul?

-Patriotismul este sentimentalismul față de o parte a biografiei tale, trăită pe alte meridiane. Asta nu se pierde niciodată, te însoțește așa cum te însoțesc părțile trupului tău, anii, trecerea de la o vârstă la alta. Ești nostalgic, ți-e dor de tine, cel de atunci și de acolo. Naționalismul mi se pare un lucru scârbos..

NICOLAE BĂCIUȚ

Dorul de frăție din Valaho-Serbia Poezia în paradoxism (II)

Cu „aur albastru“ în umbra cerească a poeziei se înfățișează Adam Puslojić și în volumul *Plâng, nu plâng* (1995), inaugurând un soi aparte de *paradoxism itinerant* (prin care paradoxurile, îndeosebi, cele politice din a doua jumătate a secolului al XX-lea, sunt „decorticate“ cu măiestrie de „prieten“ al lui Nichita Stănescu, al lui Marin Sorescu și al altor străluciți reprezentanți ai noii estetici, spre a fi conjugate apoi la un mod al respirației liric-alpine). Căci placheta aceasta, a paradoxismului itinerant puslojician, este și pentru prefațatoarea Mariana Dan «excesiv de afectivă» (p. 10), majoritatea poemelor purtând dedicații: „fratelui meu Ioan de Flora“, „poetului Ion Mărgineanu“, „bătrânului Mircea Tomuș“, „marelui Blaga“, „poetului Grigore Vieru“, „lui Nichita [Stănescu], azi și mâine“, „gânditorului Noica“, „domnului Srba Ignatović“, „doamnei Cornelia Brediceanu“, „poetului Aurel Rău“, „lui Ion, Ioanus...“, „lui Dragan Țaranović“, „misteria Sorescu“, „lui Eugen Simion“, „poetului Vasile Tărățeanu“, „lui Anghel Dumbrăveanu“, „poetului Ion Miloș“ etc.

Poemele respective sunt date între 5 mai și 9 noiembrie 1994, nu întâmplător, pe un traseu simbolic-jalonat, spiritual itinerariu.

Între *Sî[n]gidun[um]* (Dacia Sud - Dunăreană) / *Belgrad* (Iugoslavia / Serbia), cunoscând tragedia războiului, sfâșierea între roțile dințat-ultramoderne ale imperiilor și ale religiilor de azi, „înfometate de spațiu“, și *Bucurestes* (Dacia Nord-Dunăreană) / *București* (România), pe un arc voltaic-auricular întru Ortodoxie, pe o unitate religios-profund-creștină, indestuctibilă prin vitrege istorii apuse, prezente, viitoare, meditația poetic-paradoxistă a lui Adam Puslojić este un sincer plâns înăbușit, o lacrimă imensă prelingându-se înlăuntrul ființei sale, uriaș-lirice.

Poetul – după cum avertizează titlul, *Plâng, nu plâng* – își conjugă lacrima între *acolo* – „acolo“ însemnând Iugoslavia-i natală, târâtă în holocaust, și *aici*, desemnând România („țară-soră“ Iugoslaviei), unde eroiul liric sesizează / înregistrează

Uzdin-Serbia, duminică, 5 iulie 1998, în cadrul *Festivalului Internațional de Poezie „Drumuri de Spice“*, în Parcul Statuii lui Mihai Eminescu, s-au decernat premiile: **Adam Puslojić** (lângă masă, la microfon) obține *Marele Premiu al Festivalului*, „Sfântul Gheorghe“; pe rândul secund, de la stânga la dreapta privitorului: prof. dr. **Gligor Popi** – *Premiul Cultural „Gheorghe Bulic“*, **Augusta Anca**, *Premiul Intercultural „Tibiscus“*, **George Popovici** – *Premiul al II-lea pentru Poezie*, **Ion Pachia-Tatomirescu** – *Premiul al I pentru Poezie*, **Ionel Stoică** – *Premiul al III-lea pentru Poezie* (juriul secției de poezie a avut ca președinte pe Petru Cărdu), **Gheorghe Lița** (rostitorul alocuțiunii de închidere a Festivalului) și **Vasile Barbu** (patronul întregului Festival).

„pe oglindă“ *aburariul* („suflet“ în arhaic-dac-zalmoxiana noastră limbă pelasgă > valahă), *acolo* este poetul, «înger zburând prin Valea Neagră», prin infernul războiului, ispășind lumea pentru „păcatul lui Adam“: „*Ca un înger prin Valea Neagră, tot mai aproape de Tine, Doamne, / eu mă tot îndepărtez. De ce nu spun acum nimica, / mereu bătând din aripi, / din munții mei de pene albe ? [...]/ Cuvântul, aici, ieșind din suflet, / rămâne vag, neputincios, / ca semnul nesemnificativ și provizoriu, / transcris în grabă pe nisip / migrator, din deșert. / Îngerul din mine zboară și tace, / tace și zboară. Ispășește lumea. / Eu sunt Valea Neagră a Ta, Doamne, / a lui Adam, a nimănu!*“ («11 martie 1994, la Belgrad», «Înger zburând prin Valea Neagră»).

O zguduitoare *ars poetica* – din ciclul *Nouă cuie* „ale coșciugului“, zămislită în București, la 5 mai 1994, întâmpină Distinsul Receptor al stihurilor lui Adam Puslojić, revelându-i în actul sacru al artei Cuvântului, exactitatea, verticalitatea / demnitatea trăirii, autozidirea eului, monumental, până la „însicriere“: *Eu scriu acum*

exact/ așa cum m-am născut:/ de jos în sus, / sau invers. Iartă-mă, / Doamne! Scrisul meu / este sicriul meu, nu/altceva. Un semn, / un Logos, un Cuvânt/ al începutului. / Încep acum. Scriu/ un sicriu, un nou sicriu. / Un potop, o corabie. Un Noe, / un eu. Un nou/eu, Adam, lumea. («Scris înăuntru»).

După București, al doilea jalon / reper de pe traseul liric al lui Adam Puslojić este *Alba Iulia* (< Apolia > Apul[um]-Dacia), oraș multimilenar din provincia Daciei Nord-Dunărene (României), Arutela > Arudela > Arudeal > Ardeal. În Evul Mediu, la anul 1600 d. H., după ce „regele“ / „Domnul“ Valahimii, Mihai Viteazul [I] a realizat cea *de-a șaptea re-Unire parțială* a provinciilor din Dacia de la nordul cogaionic-sacralului fluviu, Dunărea (cf. Ion Pachia-Tatomirescu, *Istoria religiilor*, vol. I: *Din paleolitic / neolitic, prin Zalmoxianism, până în Creștinismul Cosmic al Valahilor / Dacoromânilor*, Timișoara, Editura Aethicus [ISBN 943-97530-3-5 / vol. I : ISBN 973-97530-5-1], 2001, p. 110), Alba Iulia a fost capitala Valahimii carpato-dunăreano-pontic-nistreene. Simbolic-istoric, la 1 Decembrie 1918, la Alba Iulia, s-a desăvârșit re-Unirea Valahimii carpato-dunăreano-pontic-nistreene în statul modern-interbelic al României Mari, în ciuda celor trei imperii de la începutul secolului al XX-lea: Imperiul Austro-Ungar, Imperiul Otoman / Turc și Imperiul Rus / Sovietic (U. R. S. S.). Din păcate, re-Unirea din 1918 a durat doar până în 1940, când din trupul României au fost smulse provincii / județe – ca Basarabia, Bucovina, Ardeal, Cadrilater etc. –, prin voința Imperiului German al lui Hitler în cărdășie cu Imperiul Sovietic al lui Stalin, prin așa-zisele dictate – „dictatul Ribbentrop-Molotov“, „dictatul de la Viena“ etc. –, apoi au fost făcute plocon Uniunii Sovietice (U.R.S.S.) / Rusiei, Ungariei, Ucrainei, Bulgariei etc. Și Alba Iulia, simbol al re-Unirii Valahimii Nord-Dunărene din veacul al XX-lea sub Tricolor, reverberează, face să se oglindească în sufletul poetului capitala țării în care s-a născut, capitala fostei Iugoslavii sfâșiate în ultimul deceniu al secolului al XX-lea, Belgradul: „*Nu mi-e frică. Atât / pot să spun aici, deocamdată, / la Alba, undeva – / unde-mi este dor de* →

ION PACHIA TATOMIRESCU

Îngerul și săgeata (I)

(nichitism)

Într-o zi am să vă las acest cer, al
vostru
Și-am să plec în niciunde să mor.
- Ești o piatră-nflorind, n-o mai face
pe prostul, -
Mi-a spus Îngerul din zbor.

Cum să nu pot muri? — întrebam
norii galeși, -
Vreau în voi, îngerime, să mor!
- Ești o piatră născând - mi-a zis
Îngerul iarăși
Și mi-a-nfipt o săgeată-n Iubire, cu
dor.

Îngerul și săgeata, II

(nichitism)

A venit la mine Îngerul foarte supărat
Și a zis: "Dacă ești atât de puternic,
De ce nu învingi moartea din sine,

Poetule, tu"?

A venit la mine Îngerul enervat
Și a zis: "Dacă ești atât de adevărat,
De ce nu te cerți niciodată cu
moartea,
Poetule, tu"?

A venit la mine Îngerul
C-o săgeată în dinți
Și a zis: "Gata, m-ai convins,
Ai învins moartea din tine,
Poetule, tu".

A venit la mine Îngerul
Cu jerbe de flori
Și a zis: "Gata, m-ai convins,
Te-ai certat pe moarte cu moartea
pământului
Și ai învins-o murind!"

Nichita

Toate lucrurile fără chip

Au venit la tine,
Rugându-te închipuirea lor să fii.
Tu le-ai dat chip de arbori cântători în
stele
Și când am vrut să dai alt chip iubirii
mele
Nu mai aveai copaci, mi-ai dat doar
cerul
Prin care umblu ca un cerșetor
Pășind pe astre, bocănind în lună,
Zadarnic ajungând eternitate,
În zori legat la ochi c-o disperare
Să trec în Dumnezeu, să mă apună.

Emoție cu Nichita

Veniți, vă strig, îmi trece seara
Prin târgul singur și flămând
Și-o să vedeți cum cade ceara
Din ochiul lui Nichita blând.

TRAIAN VASILCĂU

→Dorul de frăție

*Belgradul meu/ alb ca zăpada/
sângelui tău, frate, /Iisuse, doamne,
domnule/ încuiat pe Semnul Plus/ al
universului cel negru... »* («Hârtie
albă»).

La Alba Iulia, eroul liric-poe-
matic-puslojician s-a întâlnit «cu
Sfântul Gheorghe», simbol creștin al
biruinței asupra balaurului infer-nal;
și poetul consemnează: *M-am
împăcat / cu istoria mișcărilor mele/
și m-am atins de vocea lui/ cu mâna
abia trezită din somn./ Așa îmi
vorbește acum prin semne de sunet
Dumnezeu ?/ Mănânc din acest
suflet de sunet/ așa cum se poate
înghiți un clopot uriaș/de la o
mânăstire la alta !/ Privit pe aici, din
Cetate, văd :/ Belgradul meu arată
foarte mic/ și ascuns de albastru spre
negru. [...]/ De un-de-mi vine și mie
moartea?/ Pen-tru ziua de mâine, /
Bătrâne,/ cine mă va trezi definitiv/
integral? Numai eu știu/ acest
clopot, Doamne. Numai eu știu/
vocea lui pe dinăuntru, așa cum/ Tu
cunoști toate păcatele mele din
univers/ și le ierți din mers, în
zbor/prin ce-reasca atingere de
umbră/ de voce, de sunet de clopot,
de secundă/ din veac. Aud? Aud./
Bate, bate, Doamne. Aud !/ Sună,
sună, Pă-rinte. Aud./ De ziua lui
Gheorghe cel Sfânt/ veșnicia s-a*

*născut (Cristos a înviat !)/ la Alba
Iulia, aud".* («Clopotul de la Alba»).

Închipuindu-se de 10 mai 1994, la
Lugoș, cu Lucian Blaga (1895 –
1961), Adam Puslojić se încredințează
profundului imperativ liric-prezent
dinspre ecurile *unității de acțiune
creștin-ortodoxe, valaho-sârbe prin
istorii*, cu încordare imnică, aidoma
unui Alecsandri, dar într-o „horă“ a
*re-Unirii Daciei Nord-Dunărene și a
Daciei Sud-Dunărene* (ori măcar a
„Daciei Aureliene“), în numele

Uzdin-Serbia, duminică, 5 iulie 1998:
Adam Puslojić (în centru, cu tabloul
oferit de Cercul de Pictură Naivă
Uzdineană), având în dreapta-i pe
Ion Pachia-Tatomirescu (detaliu
dintr-o „fotografie cu laureații de la
Festivalul Internațional „Drumuri de
Spice“).

celestei, nemuritor-cogaionice Dacii:
*Eu sunt soldatul poeziei românești./
Dar Tu, Doamne, care ești ?/ Sunt
trist, Părinte, ca Nichita [Stănescu]
cel luminos/ și acum plâng, nu plâng
dureros. / Stau aici, privesc spre
Blaga –/ spațiul meu mioritic a
ajuns la Haga,/ unde, acum cu anii,
m-ai dat, Bătrâne, ca pe Iason, cel ce
fură aur-lâne, neștiind că mor
vreodată prin tine, ca regele meu
Marko, la Rovine,/ nu ucis de-un
frate (de Mircea cel Mare), ci de
crucea de lumină, grea și tare./ Hai,
să cântăm hora sfântă, românească/
noi doi, Doamne, din gura mea,
sârbească".* («Un edict nou : Fraților
mei Români»).

La primul lui volum de versuri
în limba valahă, la peste douăzeci în
limba sârbă – cum și la alte șaptezeci
de cărți tâlmăcite din valahă în sârbă
–, constatăm că Adam Puslojić
oracular rostește, în sublima
caligrafie a paradoxismului
clocotist cu „aur albastru“.

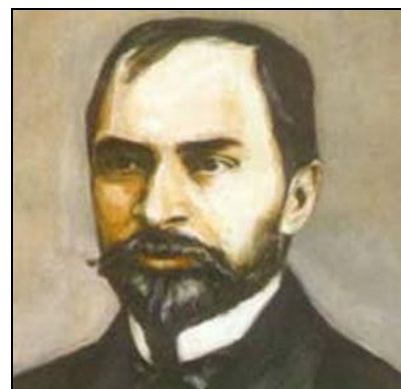
(O variantă a cronicii / profilului
*Dorul de frăție din Valaho-Serbia
Poeziei în paradoxism*, de I. P.-T., a
fost publicată în revista *Rostirea
românească* – Timișoara, ISSN
1224-0478, redactor-șef: Anghel
Dumbrăveanu –, anul II, nr. 5-6 /
mai-iunie, 1996, paginile 29-32.)

Semnul lui Coșbuc

(II)

Pentru fiecare creație nouă, toate celelalte dinainte constituie pietre de construcție. Valoarea lor de semnificativ se transformă, în perspectiva noii munci, în semnificativ, conținut de informare și așezare a unor noi cărămizi. Tot astfel, în ce-l privește pe Coșbuc, poezia, proza, activitatea administrativă și de gazetar au pregătit înțelegerea direcțiilor de profunzime ale spiritualității românești: pe care origini anume se sprijină identitatea neamului și ce capacități pentru prezent și viitor îi oferă apelul la aceste origini. Traducerile pe care le-a făcut ilustrează în mod plener tentativa lui Coșbuc de a se înscrie pe o linie folosită de mai mulți scriitori români care au depășit, prin parcursul creației lor, zona literaturii. Nu amintesc aici decât traducerea *Gramaticii sanskrite* făcută de Mihai Eminescu și al cărei manuscris se află la Biblioteca Centrală Universitară din Iași. Eminescu înțelesese multe despre rădăcina indo-europeană și indo-iranică a poporului său (în sens larg, inclusiv dialectele sud-dunărene) și voia să pătrundă în zona crepusculară a trecutului îndepărtat. La fel a procedat și George Coșbuc. A făcut traduceri relativ multe, în patru perioade distincte de timp. Prima a fost în 1896 și a cuprins *Eneida* lui Virgiliu, pentru care a primit Premiul Academiei, apoi *Mazepa* lui Byron, poetul care a murit la Misolonghi, în lupta pentru independența Greciei. Este interesant de știut că Byron era dintr-o familie scoțiană, la origini confederația tribală a picților (înainte de venirea latinilor a existat una și în Peninsula Italică, pe coasta adriatică, vizavi de Albania, mai exact de Epir) și că, la origini, aparțineau populației de substrat a Epocii Fierului. Apoi au venit din Asia Mică migrații care au dat limba gaelică, existentă până astăzi. Primul rege legendar, din veacul al III-lea dH, a fost Asklepiodotus, un trac, praefect al împăratului Constantius Chlorus, și el trac, tatăl lui Constantin cel Mare. Byron știa bine, ca toți romanticii, istoria națiunii lui. Faptul că a luptat

în Grecia, alături de Mavrokordatos (din aceeași dinastie a fost și Mavrocordat din Țara Românească), contra otomanilor, n-a fost întâmplător și spune mult despre ceea ce am numit, ca și în cazul lui Eminescu și Coșbuc, intuirea zonei crepusculare a identității neamului și apartenenței individului la ea. În Grecia, ca luptător, Byron a purtat costum de epiriot. A doua perioadă de traduceri a fost pentru Coșbuc anul 1897, când a tradus din Kalidassa (epopeea *Sakuntala*), din *Mahabharata* și *Ramayana*, marile epopei fondatoare ale Indiei. Este interesant de știut că în original epopeea lui Kalidassa se numește *Semnul Sakuntalei*. Numele este feminin și înseamnă Cea care protejează. A fost mama împăratului Barata, apare și în *Mahabharata*. Aceasta din urmă este cea mai lungă epopee a lumii, are 200.000 de versuri și pasaje de legătură în proză. A fost scrisă probabil în secolele 9-8 îH, despre războiul Kurukshetra (început în mileniul al VI-lea îH), de ascensiune la tron a dinastiei indo-iranice (indo-ariene) a verilor Kaurava și Pandava la tronul regatului Kuru (uniune tribală din nordul Indiei datată în Epoca Fierului). Ca și *Mahabharata*, *Ramayana* este atribuită tot lui Valmiki și de traducerea ei s-a ocupat George Coșbuc concomitent cu *Sakuntala* și *Mahabharata*, adică în 1897. *Ramayana* e datată în secolul 5-4 îH și descrie evenimente mitologice din mileniul I îH. Rama este un avatar al zeului Vishnu, adică o reprezentare pământeană a divinității. Cu această traducere, Coșbuc a intrat pe terenul spiritualității pure, în lumea plină de zei, de avataruri și de dave (cetăți pământene care erau reprezentări ale cetăților zeilor, așa cum fuseseră și -davele Daciei). Traducând *Ramayana*, Coșbuc se află pe tărâmul spiritual al vechilor civilizații și mintea lui caută origini, comparații, sensuri identitare care să lumineze chiar originile mitologiei românești. A treia etapă de traduceri a fost în anul 1907, când lumea satului românesc s-a confruntat cu cele mai dure lipsuri, care au culminat cu cea mai mare răscoală țărănească a epocii moderne la români. A început traducerea *Georgicelor*, lucrare scrisă de Virgiliu la începutul secolului I

dH, la sugestia lui Maecena, pentru redresarea agriculturii în Latium. Virgiliu provenea dintr-o familie de agricultori, lumea micilor comunități stabile și care produceau roadele pământului era lumea lui, așa cum și lumea lui Coșbuc era a micii comunități a satului.

Mediat și de departe, înțelegem gestul său de a se ocupa de această lume a fundamentelor oricărei civilizații chiar în anul când la români ea da în clocot. Traducerea lui *Don Carlos* de Schiller nu face decât să schimbe – oricât de ciudat ar părea – registrul, dar nu esența problemei. Deși scrisă spre finele veacului al XVIII-lea, piesa în cinci acte relatează evenimente din Spania începutului de secol XVI, când atotstăpânitoare era Inchiziția, adică intoleranța.

Format cu precădere la luminile lumilor vechi, dar și ale culturii germane, Coșbuc a ales ceea ce avea rezonanță mai mare asupra intelectualilor români din anul 1907. În sfârșit, îi datorăm anului 1907 traducerea *Odiseii* lui Homer, adică a marelui periplu din Mediterana de Est al unui grec care luptase în războiul contra Troiei. Și această traducere face parte din proiectul de fundament al implicării lui Coșbuc în chestiunea identitară a neamului său.

Crescut ardelenește, știa și susținuse originea latină a românilor, adică a celor care, fugiți din Troia, aveau să-și găsească o casă în Peninsula Italică. Dar, în acest registru, Homer înseamnă altceva decât *Eneida* lui Virgiliu. Numele lui în greacă era și este Omiroi (la noi în veacul al XIX-lea i se spunea încă Omer), ceea ce înseamnă Prizonierul. Cel mai probabil fusese orbit ca prizonier de război.

ECATERINA ȚĂRĂLUNGĂ

G. COȘBUC ȘI „RESUSCITAREA ARHAICITĂȚII UNEI LUMI”

(I)

Raportat la funcția estetică a epocii în care a creat, în vremea în care s-a născut și s-a manifestat poezia lui Arghezi și Bacovia, a lui Blaga și Ion Barbu, originalitatea creației poetice a lui Coșbuc poate fi identificată în timbrul specific al fiecărei poezii, în cadențele comune și în zonele de tangență ale acestora, înscrise, în ansamblu, printre valorile clasice ale literaturii române. Având în vedere mai degrabă relația fluidică imaterială dintre marile poeme ale creației lui G. Coșbuc, identificăm sentimentul apartenenței la un orizont rural părăsit, bucuria regășirii într-un ansamblu de priveliști sau sentimente, de un pitoresc geografic și etnografic de o mare complexitate. Structura interioară a întregii sale creații, dincolo de o rară invenție poetică, rezultă atât din bogata colecție de motive folclorice prelucrate subtil în poeziile din volumul de debut (*Balade și idile*, 1893), cât și din filonul epic fabulos din poeziile de maturitate. Analizat dintr-o astfel de perspectivă monografică, se observă că proiectata epopee țărănească a lui Coșbuc câștigă în omogenitate tocmai prin echilibrul între un lirism ponderat, aproape impersonal, și elementele de meditație, de epic, anecdotice sau dramatic, din alte creații.

1. Data nașterii. Copilăria și perioada școlarității. Poetul s-a născut la data de 20 septembrie 1866, în satul Hordou, azi G. Coșbuc, jud. Bistrița-Năsăud, fiind trecut în Matricula botezaților din comună cu numele de George Coșbuc. Era al optulea din cei 12 copii ai preotului Sebastian Coșbuc și ai Mariei, fiica preotului Avacum din Telciu. Copilăria și-o va petrece la Hordou, în orizontul mitic al lumii satului, în tovărășia basmelor povestite de mama sa. Primele noțiuni despre învățătură le primește de la țăranul Ion Guriță, dintr-un sat vecin, despre care Maria Coșbuc auzise „că știe povești.” De la bătrânul diac Tănăsucă Mocodean, Coșbuc învață a citi încă de la vârsta de cinci ani. Născut în ținutul grăniceresc al Năsăudului, G. Coșbuc moștenea de la tată înclinația spre studiu, iar de la mamă o dragoste

nețârmurită pentru creația populară, izvor nesecat al inspirației sale, influența pe care atmosfera folclorică din ținutul Năsăudului o exercită asupra viitorului poet, rafinându-se odată cu studierea limbilor clasice și a literaturilor vechi.

G. Coșbuc și-a început studiile la școala primară din Hordou, în toamna anului 1871, pe care, din motive de sănătate, le întrerupe după clasa I. Din toamna anului 1873, pentru clasele a II-a și a III-a, urmează cursurile școlii din Telciu, „comună mare pe Valea Sălăuții”, învățând germana cu unchiul său Ion Ionașcu, directorul școlii. În clasa a IV-a, în 1875, se află la Școala Normală din Năsăud, pe care o absolvă pe data de 21 iunie 1876. În toamna acestui an, Coșbuc se înscrie în clasa I a Gimnaziului Fundațional din Năsăud; de atunci datează și primele contacte cu operele scriitorilor români și cu literatura universală: Heine, Chamisso, Bürger și alții. La liceul din Năsăud erau profesori cu o pregătire serioasă, se pune accent pe studiul limbilor și al literaturilor clasice, încât Coșbuc și-a format aici o temeinică bază pentru cultura sa. Începe să scrie versuri și activează în Societatea de lectură „Virtus Romana Rediviva” a gimnaziului, din clasa a V-a (1880-1881) ca membru extraordinar. În clasa a VII-a, Coșbuc este ales vicepreședinte al societății, iar la 2 octombrie 1883 devine președinte. Publică în paginile revistei „Muza someșeană” (1882-1883) primele poezii, citește la ședințele societății traduceri din Fr. Rückert, Petöfi și o poveste populară, în 600 de versuri, *Pepelea din cenușă*. Contactul cu literatura clasică, mai cu seamă latină, cu principalele opere ale literaturii europene, dragostea față de folclorul românesc și față de cărțile vechi îi marchează, din această

Muzeul Memorial „George Coșbuc”, Hordou

perioadă, destinul creator. În mai 1884, își susține examenul de bacalaureat, după trecerea căruia, în toamna anului 1884, se înscrie la Facultatea de Filosofie și Literatură a Universității maghiare din Cluj, care avea pe atunci o catedră de limba română. A continuat studiile clasice, frecventând cursurile de istoria grecilor vechi, traducere și interpretare de scrieri ale lui Cicero, teoria și istoria retoricii la greci și romani, sintaxa greacă și istoria literaturii latine. A fost numit în comitetul Societății „Julia” a studenților români și își începe colaborarea la „Tribuna” din Sibiu (decembrie 1884).

În noiembrie 1886, bolnav și confruntat cu diverse dificultăți materiale, nu mai figurează printre studenții clujeni, frecventând doar anumite cursuri universitare. Continuă colaborarea la „Tribuna”, publicând *Atque nos, Fata craiului din cetini, Draga mamei, Dragoste păcurărească*. Ioan Slavici, directorul „Tribunei”, îl caută personal la Cluj pentru a-l atrage în redacția revistei și pentru a stabili cu el o eventuală colaborare. Publică la revista din Gherla *Cărțile săteanului român*, continuă să tipărească în „Tribuna” povești și basme versificate (*Fulger, Brâul Cosânzenei, Tulnic și Lioara*), corespundează cu Ioan Slavici, care îl cheamă la Sibiu, în redacția ziarului. Din vara anului 1887 poetul începe să lucreze ca redactor la „Tribuna”, inaugurându-se astfel o etapă hotărâtoare în formația sa.

MARIN IANCU

Identitatea ca barem de existență

(I)

În veacul al XIX-lea, populația Europei s-a dublat. Iar a marilor capitale, Londra și Paris, a crescut cam de șapte ori față de veacul precedent. Acest proces de creștere accelerată era datorat, în principal, dezvoltării științelor și invențiilor, ca urmare a abordării raționaliste a vieții (care începuse încă din secolul al XVIII-lea). Medicina, fizica, chimia, biologia, geografia și geologia, tehnologii diverse își reunesc contribuțiile spre beneficiul speciei umane. În 1803, apare vaporul cu aburi, în 1805 frigiderul, în 1814 locomotiva cu aburi, în 1821 motorul electric, în 1830 mașina de cusut, în 1831 revolverul, în 1844 telegraful Morse, în 1859 Charles Darwin formulează teoria evoluției speciilor vii, în 1866 Nobel produce dinamita, în 1877 apare fonograful, în 1879 becul electric, în 1887 automobilul, în 1892 fotografia color, în 1895 apar radiografia Roentgen și motorul Diesel, în 1898 apare telecomanda...

Personalități ale bătrânei Europe, dar și ale Americii de Nord, concurează la depășirea condiției omului însuși, așa cum fusese el definit până atunci de religii, filosofii, situații politice și sociale, vecinătăți. Ideea de identitate patrimonială și națională capătă sensuri și accepții noi. Civilizațiile omenești au descoperit că aparțin unei unice grădini planetare și că, dincolo de polenul florilor proprii, pot avea parte și de polenul altor flori, adus de vânturi depărtate, pot înmulți astfel chiar rodul lor identitar. Conceptul de identitate, definirea lui, arile de convergență și diferențele specifice în ansamblul mental sunt proiectul major al acestei perioade a istoriei umanității.

O altă serie de fapte care deschide popoarele – inclusiv pe cel român – spre conștiința apartenenței la un mare întreg, este dată de iradierea uriașă a modificărilor politice. Veacul debutează cu acțiunea fulgurantă a lui Napoleon Bonaparte, care intenționa să facă din Europa un imperiu în numele Franței. El încerca astfel să dea un răspuns plauzibil nu doar dispariției unor mari imperii (spaniol, portughez și Sfântul Imperiu Romano-Germanic), ci și extinderii altora:

Imperiul Britanic, Rus, ca și creșterii importanței Americii de Nord. În mai puțin de 15 ani, Napoleon I-ul străbate Europa până la Moscova și este împins înapoi, fiind înfrânt la Waterloo în 1815. Congresul statelor europene (de restabilire a frontierelor) de la Viena, din 1815, unde marile puteri au fost Austria, Anglia și Rusia versus Franța, a adus însă nemulțumiri și mai mari: el a încercat o restaurare după modelul de dinaintea Revoluției Franceze - care avusese loc în 1789 - adică era o tentativă de anulare a descoperirii forței rațiunii omenești, a tuturor descoperirilor tehnicii și tehnologiei, a tuturor invențiilor care-și găseau rostul în folosirea de masă - adică în creșterea nivelului de trai al marilor mulțimi - și venea după dublarea populației planetare. Pe scurt, Congresul de la Viena a propus lumii o soluție feudală, unde cei mulți aveau să fie stăpâniți de cei puțini și neproducători de valori... Per total însă, situația politică a Europei, stabilită prin Congresul de la Viena, nu părea o soluție viabilă și nici n-a fost. S-au înființat, ce-i drept, rangu-rile diplomatice, valabile până astăzi, iar relațiile internaționale, acelea care coordonau politicile statelor unele față de altele, au căpătat noi dimensiuni. Valul revoluțiilor însă nu putea fi oprit. El a început cu decembrieștii ruși în 1825, a continuat cu revoluțiile europene în 1830 și a ajuns la dezvoltare pleneră cu revoluțiile din 1848. Astfel avea să se cutremure din temelii această „Nouă Europă” și această „Nouă Ordine” propusă de Sfânta Alianță a marilor puteri, unde politica se afla pe un braț al balanței, iar pe celălalt, în echilibru, se afla nu religia, ci Biserica în calitatea ei de instituție supra-statală. Nu e de mirare deci că Sfânta Inchiziție – după confruntarea multiseculară cu Protestantismul – a decedat și ea în 1834, spulberată de furtuna uriașă a nemulțumirilor lumii europene, care acoperea pas cu pas orizontul întregului conti-

nent.

Procesul identitar atinge și el parametri planetari. Secolul al XIX-lea a fost numit Secolul Națiunilor. Popoarele Americii Latine conștientizează apartenența lor comună, pe de o parte la vechile civilizații andine, distruse de conchistadorii spanioli, pe de alta faptul că flamura latinității le acoperea deopotrivă. Astfel, pe când Napoleon pleca spre insula Sf. Elena, către destinul lui de exilat, Simon Bolivar unea Columbia, Venezuela și Ecuadorul într-un singur stat, încercând să scuture jugul colonial spaniol. Acolo însă, ca și în bătrâna Europă, aceia care nu voiau să revină la feudalism fiindcă deveniseră pe deplin conștienți de faptul că sunt singurii producători de bunuri ai lumii, pole-nul ce fecundează toate civilizațiile omenești, își cer drepturile cuvenite pentru ceea ce fac: dreptul la muncă plătită și la ziua de muncă de 8 ore, aniversarea zilei de 1 Mai ca zi a muncii, egalitatea în drepturi social-politice și economice a femeilor cu bărbații, abolirea sclaviei și egalitatea în drepturi a tuturor etniilor. Se întâmpla în America de Nord. Toate acestea consolidează apariția sindicatelor muncitorești și conștiința diferențelor dintre clasa muncitoare și țărănime pe de o parte, proprietarii mijloacelor de producție, adică aristocrație și latifundiari pe de alta. Veacul al XIX-lea a fost veacul confruntărilor dintre toate aceste forțe, ajunse, și în Europa, în prim-planul istoriei. Ca urmare a revoluțiilor, se multiplică ideologiile de stânga și apare parlamentarismul, cu pluralismul său politic. Apar partidele politice și libera concurență în registrul economic și comercial.

Alături de burghezie intră pe scena istoriei, prin creșterea industrializării, o clasă nouă: clasa muncitoare. Iar acestea sunt, în majoritatea țărilor europene, doar primele și cele mai evidente rezultate identitare ale marilor furtuni ale veacului.

Nu este deloc de ignorat locul francmasoneriei în desăvârșirea mutațiilor politice din secolul al XIX-lea. Ea apăruse cu mult înainte, se manifestase ca un club elitist, al celor (de pretutindeni și indiferent de etnie) care încercau, prin metode morale, alianțe spirituale, sentimente de toleranță și simpatie față de nedreptățiții vremurilor, să echilibreze balanța →

ECATERINA ȚARĂLUNGĂ

Binelui și a Răului în societățile omenești. Dar amplitudinea mișcărilor de protest, ca și fenomenul lor de masă, au împins francmasoneria la acțiune. Numeroase personalități ale masoneriei se mișcă pe harta Europei încercând să acopere rupturile de echilibru și contribuind la apariția unor noi instituții, la dezvoltarea învățământului, științelor și artelor.

În veacul al XIX-lea, al națiunilor, toate drapelele tricolore ale noilor state care apar pe harta bătrânului continent au origine francmasonică.

Deși aflată încă sub jugul Imperiului Otoman (al Islamului, am spune azi), Europa de Sud-Est, printre care și românii (dacoromânii, adică vorbitorii dialectului nord-dunărean, în jurul căruia se formează limba română literară, adică standard, ca și aromânii, meglenoromânii și istro-românii, adică vorbitorii dialectelor românești sud-dunărene), reacționează intens la semnalele schimbărilor europene. Sunt reînstaurate domniile pământene (după domniile fanarioți), privilegiu care fusese pierdut de țările române în primul sfert al veacului al XVIII-lea.

Revoluția lui Tudor Vladimirescu din 1821, în conexiune cu Alexandru Ipsilanti, cel născut pe pământul vechiului Pont, în Asia Mică, a început în același timp cu revoluția de independență față de otomani a grecilor (și aromânilor – nota bene, Negruzzi și Mavrocordat provin din Thessalia – din spațiul grec), care obțin independența țării după șase ani de lupte crâncene, de guerilă.

A urmat perioada Regulamentelor Organice - prima constituție a țărilor române - făcută după model rusesc (Moscova devenise, după Bizanț, a treia Romă, păstrătoarea ortodoxiei și a civilizațiilor răsăritene). Transilvania rămâne sub ocupație habsburgică din 1848 până în 1851.

Această stare de lucruri cerea reacții pe măsură, capabile să apere nația însăși de nerecunoașterea identității sale ca neam unitar. Răspunsul a fost unirea Principatelor Române din 1859 și întemeierea României Mici, din păcate recunoscută de Puterile Garante doar pentru perioada conducerii lor de către Al. I. Cuza. Constituția, parlamentarismul, apariția partidelor politice, a scrierii cu alfabet latin (1860), după ce slavona și greaca fuseseră concurente, atestă existența unei intelectualități românești gata să preia sarcina conducerii

noului stat. Aducerea unei dinastii străine (1866) a rezolvat greaua problemă a recunoașterii în continuare a statului în Europa și a permis dezvoltarea structurilor instituționale (de învățământ și cultură, legislative, economice, militare și social-politice), a întregii armături, scheletul capabil să-i susțină mersul în viitor.

Astfel pregătit, tânărul stat român a reușit să-și obțină independența în 1877, luptând alături de Rusia contra Imperiului Otoman. Plevna, Vidin (numit de localnici Diiu, după numele vechiului trib tracic, fondator, al diilor), sunt doar accesări ale unor ținuturi străromâne – de altfel răscoalele din 1876 din acea zonă (și care are până astăzi vorbitori de limba română: Timocul bulgăresc din regiunea Montana, dar și fosta Valahie Albă din lungul malului sudic al Dunării de Jos) au favorizat și susținut începerea războiului de independență al românilor din 1877.

Toți românii (dacoromânii) aflați în afara acelor granițe de stat ale României Mici au trimis participanți la marea acțiune a obținerii independenței: Transilvania, Bucovina, Basarabia, Banatul.

Ea a fost sprijinită de asentimentul de fundament al comunităților locale, care-i priveau pe românii dintre granițe ca pe niște eroi mesianici. Până astăzi în fața Plevnei a rămas să vegheze statuia generalului armatei române Alexandru Cernat.

Sentimentul apartenenței acestor provincii la entitatea românească nu dispăruse, iar războiul de independență a fost semnul gândirii tuturor românilor asupra originii, limbii și identității lor comune.

Societatea românească a veacului al XIX-lea a înfăptuit cel mai profund și mai hotărât viraj din întregul parcurs al istoriei sale. Distincția între

Franco Giannelli, CALMA ATTESA / AȘTEPTARE CALMĂ (ulei pe lemn)

oamenii de știință și creatorii din domeniul artelor, prefigurată încă din veacul precedent, se diversifică și capătă demarcații noi.

Astfel, pe parcursul unui veac, Școala de Poduri și Șosele, Mine și Arhitectură (apărută în 1864), devine Școala Politehnică. În primul sfert al veacului XX ea are secțiile: Construcții, Electromecanică, Mine și Metalurgie, Chimie Industrială.

La 1860, ia ființă Grădina Botanică din București, la 1870 apare Școala de Agricultură și Silvicultură de la Herăstrău, Școala Națională de Medicină și Farmacie apare din 1857, Societatea Română de Geografie în 1875, iar cea de Medicină Veterinară în 1883.

Școlii în Franța, Germania, Austria sau Rusia (era veacul lui Timiriachev, Mendeleev, Lobacevski), apar primii specialiști de marcă în domeniul matematicii, fizicii, chimiei, geologiei, agriculturii, tehnicii și medicinei.

Trebuie să remarcăm, ca pe un lucru unic pentru spațiul european, paleta foarte largă de școlire a specialiștilor români la ora astrală a fundamentării națiunii înseși.

În domeniul artelor și literaturii apare Societatea Literară (1827) înființată de Ion Heliade Rădulescu, apar facultăți noi la Universitatea din Iași (înființată în 1860) și cea din București (înființată în 1864), Conservatorul de Muzică și Declamație din București (1864) și Filarmonica Română (1866), Societatea Academică (1866), devenită Academia Română (1867), Ateneul Român (1888), Societatea Arhitecților din România (1891) cu Institutul Societății (1892), numit apoi Școala Superioară de Arhitectură (funcționează separat din 1897).

În nicio altă țară europeană spiritele nației n-au cunoscut, înțeles și promovat domenii ale cunoașterii (științifice ori artistice) într-un ritm atât de rapid, de recuperare a timpului pierdut, am spune astăzi, și într-un avantaj atât de larg. Capacitatea de a înțelege deopotrivă modul de gândire și valorile științifice ale unor lumi atât de diferite, așezate între Moscova și Londra, Hamburg și Atena, pentru a le putea aplica la necesitățile spiritului românesc, a fost de la începuturi un principiu de forjare chiar al identității românești ca fundament al națiunii moderne.

ILEANA MĂLĂNCIOIU PRIMELE EXPERIENȚE INIȚIATICE

Nu pitorescul domină amintirile din copilărie ale Ilenei Mălăncioiu, ci un dramatism auster. În poemele inspirate din viața satului său natal întâlnim un fond arhetipal liric, nu un peisaj monografic, ca în poezia lui Coșbuc sau Goga. Existența poetei, care mâna odinioară cu pricepere carul cu boi al familiei, a avut parte, în tinerețe, de experiențe fundamentale, cum ar fi nașterea sau moartea.

1. Un univers fără păpuși

Amintirile din copilăria unui scriitor, întâmplările din timpul acesteia, de obicei, edenice, au generat o întreagă literatură. Ionel Teodoreanu își ducea cititorii pe „ulița copilăriei” sale ori „în casa bunicilor”, iar nostalgicul Ion Creangă vedea Humuleștii la modul semănătorist, cu toate că locuitorii satului său natal nu o duceau deloc bine pe vremea aceea, așa cum ne lasă marele povestitor să înțelegem.

Satul argeșean Godeni, unde s-a născut și a copilărit Ileana Mălăncioiu, era populat de oameni chinuți, nerăsfățați de soartă. Poeta nu are amintiri duioase despre ei și despre viața acestora. Pe un ton serios și grav, ea relatează despre îndeletnicirile din mediul rural, cum ar fi aratul sau măcinatul la moara satului. Ele sunt privite ritualic și „transformate în experiențe subiective peste care apasă marile neînțelegeri ale ființei”.¹ Tot astfel, jupuirea unui bou, înjunghierea mielului, de Paște sau tăierea unei păsări în gospodăria natală lasă urme adânci în sensibilitatea poetei. În vremea copilăriei, curioasa fetiță cunoaște suferințele animalelor, destinul păsărilor de curte sau al celor de câmp, limitele unei existențe care are parte de experiențe fundamentale, cum ar fi nașterea, pentru a sfârși, inevitabil, cu moartea.

În primele volume de versuri ale Ilenei Mălăncioiu (*Pasărea tăiată*, și *Către Ieronim*), abundă amintirile dintr-o copilărie în care i-au lipsit păpușile sau cărțile cu povești – în casa părintească se găseau doar *Biblia* și *Viețile sfinților*. „Ea nu-și folosește amintirile despre copilăria petrecută la țară ca sursă de pitoresc, ci păstrează

din ele doar dramatismul auster al existenței țărănești”.²

Viitoarea poetă era atrasă mai degrabă de colindatul prin împrejurimile satului, alături de băieții de seama ei. „Până și senzualitatea specifică vârstei se exprimă în primele ei poeme printr-o cruzime de fată angrenată în jocuri băiețești, nu prin întârzieri lascive în fața oglinzii”, mai spune același critic literar.³ „Puii din scorburii” trebuiau apărați de șerpi. Viața, în general, trebuia ajutată să se desfășoare firesc, într-o natură plină de pericole: „Caut cuiburi cu băieții prin scorburii/ Îngropându-mi mâna până la umăr în putregaiul gălbui,/ Însăpăimântată când o pasăre întârziată/ se zbate între mine și pui./ Îi simt ciocul și ghearele umblându-mi prin carne,/ o prind de-o aripă și-ncerc s-o scot/ și-mi scapă și mă lasă cu penele în mână/ când am ieșit din scorbură până la cot”. (*Puii din scorburii*)

2. O capodoperă: *Pasărea tăiată*

Cea mai cunoscută și mai îndrăgită poezie a Ilenei Mălăncioiu, atât de mult analizată de critica literară, este *Pasărea tăiată*. Poemul are o structură parabolică și descrie o experiență inițiativă esențială pentru om: aceea a intrării pe pe tărâmul morții, în lumea „de dincolo”, de unde nimeni nu se mai întoarce. Poate acesta e și motivul care provoacă elului liric atâtaangoasă și atâta „vină tragică”, întrucât nu i s-a putut aduce păsării salvarea. Inserția thanatosului în elementul viu induce ideea că viața este tot timpul în apropierea morții, oricând contactul dintre ele putând fi fatal: „M-au ascuns bătrânii, după obicei,/ Să nu uit de frica păsării tăiate,/ Și ascult prin ușa încuiată/ Cum se tăvăleşte și se zbate.// Strâmb zăvorul șubrezit de vreme,/ Ca să uit ce-am auzit, să scap/ De această zbatere în care/ Trupul mai aleargă după cap.// Și tresar când

ochii, împietrind de groază./ I se întorc pe dos ca să albească/ Și părând că-s boabe de porumb/ Alte păsări vin să-i ciugulească.// Iau c-o mână capul, cu cealaltă restul,/ Și le schimb când mi se pare greu,/ Până nu sunt moarte, să mai stea legate/ Cel puțin așa, prin trupul meu.// Însă capul moare mai devreme./ Ca și când n-a fost tăiată bine./ Și să nu se zbată trupul singur/ Stau să treacă moartea-n el prin mine.” (*Pasărea tăiată*)

Poemul începe, după cum se vede, cu relatarea unui aspect banal dintr-o gospodărie țărănească: tăierea gâtului unei păsări de curte, pentru a fi gătită. De obicei, copiii nu privesc acest spectacol trist; ei întorc capul în altă parte. Bătrânii au grijă să nu se uite cei mici la „scena crimei”, să nu uite de frica bieteii zburătoare ce va rămâne fără viață, ca într-un ritual al inițierii tanatice. Curiozitatea o face însă pe fetiță să încalce interdicția (nu asta fac și personajele din basme de când lumea?) și să privească scena îngrozită și revoltată. Dar, mai întâi, „ascultă” cum „se zbate” pasărea. Dorința de a-i sări acesteia în ajutor o face să iasă din ascunzătoare și să privească moartea în față. Fetița „tresare” când celelalte păsări, nepăsătoare, „vin să-i ciugulească” suratele lor moarte ochii întorși pe dos, ca pe niște grăunțe. Pentru mica eroină a întâmplării contează suferința păsării, nu faptul că ea reprezenta hrana familiei sale. Nicolae Labiș, în finalul celebrului său poem *Moartea căprioarei*, nu va reacționa astfel, el acceptând că tatăl lui a avut dreptate când a ales salvarea familiei sale printr-un act de braconaj, împușcând blândul animal „la ceas oprit de lege și de datini”. Să ne amintim că, în finalul poeziei, el spune: „Ce-i inimă? Mi-i foame! Vreau să trăiesc...”, și, plângând, manâncă „inima căprioarei și rărunchi”, alături de tatăl său. Pentru poetul de la Mălini, viața era mai presus de orice, până la urmă (din păcate, a avut parte doar de o frântură din ea...).

Gestul fetei din poezia Ilenei Mălăncioiu, prin care încearcă să prelungească viața necuvântătoare muribunde, e pueril, dar denotă o sensibilitate amplificată de spaima pe care ți-o dă pierderea vieții. Copila practică, inconștient, un ritual al inițierii în taina morții, pe care poeta o va considera mai apoi „răul absolut”. →

IOAN GHEORGHIOȘOR

¹ N. Manolescu, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu. I. Poezia*, Brașov, Aula, 2001, p. 196.

² Alex. Ștefănescu, „La o nouă lectură: Ileana Mălăncioiu”, *Fundația România Literară*, no. 3, 2000, p. 12

³ Ibidem.

„Cunoașterea înseamnă aici jertfă și expiere. E metafora pătrunderii într-un teritoriu interzis, în care adastă tainele mari, grele de sens și de miracol, ale existenței”, observă I. Boldea.⁴

Ca și în alte poeme ale Ilenei Mălăncioiu, și aici predomină vizualul, ceea ce face ca dramatismul falsei narațiuni să potenzeze. Verbele de mișcare ce abundă în partea a doua a poemului, în care se relatează gesturile fetei, vin în contrast cu primele verbe ale textului („au ascuns”, „să nu uit”, „ascult”), care exprimă expectativa, cumițenia copilului ce trebuia protejat de senzațiile neplăcute ale spectacolului morții.

În tulburătorul poem de tinerețe al autoarei, „puritatea și inocența fac loc, în urma unei revelații a morții, a răului, a neantului, unei cunoașteri vinovate, unei fisuri în armonia și echilibrul lumii”.⁵ Ileana Mălăncioiu „construiește cu mare îndemănare practici magice ad-hoc”, consideră Costin Tuchilă. „Se instaurează, mai exact, un regim de receptare în spirit magic. Faptul de la care pornește (...) e unul banal, rezolvarea lui înspăimântă și vindecă totodată.”⁶

3. Un fond arhetipal liric

Ileana Mălăncioiu nu realizează o monografie lirică a satului Godeni, așa cum altădată au făcut Goga sau Coșbuc. Cei doi poeți ardeleni au fost stăpâniți fie de jalea românilor privați de drepturi în propria lor țară (Goga), fie de sentimentul apartenenței la lumea unui sat stratificat social, dar iubit necondiționat (Coșbuc). În poezia celor doi apar multe figuri emblematice din lumea rurală. La Ileana Mălăncioiu, lucrurile stau altfel: satul ei natal nu are o identitate clară, precum Humuleștiul, Hordoul, Rășinari ori satul Siliștea-Gumești al lui Marin Preda. Poeta argeșeană nu are intenții monografice, chiar dacă putem identifica și în opera sa fapte, întâmplări, obiceiuri și figuri din satul argeșean - potcovirea sau „jupuirea” boilor, tăierea mieilor sau a păsărilor, dusul cu căruța la moara dintre munți, căutarea puilor de păsări prin scorburi, vindecarea prin mijloace empirice, cu frunze de salcie și pământ, când te rănești,

ori prin călcatul de către urs, când te dor șalele. Apar și chipuri de oameni, precum nebunul satului jucându-se „cu roata” sau bunica făcând dulceață de trandafiri. Dar, considerarea poeziei Ilenei Mălăncioiu o rememorare a unei copilării luminoase este eronată: „personajul liric din *Pasărea tăiată* trăiește în surparea aceluia loc și a aceluia timp”.⁷ Universul liric al poetei „prefigurează un *fond arhetipal* din care se hrănește toată poezia Ilenei Mălăncioiu”⁸

Franco Giannelli, C'ERA UNA VOLTA / ERA ODATA (ulei pe lemn)

Orice e interpretabil în poezia acesteia. Roata nebunului Gheorghe poate fi roata vieții: „Stăm speriați, vine Gheorghe cu roata./ O-nvârte pe mână și saltă din cot./ Se uită la fierul pornit și se miră/ Și râde și geme și tremură tot.// Gheorghe cu roata, strigă copiii/ Și-l întărită dându-i ocol/ Ca să-i ia cercul care se-nalță/ Și să-i oprească mâna în gol.// Și nu e nimeni care să-l prindă/ Căci el își trage brațu-napoi./ Dar golul încă se răsucesce / Și-mpinge roata mai către noi. // O luăm la fugă care-nocotro/ Până ne iese spaima din sânge/ Și numai Gheorghe merge încet/ Și învârtește roata și plânge”. (*Gheorghe cu roata*) Poemul acesta mi se pare excepțional; în el, poeta creionează un portret memorabil cu ajutorul unor detalii care ar fi scăpat ochiului omului obișnuit și încheie nesofisticat, fără trimiteri filozofice, dar, așa cum se întâmplă deseori la Ileana Mălăncioiu, lăsându-i cititorului o imagine greu de uitat. Gheorghe plânge, în loc să se bucure că i-a speriat pe copii cu roata lui, și își duce viața mai departe, într-o rostogolire stereotipă și implacabilă.

Nu doar moartea e zărită de poeză, în copilărie, de „după stâlpul porții”, ca în „Pasărea tăiată”, ci și **nunta**, la care se uită „prinde uluci”. Fata pierde banii de hârtie, pe care îi ia vântul. Obiceiul cu găleata plină, în care se pun bani la nuntă, o impresionează la fel de mult ca și protagoniștii alaiului nupțial: „Mi-am lăsat în drum găleata plină/ Să le poarte mirilor noroc./ Chiuitul lumii mă-nfioară/ De parcă mi-a luat găleata foc”.// Stau ascunsă după stâlpul porții/ Și mă uit printre uluci la nuntă./ Mirele e blond, mireasa mică./ Soacra guralivă și cărunță.// Lăutarii, oboșiți și negri./ Zic un cântec nou de la oraș/ Și-și lipesc pe frunțile-ncrețite/ Ultimul bacșiș luat de la naș”. (*Nunta*)

4. Fata din carul cu boi

Într-o casă plină doar de fete (erau patru surori), era inevitabil ca acestea să nu-i ajute pe părinți și la muncile mai bărbătești. Dintre animale, greu cădea pe boii familiei. Poeta rememorează liric întâmplări în care aceste animale puternice aveau nevoie de protecție și stârneau milă. Suferința lor a urmărit-o pe Ileana Mălăncioiu multă vreme și ar fi făcut orice în copilărie pentru a le-o diminua. Își amintește de potcovarul bătrân, căruia i-o ia înaintea, încercând să aline, la modul infantil, durerea bietelor animale: „Le iau pe rând în brațe/ Și le apăs cu palma pe copite/ Să știu pe care parte-au schiopătat/ Și le acopăr oasele tocite.” (*Drum*)

Poemul „La moară” descrie un episod din copilărie în care fata merge - de data aceasta nu singură, ci cu familia - „la moara dintre munți”, unde trebuie să fie atentă „să nu-i schimbe cineva mălaiul”: „Stăm la rând la moara dintre munți./ Unii sus pe boabe, alții pe proțap/ Și din când în când ne schimbăm locul/ Să nu amorțim cu noaptea-n cap.// Mulți suntem câți saci avem în săniile/ Am trecut prin miezul nopții plaiul/ Fiecare după sacul lui/ Să nu-i schimbe cineva mălaiul.”

Urmează însă o comutare din logica realului în planul simbolic: „Roata morii stă înțepenită,/ Râul înghețat trosnește-n vânt./ Boii i-am legat la stâlpul porții/ Și aștept să-i scoată din pământ.// Gerul se asprește și le-gheață botul./ Întunericul e neclintit./ Parc-a mers și timpul după roata morii/ Și la miezul nopții s-a oprit.// Mă agăț de spițele-nghetate →

⁴ Iulian Boldea, *De la modernism la postmodernism*, Colecția STUDII, Editura Universității „Petru Maior”, Târgu-Mureș, 2011, p. 164.

⁵ Ibidem.

⁶ Costin Tuchilă, *Cetățile poeziei, eseuri*, Cartea Românească, 1983, p. 326.

⁷ Ioan Holban, „O lume cu păpuși din cenușă de morți”, <http://convorbiriliterare.dntis.ro/> HOLBAN (consultat la data de 27.04.2014).

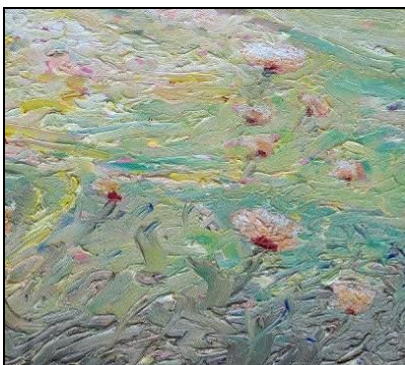
⁸ Ibidem.

/ Să pornească roata, să se facă zi./ Și se subțiază și mă tem că lemnul/ Măcinat de ape va pieri.”

Se produce, iată, o intrare într-un plan fantastic, dominat de întuneric și de ger, în care „roata morii stă înțepenită”, iar timpul se oprește în loc și el. Atunci intră în scenă, ca și în „Pasărea tăiată”, eul poetic, care, „ex-primat și dramatizat prin eul liric, intervine în cadrul dat, coagulând și structurând realitatea prin forțarea semnificațiilor ei de adâncime”.⁹ Fata se agață de „spițele-nghețate”, pentru a o face să se învâртеască, ca „să se facă zi”. Însă, într-un final demn de Bacovia cel din *Lacustră*, poeta se teme că lemnul va putezi din pricina apei. Fata care a forțat timpul ce încremenise a învățat că existența noastră, la fel ca și a lucrurilor ce ne înconjoară, se află sub o permanentă amenințare.

*

Dar a venit inevitabil o zi în care poeta a trebuit să se despartă de „părătețele șotronului”, de „rochița” ce i-a rămas mică, o zi în care copilăria și-a strâns „marginea de joc” „între amintiri fugare”, căci luna a ajuns a fi „prea masivă pentru joc”. O altă vârstă, cu alte jocuri și cu alte tentații, ia locul copilăriei; doar luna continuă să răsăre, chiar și de sub pământ, „ca o piatră norocoasă”, veghind asupra fetei ca și până acum: „De-a baba oarba ne jucăm acum./ Sosește dragostea la ochi legată./ Mă prinde sprijinind al nopții zid./ C-o sărutare ochii mi-i închid./ Și trec apoi cu brațele deschise/ Peste șotron în joaca mea nebună/ De parcă am alunecat pe lună”. (*Sfârșitul copilăriei*)

Franco Giannelli, DOLCI SENTIERI / CĂRĂRI LINE (detaliu, ulei pe lemn)

⁹ Mihail Daniel Cristea-Enache, *Generația '60: Discursul artistic și discursul critic. Neomodernismul*, București, Editura Muzeului Național al Literaturii Române, Colecția AULA MAGNA, 2013, p. 72.

SONETUL HAZNALEI

e frumoasă lumea asta expandată
proștii n-au avut ce-i face –
deocamdată:

florile tot înfloresc – și păsări cântă
munții-s tot voinici flăcăi – gata de
trântă

știu că tot vă căutați prin buzunare
doar-doar veți găsi un ghem cu niște
sfoare
ca să-l trageți din văzduh pe
Dumnezeu
să vi-l faceți tâmp votant – ori chiar
lacheu

pe putori apoi vă cățărați – maimuțe
să schimbați planete și stele-n huța-
huțe...
și chiar credeți metanoia inversată

vi se umflă – uite-n creier gușa
toată...
...senilă-omenire bufnind în hazna
ai căzut – văd bine: cin' te-o curăța?

SONET LUI LUCIFER

trecând prin rune labirint galactic
și descifrând grădini empedoclene
m-am întâlnit c-un june foarte practic:
pe Lucifer văzui – probând jobene!

prinț de-ordalii și-explozii constelate
primește-mă-n sanctuar cu-a' mele
zdrenc
s-aduc prinos coroanei tale-n rate
câteva stihuri – tropotind cadențe

ești mare – „*maître*”! – de-aia
omenirea
ți se închină de un ev încoace
și de-aia alchimiștii-și fac menirea:

filosofala piatră se răscoace...
...te țintuiesc prin vers c-o spadă zee:
salută-ți lumea – bust de pe alee!

SONETUL GREULUI SUIȘ

mă țin de iarbă și mai urc un pas
păsări cu ciocul saltă-mi subsuoara
oricând – în prăbușire – înger de
pripas
oricând – în năzuință-mi umflu nara

respir – în deznădejdi – viscol de
ceruri
nu știu de Crist mă-ngăduie în pisc
dar eu continuu să gâfâi și să risc

iar viața-mi încălzesc la sfinte geruri

cine sunt eu – să fiu orbit de raze
cine sunt eu – să văd în nevedere?
un cerșetor de voci și de extaze

hoinar la vulturi – jinduiesc putere
...acolo – în văzduh – nu trageți
storul:
rebegit frate-s cu Mântuitorul...

SONETUL POETULUI

încă e vară-n sufletu-mi uscat
dor de frumos îmi scurmă încă-aripa:
vulturi n-au zis că-s vrednic de
scuiapat
iar florile-mi îngăduie risipa...

dar cât va ține-acest dezmăț de raze
cu ce în lume-mi voi plăti chiria?
îmi murmură Hristos – nu dă ucaze:
„*plătești aflând luminii Poezia!*”

un greiere boem – cântat-am lunii
un biet scaiete – agățat de straie
„*un nimeni și-un nimic*” – mă-njură
unii

dar eu tac mâlc – cu nasul în tigaie...
...cu cât s-adună hula mai avană
Crist mai degrab' coaboară-mi ici în
rană!

ERAM BOGAT ȘI-AM SĂRĂCIT

eram bogat și-am sărăcit
copil fiind – m-am vestejit:
eu n-am pus strață la porțiță
floarea de dor – din poieniță...
iar la regatul din străbuni
am tot uitat să isc minuni...
degeaba cu cădelniți munții
îmi tot descântă dreptul frunții
degeaba păsări tămâiază
la inima-mi de după-amiază:
eu simt doar seara ostenită
cum vine-n cale-mi – greu cernită
și-mi varsă-n inimă o baltă:
stele și zodii – laolaltă
ca unui trândav gunoier
ce nu și-a luat curat din cer...

...ori n-am știut – ori nici n-am vrut
perechea de-aripi am pierdut
și-ajuns acum un orb nătâng
doar cucii dacă mă mai plâng:
în luminișul din dumbravă
ce-a fost iubire – e otravă...

ADRIAN BOTEZ

Emanoil Bucuța: PORTRETUL

(III)

Pe desen(ul) care - se întreabă M. Muthu dacă este sau nu, un portret, exemplificând cu descrierea domniței Bălașa din *Maica Domnului de la Mare* - se brodează vestimentația care-o împodobește pe mireasa închipuită, alături de un mire absent într-o nuntă imposibilă, așa cum va povesti cândva Mihai Iăutarul...

Prima apariție a lui Umurli cea cu „ochii de migdală” este în ziua începerii școlii, când împreună cu Șefki se îndreptau spre școală: „Avea în mână o crăcuță de liliac înflorit”. A fost momentul când băiatul a rupt-o la fugă spre Dunăre. Ali și Umurli pleacă să-l caute: „Umurli s-a apropiat încet de mal și a rămas acolo dreaptă cu rochiile negre (sugestivă culoarea pentru acest moment) fălăite din când în când de răcoare. La mâna ei care ținea strâns feregeaua sub bărbie, licărea neliniștit (parcă prevestind întâmplările ce vor urma...) piatra inelului lăsat de mama-sa, ca întâia stea verzuie a amurgului”. Zărindu-l pe Șefki într-o lotcă, „Umurli n-a țipat. (Nici pe parcursul povestirii nu se manifestă altfel). Poate a făcut cinci, șase pași înainte, de vreme ce stătea acum în Dunăre până la genunchi”. (Aici mișcarea suplănește cuvântul.) Inelul revine în poveste până la ultima pagină, formând un lanț între evenimente cauzate de fuga băiatului. Când primește inelul printr-un copil, Șefki se ridică: „I se păru această ridicare fără sfârșit. Se miră că poate să stea în capul oaselor. Se miră mai mult când pași. Nu se gândea la nimic și știa că un gând cu toate astea a avut și că lui i se supune”. Înțelegea ce se-ntâmplase din momentul în care Umurli nu-i mai era ca o soră și întreabarea: „Ce-i era din acea zi?” Știa acum răspunsul... „Ce-i rămânea de făcut? Cu degetul gros trecu prin toată veriga inelului întreruptă de marea piatră. Era pentru întâia oară de când îi fusese strecurat în deget”. Când duse mâna la gură s-o sărute ori s-o muște „O stea albastră licări (...) lângă buzele lui”. Iar soluția, - moartea!

Portretul „miresei” (1) „ca un idol” la care se ajunge *cu încetinitorul* - fapt ce atâță curiozitatea și pregătește surpriza: „În acest timp, ușa își depărta mereu aripile...” (procedeu prefigurează ceremonialul *povestirii* din paginile următoare) prezentat pe fondul corespunzător, închis, aglomerat „cu lucruri de preț”, hieratic în aparență prin pitorescul abundent al îmbrăcămintei și al podoabelor „ei grele”, dar care e mereu

în consonanță cu corpul pe care se pare că-l anihilează „era Umurli și nu mai era ea” și pare că e doar *ocazia* etalării culorilor și liniilor este văzut „de două ori, (...) o dată aievea și o altă (încă o dată” în oglindă. Oglinda poate fi o verificare a realității, confirmată (mai) clar/limpede, ca și cum autorul-spectator (nici el!) n-ar crede-o, s-ar îndoi de ea... Capul miresei era „de aur” - o mască sub care se ascundea Umurli speriată parcă de jocul în care intrase. Florile desenate „de mâini meștere” îi ascund obrazul ca după „un crâng primăvărat” viu pentru că era „frumos mirositor” desigur cu nuanțe de Arabia... Pe chipul tânăr ca pe o pânză, fetele au pus tot ce au crezut că s-ar potrivi mai bine propriului chip. „Părul purta în creștet o tichiuță de rețea, cu câte o piatră lăptoasă la fiecare nod, urechile, cercei atârnați până pe umeri, gâtul trei, patru șiruri de mărgean și de salbe vechi, strălucitoare”. Totul nemișcat ca într-o stampă japoneză, singurele semne care trădează ființa copleșită de atâta bogăție de obiecte și culori fiind „degetele pline de inele” care „mișcau ape, ape în poala unde se odihneau și vârful unui imineu roșu își schimba câteodată locul”. Cuza pare-a fi „cingătoarea vânător” care o „strângea ca un șarpe de farmec și de îndepărtare”. Șarpe plin de farmec și de îndepărtare!!?... (la p. 213, un fragment asemănător „Îmbrăcămintea largă nu poate s-o ascundă destul. Mijlocul strâns deodată (!), după atâta bogăție de pânze, o descoperire subțire și feciorelnică.”) O *evă* condamnată la izolare/ nemișcare prin prezența brăului-șarpe care-i încopcia trupul neprihănit „chiar sub sâni”, în așteptarea unui *adam* eliberator... Emoția maternă în fața acestui chip este transferată Ancai, mama Florichii, așa cum imaginea e transferată oglinzii, încât tot decorul, toate personajele sunt conectate la evenimentul imaginar. Imaginar cu atât mai mult cu cât izolată de îmbrăcămintă și podoabe, Umurli se detașează din context, devenind un simbol al stării cetății zăvorâte de patru sute de ani, „o sfântă a turcilor”, așa cum Anca o percepe, asociind-o cu Sfânta Paraschiva care părăsise cândva cetatea mergând la muntele Athos... Trecerea de la momentul prezent la trecutul îndepărtat de la real la imaginar/fantastic se este un procedeu frecvent la Emanoil Bucuța și el se realizează brusc, fără mare volum de cuvinte: „Apoi (Umurli) își scutură părul, își trecu mâna peste creștet, netezindu-l și se sculă. Toți ciucurii de mătase ai rochiei se cutremurară ca niște clopoței. Și Florichii i se păru că vorbele prietenei

se înecă și se prelungesc într-un cântec argintiu, pe care îl vede numai ochiul, pentru că urechea, prea pământeană, nu putea să-l prindă. Cântecul acela, din zurgălăi de amintire, deștepta multe.(2) Zurgălăi de amintire... Exemplificând cu acest fragment, Al. Bădăuță subliniază - vorbind despre stilul cărții - „e scrisă (...) strâns. Cu nerv și ritm. Și mai ales, cu o neînchipuită forță de caracterizare.” (3) Nedorită apare contrastând, trista imagine a cerșetorilor printre care „turcoice cu cămurile căzute, ovrei gușați” etc...(4) S-ar părea că fata rămâne o prizonieră a îmbrăcămintelor tradiționale, dar autorul surprinde transformările pe chipul fetei „crescută repede” în urma evenimentelor din familia sa: „Fața i se făcuse mai prelungă. Bărbia i se rotunjea ca de o mână care o tot mângâia. (Tânăra devine o statuie/operă de artă, rezultat al muncii îndelungate a unui sculptor/modelator..., autorul e un „bijutier medieval” - apreciază P. Constantinescu. (5) „Gura își adâncise coada buzelor, în arc bine încordat” iar ochii „își măreau miezul negru atât că îneca toată lumina. Erau ochi de întuneric...”.(6) Dar oare cum vor fi fost ochii fetei, negri sau albaștri? „Mireasa însăși ridică pleoapele grele și, sub atâta aur, ochii albaștri nemișcați, păzură două pietre răătăcite dintr-o zestre de sultană. „Inelul trimis lui Șefki... „vreo piatră în scump metal legată”...(7)

La fel ca portretul lui Șefki, cel al fetei e realizat nu numai prin mijloacele specifice pitorescului/ manierismului, dar și prin cele consacrate precum introspecția, raportarea la alt personaj (cei doi adolescenți se completează reciproc), sau la natură (mai ales Șefki), la spațiul mai limitat-interior precum: cetate, curte, cameră (Umurli).

(1)I. Barbu, *Versuri și Proză*, 1970, p. 94.

(2)*Idem*, p. 216.

(3)Al. Bădăuță, *Cronică literară*, p. 117, *Gîndirea*, anul VII, nr. 3, 1927.

(4)Em. Bucuța, *România dintre Vidin și Timoc*, p. 57.

(5)P. Constantinescu, *Scrieri I*, p. 189.

(6)Em. Bucuța, *Fuga lui Șefki*, p. 217.

(7)I. Barbu, *Versuri și Proză*, 1970, p. 94.

IULIAN DĂMĂCUȘ
(din lucrarea în pregătire - *Manierism și pitoresc în spațiul dunărean*)

La catedră **VASILE VOICULESCU** **POEZIA - RUGĂCIUNE**

„Rugăciunea este ridicarea minții și voii noastre către Dumnezeu.”¹⁰ Astfel „cel ce iubește pe Dumnezeu, de-a pururi stă de vorbă cu Dânsul ca și cum ar sta cu un tată, alungând orice gând pătimăș.”¹¹

Vasile Voiculescu alături de Tudor Arghezi reprezintă pilonii liricii românești de tematică religioasă. Spre deosebire de Tudor Arghezi, care „evocă o religiozitate piezișă, ce nu poate fi căutare smerită, ori preamărire a Domnului, ci ia forma unei revolte titanice”¹², Vasile Voiculescu este „de o credințioasă structurală, autentică, mărturisită în paginile confesive.”¹³

Citind poemele religioase ale lui V. Voiculescu, regăsim o înfățișare a eternei lupte dintre materialitate și esența lumii, divinului, dintre bine și rău, dintre frumos și urât. Imaginea lui Iisus Hristos din *În grădina Ghetsemani* este cea a Divinului care a îmbrăcat forma umană, aflat în luptă cu soarta și, mai ales, cu sine însuși, cu teama, ca atribut satanic. Dumnezeu e puterea, iubirea, fericirea și mântuirea. Deși toți oamenii crescși în spiritul creștin cunosc aceste lucruri, toți avem tendința să ne temem, deși Dumnezeu e *Încredere*. Dualitatea ființei umane este reliefată prin lupta lui Iisus Hristos din poezia *În grădina Ghetsemani*. „Iisus lupta cu soarta și nu primea paharul.../ Căzut pe brânci în iarba, se-mpotriva întruna./ Curgeau sudori de sânge pe chipu-i alb ca varul/ Și-amarnica-i strigare stârnea în slăvi furtuna.”¹⁴

Moartea, ca ultimă redută a vieții omenești, e înfricoșătoare pentru omul-material prin prisma păcatelor acumulate. Iisus Hristos prin moartea sa *va spăla* toate păcatele omenirii. Deși își cunoaște misiunea, groaza și imundicitatea păcatelor îl înfricoșează, în viziunea voiculesciană, pe Iisus Hristos.

Observăm în lirica lui V. Voiculescu o evoluție a stării de religiozitate de la un volum la altul. Astfel, dacă în volumul *Părgă* publicat în anul 1921

„se afirmă originalitatea liricii sale”¹⁵, în volumul *Destin* (1933) se observă o maturizare a stării de religiozitate, în sensul amplificării profunzimii credinței în Dumnezeu. Aici, el tinde „ca toți misticii ortodocși către sfințita liniște (isihie).”¹⁶ „*Horeb lăuntric* e o metaforă a *poeziei-rugăciune*”¹⁷ care îl va conduce pe om în apropierea Marii Taine a lui Dumnezeu.

V. Voiculescu crede ca și abatele de Bremond „în afinitatea stării de poezie cu aceea de rugăciune.”¹⁸ Poezia pură (*La Poésie pure*) trimite la rugăciunea pură, puritatea fiind atributul esențial al divinității. Pentru a atinge acest nivel hegemonic al purității, poetul e supus, la fel ca și asceții, unui anevoios proces de purificare, concretizat în obstacole, ispite, spaime, păcate, dureri. În poemul *Cheia de aur* regăsim imaginea rugăciunii ca formă de apărare a copilului „Rugăciunea era cheia de aur cu care/ Întorceam ornicul sufletului meu/ Și-l potriveam să meargă după Dumnezeu.”¹⁹

Influența argehiziană asupra liricii lui V. Voiculescu o regăsim și în poezia *Iisus în copilărie*, care amintește de jocul *De-a v-ați ascuns* al lui Arghezi. Jocul e mobilul prin care omul descoperă și se descoperă pe sine însuși. Aici, jocul e evocat ca o formă de pioșenie, de bucurie și iubire pură. „Toată săptămâna ți-o închinam numai Ție/ Și patimilor Tale minunate./ Dar bătea în noi, ascuns, tainica bucurie/ Că toate sunt un joc măreț și *Tu le birui pe toate*.”²⁰ Prin *poezia-rugăciune* și prin *rugăciunea-poezie* a lui V. Voiculescu

descoperim Divinitatea în aura-I pură. Biruința asupra răului este menirea primordială a lui Dumnezeu și, implicit, a Binelui. Și câtă puritate și frumusețe descoperim în ultimele versuri ale poemului *Iisus în copilărie*: „*Mângâietorile încununat de spini/ Oricâtă amarăciune am înghițit pe cale,/ Mi-s încă stupii sufletului plini/ De toată mierea amintirii tale.*”²¹ Prin Dumnezeu și cu Dumnezeu, sufletul omului are *Totul*. „Pomenirea lui Iisus să se unească cu răsufierea ta și atunci vei cunoaște folosul liniștii.” (Ioan Scărarul, *Scara, XXVII*)

Mesajul poeziei lui V. Voiculescu e unul de o extraordinară profunzime: o copilărie trăită în Cuvântul lui Dumnezeu ne asigură o soluție de supraviețuire în urcușul, uneori extrem de dureros, al existenței noastre. Spinii pe care omul i-a așezat pe capul Domnului nostru Iisus Hristos ne urmăresc pe tot parcursul vieții, tocmai pentru a ne aminti că prin suferință ne putem mântui și putem să Îl atingem pe Dumnezeu.

Iubirea e Dumnezeu și Dumnezeu este iubirea absolută. V. Voiculescu își închină toată creația sa iubirii de Dumnezeu și iubirii de oameni. Iubirea, în viziunea voiculesciană, e o formă de perenitate, de luptă contra vremelniciei: „Dragostea care se ridică deasupra timpului și a morții.”²² Astfel, prin dragoste, ne apropiem de Dumnezeu în fiecare zi. „Trăind iubirea care dă consistență destinului, clipa devine eternitate.”²³

După cum remarcă Nicolae Manolescu „poezia lui Voiculescu e religioasă tematic în toate volumele din anii 1920 și 1930, măcinată de retorică și alegorism.”²⁴ În concluzie, lirica lui V. Voiculescu este soluția mântuirii prin credința pură.

Bibliografie

1. Boghici, Cezar și alții, *Poezia românească. Antologie de texte comentate și aprecieri critice*, Editura Paralela 45, București, 2006.

2. Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2008.

3. Voiculescu, Vasile, *Gânduri albe*, Editura Cartea Românească, București, 1986.

4. Voiculescu, Vasile, *Poezii*, Antologie, Editura Coresi, București, 2001.

Prof. dr. ANCA ELENA DOBOȘ,
Școala Gimnazială Nr.1 Deleni,
Vaslui

¹⁰ Evagrie Monahul, *Cuvânt despre rugăciune*, în *Filocalia*, vol. I, p.80, trad. de Pr. Dr. D. Stăniloae, Sibiu, 1946.

¹¹ *Ibidem*, p.57.

¹² C. Boghici, G. Dinu, F. Șindrilaru, *Poezia românească. Antologie de texte comentate și aprecieri critice*, Editura Paralela 45, București, 2006, p.180.

¹³ *Ibidem*, p.260.

¹⁴ V. Voiculescu, *Poezii. Antologie*, Editura Coresi, București, 2001, p.42.

¹⁵ C. Boghici, G. Dinu, F. Șindrilaru, *Poezia românească. Antologie de texte comentate și aprecieri critice*, Editura Paralela 45, București, 2006, p.260.

¹⁶ *Ibidem*, p.262.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ V. Voiculescu, *Poezii. Antologie*, Editura Coresi, București, 2001.

²⁰ *Ibidem*, p.98.

²¹ *Ibidem*.

²² C. Boghici, G. Dinu, F. Șindrilaru, *Poezia românească. Antologie de texte comentate și aprecieri critice*, Editura Paralela 45, București, 2006, p.265.

²³ *Ibidem*, p. 265.

²⁴ Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008, p.754.

Două vechi istorii literare românești în limba germană:

Wilhelm Rudow (1892) și Gheorghe Alexici (1906) și literatura și cultura română
(V)

4. Literatura universală a devenit în cea de a doua jumătate a secolului al 19-lea o preocupare la modă în Europa. De la antologii de poezii și până la căutarea originilor unor teme și motive, ba chiar ale unor opere întregi, istoricii literari au stabilit interferențe, similitudini sau au introdus, cum a făcut-o Hugo Meltzl la Cluj, metoda "poliglotismului" în abordarea literaturilor. Prin aceasta, acest promotor al comparatismului literar a înțeles traducerea textelor în cât mai multe limbi, scrierea istoriografiei literare în fiecare limbă în parte (despre literatura germană numai în germană, despre cea engleză numai în engleză, despre cea română numai în limba română). Literaturile naționale au fost astfel cuprinse sub același acoperiș, iar criticii au fost siliți să învețe cât mai multe limbi, ca să scrie și să citească operele literare în limba lor originală și să prezinte exegeza acestora tot în limba originală.

Această orientare spre poliglotism a avut-o Rudow din timpul șolii și al studiului său la Halle. În romanul *Lucifer*, a afirmat că stăpânește toate limbile germanice, romanice și semite. El și-a împlinit visul în antologia sa *Um die Erde. Eine Auswahl der schönsten und kennzeichnendsten Dichtungen der wichtigsten Kultursprachen (În jurul pământului. O selecție din cele mai frumoase și semnificative creații poetice din cele mai importante limbi de cultură*, Leipzig: Kaupisch 1891, 295 p.), a tradus din 32 de limbi, pe care – el susținea că le posedă – 249 de poezii și poeme. Rudow nu a fost un teoretician, ci un traducător pasionat. Cu siguranță, nu a stăpânit în mod activ limbile amintite, fapt demonstrat de traducerile din limbile cunoscute nouă, dar a popularizat poezia unor țări pe atunci puțin cunoscute. Împărțirea materialului în patru capitole e arbitrară și se face, în primele capitole, potrivit familiilor de limbi: uraltaice (limba turcă, maghiară, în total 10 poezii), limbi semitice (ebraica

nouă, araba, 7 poezii), indoeuropeana (printre care limba indiană, persană, greaca veche, latina, în total 165 de poezii). Dar capitolul al patrulea conține, potrivit titlului, limbile ne-nordice (daneza, norvegiana, suedeza), cât și limbile slave nemenționate în sumar, (în total în capitolul 4: 68 poezii). Cifrele sunt impresionante, iar criticul austriac Otto Leixner a afirmat nu fără temeii în *Neue poetische Blätter* în 1891că: "În ceea ce privește cunoștințele de limbă, nu va fi ușor ca cineva să se ia la întrecere cu autorul antologiei". Dacă avem sau nu de a face cu 32 de limbi, cum susține autorul, e greu de stabilit, pentru că în cazul francezei, englezei, germanei, Rudow considera etapele mai vechi din evoluția acestor limbi drept limbi separate, și atunci ar fi tradus din 35 de limbi.

Rudow a ales poezii din toate limbile romanice, din 5 limbi germanice, din 7 limbi slave. Ca și Hugo Meltzl și așa cum se apreciază și azi, el a fost de părere că poezia populară precede poezia cultă. La bulgari, sârbi, slovaci, cehi, sloveni, din ignoranță, el a crezut că nu a existat decât o poezia populară. Rudow nu a cunoscut așadar poeți culți la ei. Dintre slavi, polonezii sunt cei mai bine reprezentați în antologie (12 autori, p. 246-276). La fel de numeroasă este și prezența în antologie a poeziilor românești (p. 85-115), dar proporția e foarte subiectivă. Astfel, găsim doar o poemă în 6 părți a lui Vasile Alecsandri (*Briarus Keule*/Buzduganul lui Briar), o singură poezie, *Pe lângă plopii fără soț*, de Eminescu, și 31 de poezii (!) de Dimitrie Bolintineanu (din *Macedonele*, *Florile Bosforului* ș. a.). O mențiune: poezia eminesciană citată are titlul cu totul schimbat: *Das gefallene Götterbild (Monumentul divin răsturnat)*, iar traducerea versurilor este și ea prost realizată!

Cu atât mai reușite sunt versurile lui Bolintineanu, din care cităm două mostre:

Das Gewitter (Furtuna)

Hörst du nicht die Wogen brausen
An des steilen Felsens Rand?
Bootsmann, lenke unser Schifflein
Schnell zurück zum sichern Strand!

Aber du, Geliebte, lass mich
Schnell auf deinen Rosenlippen
Unser beider Schicksal lesen,

Ob wir scheitern an den Klippen!
(Rudow: 1891, p. 108)

Trauer (Tristețe)

Ach, in Schmerzen schwindet
Unser Lebenslauf;
Alle Freuden lösen
Sich in Tränen auf!

Andern bringt das Leben
Freud' und Wonne viel;
Mir will's nicht mehr geben,
Steh ich schon am Ziel?

Ja, ob meinem Haupte
Bricht herein die Nacht,
Die den Trost mir raubte,
Dass ein Tag noch lacht. (Rudow:
1891, p. 103)

Selecția autorilor e foarte subiectivă. La ruși îl întâlnim pe Pușkin (*Șalul negru*, p. 277-279), pe Lermontov nu. La italieni se prezintă poezii de Leopardi, de Vittoria Colonna (dar nu de Michelangelo, de Petrarca, de Dante), la unguri e prezent Petöfi, dar nu cu poeziile remarcabile.

Ceea ce a reușit Rudow nu înseamnă, cum spune el în titlul *Um die Erde (În jurul lumii*, vezi bibliografia), dar totuși peste 30 de literaturi din Europa și Asia le-a cuprins. O prezență considerabilă a poezilor contemporani lui Rudow și a poeziilor populare din țările din care s-au tradus versurile face posibilă comparația dintre literaturi pe baza antologiei Rudow, iar faptul că selecția a fost lucrată în Munții Bihorului trebuie menționată și este, în același timp, surprinzătoare. →

HORST FASSEL

Alerg prin visele tale

Alerg prin visele tale ca un fotograf de iluzii,
mi-e sufletul navetist obosit de întâmplări postume,
privirea-mi, cu trupul gol,
dansează-n ritmuri confuze,
cu un gând ce probează în bazarul somnului costume.

Îmbrățișările au migrene, viața își pune reverenda
și merge la biserică pentru a-și spovedi cuminența,
lumea – ca o femeie cu chip de spectacol –
își cojește, sub coviltirul indiferenței, urâtenia.

Încă mai alerg prin visele tale,
potcovite cu sughițuri,
sub cerul spânzurat de gâtul strâmb al ceții.
Te scriu pe obrazul vânăt al ferestrei
ce-și descheie bluza, așteptând violul dimineții.

Trecem prin noi

Trecem prin noi singuri,
ca printr-o oglindă, cu capul în jos,
ne privim diminețile din creștet,
ne ciupim amiezile de sân,
ne terfelim înserările în cărciuma cu amintiri
și ne așezăm pe pervazul sufletului
ca într-o sala de așteptare.

Trecem prin noi singuri,
aceiași singuri,
aceiași noi,
iubind iubirea

femeii din mine
și a bărbatului din tine.

Cred că

Cred că ai fost o frunză căzând
pe umărul de cu seară al sărutului.
Și eu mă uitam râzând
la trupul vorbeii din vioara trupului.

Și mai cred că te așteptam în
palma viselor,
ca pe un râu scuturându-și șuvițele
pe tâmplele geloase ale pietrelor.
Uite, adâncul din mine îți întinde
brațele...

Și tu plângi incest, într-un gând
secret
culcată pe un căpătâi de tristețe,
în vreme ce eu sunt un autopoortret
care are rău de frumusețe.

GEORGE BACIU

(din volumul în pregătire DE MÂNĂ
CU MINE)

→ Istoria literară a lui Gheorghe Alexici

Alexici s-a ocupat special de literatura din secolul al XVI-lea (vezi: ediția cărții de cântece protestante la români făcută de Gheorghe Szegedi²⁵). În 1966, s-a publicat la București, de către Ion Mușlea, o culegere de texte din literatura populară românească efectuată de Alexici²⁶. Dar cea mai cunoscută lucrare a arădeanului Alexici rămâne *Istoria literaturii românești*, publicată în două ediții, în 1906 și în 1909. Prima ediție atrăgea atenția asupra faptului că tipărirea s-a făcut în anul jubiliar al domniei lui Carol I, în România (după 40 de ani de domnie). A doua ediție a apărut într-un volum care conținea și o istorie a literaturii maghiare de Kont.

În această istorie literară, Alexici nu citează bibliografie românească,

²⁵ Sztripszky, Hiador; Alexics, György: Szegedi Gergely énekeskönyve XVI. századbeli román fordításban. Protestáns hatások a hazai románságra. Budapest: Hornyánszky (1911).

²⁶ Alexici, George: *Texte din literatura populară română*. Publicat cu un studiu introductiv, note și glosar de Ion Mușlea. București : Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1966.

iar din literatura istoriografică în limba germană îl menționează pe Wilhelm Rudow (1892), cât și capitolul despre istoria literaturii române vechi din manualul de romanistică al lui Gröber, întocmit de Mozes Gaster. Nu este exclus ca editura germană să fi impus autorului să renunțe la citarea bibliografiei în limba română, pe care Alexici fără îndoială o cunoștea, așa cum rezultă din informațiile incluse în prezentarea literaturii românești. Este posibil însă că autorul însuși să fi renunțat la indicații bibliografice și la note, iar istoria sa literară prezintă exclusiv textul cursurilor ținute de Alexici la Academia Comercială din Budapesta, unde el a deținut Catedra de limbă și literatură română.

Ca orice scriere despre România, istoria literară a lui Alexici începe cu o prezentare succintă a istoriei românilor. Urmează un capitol despre poezia populară românească, unde versurile intercalate sunt preluate din antologiile traduse de Wilhelm von Kotzebue (1857) și Wilhelm Rudow (1888). După aceste două capitole, urmează prezentarea literaturii române culte, iar Alexici, care a emis ipoteza că poezia populară românească ar proveni în cea mai mare parte din Transilvania, împarte

literatura română în mai multe perioade: prima perioadă ar fi identică cu activitatea Școlii ardelenene în secolul al XVIII-lea, cea de a doua ar fi durat din secolul al XVIII-lea până în anul 1821, fiind definită ca precursora a literaturii culte. Cea de a treia perioadă începe în 1821, iar cea de a patra cu dinastia Hohenzollern (1866), ajungând până la epoca contemporană lui Alexici. Periodizarea aceasta nu se face pe baza unui principiu cert, anii de delimitare pentru ultimele două perioade sunt legate de evenimente politice: 1821 cu mișcarea eteristă și cu răscoala lui Tudor Vladimirescu în Moldova și Țara Românească, 1866 preluarea domniei în Principatele Unite de către Carol de Hohenzollern. Este totuși problematic să susții o influență directă a celor două evenimente politice asupra scrisului românesc.

Mai problematică este perioada a doua a lui Alexici: ea se numește: *Pregătirea literaturii culte în Principate*.

În această perioadă, sunt incluși Varlaam, Dosoftei, cronicarii Ureche și Miron Costin, Dimitrie Cantemir și Ienăchiță Văcărescu, dar aceștia nu sunt deja autori de literatură cultă? Sunt doar premergători?

Atelier

Reinterpretări de mituri și legende

micro-serie de autor

Rândurile următoare povestesc cum, dintr-o înlănțuire de experimente literare, s-a întâmplat să apară această 'serie de reinterpretări speculativ-antropologice de mituri și legende populare', înfiripată prin cele două cărți apărute la Editura Europress în primăverile 2014 și 2015.

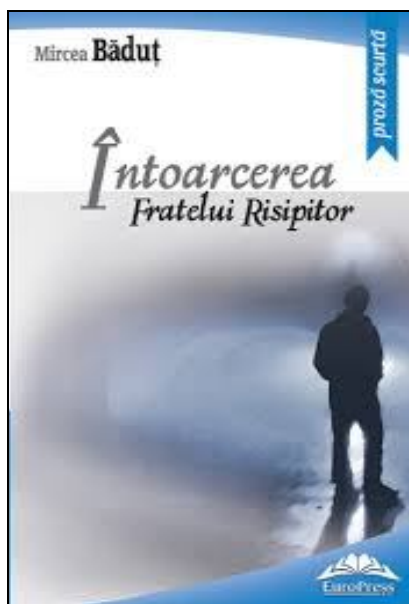
Volumul prim:

Întoarcerea fratelui risipitor

Nu știam, nefiind eu chiar tipul de persoană strategic-cerebrală, unde mă vor duce încercările scriitoricești, astfel că – mai ales privind-o retrospectiv – evoluția m-a surprins și pe mine, făcându-mă să urmăresc înlănțuirile cu oarece încântare. Povestea "catenei" începea în anul 2011...

Am scris o carte împreună cu fiica mea. Lucrurile s-au întâmplat astfel: eu strânsesem câteva proze scurte (ficțiuni și eseuri apărute într-o cadență dez-lănțată), iar fiica mea – Anca – produse-se o serie de texte (majoritatea lirice) ce-mi păreau reușite. Cum nici unul dintre noi nu acumulase destule scrieri pentru un volum solid, ideea de a le 'contopi' într-o singură carte a venit firesc. Și – pentru a nu avea aparența unui volum rezultat prin alipirea a două cărți distincte – am propus să ne alternăm textele în cuprins: o scriitură de-a mea urmată de una de-a ei ș.a.m.d. Rezultatul a fost interesant, și cartea (*Ficțiuni familiare*, Editura Conphys) a avut un pic de succes. Așa încât – încurajat de această formulă (alternant-bicefală) – i-am propus apoi fiicei mele să scriem împreună un roman, dar unul la care să nu lucrăm 'umăr-lângă-umăr' (pentru că abordarea nu ar fi convenit spiritului ei de adolescent aflat în desprindere de tutela părinților), ci **un roman împletit din capitole scrise alternativ și cvasi-independent de către cei doi autori**. Ceva ca un dialog, ori – mai degrabă – ca o alternanță de monologuri servind aceluiași obiectiv literar. Și, pentru ca eventualul cititor să înțeleagă rapid structura cu participările întrepesute ale autorilor, am spus că ne trebuie o temă cu doi poli, o temă ușor de recunoscut.

Cea mai potrivită dintre ideile ce mi-au trecut prin minte mi s-a părut acea parabolă biblică cu **întoarcerea fiului rățacitor**. Fiica mea n-a fost chiar încântată de propunere, dar nici n-a venit cu altă variantă. Mi-am zis că, dacă încep eu, și îi arat unul-două capitole, va fi atrasă de proiect.

Fixasem cadrul de lucru astfel: proza să cuprindă o perioadă din viața a două personaje legate biologic și prin destin (frați dintr-o familie mică), iar firul epic să alterneze subcapitole "povestite" de cele două personaje.

Pentru a accentua premisa temei biblice am propus să-i botezăm pe cei doi frați după alte două nume notorii: Cain și Abel (într-o mică "anagramă") – exploatand voit riscul prejudecării personajelor de către cititor. Deși numele sugerează contextul biblic și destinul personajelor, speram ca paralela să fie doar provocator-dilematică pentru cititor.

Abordarea propusă pentru proiect s-a conturat după scrierea primelor pagini. Stilul părea să corespundă dramei interiorizate, cu accente de psihologie și filosofie: un teatru de gânduri ca o dezbatere laică (în dublu monolog) a cunoscutelor parabole religioase. Astfel, capitolele – fiecare cu gânduri și întâmplări din mintea și din viața câte unui frate – se puteau intercala aproape fără a depinde între ele, ci doar având o cronologie sumară și pornind de la un set de amintiri comune. De asemenea, anumite secvențe biografice urmau să fie revelate din ambele perspective.

Însă datul temporal al autorilor n-a fost unul prielnic: fiica mea s-a retras din proiect, fiind din ce în ce mai speriată și mai absorbită de cele două mari praguri din viața ei: bacalaureatul și admiterea la facultate. Cum eu deja înaintasem cu povestea unuia dintre cei doi frați (și cum ideea proiectului încă mă fascina), a trebuit să preiau și destinul celui alt frate.

Deși visasem un roman (unul bipolar), până la urmă a rezultat o nuvelă; doar că îmi place să cred că "materialitatea" frământărilor umane cuprinse ar

putea, cu ceva indulgență, să transească scriitura înspre denotația de 'roman scurt'.

Mărturisesc, și cu accent esențial pentru cele ce urmează, că una dintre ideile de pornire ale proiectului – și anume evitarea acelor elemente topo-contextuale capabile să fixeze acțiunea în timp și spațiu – mi-a cam dat de furcă, constituind însă și o interesantă provocare de paradox: să evit folosirea de neologisme, să ocolesc exprimările evaluate, însă fără a renunța la filigranul trăirilor.

Mai toate recenziile pe care le-a avut cartea *Întoarcerea fratelui risipitor* au subliniat filonul definitoriu al acestei piese centrale, observând ideile esențiale (iar uneori și pe cele mărunte). (Cătălin Badea-Gheracostea: "*majoritatea prozelor ar putea fi citite într-o cheie psihologică și/sau filozofică, a marilor interogații și a răspunsurilor vagi*"; Valentin Protopopescu: "*«Întoarcerea fratelui risipitor» este, până la urmă, acel gen de ficțiune psihologică de bună calitate ce explorează distincția asemănării. Cum pot fi doi oameni apropiați și cu istorii de viață aproximativ similare foarte diferiți? Mircea Băduț are meritul de a fi mlădiat cu profunzime această dihotomie aparent radicală, adăugând nuanțe ce relativizează altitudinea polilor și îmbogățește cu aspecte morale niște comportamente policrome și imprevizibile, întrucât aparțin unor personaje deosebit de vitaliste.*"; Andreea Tănase: "*o meditație în proză asupra alegerilor pe care le facem în viață și cum ne afectează ele, atât pe noi, cât și pe cei pe care îi iubim. (...) Fiecare simte că alegerea făcută îl reprezintă, însă nu poate să nu se gândească cu nostalgie la drumul ales de celălalt frate.*"; Alexandru Lamba: "*Prin prisma variabilă și prin cadrul schițat foarte lapidar, pilda devine atemporală, universal-valabilă. Nu de puține ori, parcurgând sofismele unuia sau altuia, ne vom regăsi pe noi înșine. Cine suntem? Cei care pleacă, sau cei care stau? Aventurierii sau statornicii? (...) Textul nu trage concluzii, nu se erijează în judecător, nu pilduie – așa cum ne-am așteptat.*"; Sorin Preda (1951-2014) "*Textele lui ies oricum din zona uimirilor interstelare, cantonând serios și talentat, cu toată convingerea și întregul ecartament, într-o literatură a ciudatului, a zonelor voit neclare, din care nu lipsesc nici tensiunea narativă de bună calitate și nici micile dantelării metaforice*"; Andrei Simionescu-Panait: "*Cred că franchețea care se ivește →*

MIRCEA BĂDUȚ

progresiv în orizontul lecturii este firul de suprafață al unei sensibilități bine adăpostite și dificil de accesat. Acest aspect este conștientizat la fiecare pas, îndreptând intențiile stilistice către experiment și încercare, în urma cărora se ivește reușita de a oferi cititorului înțelegerea faptului că amintirea umană are un rol bine determinat în viață, indiferent de conținutul acesteia, obișnuit sau straniu, întrucât prin deschiderile donate de amintiri poate apărea pofta de experiment – într-un cuvânt, vitalitate, deși una nostalgică.")

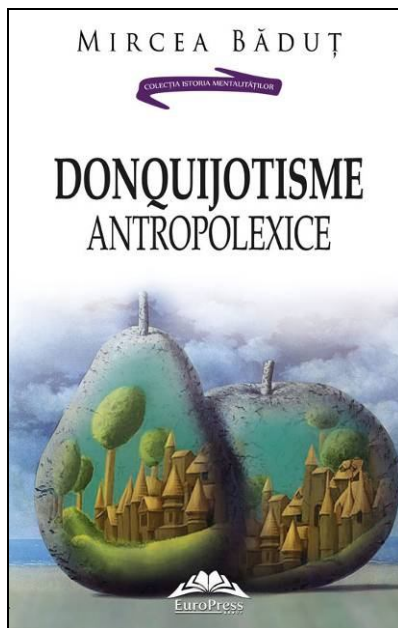
Oonorabilă a fost și compararea acestei reinterpretări de mit biblic cu cea reușită de Thomas Mann în romanul *Iosif și frații săi* (desigur, păstrând proporțiile).

Volumul secund:

DonQuijotisme AntropoLexice

Mult timp de-atunci m-am regăsit (cu încântare) prins în siajul stilistic născocit la scrierea acelei nuvele. Da, pentru a sugera că lucrurile se petrec în trecut (un trecut neclar fixat, dar totuși "vechi", nejudicabil cu acea familiaritate a contingenței), îmi creasem o exprimare pseudo-arhaică, iar auto-impusa restrângere a lexicului mă forța să mut expresia înspre o interiorizare a cuvintelor. Și cum fascinația aceasta – a descoperirii greutății din cuvintele simple – nu mă părăsea, mi-am zis să încerc să continui. Totodată mi-am propus să mă desprind de zona 'mitului biblic', cumva și de teama unor neînțelegeri (dezamăgiri?) privind abordarea mea laică.

Numai că pe-aici s-a mai altoit ceva: o sensibilizare, o preocupare tot mai accentuată în gândurile mele (simptom de bătrânețe, deh!) pentru aspectele simple dar profunde ale existenței umane. Pentru implicita dar discreta coordonată existențială din actele/operele oamenilor. Pentru **antropologie**, care-va-să-zică. (Un exemplu de cum "funcționează" această sensibilitate: la vizitarea unei cetăți istorice mă aflu copleșit nu atât de grandiozitatea/frumusețea monumentului, cât de zbaterea gândului ce-mi fuge imediat în acel trecut, încercând să-și imagineze fel-de-fel de chestii: câți oameni vor fi lucrat la ridicarea construcției? erau ei un fel de sclavi, sau, ca oameni liberi, fuseseră motivați de cadența unui blid cu mâncare? și ce putea fi în acel blid? apoi, prin ce tehnică prelucraseră piatra? ce substanțe amestecau în liantul cu care ridicau zidurile? câți ani să fi durat construirea? cum și de unde procura 'antreprenorul' materialele necesare? motivația cititorului

lui fusese una politico-militară sau una spirituală? Etc. etc.) În ultimul timp, am scris și o serie de eseuri non-ficționale, inspirate fie din chestiuni cvasi-cotidiene, fie rezultate din căutări la care ne ducem mai rar cu gândul. Ele fuzionează – cu diverse accente/alternanțe de auto-ironie, umilință și duiosie – idei de psihologie, sociologie ori de filosofie. Astfel încât, la coagularea ideii de a le reuni și publica într-un volum, aceste piese de proză esteistică au părut a se potrivi binișor sub umbrela generoasă a antropologiei. Mai mult, atât pentru condimentarea experienței de lectură, cât și pentru democratizarea conceptului de antropologie, seria de eseuri – este "punctată" (inițial, median și final) cu câte o proză ficțională din astfel-născuta **serie a interpretărilor speculativ-antropologice de mituri și legende populare**: pentru că, da, în ultimele luni am reușit trei 'randări' în proză ale baladelor "Mânăstirea Argeșului" și "Miorița". (Incongruența 'două balade' – 'trei proze' se explică prin aceea că prima legendă mi-a inspirat două povești: una dedicată lui Manole, cealaltă Anei. Nepremeditat.) Iar pentru mine, aproape de inedita (și implicit riscanta) sintagmă 'speculativ-antropologic', imersiunea în acele povești a fost precum o călătorie în timp, *însă trăind nu doar epopeea, ci și detaliile vieții mărunte*.

Desigur, și la scrierea acestor reinterpretări de legende populare, am avut parte din plin de acea provocare deosebită, menționată mai sus (probabil cea mai interesantă dintre experiențele mele scriitoricești): pentru a transpune cititorul în atmosfera secolelor respecti-

ve (16 și 19) a trebuit să "inventez" o exprimare aparent arhaică, însă nerenunțând la un rafinament al ideilor.

Chiar dacă am fost consecvent în a respinge cuvintele ce îmi veneau în minte cu aromă de neologism, am încercat să construiesc o reprezentare fluentă și modernă, astfel încât cititorul să nu aibă de luptat cu o scriitură de letopiseț.

Dacă a fost similară provocării de la *Întoarcerea fratelui risipitor*, din cartea anterioară?

Da, scriiturile din seria aceasta (de reinterpretări speculativ-antropologice de mituri/legende populare) au multe în comun, însă sunt și diferențe esențiale: acolo am urmărit ca plasările temporală și geo-spațială să fie incerte, pe când aici timpul și locația sunt bine documentate; acolo era vorba de împletirea a două monologuri, pe când aici avem o epică narativă destul de intensă.

Riscuri asumate

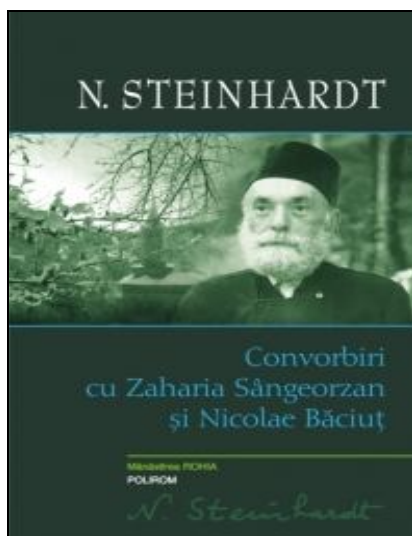
Întrucât multe dintre eseurile adunate în acest ultim volum țintesc spre chestiuni din sfera 'convingerilor personale', s-ar putea spune că există riscuri de coliziune spirituală, din eventuale nepotriviri cu ideile cititorului.

Dar am speranța că vor fi nu coliziuni, ci interferențe, mai toate aceste scriituri având inoculat – pe lângă acel 'adevăr', prezentat când cu oarece patimă, când argumentat mai sistematic, când pus în șagălnică discuție – și antidotul: fie contrapuncte autoironice, fie îndoieli incluse homeopatic, fie propuneri de perspective antagonice (epistemologice, care-va-să-zică).

Deseori reiterând, mai discret ori mai explicit, chestiunea esențială: cum că nimeni nu are în custodie exclusivă adevărul. Așa cum ne spuse și Marcus Aurelius acum aproape două milenii: *"Tot ce auzim este o opinie, și nu un fapt. Ceea ce vedem este o perspectivă, ci nu adevărul."*

Am fost avertizat că reunirea în volum a mai multor domenii ideatice (beletristică, psihologie, biologie, sociologie, filosofie), deși benefică cititorului obișnuit, deschis la provocări, va induce reținere în tabăra criticilor literari, amalgamarea stânenindu-i în exercițiul reflex al catalogării.

Așa cum nici experții în antropologie, sociologie, psihologie ori filosofie probabil că nu pot fi satisfăcuți dacă lecturează cartea în cheia lor, ci nu dintr-o perspectivă de fuziune. Însă de-acum și riscul acesta e asumat.

Seria de autor „N. Steinhardt” a Editurii Polirom e, nu obosesc să repet asta, un imens tezaur pentru cultura română. Până acum avem 18 volume (aici, link și detalii despre fiecare dintre aceste titluri: http://www.polirom.ro/catalog/colectii/seria-de-autor-n-steinhardt/pagina_01_titlu_ASC.html). Vom mai avea și altele.

Iată, pe scurt, povestea acestei serii care a demarat în 2008: “La aproape o sută de ani de la nașterea lui N. Steinhardt și la două decenii de la moartea sa, Polirom editează împreună cu Mănăstirea „Sfânta Ana” Rohia integrala operei cărturarului. Seria de autor însumează operele lui Steinhardt, atât cele de dinaintea intrării în monahism, cât și cele de după această dată, și cuprinde peste 20 de volume. Noile ediții, cartonate, îngrijite de specialiști în opera lui Steinhardt, beneficiază de o prezentare grafică de excepție și de studii introductive consistente.

Opera completă a lui N. Steinhardt e publicată sub îngrijirea unui colectiv redacțional format din apropiați și specialiști în opera lui N. Steinhardt: universitarul George Ardeleanu, autorul unei strălucite lucrări de doctorat consacrate lui Steinhardt, Virgil Bulat, primul editor al *Jurnalului fericirii* (împreună cu Virgil Ciomoș), Florian Roatiș, îngrijitor al mai multor inedite publicate în *Caielele de la Rohia*, pr. Ștefan Iloaie, îngrijitorul volumului de omilii *Dăruind vei dobândi. Cuvinte de credință*, consilier cultural al Mitropoliei Clujului, Albei, Crișanei și Maramu-

reșului, și protos. Macarie Motogna, îngrijitor al seriei de autor din partea Mănăstirii „Sfânta Ana” Rohia.”

Volumul cu numărul 18 din serie a apărut în această vară – este un volum care adună convorbirile pe care N. Steinhardt le-a avut cu Nicolae Băciuț și cu Zaharia Sângeorzan. Florian Roatiș, cel care îngrijește această ediție, menționează că „Ediția de față reunește două volume: Zaharia Sângeorzan, *Monahul de la Rohia*. N. Steinhardt răspunde la 365 de întrebări, și N. Steinhardt, *Între lumi. Convorbiri cu Nicolae Băciuț*. Dialogurile epistolare purtate de la Rohia și uneori din București cu Zaharia Sângeorzan și Nicolae Băciuț pun în evidență dinamismul, agitația intelectuală din ultimii trei ani de viață ai celui pe care prietenul său Alexandru Paleologu îl numise, fără urmă de ironie, «septuagenarul neastâmpărat». Ele revelează un Steinhardt mai deschis, mai disponibil la mărturisiri, aflat uneori în evidentă dispoziție de «hageală». Aprecierile pe care le face, în câteva fraze de cele mai multe ori, sunt extrem de sugestive, chiar șocante pentru unii, neobișnuiți cu stilul direct al eseistului de excepție devenit monah, prilej de reflecție pentru toți cititorii. Dialogurile cuprinse în acest volum se dovedesc o lectură captivantă și completează imaginea scriitorului monah din publicațiile sale antume.”

Aria tematică pe care o acoperă aceste două serii de convorbiri e extrem de amplă. Cartea e, deopotrivă, un document istoric și unul de credință; o credință trăită cu har și cu o sclipitoare inteligență. Convorbirile au avut loc într-un timp crud, crunt, dur; deceniul opt a fost, pentru România, unul teribil, iar ultimii ani ai acestui deceniu întunecat (perioada pe care, de fapt, o și acoperă cele două serii de convorbiri) au fost cu atât mai duri. Ar fi prea mult dacă am spune că, întrucât tot atunci trăiau și oameni precum N. Steinhardt, acei ani au fost și ani ai speranței? Ani în care tot N. Steinhardt invita la practica eroismului, pe care îl definea în felul următor: „Soluția în fața in Justițiilor e una singură: eroismul. Să nu taci, să vorbești, să lupti, să te afli în treabă. (Să nu-ți vezi de treburile tale, ci de treaba dreptății, care-i adevărata treabă a fiecăruia.) Restul e verbalism, spaimă, nimicnicie.”

CRISTIAN PĂTRĂȘCONIU

LA MIEZUL NOPTII LUMINA VĂZUI

14 august 1944

Poate că la capătul rugii,
pe unde se-nnastură
izvodul stelelor,
s-ar cuveni ochiului
să vadă,
urechii să audă,
degetul
de rănile Lui să se frigă.
Ale căror lumini,
oare drugii,
numai pe inimă
Îi joacă de-a umbra,
de-a v-ați ascunsul
zăbrelelor?

"Unde ești?" Cină mă strigă?
Sunt văzătorul luminii
ce n-a gustat din stea
umbră de drug și zăbrea.

Dar care lumină
(nici moarte de-o fi, să n-o spui!)
poate să fie
atât de haină,
o viață întreagă s-o simți
ca prin palmă un cui?

La tigva-mi seacă
nu cer bănuțul milei,
nici șarpelui
din străchinuța-i cu lapte,
dar eu am văzut
lumina zilei
la miezul de noapte.
Era al focului,
cel atât de aproape-n departe.

Treci sfidător peste moarte,
dincolo de capătul rugii!
Nu-ntoarce capu-napoi către ea!
Ce moarte-o viață-ar putea să-ți mai dea
în schimb pentru viață?
Miezul de noapte-n grăunțul de foc...
E tot ce-i al meu,
dar nu mi-i!
Port umbra fără de stea,
ca buzele fără sărut,
că și-astăzi mă doare lumina
ce am văzut.
Ce-o fi văzut din începuturi de lumi?
Nespusul lor ca drugii,
prin inima mea,
vârगाți ca hainele-mbrăcate
de toți pușcăriașii lumii.

DUMITRU ICHIM

Kitchener, Ontario

14 august, 2015

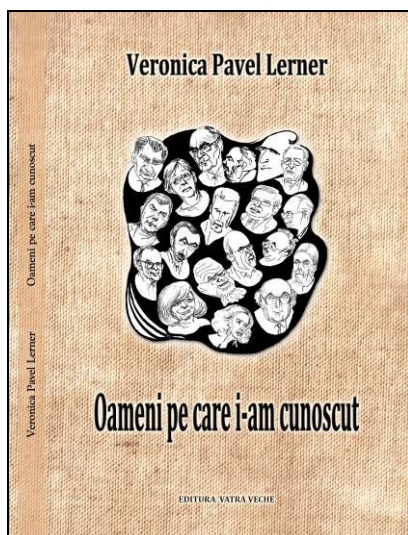
Tablouri dintr-o expoziție afectivă

Ducem cu noi galerii de portrete. Orice om capabil să iasă cât de cât din crusta egotismului și să privească spre cei din jur își adună, de-a lungul vieții, o colecție de personaje, de „oameni care au fost”, de prieteni care sunt, și constată că de la fiecare a luat câte ceva, că fiecare i-a decorat altfel sufletul. Că, până la urmă, omul matur e suma întâlnirilor esențiale cu ceilalți, cum bine s-a spus. Hazardul existenței face ca aceste expoziții, adesea cu o amprentă stilistică foarte clară, să nu semene unele cu altele. Și, desigur, același hazard face ca numai puțini oameni să fie în stare să lase o mărturie despre semenii lor. Iorga, Pompiliu Constantinescu, I. Peltz, Virgil Căriianopol, Cezar Petrescu, H. Stahl, Eugeniu Speranția sunt doar câțiva dintre cei care au scris asemenea evocări.

Cu Veronica Pavel Lerner hazardul de care pomeneam a fost de două ori generos: mai întâi a făcut-o să cunoască nenumărați oameni de valoare, artiști plastici, muzicieni, scriitori, actori, virtuozii, oameni de știință, iar apoi a făcut-o capabilă să-i immortalizeze la iuțeală, din câteva secvențe.

Unii, rămași doar în amintire, sunt prietenii „de ieri”: Nicolae Steinhardt, în postura de musafir frecvent la familia Pavel, actorul Mircea Șeptilici, poetul Ștefan Aug. Doinaș și soția lui, balerina Irinel Liciu, dramaturgul Theodor Mazilu (excelent prins, cu felul lui de-a fi, în decorul de la Mogoșoaia), compozitorul și profesorul Aurel Stroe (cu care autoarea a luat lecții de muzică), profesorul, eseistul și scriitorul Matei Călinescu, criticul literar Mircea Iorgulescu, muzicianul Iosif Sava. O altă categorie, la fel de aleasă, o reprezintă prietenii „de azi”: prozatoarea Adriana Bittel (și pisica ei), Profesorul și scriitorul Mihai Zamfir (cu teii și teițele și romanele lui), pianistul Li Min Qiang, scriitorul Andrei Pleșu (și șarmul lui), pianistul Dan Grigore (și mâinile și munții lui), cântăreața de jazz Aura Urziceanu, poeta Ana Blandiana, savantul și inventatorul britanic Bruce Wallis (și laboratorul lui) și alții.

Tuturor acestora, oameni cunoscuți, autoarea le găsește laturi necunoscute sau reconstituie măcar momente inedite, cu modestia unui martor liniștit: ore împreună, un prânz luat la Paris, o vizită acasă, o plimbare la munte, o carte poștală primită, o vacanță la „2 Mai”. Totul povestit cu simplitate, fără „efecte speciale”, cu

echilibrul omului de știință care nu-și greșește experimentul (autoarea chiar este om de știință, specialistă în chimia analitică a gazelor), dar nu fără putere de evocare a atmosferei. Episodul meu favorit este cel de la „2 Mai”, atmosfera de vacanță, răcirea alimentelor în fântână, eventual în mare, și cântecele tinerilor bărbați despre anul 2000.

Gustul cu care rămâi după citirea cărții *Oameni pe care i-am cunoscut* este unul bun. Cartea este scrisă la centenarul nașterii mamei, Amelia Pavel, cunoscut critic de artă, și în memoria ei. Pe Amelia Pavel, colegul meu de la *România literară*, Pavel Șușară, responsabil cu pagina de artă, a prezentat-o astfel: „Bună cunosătoarea a artei europene și universale, cu o solidă cultură literară, filosofică și estetică, dar implicată profund și în arta românească, în special în cea interbelică, Amelia Pavel și-a creat, pornind poate tocmai de la acest spațiu al diversității, un mod de a evalua și de a judeca generos, fără pusee voluntariste și fără nici cea mai palidă prejudecată”. M-a uimit cât de aproape este acest profil al mamei de al fiicei, Veronica Pavel Lerner, așa cum rezultă el din cartea *Oameni pe care i-am cunoscut*.

Într-adevăr, din paginile memorialistei ies la iveală aceleași calități: generozitatea privirii și a aprecierii, plierea pe model „fără pusee voluntariste” și lipsa prejudecăților. Cu tablourile realizate, expoziția de portrete a Veronicăi Pavel Lerner asigură un spațiu cald, aerisit, în care pătrunzi cu bucurie și vrei să zăbovești. Să zăbovești printre oameni. Ce-am putea cere mai mult de la o carte?

IOANA PÂRVULESCU

București, august 2015

(Prefață la volumul Veronica Pavel Lerner, *Oameni pe care i-am cunoscut*, Ed. Vatra veche, Târgu-Mureș 2015)

Un om care merită să fie cunoscut

Întâlnirea, grație revistei *Vatra veche*, cu Veronica Pavel Lerner, ne-a pus în fața unei realități care ne-a revelat o admirație comună: N. Steinhardt. De aici lucrurile au intrat pe un drum cu deschideri multiple, cu dorința de a da sens nevoii de a mărturisii ceea ce a influențat devenirea noastră, fiecare acolo unde i-a hărăzit Dumnezeu loc, dincolo și dincoace de Ocean: Veronicăi Pavel Lerner în Canada, la Toronto, iar mie, în România, la Târgu-Mureș.

Biografia Veronicăi Pavel Lerner mă copleșise – fiica Ameliei Pavel, apreciat critic și istoric de artă, eseist, memorialist, sora lui Toma Pavel, cărturar de mare distincție, specialist de marcă în literatura comparată, estetica și filosofia culturii, profesor la Universitatea din Chicago... Într-o astfel de familie de spirite, Veronica Pavel Lerner s-a impus discret, cu note personale, cu o cuprindere profesională științifică, dar care nu a stat niciodată departe de universul culturii și artelor.

În plus, intersectându-ne în afinități electivă în același orizont, am reușit să construim împreună la edificiul numit *Vatra veche*, revistă căreia Veronica Pavel Lerner i-a devenit colaborator statornic, harnic, mereu surprinzător prin subiectele propuse, contribuții importante la recuperarea memoriei noastre culturale.

Nu a fost nimic premeditat, dar în momentul în care am observat cum crește „teancul” de mărturisiri, n-am ezitat să propun autoarei să aducă între coperti de carte ceea ce lună de lună a fost un veritabil dialog cultural, „cu timp și fără de timp”.

Mereu tânăr în spirit, dar cu un trecut de mare consistență și diversitate, Veronica Pavel Lerner a reușit să realizeze portrete minunate ale unor mari personalități, dând detaliului semnificații de sinteză, transformând „firescul în excepție”, ca să-l invoc pe Mircea Iorgulescu, unul dintre cei care se regăsesc în cuprinsul acestei cărți.

Portretele realizate de Veronica Pavel Lerner în această carte sunt deopotrivă operă de pictor/narator, dar și de arhivar/documentarist, aducând, dincolo de „poveste”, imagini inedite care valorează fiecare cât o mie de cuvinte.

Scriind despre „oamenii pe care i-am cunoscut”, pot spune acum, când „revista se retrage-n carte”, că Veronica Pavel Lerner nu e doar „un om pe care l-am cunoscut”, ci care merită să fie cunoscut.

NICOLAE BĂCIUȚ

SCRISOARE DESCHISĂ

Mică istorie

Luminează-mi, Doamne, restul meu de viață...
dincolo de ură, moarte și urgie !...
Rânduiește lumea din al Tău Înalt !...
să-mi văd sufletul – acolo – dincolo de graniți...

din ograda veche, urmele prunciei...
să le strâng - avere – să nu mi le fure
„hârca... hăt... pe malul vieții...
ce-lă-lalt...

Încă trag nădejde că va fi să fie
să mai calc odată pragul strămoșesc...
fără pașapoarte... netrecut prin
vamă...

ci, cu talpa goală, în ograda casei,

ca întors din moarte, să-
mpământenesc -
cum la începuturi – vorba, gândul,
rostul...
și lumina care vine din vecii...

Că... s-au dus strămoșii... și... s-au
dus părinții
și... e rândul nostru... Însă... vin
copii...
și-n copii... cuvântul din părinți... e
veșnic...
Și-n cuvânt părinții... veșnicesc... Că
vii

sunt aceia care țin pe umeri țara
și în palme veacul... hurducat... din
greu...
Și-aromind „a pâine” clipa luminează
noima risipirii noastre... în Mereu...

Dar, de-atâtea jertfe, oare se mai știe
unde e fântâna veșnică din noi ?...
Ochiul nu mai poate lacrima s-o
plângă !...
Nu poți da... cu vorba... timpul...
înapoi !

Sufletul sec e !... Râsul... e
poveste!...
Și, pe gură, gândul... tânguie amarul!
Bântuie prin lume teama și
dezământul...
și... în viața noastră... ura... dă cu
zarul...

PEISAJ XXI

Pe autostrada fără de capăt... a
minciunii,

imaginația pozitivă și bunul simț n-au
prioritate...
câtă vreme super-mașinațiile
matrapazlăcurilor
gonesc nebunește... depășind criza de
timp
în care... cel „de rând”... n-are... nicio
șansă !...

Claxonat, terorizat, ridiculizat și
amendat...
de polițaiul – robot programat –
conform cu...
hăhăitul din vârful zilnicului dezământ
„of-icial”...
iată-mă !...

... Acuzat... pentru busculada oficial-
politică
de la kilometrul XXI... a-cu-zat... și
de moartea
subită a liber-cugetătorului... căruia...
- conform legii strâmbilor... declarați
drepti -
nu trebuie să i se acorde nicio
atenție...

Și... iarăși, a-cu-zat... și scos la
licitația
public-trucată... de... pietrele de
kilometraj
financiar prestabilite... și – apriori –
adjudecate
cu... polițe fără acoperire... încă de la
borna nr...

13
însă... pe din dos – desigur – și...
cu acoperire cheș... în... euroi... și,
în fine,
condamnat... pentru fraude
imaginare...
de către... respons-abilul o-fi-ci-al...
al sectorului
„baloane de săpun” - locul... în care
se prelucrează
aerul rarefiat... care ți se distribuie pe
termen scurt...
dar... la prețuri astronomice – cheș,
nu...
viramente... scriptice... huzurul lor
nefiind... gratis...
pe... coastele... de azur... ale lumii...

Vai... ție, truditorule... muritor... de
rând !...

OCTOMBRIE

Anotimp interior

În zăriștea vieții,
fantomile verii caută noime...
în stinsul frunziș...

Plouă ! Octombrie... plouă...
până și-n gânduri !...
Și... plouă... pieziș!...
Și-mi plouă-nlăuntru vederii...
Și... plouă de-un veac !...
Și... plouă pustiu...

Și... văile lumii sunt pline !...
Și... loc fără ploaie, în mine, nu știu!
Și... cineva îmi tot pleacă...
străin... Oare cine ?...
că eu... însingurându-mă, umblu prin
ploaie...
cu ploaia... magnetică-n mine ...

OARE TE-AI ÎNTREBAT

Vorbind despre azi, oare...
te-ai întrebat cum, anume... viața ta
susține cerul deasupra capului tău...
tocmai aici... și... tocmai acum ?

Și... mai ales, tocmai acolo unde
sufletul – din care cobori „în lume” -
leagă una de alta pietrele zilelor tale,
trepte-n vecii... rostuiind ?...

Și – sufletul zidindu-ți-l...
întru limba, iubirea și adevărul
de ieri... de azi... și de mâine...
adică... între pietrele zilelor tale... -
oare... te-ai întrebat ce anume știi,
despre necuprinderea adevărului
în moarte ?...

Și... mai ales... ce anume vrei...
și... poți făptui... cu viața ta...
numind clipa...
adică... să răsădești
floarea... zădărniceii... care...
înflorește deasupra durerii ?...

GEORGE L. NIMIGEANU

AMURGUL IUBIRII

(XXIV)

Dragostea romantică e dezechilibrată din perspectiva rolurilor celor două sexe, dar e echilibrată prin implicare emoțională: legăturile conjugale sunt formate nu pe considerente economice, ci pe sprijin emoțional. Evident deci, și această dragoste romantică este puternic feminizată sub aspectul emoționalității: în ea femeile se lasă subjugate de propria lor afectivitate. Dragostea romantică presupune că are forță erotică prin simpla sa prezență. Apare și aici tendința de a separa sexualitatea de procreare, deoarece, din rațiuni mai degrabă economice, se încearcă limitarea creșterii familiei. Or, în iubirea-pasiune se întâmplase la fel până la un anumit punct: sexualitatea era sustrasă proprietății colective a grupului social și redistribuită individului, chiar dacă acesta nu o folosea efectiv.

În dragostea romantică, ceea ce interesează și atrage în primul rând este impenetrabilitatea celui alt, restul ultim, alteritatea sa; este o seducție a alterității. Desigur, celălalt este ales aparent pentru anumite motive precise: pentru că are o anumită culoare a ochilor, pentru că se îmbracă elegant, pentru că are întotdeauna replică, pentru că... Dar pe măsură ce avansează, iubirea nu vizează în celălalt niciun fel de "calitate diferită de celelalte, ci calitatea însăși a diferenței" (Levinas), și acesta este sensul unicității pe care o simțim în celălalt. De fapt, îl iubesc pentru că este diferit - de tot ceea ce există, de toți ceilalți/de toate celelalte. Dragostea nu se adresează nici persoanei, nici particularităților sale fizice, dragostea este de fapt oarbă în ceea ce privește calitățile particulare concrete; ea vizează în profunzime enigma celui alt, incognitoul său, faptul că celălalt nu este niciodată aici, pe deplin, identic

cu mine sau, mai bine, dizolvat în mine, ci o distanță de netrecut ne desparte mereu, o distanță care doar uneori, pentru câteva clipe, pare să se anuleze. În ciuda elanurilor sau a abandonurilor celui alt, acest celălalt, acest altul nu este niciodată pe de-a-ntregul aici, cu noi. Există o diferență ireductibilă care-l sustrage dorinței totale de posesiune, în dragostea romantică, mai ales prezența celui alt este o modalitate a absenței. Dincolo de orice transgresări, alteritatea rămâne intactă, ca o diferență care articulează iubirea. Se produce o inversare: dorința, iubirea este cea care, ca relație prealabilă, introduce alteritatea între mine și Celălalt. Mereu ne vom lupta împotriva acestei alterități, acestei diferențe care ne împiedică să fim una; să nu uităm totuși că iubirea nu există decât o dată cu tensiunea alterității și se estompează, se stinge odată cu ea."(1)

Una din perspectivele radicale pe care teoria psihanalitică a dorinței le poate deschide asupra seducției în iubirea romantică este cea a interpretării economice. Desigur, în acest caz, economia nu poate fi restrânsă la simplele schimburi de produse, ci trebuie înțeleasă, în limitele comunicării, drept orice formă de schimb. Din perspectiva antropologică a comunicării, economia trebuie privită sub toate formele sale posibile, între care schimbul economic efectiv este doar o particularitate a acesteia. Pentru că dorința nu este simpla necesitate, investiția libidinală se adresează în primul rând semnelor, simulacrelor, adică fantasmelor. Astfel, economia aparatului psihic are în vedere nu atât produsele și serviciile, cât semnele și semnificațiile și, mai important încă, atitudinile, sentimentele și comportamentele ce derivă din ele. Totodată, formele ei nu se reduc la schimbul mijloc de piață, ci privesc și darul și furtul, exterioare oricărei piețe.

Probabil că această idee are nevoie de o explicație suplimentară înainte de a fi aplicată hermeneutic relației interpersonale care este iubirea romantică. Schimbul este o formă constantă și prioritară a relațiilor interumane. Ceea ce face caracteristica efectivă a Occidentului este, după cum ne arată și Max Weber în *Etica protestantă și spiritul capitalismului*, instalarea schimbului reciproc

avantajos ("câștig eu, dar câștigi și tu") în manieră contractualistă. Alături de schimb însă, relațiile interumane cunosc și alte forme: o economie a darului, spre exemplu, însoțește - după cum ne arată Georges Bataille în *Partea blestemată* - economia schimbului în societățile arhaice, unde, pentru a distruge o parte din bogăția acumulată, există un fel de concurență între cei care dăruiesc mai mult (potlatch). În ceea ce privește furtul, el a fost adesea prezent în societatea umană: el capătă pregnanță ca furt împreună cu conotația negativă care-l însoțește abia când schimbul contractual devine forma esențială a relațiilor economice moderne. Altfel, în afara acestei stricte codificări pe care ne-o propune schimbul contractual, trebuie să acceptăm că furtul reprezintă munca, în ordine pur economică, cu cel mai înalt randament. Să ne amintim că, potrivit teoriei marxiste a acumulării primitive a capitalului, furtul este punctul de plecare al bogățiilor: "proprietatea e furt!".

Desigur, și în cazul darului sau furtului avem de-a face, la limită, tot cu schimbul. Numai că, în cazul darului, formula schimbului este: "pierd eu, dar câștigi tu", iar în cazul furtului "pierzi tu, dar câștig eu". În plus, adesea intervine și escaladarea - în economia darului, dacă tu faci un dar, reacția celui alt este să-ți faci un dar mai mare; în economia furtului, în ceartă spre exemplu, când unul lovește, celălalt răspunde cu o lovitură mai puternică, apoi primul lovește din nou, la rândul lui, mai puternic ș.a.m.d.

(1)Tensiunea alterității este și cea care explică situația amantei. Femeile "înșelate" se întrebă mereu: ce a găsit la ea? Ce are ea și eu nu am? Dar bărbații își aleg amantele nu atât în temeiul unor calități anume, fizice sau morale, cât în temeiul diferenței. Regula este că amanta trebuie să fie diferită de soție. Dar nu alta - adică nu pur și simplu neidentică - ci Cealaltă - adică identică și neidentică în același timp. Desigur, faptul că bărbații, împotriva intereselor lor evidente, se căsătoresc totuși este un argument decisiv în favoarea superiorității inteligenței feminine. Singura alinare pentru inteligența lor este faptul că cel care se căsătorește, în baza acestei reguli, cu cât o face mai des, își sporește numărul potențial al amantelor...

AUREL CODOBAN

Starea prozei **CASTELUL CALIOPILOR**

27 ianuarie, 1944

Mai întâi de toate, dragul meu jurnal, bine că am reușit să te văd întreg și neatins la noul meu domiciliu. Numai eu știu ce exhibiții am făcut să jonglez cu tine, să te pot salva, să te trec pe sub nasul ascuțit de olteancă rea al mătușii Nilca. Noaptea visam că mi te smulge din mână:

– Ce e ăsta? Ia să văd!

Dar n-a fost așa. Am scăpat. Te-am salvat, micuțule, ești al meu. Mătușa m-a întrebat pe oltenește:

– Veniși?

– Venii! am răspuns eu, în același dialect.

– Du-te la fântână, scoate apă, pune coala la încălzit, ia ligheanul cel mare și bagă-te în odăiță să te speli. Ai rufe curate?

– Am.

Cam pe tonul acesta am comunicat cu mătușa mea.

Acum am să-ți povestesc, iubitul meu jurnal, ce mare grozăvie este castelul Caliopilor, unde am ajuns alaltăieri spre seară, ce grozavă familie sunt acești boieri de viță veche și ce viitor de aur mă așteaptă la niște sărântoci necăjiți care sunt cu un picior în groapă și așteaptă de la mine ajutor.

– Că e nevoie în casa noastră de o ființă tânără și energică, să ia asupra ei treburile care acum, la vârsta noastră și în vremurile astea teribile ne copleșesc, avea să-mi spună, la a doua întâlnire, Doamna cea Mare, Filoftea, în timp ce Doamna cea Mică, Zenovia, își pilea unghiile, trăgea din țigară și smiorcăia din nas că-ți venea să fugi. Era cât pe-acum să-i dau eu batista mea, numai să n-o mai aud scoțând acele zgomote scârboase.

La început, privisem cu speranță mare această nouă trecere în viața mea, adică să intru sub ocrotirea unor oameni bogați, deștepți, educați de la care se mai poate învăța câte ceva și de unde voi putea privi în jur cu o mai mare cuprindere. Că precis de la Castelul Caliopilor lumea se vede mai mare, mai largă, mai plină de lucruri din care să tot alegi. Și oamenii! Numai când mă gândeam ce oameni importanți vor fi venind la castel, îmi îngheța sângele-n vine de emoția așteptării.

Am înțeles că domeniul Caliopilor este cam la câțiva kilometri de Leordeni. Drumul devenea tot mai îngust și mai prăpădit, cu hârtoape mari în care se scufundau roțile până la butuc și vizitiul se dădea jos, lua caii de căpăstru și, cu încurajări bătrânești, îi ajuta să iasă la un liman. Liman precar, că iarăși veneau alte gropi cu alte opintelii, iar eu am respirat ușurată când unchiul Nicu Suru a zis „mai avem un pic, dincolo de plopii ăia doi este castelul”.

Mă așteptam să văd turnurile castelului și chiar castelul să se ridice falnic din linia orizontului în toată măriștea lui medievală. Dar nu. Încet-încet, în fața noastră se contura un biet conac boieresc dărăpănat, cu gardul căzut, cu geamurile de la pod sparte, cu tencuiiala picată, nevăruit de ani și ani. Intrarea în Conac (nu pot să-i spun castel) este flancată de două șiruri suple de chiparoși, singurul element de decor care mai emană un dram de măreție. Clădirea, parter și etaj, parcă e puțin înclinată și nici lumina soarelui nu cade bine pe ea. Mi-am amintit iarăși de casa noastră cea frumoasă din Pătlăgenari, care sclipea în soare cu mulțimea ei de ferestre. Casa Caliopilor era străjuită la intrare de patru coloane semețe, semn că odată și odată edificiul a avut un pic de față boierească. Sunt coloane dorice, sobre, fără ornamente la capiteliu. Asta ne-a învățat proful de desen, arhitectul Ivan Teodorovici. Coloanele, văruiți, vor fi fost cândva mai impozante. Acum păreau stânjenite de tovarășia zidurilor decojite de tencuiială și parcă nu aveau niciun rost. Erau și doi lei de piatră, unul în dreapta, altul în stânga. Amândoi aveau răni pe față, tăiate de cineva care a vrut să-i pocească, și să-i umilească, profitând că bietecele fiare n-au niciun pic de viață în ele și nici

putere să sară cu dinții în gâttelejul atacatorilor. Unul dintre cei doi lei avea un guler mare și zbârlit la gât, era un mascul. Celălalt era o *cealaltă*, o femelă. Avea și ea guler, dar mai mic. Perechea aceasta de lei ar fi trebuit să apere „Castelul” dacă cineva ar fi cutezat să-l atace. Jalnică pază! Ușa de intrare este înaltă și din lemn masiv, sculptat. Se intră într-un holșor cu oglinzi și multe cuiere în care și-ar putea lăsa paltoanele douăzeci de oaspeți. Urmează altă pereche de uși tot așa de înalte dar cu sculptura mai fină și fereștruite cu geamuri colorate ca niște vitralii.

Doamna cea mare, Filoftea, ne aștepta în salon. O cameră mare, înaltă și friguroasă, cu geamurile acoperite cu perdele grele de catifea. Tavanul acestui salon, căruia aveam să aflăm mai târziu că i se spune și *living-room* are plafonul din lemn foarte frumos croit, iar parchetul spun ei că e din lemn de trandafir. Există o masă lungă, înconjurată cu douăsprezece scaune cu tapițerie din piele verde, destul de uzate, și altă masă mai scundă, înconjurată de fotolii și canapele unde se servesc deserturile, ceaiul, și se fumează țigări sau narghilea. Din salon, e o scară largă, frumoasă care urcă la etajul întâi și o altă scară îngustă, răsucită în jurul unui stâlp de lemn, cu treptele șubrede care urcă deasupra, la mansardă, unde e odăița mea și o micuță cabină de toaletă. Scara asta străbate etajul întâi fără să comunice cu etajul, n-are spre interior nici ușă, nici fereastră. Eu urc și cobor fără să trec prin holul de la etajul întâi, unde sunt camerele domnișoarei Zinovia, a domnișorului Leonel, dormitorul matrimonial, cum zice domnul Calistrat, și două camere de oaspeți. Am uitat să spun că la parter se mai află biblioteca, tapetată cu cărți, cele mai multe cu cotoare de piele fină, colecții și enciclopedii. La bibliotecă, îmi place cel mai mult că este o atmosferă de studiu, deși nimeni nu studiază acolo. Există și un mic cabinet de lucru, un birou al stăpânului, care este mereu încuiat, nici nu știu cum arată. În fine, tot la parter este bucătăria, cămara de alimente, o mică sufragerie între bucătărie și salon, unde iau masa stăpânii. Eu îmi desfac o față de masă pe masa de tăiat carne și mănânc singură la bucătărie, că de!

Când am sosit noi, Doamna →

DANIEL DRĂGAN

cea Mare ședea în salon, într-un fotoliu vechi, cu o strachină în poală și mânca floricele de porumb. Lua boabele din castron și le arunca în gură cu pricepere mare. Unele boabe cădeau pe jos, pe parchetul care se vedea a fi fost foarte frumos odată, acum arăta ca vai de el.

– Asta e orfana?

Unchiul Nicu Suru a confirmat.

– Cum te cheamă, fă?

– Maria. Maria Suru mă cheamă, am zis eu, nedumerindu-mă de ce a trebuit să adauge și fă.

– Eu am să-ți zic Mița. E mai scurt. Mița. Spune, Mișo, pe-acolo, pe la școala aia de domnișoare, te-ai molipsit de vreo boală rușinoasă, trebuie să spui tot. Ai păduchi?

A răspuns unchiul Nicu Suru, zicând că eu vin de la o școală serioasă, cu reputație, că am primit o educație aleasă împreună cu fete de familie bună.

Tocmai atunci a intrat și domnul Calistrat Caliope. Nu a dat mâna cu unchiul ci, privind spre mine, a zis:

– Ia să vedem, Surule, ce mi-ai adus.

S-a apropiat, m-a examinat cu privirea de sus până jos, apoi mi-a pus un deget sub bărbie și, ridicându-mi capul pe care-l plecasem cu umilință, m-a pus să-l îndrept la stânga și la dreapta ca să vadă bine ce vroia el să vadă.

– Cum te cheamă, fetișo?

N-am apucat să răspund. A răspuns în locul meu Doamna Cea Mare:

– Mița. Mița o cheamă.

Și Mița am rămas.

Dintr-un coridor mai îndepărtat al casei, s-a auzit vocea unui bărbat tânăr:

– *Je suis partir!*

– *Il faut manger, mon fis!*, i-a răspuns cu multă lenie în glas Doamna Cea Mare.

– *Mais je suis pressé.*

S-au auzit uși trântite și un pârâit de motocicletă.

Am dedus că trebuie să fie Leonel, despre care știam că e suferind de plămâni și se ocupă mai mult cu odihna prin cafenele.

A trecut prin salon și domnișoara Zinovia Caliope, care m-a cercetat fugar, *en passant*, și cu un marcat aer de superioritate. M-a prețluit ca pe o nouă achiziție gospodărească, nu mi-a adresat niciun cuvânt, numai că eu, când a fost în dreptul meu, am făcut o reverență cum scrie la carte și domni-

șoarei i-a înghetăț mutra.

– Uite că Mița știe să facă reverențe! Ha-ha-Ha! Ai făcut balet?

– Da, am făcut, i-am răspuns.

– Și ce-ai mai făcut?

– Matematică, fizică, literatură, artă culinară, croitorie, cusături artistice, muzică, pian, gimnastică cu mingea și cu panglicuțe...

– Aici n-avem panglicuțe, a intervenit Doamna Mare, vădit stingherită de ce afla. Și nici pian. Aici avem gospodărie și treburi gospodărești.

– Știe, a intervenit unchiul. Este o gospodină bună. Asta a învățat la ea acasă dar și la școală. E harnică. O să vedeți.

– Bine, a conchis domnul Calistrat Caliope, o să vedem. Presupun că vrei să ajungi la Pătlăgenari pe lumină, Surule. Nu? La revedere, omule, drum bun.

Unchiul era stânjenit. Parcă mai avea ceva de spus. S-a foit un pic și a îndrăznit:

– Mulțumesc cu supunere, boierule, dar știți...

– Ce ?

– Hârtia!

– A, hârtia! Nu acum. Vii peste o lună. Fata rămâne aici, să o cunoaștem, să știm ce poate, să știm cât e de supusă, de ascultătoare. Semnăm o convenție, o punem și pe ea să semneze, să n-avem vorbe, și dacă treaba se încheie cum se cuvine, îți restituți recipisa.

Nu am dat imediat nicio atenție ultimului cuvânt. Dar mai târziu a început să-mi stea în gât cuvântul acela pe care îl auzisem atunci, întâia oară.

Leonel se arătase dornic să mă învețe, să mă inițieze, mă chema în bibliotecă, îmi da cărți de citit. Eu admiram rafturile cu cărți îmbrăcate în piele, cu cotoare roșii, negre sau maro, multe din ele cuprindeau opere ale scriitorilor francezi, Balzac, Hugo, Voltaire. A promis că mă învață franțuzește, iar eu nu i-am spus că am fă-

Franco Giannelli, FRUSCIO / FOȘNET (ulei pe lemn)

cut doi ani de franceză la pension. I-am mulțumit că vrea să mă lumineze și l-am întrebat ce înseamnă recipisă.

– Ai văzut undeva cuvântul acesta? De unde îl cunoști?

– Vorbeau doi domni în gară și cuvântul era tot mereu pe buzele lor, când la unul când la altul. Aș fi vrut să știu ce înseamnă recipisă.

– Vine de la franțuzescul *recipiendaire*, și mai dedemult, de la latinescul *recipiendus*, despre ceva care trebuie primit. În limba română, cuvântul s-a fixat cu înțelesul de instrument comercial, un fel de chitanță pe care o primește cel care oferă un împrumut și care atestă situația de îndatorat a celui care se împrumută. Un fel de scrisoare de garanție.

Ce căuta o scrisoare de garanție între unchiul meu Nicu Suru și Calistrat Caliope? Cine garantează și ce? Cea mai logică deducție mi se părea că unchiul meu cere o recipisă, adică o scrisoare de garanție prin care Caliope garantează bunele tratamente pentru mine, adică se angajează față de tutorele meu să mă trateze cum se cuvine, pentru că doar așa puteam să fiu și să rămân liniștită.

Și am fost liniștită. Sau mi s-a părut că sunt. Ceva îmi spunea că ar trebui să fiu mult mai deșteaptă și că, știind eu doar câte știam, oamenilor răi nu le-ar fi chiar imposibil să mă fraierească.

28 februarie, 1944

O altă întrebare fundamentală pentru identitatea mea am pus-o nu unchiului Nicu Suru, ci bunului meu unchi din partea mamei și învățător de la școala primară, Simeon Apostol. Este mai puțin vorbăreț, dar mai blând cu mine și mult mai relaxat chiar și-n treburile care priveau averile și moștenirile surorilor, așa câte erau. Ce îmi spusese unchiul Simeon? Că depozitul valoric de la Banca Albina era la locul lui, făcut de mama când a vândut casa noastră mare și frumoasă. Asta e partea Mariei, nimeni să nu se atingă de ea. Și mai aveam, zicea unchiul Simeon, două pogoane lângă Balta Mică și alte două lângă pădurea de salcâm.

Era bine că în afară de unchiul Nicu Suru mai era și Unchiul Simeon Apostol care știe de toate astea și e mai greu să se facă șmecherii.

(Fragment din volumul *Jurnalul intim secret și adevărat al Mariei Suru* în pregătire la Editura Arania)

Cronica literară
Un eseu uitat, din 1974

ADRIAN PĂUNESCU - REPETABILĂ POVARĂ

Ceea ce se remarcă în volumul de versuri al lui Adrian Păunescu, **Repetabila povară** (Ed. „Scrisul Românesc”, Craiova, 1974), este dialectica itinerarului poetic, a cărui substanță este morală, o aventură poetică asumătoare a unei „conștiințe de a fi” în social, adică o conștiință angajată, neindiferentă față de problematica istoriei. Confesiunea lirică a devenit „dezbatere” poetică; de la lirica „reacțiilor sociale” (Ov. Crohmălniceanu), din **Istoria unei secunde**, printr-un proces de coerență a sensului lor, se ajunge la o **lirică morală**. Rostirea de o manieră spectaculară ia, deseori, forma parabolei în poezii precum: *Păsările surde*, *Perdelele*, *amintindu-și perdelele*, *Balaurul*, *Zarurile sunt aruncate*, *Unde vă cară aceste oase?*, *Stafia*, *Perechi*, *Podul*, *Un încasator*, *Cenușa* etc. Uneori, parabolele sunt descriptive prin însăși faptul că ele cuprind și încercarea de traducere a sensului ce trebuie comunicat auditorului (Ion Pop a sesizat „nevoia de audiență”, proprie poeziei lui Adrian Păunescu), și această explicitare solicită o ardentă pasiune a comunicării clare, generate de o „înțelepciune de a fi” cu o „conștiință de veghe” în cetate: „Parabolă vizibilă – căderea/ acestor păsări nesimțite, vechi:/ căci despre voi e vorba, să ne scoatem/ pământul asurzirii din urechi”.

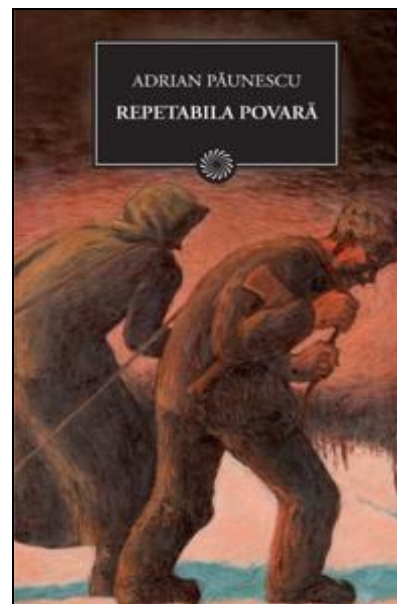
„**Înțelepciunea de a fi**”, așa este intitulat și primul ciclu de poeme, este a unei ființe străvechi, aflată în comuniune intimă cu natura, o înțelepciune naturală și totodată preamenească, un ontos implicând etic: „Eu nu am decât înțelepciunea/ De a cunoaște diferența dintre/ Căprioară și șarpe./ Eu nu am decât înțelepciunea/ De a-mi fi frig când e frig...” Aceasta este profunzimea (puritatea) morală a eului poetic în numele căruia clamează cu o voce violentă, în for, printr-o dialectică a discursului liric, convocând, provocând: „Batjocorindu-ne prudent și crunt,/ ei, toți, sunt trăgători de alarme./ În templu lor gustul trădării doarme,/ miros ca o lopată de pământ/ (...) ei sunt stagnare, pot să fie boală/ eu contra lor voiesc să vă provoc”. „Bucuria de a spune” și de a supune conștiinței colective problemele istoriei, certitudinile și îndoielile ființei sociale „aici” și „acum” ca intime, autentice, înseamnă și asumarea suferinței (*Fericirea de a povesti nefericirea*, *Clovnul politic*) și a vinei (*Vinovăție*)

pe „drumul spre un alt fel de om” – sens al itinerarului poetic. Cuvântul, astfel, se rostește sincer, direct, poezia existând în *rostire*, spre deosebire de alți poeți, la care nu se poate detașa de albul paginii, în răspicata, decisiva atitudine întâlnindu-se apele unui lirism de esență justițiară. De aici, patetismul, gravitatea expresiei, tensiunea lirică și un cuvânt profetic greu. În această exigență a atitudinii se luminează dialectica aventurii lirice a lui Adrian Păunescu: voluptatea, „delirul”, „vitalismul”, „tinerețea”, „bucuria”, „orgoliul”, „comunicarea”, deci **afirmare** și corelativul lor: „stagnare”, „singurătate”, „boală”, „moarte”, deci **negare** – acestea ordonând ca un câmp magnetic elementele universului – sau scindându-le în semnificații opuse: „ninsorea”, „ploaia” etc. și pe ale universului moral: „bine”, „rău”.

Tinerețea se manifestă cosmic în fața „bolilor veacului”, încât „Nici morții noștri nu-s atât de morți”; și „boala” nu poate să tulbure ordinea cosmică, adică devenirea: „leagănul, ființa și mormântul”. Se poate vorbi de o adevărată obsesie a morții căreia i se opune o voluptate a vieții, aidoma cu seninătatea adânc-mioritică („Și accept, cu voia, să mă bag/ în acest lut, ce mă cuprinde”, *Pământul*). Și totul dintr-o lumină morală. „Grăul” se identifică cu „devenirea”, în spațiul poetic, cu „patria”, cu „ceea ce rămâne” și rezistă, ca în poemul *An Nou*: „Că știe să reziste. E grăul ca dovadă/ că poate să prefacă frigul rău în bun”, sau *Răscoala*, poem cu tonuri argheziene, unde elementele stagnării sunt sfărâmate: „Pe urmă atelajul și trenul/ Pereții despăcându-i, am luat cale/ Cu disc străveziu, pe zidul moarte./ Și mi-am creat dulapul și tavanul./ Și mi-am creat figura, talpa, brâul/ căutând loc. Să-nsămânțeze grăul”; sau poemul *Eu, grăul* – același sens al ființării are și poezia erotică din ciclul *Blestemul meu de-a te iubi*, un eros împlinit: „Abia acum noi știm că e zadarnic./ că doliul decât albul e mai harnic.”

Într-o poezie de fierbere cosmică, se redă vanitatea morții, a neantului (*Pământul*, *Ploaia de dincolo*, *Frigul inițial*, *Balaurul*, *Unde vă cară aceste oase?* etc.) Conștiința poetică pare a deveni un seismograf al mișcării neantului, „balaurul cu șapte capete”, „boala bolnavă ploaia”, „lațul”, „nămolul”: „Îmi port povara tulbure de boli” – e rostirea ce își asumă plener ființa.

De la dimensionarea eului poetic și printr-o putere excepțională de asociație, Adrian Păunescu a trecut la deformarea imaginilor și unele chiar cu

aerul de ev mediu, oferind un lirism *fantast*, infuzat discret în poeme ca: *A trecut, azi-noapte*, *Clovnul politic*, *Popicărie cu cap de copil*, *Spovedanie*, *Coșmar cu o plantă de noroi*, *Stafia ca un birjar*, *Stafia*, *Calul călare* etc.

Dar aproape complet imaginarul este supus unei lucidități extreme, unei ironii necruțătoare, denunțând imaginile ca false, aruncând umbra îndoielii pentru a năruie jocul aparentei, o disoluție a lumii vizate. Ciclul *Bal mscat* este edificator. „Planeta” devine de „carton”, îngerii cu „mantii de sugativă”. Se sfarmă „castelele de cărți” cu cât ele sunt mai fantastice. Poetul deconvenționalizează printr-o violență acaparatoare a imaginarului, ca apoi, supunându-l pe acesta unui proces de disoluție, prin ironie, să-l dezimizeze, proces ce se face și se desfășoară în „dezbatere”, pentru a surprinde tâlcul moral. De fapt, acest proces dialectic de operare și dezoperare este intim poeziei ca *rostire*. „Văd tăcerea și citesc lumina/ Simt cum vine moartea în răspăr,/ Lumea e un fel de tanti Tina./ O, dacă ar fi într-adevăr!” (s. n.), sau: „Pe-ale lumii două aripi, pe-ale lunii două aripi,/ Cenușa scoate parcă sânge, din locul unde a căzut rouă./ Pe-ale lumii două aripi... pe-ale lumii ce anume?/ Pe-ale lumii parcă aripi, și în această parcă lume”.

O conștiință veghează, scoate din oricare element al universului, din devenirea acestora, înțelesuri morale, infuzează lumea cu morală și, astfel, poezia devine o *moralizare a lumii*. **Repetabila povară** a lui Adrian Păunescu este o carte de excepție.

DUMITRU VELEA

ÎNDRĂGOSTIREA DE ZMEU

Volumul de versuri „*Îndrăgostirea de zmeu*”, semnat de scriitorul **Petre Rău**, editura InfoRapArt, 2015, este, așa cum îl subintitulează însuși autorul, un „*poem filozofic și memorialistic*”, cu o dedicație pentru foarte tânăra scriitoare Denisa Lepădatu, într-un gând mărturisit „*despre care tot mai cred că e un înger*”. Deși cele 79 titluri ale poemelor, plus o „*Pagină de citire*”, în care autorul se confesează: „*Dintre toate destinațiile posibile aș fi ales-o pe cea de zmeu... Am vrut să fiu dorința de a trăi...*”, (*Pagina de citire*), sunt presărate în carte ca florile multicolore ce smălțuiesc câmpurile mângâiate de soare, totuși există un fir călăuzitor, o succesiune a existenței care începe de la timpul când „*mă născusem pe meleagurile acelea de vis / pe o verde vale de rai*” (*Ecce homo – Geneza 1*, pag.7), și „*primul meu contact cu lumea / l-am făcut desigur pe brânci*” (*Primul contact*, pag. 10). Un demers poetic discursiv într-o carte care-și merită dreptul la viață prin sentimentul pe care-l degajă, un sentiment de complementaritate autor-cititor.

Pentru că „*gândul pribeag nu mă mai alină*” (*Ciutura vieții*, pag.59), întregul parcurs al poemelor este străbătut, de accente introspective, care dezgroapă licărul unor amintiri din acele începuturi când „*eram în picioarele goale pe polița de copil a gardului meu de la drum*” (*Năpustirea în haos*, pag. 77) și, mai târziu, când tata îl îndeamnă să învețe. Spune autorul: „*N-am știut niciodată dacă a vorbit serios / tata / dar m-am trezit din vina lui / toată viața prin școli.*” (*Prima îndrăgostire-Geneza 2*, pag.16).

De aici aveau să înceapă „*îndrăgostirile de zmeu*”! Și în jurul

acestui zmeu universal, treptat-treptat, aveau să se nască dorințe, care dezvăluiau tentația de a călători împreună cu el în timp și spațiu, deoarece „*...am înțeles că steaua mea e prea departe*” (*Întâia mea risipire*, pag. 23). Era o stea pe care trebuia să o cunoască și să și-o adjucece. Din acest motiv, după ce a fost convins că „*Prima rătăcire e atunci când părăsești odaia / copilăriei...*” (*Infernul unei rătăciri*, pag. 31), era dispus să devină el însuși un *zburător*, un *zmeu*.

În unirea cugetului său cu natura, poetul percepe fractalii, cei pe care îi „*...pot cuprinde / privirile mele hul-pave / îndelung intersectate.*” (*Binecuvântarea unei sălcii*, pag. 96) și îi este suficient pentru a-și aminti moștenirea newtoniană „*...gata-gata să-mi pice vreo idee*” (*idem*), fără a se dezice de binomul aceluiași Newton, aplicat în poezie, poetul și restul lumii. Însă, dilematic, poetul este surprins de *starea de liber arbitru*: „*...de ce Doamne mi-ai dat întrebări / și tot pe mine m-ai pus să răspund la ele*” (*Întâia mea risipire*, pag.23), ce-l depășește uneori. Pentru că, trăind într-o lume considerată, cu siguranță, inversul alteia, constată: „*...toate sunt inverse la toate / vai ce lume plină de inversiuni*” (*Raiul meu vagabond-Corolar invers*, pag. 29). Uneori, ostenit, se complăce în starea de copil „*...ce-și imaginează lumea / ca pe o jucărie / de-a lui*”. (*Dimineața senină a vieților mele*, pag. 87), pentru a ține cât mai departe „*o sintaxă care are nevoie de / începuturi de dezvoltări / și de sfârșituri*” (*Cealaltă sintaxă-Ipoteza 5*, pag 97).

Singura certitudine rămâne poezia, o provocare în care se conturează doar „*...cuvinte / stăpânele / grijilor mele*” (*Clopotul bătănd eroarea*, pag. 35), pentru care visează zilnic. Altminteri „*versul acesta / la ce bun / împotriva cui este*” (*Tatăl meu găurit*, pag.42), dacă nu va produce o schimbare în care „*...va veni vremea / când ne vom metamorfoza / în cititori veșnici de poezie*” (*Goana după îndeustulare-Corolar de dulceață*, pag. 93). Pentru a anihila domnia șerpilor din iarbă, care „*...cu limbile lor / înflăcărate tăind / silabele rugii*” (*Șarpele vitreg*, pag.89), ar putea risipi la nesfârșit *îndrăgostirile* poetului în care „*...ceasurile se scurg albastru / prin firele de nisip*” (*Poema din urmă*, pag.115), spre timpul în care „*Palma Edenului meu stă aplecată la tâmplă / din păcate poema aceasta tot va fi / scrisă într-o zi...*” (*idem*).

Rezultă astfel relația poetului cu alteregoul său „*...cine știe / sunt mare pe cât / vreau eu să mă văd mare / sunt*

mic pe cât / vrei tu să mă vezi /.../ rezultă doar că suntem / suntem împreună / deși ca regulă aș fi singur” (*A mea lume conflictuală-Ipoteza 6*, pag.117). Poate că ar fi dispus să rămână definitiv în casa lui „Unu”, renunțând la lumea aceasta situată „*La granița dintre haosul mic și haosul mare (Unu-Teorema 3*, pag. 37). Dar vrea să fie convins că visele sale vor merge mai departe, întregindu-se, împreună cu fiecare purtător de zmeu interior, într-o continuă urcare, din moment ce „*...pe sub zmeul din mine puteau astfel / scânteia stele și zbură păsări deloc călătoare*” (*Ingerița*, pag. 34), pentru a se convinge că aserțiunea „*...întotdeauna am asociat urcarea cu o / iminentă coborâre...*” (*Tatăl meu găurit-Corolar repetat*, pag. 41), ar putea fi depășită.

Petre Rău, acest poet, care s-a născut pe o verde vale de rai, a umblat pe Valea Tolocului, prin pădurea de la Țurea, a cunoscut apele rare din Valea Rea, știe că „*într-o zi mi se va pune o oglină în față / voi fi dezbrăcat până la piele / și atunci ce va mai conta ce port pe dinăuntru / va conta doar să spun adevărul*” (*Memoriile mele*, pag. 11). Este truditul condeier care „*deși au venit la mine zile vesele / și n-am putut să mă bucur / au venit și zile triste și / nu m-am sfiit să le înfrunt*” (*Idem*), se simte împăcat, deoarece atunci „*...pace făceam cu trupul meu hulit de curele ...*” (*Mă fugărește tata*, pag.52), iar acum, despre regrete vorbind, „*nu am cale decât înainte / căci înapoi nu se poate decât cu mintea*” (*Fi-ul sufletului meu*, pag. 91).

Plimbând cititorul printre *îndrăgostirile* sale, poetul ne spune povestea sa „*care / după asta / va înceta să mai fie pentru mine o povară*” (*Memoriile mele*, pag.11), cu amintirile sale despre lume și inversul ei, despre rai și despre iad, despre *șarpele ierbii și ingeriță*, despre urcușuri și coborâșuri, despre dilema credinței adevărate și a credinței îndoielnice, despre tot ceea ce înseamnă existența sa cu trecut, prezent și viitor. Astfel, *despovărat*, mărturisitorul acesta neobișnuit conchide: „*Gata / nu vreau să mai strig în gura mare / îndrăgostirile mele de zmeu*” (*Corolar de petrecanie*, pag. 125).

Volumul de versuri „*Îndrăgostirea de zmeu-poem filozofic și memorialistic*”, semnat de scriitorul **Petre Rău**, este o carte ca o sărbătoare, din care se înfruptă cititorul, cugetând că ar trebui să facă un bilanț propriu al *îndrăgostirilor* sale.

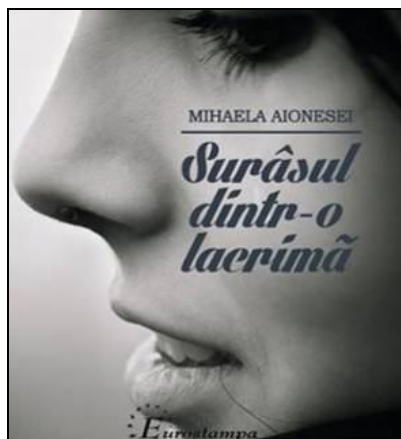
LUCIA PĂTRAȘCU

Surâsul dintr-o lacrimă

„Cerșetori de stele” (2011, Bacău) - debut, „Anotimp (i)legal” (2013, Bacău), „Insomniile bufniței” (2014, Timișoara) și „Surâsul dintr-o lacrimă”* (2015, Timișoara) sunt volumele de poezii de până acum ale Mihaelei Aionesei, mignona cu părul de poveste din Târgu Secuiesc. N-am mai notat și contribuțiile prin poemele introduse în diferite antologii ori în reviste online și paper.

Se știe că arta cea mai bună a țâșnit din suferință. Cum altfel să-și fi conceput versurile tânăra Mihaela Aionesei, dacă nu din lacrimi, pentru că sunt excepționale, precum acelea din recenta carte intitulată „Surâsul dintr-o lacrimă”. Harul divin de a versifica „a venit într-o zi la mine / s-a așezat covrig / țurțurii de la picioare / s-au topit fără să strige / căldură mi-a convins răzvrătirile de până atunci / să nu-și iasă din matcă / amintirile m-au cotropit / și n-am mai putut săntorc să mint / dorul răsturnat / pe ulițele satului...” Aceasta este o „ars poetica”, pe care creatoarea, modestă, o așează în cel de al patrulea volum al său, la pagina 107. „Lacătul înțepenit aștepta răbdător / să cadă lacrima să-și deschidă / neliniștile închise în nechezatul de iepe / acolo unde începe și se termină / fără să știi când și cine a mușcat prima dată.” (idem)

Nota esențială a volumului despre care încercăm să scriem câteva idei este dată de mai multe elemente-motive: durerea, lacrima, plânsul, așteptarea, singurătatea, uitarea, urâtul, întunericul, pustiul, neliniștea, spaima... Este un volum al tristeții, al lacrimilor ascunse în surâsul amar, când „O lacrimă uriașă se sparge de tâmplă” (p. 84), pentru că „mă doare nepăsarea asta care umblă dezbrăcată prin lume / până la cicatrici hoituri și bube” și tot arghezian, ca într-un psalm al acestui mare poet al secolului anterior ce a dat tonul „florilor de mucigai” în literatura română, Mihaela Aionesei constată că „în zadar se frâng rugăciuni / peste tot miroase a neputință / Dumnezeu îngenuncheat nu se mai miră / suspină / îngerii negri au câștigat / o sută de ani lumină îmbătrânesc așteptând / să vină Cineva la Cina cea de Taină.” (idem) Poeta surprinde magistral

trecearea noastră prin timp, când „stingerit ceasul învârte de zor / ore nemiloase / ore pustii (...) și dimineața ca o pisică neagră se strecoară / prin fereastra uitată deschisă / mă încercă somnul cel de veci (...) liniștea ca un intrus străpunge / cum arma unui criminal într-o crimă perfectă / inutil strigătul când nu ai de ales / îl las să bată la ușă... / cu insistența lui nu mă împac / spațiul e prea strâmt pentru doi / prinși în pâza unui singur păianjen.” (*Oase vii*, p. 85) Exceptională personificare amplă a timpului, combinată cu o comparație, când „dimineața ca o pisică neagră se strecoară prin fereastra uitată deschisă (...) deretică meticuloasă (...) umbrele se tăvălesc pe covor speriate...” (idem)

Un leitmotiv al cărții acesteia se dovedește a fi păianjenul, o insignifiantă ființă, dizgrațioasă, dar insistentă, acaparatoare, simbol al simplității ce te subjugă și tu „uiți drumul până la zâmbet / schițezi grimase / țesute în colțul ochilor / de un păianjen obosit / imposibil de mulțumit / fără spațiu fără timp / condamnat la neputință / devii sclavul propriei slăbiciuni / roase până la os / în cavernele ei va răspunde / ecoul unui singur lătrat prins în lanț / s i n g u r ă t a t e .” (*Despre singurătate*, p.25) Noțiunea aceasta apare și în poemele „desăvârșirea în tainele întunericului se înfăptuiește” (p. 23-24) ori în „moartea în doi” (p.70-72): „astăzi mă îngrozește singurătatea / dar nu a mea / singurătatea de care te-ai îndrăgostit / când eram plecată să-mi caut pașii / nu știam că ei alergau prin tine / cu toate temerile mele desculțe.” și în câte alte poezii.

Volumul „Surâsul dintr-o lacrimă” este o adevărată grădină cu flori a metaforelor, a epitetelor simple sau metaforizante, a personificărilor, a comparațiilor. Căutați poezia

„E(u)L” pe care poeta l-a descoperit că „stătea într-o cruce / sprijinea cerul cu privirea” sau „uite zilele mele au intrat în toamnă / ca un stol de corbi într-un sac cu grăunțe / cineva i-a legat tristețea la gură” - personificare și comparație (hărăzită numai mie, p. 43-44) ori cascade de personificări în „înviere” (p.49): „iată primăvara și-a deschiat mugurii / prin care sufletul mieilor neprihăniți suflă solfegii / munții coboară să se adape la izvoare / pădurile se întrec în ciocârlii / grădinile-s pe cale să petreacă / pomii își acoperă frunțile cu năframe, / sălciile înnoadă lacrimi în barba timpului / păsările tac în umbra lor / de teamă să nu tulbure sfințirea / luna adună binecuvântări din ape / stele se aprind – candelă pentru noaptea albă a arderii de tot / când îngerii aruncă giulgiu celor orbi / iar celor rătăciți le împrumută cârje de lumină / să-și ducă crucea mai departe / până când materia desprinsă de lut / va înălța duh de porumbel albastru.”

Iar Dumnezeu, Dumnezeu este peste tot, chiar dacă de multe ori îi lasă pe oameni să orbecăie prin necredința lor: „Dumnezeu dă și nu întrebă / câte în cărcă poți să duci” (ascuns, p.10); „la capătul așteptărilor / va apărea Dumnezeu călare / pe ultima lacrimă rămasă în viață // și nu vei ști...” (*Curcubeul de la capătul ploii*, p. 18-19); „smerit Dumnezeu umblă cu sacul / în hohotul morților împarte speranța / noastră și a tuturor.” (*Cine plătește pentru această moarte?*, p. 20-21) Modalitatea de scriere este cea a versului alb.

Poeta sesizează tot ce se întâmplă în societatea românească și o expune atât de special, încât speră ca literatura noastră bună să înflorească din nou! Ne-am dori să existe și cititori pe măsură... Parcurgeți poemele Mihaelei Aionesei și veți înțelege ce înseamnă talentul, înțelegerea literaturii moderne, perseverența și aprecierea celorlalți față de versul ei. De aici, numeroasele premii naționale și internaționale începând din anul 2012 încoace.

Poezia ei este un adevărat regal al literaturii lirice contemporane românești.

Prof. CLEOPATRA LUCA

* Matrele Premiu la Festivalul Național de Poezie Religioasă “Credo”, Lăpușna, august 2015-09-03

PÂNĂ CE FRUCTUL OPRIT NE VA FI MERINDE ÎN RAI

Un volum de versuri este, printre altele, și o „epifanie”, un avatar al zeului. Al zeului care este poezia. Pentru om, o nouă carte de poezie trebuie, cred, să fie gândită ca o „urcare” a poeziei, „coborâtă” în el, spre poezia însăși.

Prin poezie, omul cotidian, cu trăirea sa cu tot, umanizează într-un fel Absolutul, îi dă prezență concretă în om și în Cer.

Așa cum nu există o singură modalitate de a înțelege și trăi Zeul, ci atâtea câți oameni sunt, câte înțelesuri și trăiri sunt, tot așa și poezia. Și ea, în cotidian, are calea de la asceză la mistic. Mai apoi vine, cred, întruchiparea ei în limbă. Mai apoi criteriile de valoare, morale, estetice etc. Oarecum exterioare textului și, într-un fel, de sine stătătoare.

Ca om, n-ai cum să nu îți seamă de locul în care te naști, unde ți-ai trăit copilăria și adolescența, unde ai iubit, ai trăit. Mai ales în Nord, de unde este Dumitru Fânățeanu (dar nu numai în Nord), locul este „înstruțat” cu zei. Nu mai putem spune că mediul în care trăiește omul, natura să zicem, ține numai de sine, ci ține și de om. Ea este o altă față a sa. Nu mai trăim în „sălbăticie”, oricum s-ar numi ea. Cu atât mai puțin trăim în „sălbăticie” limbii. Și mediul, și limba ne sunt, le gândim ca fiindu-ne și exterioare, dar mai ales „interioare”, ale minții și trăirii

noastre. Ambele sunt „pline de zei”. Fiecare dintre „zei”, mai mici sau mai mari (cuvânt, metaforă, simbol), vin cu „locul lor comun”, cu inefabilul și misterul lui, dar și cu partea lui ternă, omenească. Cu toții supuși zeului cel mare al poeziei. În plan poetic, în cel religios, teologic - supuși lui Dumnezeu. Cerului.

Cele scrise mai sus sunt prilejuate de cărțile de poezie ale lui **Dumitru Fânățeanu**, în special de volumul **ILUMINĂRILE ÎNALTULUI**, ed. Grinta, Cluj-Napoca, 2014, cu o prefață („Un poet al Nordului”), aplicată la autor și text, scrisă excelent de Ion Cristofor. O bună „poartă de intrare” în „tainele” acestui volum.

„Înăuntrul meu/ e o altă lumină/ adevărită prin har.” (În Slava Luminii din Cer, p. 147). *Între Cer și pământ/ e o altă vecie de taină.../ Ne supunem voinei Divine/ rânduielile lumi-s departe/ de aceste virtuți.* (Între mine și tine, p. 137) De la aceste citate din versurile sale am putea pleca spre un (alt) înțeles al poeziei lui Dumitru Fânățeanu.

S-a spus încă din vechea antichitate (Summer): „Ceea ce este în cer, aceea și pe pământ”. Textul a fost apoi preluat și de către evreii aflați în captivitate. De la Cer și de la Pământ am putea, așadar, pleca. În textele poeziei de față putem vorbi de două „feluri” de ceruri. Un Cer divin, locuit de Dumnezeu (Zeu) și un cer situat oarecum mai jos, mai „uman”, mai poetic, mai aproape. *Între Cer și pământ/ e o altă vecie de taină...*, spune poetul. Poate că este vorba de ceea ce Lucian Blaga a numit „personanță”. De-aceea unul „coborât”, și celălalt „urcă”.

Oricum am gândi cerul, la Dumitru Fânățeanu el este unul creștin. Și pământul la fel. *Pe pământ și în Ceruri/ între bine și rău/ e aceeași negare// Secoli bătrâni/ de lupte și jertfe/ semne prefăcute-n cenușă.../ Îmi repugnă ura din preajmă/ dar fremătă-n spirit/ chemarea Divină.* (Între mine și tine, p. 139).

Cerul, adică Dumnezeu (Cerul este un termen mai potrivit pentru poet și pentru înțelesul poeziei din volum) nu se poate sinucide (Leibniz), adică nu poate face răul. De aici, mai apoi, ideea liberului arbitru. Numai că și Cerul, ca și Răul, poate fi privit din mai multe unghiuri (observatori): poate fi unul ontologic,

sau logic, metafizic, teologic, epistemologic, moral (etic), mistic, cotidian etc. Pentru om, nu există un singur Cer, ci atâtea câți oameni sunt și încearcă să-l înțeleagă. La fel cu pământul. La fel cu Răul. Trebuie făcută o distincție între dogmă, care se vrea o doctrină articulată și argumentată, și „trăirea” omului cotidian. Mai precizez că, în fapt, în ceea ce-l privește pe om, nu există altceva decât omul cotidian. Oricum l-am numi: poetic, religios, filosofic, matematic, statistic etc. Dogma nu este pentru Dumnezeu, ci pentru om. La fel și credința. Poeziile lui Dumitru Fânățeanu oscilează între ontologic și ontic, între Cer și pământ. Între ontologic și moral. Cerul e bun, pământul e corupt. Numai „satul natal” nu este „corupt”.

Am spus-o într-o cronică despre volumul de poezii al aceluiași autor intitulat **Piatra destinului**: satul natal este poezia. (Vezi revista *Tribuna de mai dăunăzi*). Multe din poeziile acestui volum sunt o chemare/ îndemn la ascensiunea spirituală și morală a omului spre Cer, dar și o „coborâre” a Cerului spre/ în om. Dar multe sunt (frumoase, ca și celelalte) o cronică-pamflet a vieții cotidiene. (Vezi, spre exemplu, *Ceremonii de gală*). Oaza de liniște și de divin o dă satul natal. Și iubirea/ iubita.

Scrisul poemelor nu stă în ontologic, ci în ontic. Adică aparține omului cotidian. Celui pământean. Iar pământeanul, oricum s-ar numi el, aparține vieții. Mai mult, unui anume limbaj, unei anume limbi. Mai apoi Cerului (Zeului, zeilor) și, odată cu el, poeziei.

Cerul, dacă-l privim/ înțelegem în dogma iudeo-creștină, dă viața și moartea. Iubirea și harul.

Binecuvântarea și mântuirea. Spațio-temporalitatea. „Marea trecere”, cum s-a spus. *Neterminate-mi vor rămâne poate/ Multe poeme... Ce calmă e visarea în păduri* (Sub zarea încinsă, p. 43). *Unde-mi sunt anii aceia vioi/ ce-i purtam în sublimul iubirii?* (O, vremuri, p. 78). *Melancolia mă așteaptă tăcută/ mai la marginea zilei* (Iubito, acele vremuri de demult, p. 108) *Stingeră-i iubirea în poemul ce-l scriu* (Sufletul meu nevăzut, p. 120). *Ce înaltă-i iubirea în poemul ce-l scriu* (Îndemnuri, p. 126). *Curg dincolo de zare/ culorile pe frunze* (În Slava →

IOAN NEGRU

Luminii din Cer, p. 145). *Doamne, Tu m-ai ales/ ca umbra de sub/ firul de iarbă* (În Slava Luminii din Cer, p. 145). *până ce fructul oprit/ ne va fi merinde în Rai* (Mereu la-ndemâna destinului, p. 36).

Și de la acest ultim vers se putea începe un mic discurs despre poezia lui Dumitru Fănațeanu. Așa cum, și de la celelalte, citate înaintea lui, ar putea avea loc. Le-am citat pentru a exemplifica, pe scurt, marea trecere cotidiană a fiecăruia dintre noi.

Dacă acum suntem tineri, oare în tinerețe cum am fost? Pare a se întreba autorul. Timpul, trecerea, destinul, roua, amiaza, stelele sunt câteva din temele care revin mereu în versurile sale. Nostalgic, romantic, paseist etc.

Se poate, dar peste toate, poetul. *Depărtări ruinate sub vremuri/ sunt toate aceste melancolii* (Dureri neauzite, p. 113).

Iluminarea, pentru om, este o revelație aproape mistică. Iluminarea aduce, pentru om, timpul și trăirea într-un singur „ghem”, în care sunt, deopotrivă, trecutul, prezentul, viitorul.

Este o trecere din ontic în ontologic. O „urcare” de/ din pământ în Cer. O „coborâre” a Cerului în om. Iluminarea este revelație, adică, în mai vechile accepțiuni, apocalipsă. Deci, nu sfârșitul lumii, ci revelație. Înaltul, în această poezie, nu este Cerul, Dumnezeu. Care nu poate avea revelații. Înaltul este poezia. Cu omul ei cu tot. De aceea „iluminări” (plural) ale înaltului (singular).

Între Cer și pământ e o altă vecie de taină... Acolo, aici „între cer și pământ” este vecia de taină a poeziei lui Dumitru Fănațeanu.

N-aș zice că poezia sa se citește ușor.

De fapt, nicio poezie nu se citește ușor. Poezia sa nu este un „îndemn” către Cer (deși este), nici către nostalgia satului natal devenit poem (deși este), nici un discurs poetic asupra răului contemporan cotidian (deși este).

Poezia sa este, așa cum trebuie să fie, o chemare spre bucurie. Adică spre poezie.

Până ce fructul oprit ne va fi merinde în Rai.

*Valea Drăganului,
1 august 2015*

VIA DEL MAR

„Eu am tăcut și din noaptea mea tăcută s-a ridicat un om”, spune Silvia Bitere în deschiderea unuia dintre poemele sale, în cartea *Via Del Mar*, volum ce a apărut la Editura Grinta în 2015.

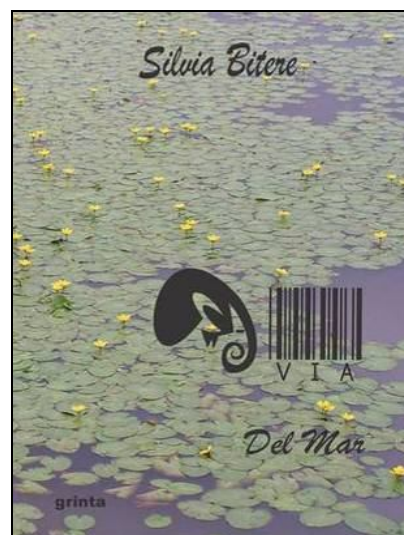
Citești și nu poți trece mai departe pe vers fără să te oprești, că cauți și să înțelegi fie și măcar un strop din filosofia care a stat la baza gândului născător al unui astfel de poem. Silvia Bitere scrie apăsător, sigur pe ce spune, o face ca și cum un om responsabil și-ar pune semnătura pe un act de prezență în lumea asta mare și (aproape) experimentală.

Nu e o distracție să citești versurile Silviei Bitere, este cunoaștere în sensul cel mai bun al cuvântului, pentru că, în fiecare sintagmă, poeta se caută și se regăsește pe sine. Desigur, conflictul interior dublat de introspecția (adesea) pusă în oglindă, îi dă acel curaj nebun de frumos prin care cuvintele prind viață, se alătură unele altora în forme literare care se bazează pe talent liric dar și pe experiența autorului în relație cu lumea înconjurătoare.

Silvia Bitere nu e defel romantică, este tipul de poeză care se implică, oficiază din convingere și neputința de-a trece indiferentă pe lângă evenimentele cotidiene. Frustr, aplicat cu siguranță de sine, enunțul poemelor din acest volum este modernist și te atrage în continuarea lecturii, odată ce ai citit prima pagină.

Uneori, tristețile, ca și cum ar fi strict personale, lasă ceracâne de sare imaginară pe pagina de hârtie, dar nu este vorba, în context, de lamentare în sine, ci de un exercițiu aproape de catharsis, pe care autorea îl face pentru a-și integra opera personală în opera generală. Zic operă și mă refer aici nu doar la partea de literatură, ci, respectând proporțiile, mai ales la facerea unei lumi filozofice proprii, lume defel simplă dar în care Silvia Bitere plonjează, experimentează pe cont propriu.

O poetă interesantă prin nunață lirică, dar mai ales prin convertirea verbului de fiecare zi în sintagmă literară. A deprins meșteșugul alăturării cuvintelor și poeziile sale te incită să le citești, să le descifrezi, să le găsești cheia care se potrivește și sufletului tău. De aici încolo, declicul

este sigur, și lumea Silviei Bitere devine un spațiu prin care trecând, te poți recunoaște pe sine, un om cu defectele și nemuriile sale.

Aparent, arboroase, complexe, poeziile din *Via Del Mar*, sunt (în parte) definiții, enunțuri, eșantioane ale căutării poetice dincolo de țesătura lirică propriuzisă. Confesiunea e la ea acasă, citind cartea ai impresia că ai cunoscut și persoana care a compus textul. Ești ușor derutat și cauți adevărul printre metaforele cu linii ferme, cauți omul de dincolo de noțiunea de frumos și de urât a destinului cărții.

Ludicul este aproape subversiv în text, apare doar ideea de joc, din loc în loc, și siguranța cu care se oficiază în pagină, ne asigură că avem de a face cu o poetă ce caută, și va căuta mereu să se desăvârșească.

Din lumea reală, din spațiul vital, adesea confuz, pornește Silvia Bitere, poeta știe să-și aleagă filonul și scutură de pe pagini tot sterilul. Nu obține o poezie ca un haiku, ci o construcție lirică de-a o consistență verbală numai bună pentru a o citi și a o răsciti, pentru a nu uita sensul, mesajul.

De meserie Poet, așa cum ne lasă să înțelegem din textele sale, Silvia Bitere e cea frumoasă sămânță din care rodește poezia fără artificii, fără prea multe intervenții de dinafară. Și totuși, fără dedublarea artistică, pe care o execută impecabil, poeta nu ar putea spune: „... apoi să strigi: Poetul ! Și umbra lui să se desfacă în două,.. O da, știu, este un exercițiu periculos, dar pe care Silvia Bitere îl execută sub cupola unui cer care e destinat celor care cred, visează și trudes în numele talentului lor.

MELANIA CUC

Niciodată Liman

Rar mi-a fost dat să întâlnesc în sfera poetică românească din ultimii ani, o autoare înzestrată cert cu calități lirice dar care să își promoveze mai mult colegii de scris decât pe sine.

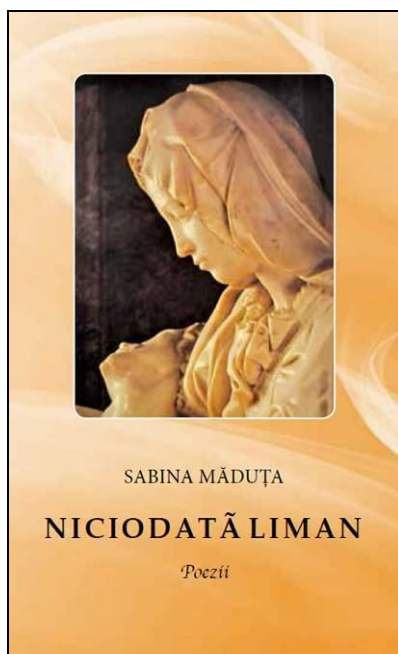
Pe Sabina Măduța am întâlnit-o cu multă vreme în urmă, într-un București al deceniului 80 din veacul trecut, pe atunci când Poezia avea valoare prin mesaj și profunzime, pe când poezii se adunau în cenacluri ca într-o rugă de biserică. Erau timpuri de restriște politică, iar firimitura de Cuvinte bine așezate în vers ne făcea să ne simțim membri ai unei confrerii aproape secrete.

Sabina Măduța scria sonete cizelate și frumos sunătoare ca niște clopoței de argint. Scria dar și recita din marea poezie a lumii. Avea har și fiecare clipă petrecută într-un astfel de context te ridica din genunchi, te făcea să îți capul sus

Întâmplător sau ba, am debutat cam în aceeași perioadă cronologică, fiecare dintre noi cu câte o plachetă de poeme cuminți și care nu atrăgeau excesiv lauda sau critica literară. Și totuși, declicul se produsese și, în paralel, am beneficiat de spațiu publicistic în revistele de marcă ale vremii.

Ceea ce am remarcat încă de la început la Sabina Măduța a fost bucuria scrisului, vraja care o ținea legată pe veci de un poem, indiferent dacă poemul era scris de ea sau de altcineva. Era fascinată de poezie, citea și scria, apoi nu o dată își invita prietenii în garsoniera sa din Drumul Taberei, unde făcea înregistrări pe banda magnetică. Documente de istorie literară. Toate acele benzi, sunt convinsă că există și că ar putea deveni mărturii ale unui timp în care nu doar că evadam în literatură, dar căutam să rămânem verticali în fața problemelor pe care comunismul, aflat în faza sa acerbă, ni le impunea clipă de clipă.

Am citit la timpul respectiv *Drum*, volumul de debut al Sabine Măduța. Apoi, am recunoscut valoarea versurilor sale în grupajele apărute în revistele literare. Am scultat-o cum recita pe scenă sau în studiourile Radiodifuziunii Române și mereu și mereu mi-am spus cu convingere: Este Poetă!

Nu m-am înșelat. Mă bucur că, după o retragere din lumea literară (retragere regretabilă dar asumată), după mai mulți ani de tăcere lirică, Sabina Măduța revine în forță.

Volumul *Niciodată Liman*, apărut la Editura Aureo din Oradea în 2015, este o carte frumoasă prin grafica deosebită, dar este și o carte consistentă prin conținutul poetic, așa îndrăzni să spun că poate fi o cartetestament.

Sabina Măduța demonstrează aici că nu este o poetă de ocazie, că este un autor care și-a purtat mereu visul cu sine, l-a înaripat și l-a lăsat să iasă în lume, și-a dăruit rodul talentului cu generozitate.

Dață a avut un mentor? Indubitabil, Vasile Voiculescu i-a fost îngerul călăuzitor prin cerul liric. L-a venerat și l-a slujit, l-a urmat pas cu pas prin memoria generală, a scris și a vorbit lumii despre Vasile Voiculescu într-o perioadă în care acest uriaș fenomen al sonetului românesc se afla aruncat într-un con de umbră grosolană. Sabina nu a tăcut, așa cum nu a tăcut în fața operei baronului Lowendall. Ea simțea măreția Artistului dincolo de asperitățile vieții de fiecare zi, găsea o cauză nobilă pentru care să lupte. Și știa să lupte frumos, artistic și cu acel spirit de sacrificiu care nu se vede cu ochiul liber, care nu se trâmbițează pe străzile orașului.

Sabina Măduța, iubitoarea de Poezie, este pătimașă, luptă până la capăt pentru cauza în sine. Dar, EMINESCU! Luceafărul este pentru

Sabina ceea ce este aerul pentru un alpinist care vrea să atingă vârful Muntelui.

Sabina Măduța a promovat și destui poeți tineri. Unii au demonstrat pe parcurs, alții s-au pierdut în valurile cotidianului. După 1989, a înființat Editura Florile dalbe și s-a zbatut să scoată cărți care aveau ceva de spus. Vechea sa patimă literară, Vasile Voiculescu, a urmărit-o și în perioada aceea și a publicat lucrări cu mare valoare literară.

Ca poet, Sabina Măduța nu scrie cu penița pe hârtie, ea scrie ca într-o rugă.

I-am citit cea mai recentă carte, *Niciodată Liman*. Nu mă așteptam să găsesc un discurs poetic mai altminteri decât eram atât de obișnuită cu scrierile sale anterioare, dar... brusc mi-am dat seama că Sabina s-a schimbat, s-a maturizat scriitoricește, s-a retras imaginar la rădăcina universului său poetic și, conștientă sau ba, scrie profund, tot mai aplecată spre o zonă de interferență între lumea celor ce au fost și lumea de astăzi. Scrie frust, aproape tăios, nu se mai lasă intimidată de canoanele sonetului clasic și ceea ce realizează în ultima vreme este o poezie modernă, realistă, cu fațete în care durerile și întrebările personale devine un bun general.

Sabina Măduța, un Om care știe să facă sacrificii precum puțini alții, un poet ce aude Poezia cum iese și din gura suferindului și din florile grădinii și din bunătatea oamenilor.

Ea recunoaște drumul destinului său poetic, merge pe acel drum fără reținere și lumea iubitoare de poezie o înțelege, o iubește.

Versurile sale sunt sincere, sintagme coagulate din libertate lăuntrică care i-a dat forță și curaj să meargă mai departe.

Ce mai aștept eu de la Sabina Măduța? Desigur că îmi doresc să-i citesc și viitoarele poezii, dar aș vrea și o carte viitoare, un soi de jurnal venit din amintiri, în care, Sabina să aducă în pagina de carte oameni și locuri, întâmplări și stări de conflict, detalii (ce se uită) ale unei lumi pe care ea o cunoaște atât de bine și despre care ne-ar putea vorbi răspicat, așa, așa... ca în reportajele sale de odinioară, de la Radio România.

MELANIA CUC

METAFORELE DIN LIVADA POEZIEI

În avalanșa poeziilor vremii, unele doar jonglând cu viziunea modernismului, în competiția exprimării încifrate a trăirilor și stărilor sufletești, sugerând asocieri alambicate printr-un stil prețios, volumele poetului Ioan VasIU aduc spontaneitatea exprimării directe, într-o țesătură metaforică viabilă, accesibilă și cititorului neavizat, care să se regăsească în explozia luminoasă și optimistă a discursului poetic, învăluit în lirismul cald și echilibrat al vârstei mature, descoperind frumusețile simple ale vieții și miracolele naturii generoase.

Motivele frecvente în **poeziile lui Ioan VasIU** se nasc din alcătuirea sufletească proprie omului împlinit, deschis înspre resursele regeneratoare ale iubirii, în largă accepțiune, înspre lumina speranței și înspre natura mereu înnoitoare în circuitul anotimpurilor. În această viziune sănătoasă, a dezideratelor general-umane, cu ecou în firescul viețuirii fiecărui om, se înscriu și versurile din recentul volum al Domniei Sale, sugestiv intitulat „**Livada cu metafore**” (Editura Inspirescu, Satu Mare, 2015). De mare sensibilitate poetică e titlul volumului, sugerând subtila valorificare a potențialului liric de percepere a realității, conform resurselor temperamentale ale autorului, preocupat de sensurile majore ale existenței.

Direcțiile pe care se înscriu poeziile, concentrând esențe, vizează fie definirea elementelor care compun universul apropiat sufletului nostru (viața, femeia, dragostea, fericirea, magia sărbătorilor, terorizanta criză de timp a acestei etape, soarta trecătoare, gara - locul începutului și sfârșitului etc.), fie realizarea picturală a pastelurilor, surprinzând natura în circuitul anotimpurilor. Nu întâmplător, poetul Eugen Evu, referindu-se la „*Ioan VasIU... un superb desuet, mereu romantic*” afirmă că în poeziile acestui volum „*Toate conotațiile semiotice sunt corelaționate la Natură, cu un pulsatoriu zvâc de vitalism...*”

Prin procedeul repetării spiralete a definirii vieții („*viața mea-i/ o bandă desenată/ viața mea-i precum/ un serial/ viața mea-i / o floare de mușcată... - cântec*”) poetul surprinde dinamismul trăirilor, succesiunea rapidă și complementară a evenimentelor, dar și frumusețea colorată a

viețuirii, dătătoare de bucurie și speranță. Autoportretul scriitorului se conturează prin ipostaze dublate de metafore cu mare încărcătură semantică („*eu sunt plutașul/ de pe-un râu secat/...poetul/...îndrăgostitul/ de păcat/ ...preotul/ fără crucifix.*” - *portret*). Femeia e ființa care dă sens existenței, oferă emoție și bucurie, frumusețe și iubire („*...femeia-i / cuib de cântec și de vis/...al vieții curcubeu/...un poem...*” - *poem nescris*). Metaforele juxtapuse, cu sau fără rol sintactic de nume predicative, imprimă o anume schemă repetitivă care consolidează definiția succintă, valorificând comparația sau metafora (fericirea-i/ fagure de miere/ fericirea-i/ca un curcubeu/ fericirea-i lacrima ce piere...” - *fericirea*). În reluarea definiției, poetul găsește surprinzătoare metafore sugestive în proiecție cosmică sau temporală („*fericirea-i/un covor de stele/...un album de vis...-definiții*). Conștient de trecerea neiertătoare a timpului hulpav, poetul pendulează între candoarea copilăriei („*...copilăria-i/ cel mai sincer vis/...un crâmpei de rai/...un poem ...-copilăria*) și calma înțelepciunii a bătrâneții („*...bătrânețea-i drum/ par-curs pe jos/...un poem/ duios*” - *bătrânețea*).

Criza de timp a acestui secol grăbit, în care alergăm continuu, aduce „*frigul*” incompatibil cu „*visul*” („*am timp să plâng/să sufăr și să strig/ chiar dacă-n visul meu/e-atâta frig.*” - *n-am timp*). Menirea poetului este de a lumina sufletele tuturor, oferind bucurii spirituale celor din jur („*din preaplinul/sufletului meu/dau și celui/răsfățat de soartă/dar și celui /ce o duce greu/stând cu mâna-ntinsă/pe la poartă*” - *din dragoste*). Uneori, această deschidere înspre frumos și

înspre oameni este proiectată cosmic (*taina nopții*), iar bucuria calmă, dar stimulativă a relațiilor afective e asociată cu liniștea reconfortantă a duminicilor (*duminică*). O originală definiție a poeziei se desprinde din moștenirea lăsată urmașilor „o bibliotecă/ plină de-amintiri/ prin care poezia/ să respire/ lumina ce se ascunde-n/ trandafiri” - *moștenire*). Invocația adresată Creatorului e motivată de o succesiune de metaforice exprimări ale frumosului ce ne-nconjoară („*lasă-mi, Doamne,/ un răgaz măcar/s-admir cerul/ când se-adapă-n mare/ stelele ce din fântâni/ răsar/ fluturii flămânzi/ de dezmiardare*” - *răgaz*). Unele poezii valorifică resursele stilistice ale comparației neașteptate („*Sângele meu/ ca mustul abia stors/ poemul meu/ ca un ocehan întors...*” - *autoportret*), deschizând perspective interpretative de largă respirație. Un loc aparte îl ocupă versurile în care autorul se declară un împătimit al poeziei, născute din preaplinul sufletului său („*ia-mi tot ce vrei/ dar lasă-mi poezia*” - *lasă-mi poezia*).

Succint este surprinsă nostalgia învăluitoare în preajma casei părințești părăsite, în care nu mai e freamătul de altădată („*în casa părintească/ nici focul nu mai arde/ în casa părintească/ doar lacrimi pe la porți...*” - *casa părintească*). Aceleași păreri de rău îl asaltează pe poet în locurile magice ale copilăriei activate doar în memoria adultului, supus permanenței treceri („*în satul natal/amintirile plâng*” - *amintirile plâng*).

În poeziile-pastel, poetul surprinde efectele benefice ale primăverii („*iar se-aprind/ iubirile în noi/iar ne-alungă/ soarele pe-afară/iar țâșnește seva/ prin altoi...*” - *primăvară*), îndemnând la descătușarea energiilor („*miroase-a primăvară/ pe câmpii/ și-aș alerga/ și nu m-aș mai opri*” - *cadou*). Viziunea imensității senine a cerului albastru, cupolă peste înnoirile primăvăratice, e surprinsă ca într-o acuarelă („*râde-anotimpu-n/ fereastră/ mugurii-n pomi/ explodează/ ceru-i eșarfa/ albastră/ ce se destramă-n/ amiază*” - *eșarfa albastră*).

Din dorința eliminării canoanelor restrictive ale poeziei clasice, Ioan VasIU sfidează rigorile scolastice ale constrângerilor formale, adeseori sterile, folosind literele mici, atât în scrierea titlurilor, cât și a cuvintelor →

LIVIA FUMURESCU

Amintiri înspinate

Poetul Virgil Carianopol s-a simțit și s-a dorit parte din urbea natală, Caracal de Romanați. A fost longeviv nu prin vârstă, cât mai ales prin scris, conștient fiind (conform unei confesiuni) că „*orice cuvânt trebuie cântărit bine*”, pentru a putea depăși anumite bariere și dezacorduri. De aceea, o încercare de ruptură în creația sa, cu o primă adeziune spre avangardism și apoi, îmbrățișare a ritmului tradiționalist, nu i-au fost tocmai pe plac poetului, având în vedere chiar poezia sa de debut, în care distingem „*subordonarea întregului complex al existenței omenestei spiritului care domină totul*” (Nichifor Crainic). Referindu-se la începuturile sale poetice, un punct de vedere competent avem a-l reține pe acela formulat de Adrian Maniu, care preciza, la 1971, că poetul Virgil Carianopol este un „*revoltat cu suflet esenian, sensibil la nefericire umană, încându-și fronda în apele tristeții...; un emotiv...*”

Conform amintirilor poetului (formulate în 1976, dar și în 1983), am putea vorbi de un dublu debut poetic, mai întâi în „Zorile Romanațiului” (Caracal), revistă creată de învățătorul Marin I. Georgescu (1890-1965) – cu poezia „Gânduri”, apoi în „Gazeta noastră” (Turnu Măgurele), în 1928, cu poezia „Pentru cine iese luna”, o compilație după Maupassant – o compoziție în stilul care-l va face cunoscut și de

METAFORELE DIN LIVADA...

→de la începutul versurilor, eliminând toate semnele de punctuație, spre a aduce la numitor comun secvențe care par unice, lăsând nelimitate piste interpretative. Ritmul interior al poeziilor favorizează exprimarea vibrațiilor sufletești de mare sinceritate, prin care poetul se deschide înspre percepția cititorului.

De mică dimensiune, cartea de poezii a domnului Ioan Vasiliu deschide mirificul orizont al cunoașterii poetice, prin intermediul unor stări de grație favorizate de sensibilități lirice armonizate vibrațiilor sufletești. De altfel, versurile din toate volumele de poezii ale originalului poet stau sub semnul metaforei înseilate într-o suc-

neconfundat, totuși: „*Într-o margine, departe / Toaca de la asfințit / Liniștită luna iese / Pe deasupra unui schit...*”

Ca strănepot, după mamă, al lui Iancu Jianu, Virgil Carianopol (29 martie 1908 – 6 aprilie 1984) nu a uitat nicidecum care-i sunt originile („*Despre Oltenia ar trebui să vorbesc ca despre o zână, ca despre o dragoste de care m-am legat pentru totdeauna*” (1977) și care-i va fi menirea – ca artist. A conștientizat că „*simplitatea este cea mai mare condiție în artă*” (1983).

Sinceritatea sa este debordantă: „*Am închinat poeziei toată viața mea. Pentru ea am trudit, pentru ea am suferit* (dacă ar fi să ne amintim de Aiud și Peritrava, în perioada 1956-1963, și n-ar fi destul!), *pentru ea am trăit, pentru ea am pierdut prieteni...*” (1977), în ritmurile-i binecunoscute, „*a aruncat cu flori în oameni...*” (1977), cu afecțiune, într-o perpetuă zbatere: „*Sunt ca o mare veșnic zbuciumată, / Mă-nalț, mă frâng, mă zbat neîncetat, / Vrând țărâmul tare să-l supun odată, / Să nu mai fiu de maluri sugrumat. // Ca un legat neconținut în fiare, / Mă vreau scăpat de-ncercuirea mea, / Făr'să-nțeleg, că n-aș mai fi o mare, / De malurile nu le-aș mai avea. // Mă rup mereu, mă chinuiesc, cu mine, / Împing, însă, de malul ce mă ține, / Că nu mă lasă să mă subțiez*”.

Pentru critica literară a secolului al XX-lea, Virgil Carianopol rămâne un „*nostalgic*” (Pompiliu Constantinescu), un „*poet al sentimentelor*” (Șerban Cioculescu),

cesiune de versuri scurte, cu o metrică nonconformă, în care repetiția declanșează fluxul sensibilității poetice. Transparența sentimentală și ludicul cenzurat imprimă poeziilor lui Ioan Vasiliu originalitate și prospețime, încadrându-se uneori eruptiv, jonglând cu rimele, dar descoperind frumuseți și trăiri regeneratoare.

Scriitorul Dumitru Hurubă remarcă originalitatea poeziilor lui Ioan Vasiliu, afirmând că „*Prezent de mulți ani în lirica actuală cu versuri care denotă multă sensibilitate, receptivitate și rezonanță cu trăirile omului, Ioan Vasiliu se desprinde oarecum autoritar de generația sa și își creează treptat o anume individualitate elegant demonstrativă*”.

prin „*simplitate*” și „*temperament elegiac*” (Ovidiu Papadima), prin „*sinceritate*” și „*autenticitate*” (Al. Piru), prin „*substanța mediativ-melancolică, izvorâtă din realitățile vieții, din condiția umană supusă dramelor istoriei*” (Gh. Bulgăr).

A fost un om „*dârz ce nu-și pleca niciodată fruntea în fața celor meschini, chiar dacă suferea profund...*” A fost un „*suflet curat, senin...*” (Dumitru Dumitrică)

Multe cântece în amurg, osândindu-i-a chipul, dar omul, vâjnoasă trestie, deși mlădie, a rezistat intemperțiilor sorții. Și nimeni și nicidecum n-ar fi putut mai bine să definească personalitatea poetului decât o face singur: „*Nu fug de cânt. Sunt osândit cântării, / Cuvântului în flăcări înroșit, / Sunt zbuciumat ca valurile mării / Și de n-aș fi cântat, aș fi murit...*” („Osândă”, din volumul „Cântece de amurg”, 1969)

Emoționantă e starea sa de nostalgic dor, pentru ținutul natal: „*Țară de basm, drum de baladă, / Cunună de argint și zăpadă, / Mi-au împietrit amintirile ca munții Parâng / Și am uitat peste tine să plâng...*” Acelea sunt locurile tănuitelor stări dătătoare de emoții și inspirație: „*Ți-am uitat și apele și zăpezile, / Nu-ți mai cunosc nici umbrele, nici livezile, / Nu-mi mai amintesc dacă ți-am sărutat zori-le...*” („Cântec nostalgic”, din volumul „Carte pentru domnițe”, 1937)

S-a simțit întotdeauna parte din magma străbună. Ieri și azi (timp al trăirii zbuciumatelor creste) se suprapun în același tablou al genezei: „*Mă uit în ochii lor triști și adânci, / La mâinile lor care pot să sfarme stânci, / Și-mi vine să le strig, să-i →*

LIVIA CIUPERCĂ

trag de mintean: / Băă, sunt și eu tot ca voi, tot țaran...” („Țăranii”, din volumul „Carte pentru domnițe”, 1937)

În toată viața sa, Virgil Carianopol a rămas un vertical, precum stirpea lui străbună, mlădiță orgolioasă și mândră: „Aici zace Virgil Carianopol, fecior de țărani, / Un nebun care a cheltuit vieții mulți ani. / Nu-l plângeți. Lăsați vremea să-l ningă, / Prea a crezut până la sfârșit c-o să-nvingă...” („Epitaf”, 1940)

După propria-i mărturisire, „întreaga sa poezie este o elegie” (1983), iar tonusul ritmurilor sale îl fac de neconfundat, rostind: „Sărut mâna, doamnă Poezie” sau adresându-i-se, cu aleasă reverență: „Cum te tocmești cu mine poezie / Pe câte-un vers de seamă sau cuvânt / Pe care-l furii și tu din veșnicie / Și vii să-l vinzi în taină pe pământ. // Vrei sânge, viață, nopți de neodihnă / Și subțirimi de inimă și har / Nu lași să-ți scape niciun pic de tihnă / Nu dai degeaba, un cuvânt măcar. // Pentru-o amară, șubredă statuie / Pe care n-o vreau, nici nu lupt s-o am, / Ceri ani întregi, ceri tot ce-n lume nu e / Și-mi cântărești chiar litera, la dram. // Ce-avară ești și cum nu vezi – bogată – / Că sunt sărac și nu pot să plătesc, / Că nu-mi ajunge cât ceri pentru plată, / Și vreau și eu murind, să viețuiesc” („Poeziei”).

Ca un avangardist, stilat, ce și-a dorit a fi, poetul străpunge-n adâncimile ființei sale: „Mă gândesc cu tristețe la tine, / La mâna asta străvezie ca de mălai, / Nu ți-a fost dat, Virgil Carianopol, nici ție, / Nodul gordian al veșniciei să-l tai...” („Scrisoare către celălalt eu”, din volumul „Scară la cer”, 1940), cu statornică demnitate, verticalitate, sensibilitate: „Eu sunt bogat, nu-mi pasă că haina mi-este ruptă, / Eu nu-s supus la nimeni, eu nu sunt sluga legii...” („Teatru”, din volumul „Scară la cer”, 1940), surprinzând obiectiv contrastele caracterelor noastre: „Sunt oameni albi pe dinafară, / Dar negri în adâncul lor / Și negri în afară, negri, / Da-n ei de-un alb strălucitor...” („Contraste”).

Virgil Carianopol rămâne creatorul unor „formule poetice simple și expresive” (Florea Firan), de o subtilă luciditate: „Sunt bucurii care-ntristează / Sunt întristări ce fericesc / Sunt zile fără de lumină / Și nopți adânci ce strălucesc”, lăsându-

se cucerit și de ritmicitățile cântecului popular: „Frunză verde alior / Țară scrisă din ulcior / Și pe fote și pe ii / Ca pe-atâtea veșnicii...”;

În viziunea sa, poezia este „cântecul în care, ca într-un fluier gălgâie tot ceea ce este românesc, toată bucuria vieții, toată lumina...” (1980), implantarea în etern a marilor valori ale spiritualității românești: „Îi spun lunii EMINESCU / Teiului îi spun la fel. / Peste tot, în țara-mi sfântă, / Orice cântec este el. // Trilul de privighetoare, / Șoapta râului ușor / Spun că sunt întotdeauna, / Cântul lui netrecător. // Iar când luna trece, seara, / Peste câmp sau munții șui, / Spun că trece EMINESCU / Să vegheze țara lui” („Cântec”).

Fără emfază, poetul se autodefineste: „Eu, acesta de azi, / Sunt omul vechi, omul dintre brazi, / Omul care calcă peste bucurii / Cu mințile răvășite ca niște hârtii. / Sunt omul care tac și ascult, / Care face cerul să lucească mai mult, / Dar copiii aceștia de astăzi, / Copiii aceștia, care acum scriu / Scrisori de dragoste către domnițele cu păr auriu, / Copiii aceștia, care astăzi sărută lumina din soare, / Măine vor călca fruntea cerului în picioare...” („Însemnări într-o toamnă”, din volumul „Un ocean, o frunte în exil”, 1934)

Deși pana poetului a intrat în odihna eternului și numele său este pronunțat destul de rar, versul său vibrează-n conștiința celor care iubesc Poezia, cantăția versului curat și sincer.

În mod cert, Virgil Carianopol a scris o Poezie care, preluând formula criticului literar Șerban Cioculescu, se decantează în „straturi largi de melopee”. Cum să ne tresalte inima, când lecturăm versuri ca acestea:

„Mi-a bătut în poartă Fericirea / Și intrând în curte m-a strigat / Eram dus alături cu iubirea. / A-nchis poarta și-a plecat. // Mi-a bătut de-asemeni Bucuria. / A intrat, a stat sub pomii goi. / N-a văzut pe nimeni să-i vorbească / Și-a plecat grăbită înapoi. // Într-o seară, luminând pe stradă, / Mi-a bătut și steaua mea – de sus / Tot așa, eram plecat aproape, / Și-a strâns fusta-n mână și s-a dus. // Mi-a bătut în poartă și necazul / Eram departe. Liniștit. / S-a întors pe țolul de la ușă / Și m-a așteptat până-am venit”!

ÎN TRE ROMANTISM ȘI MODERNISMUL LA ZI

Mihaela Oancea, ca reprezentantă a liricii feminine actuale, îmi pare că s-a desprins de suprarealismul exacerbat practicat cu asiduitate și forță de majoritatea autorilor-poeti. Versurile sale din volumul cu titlu oarecum straniu (*Solzii negri ai timpului alb*, Editura Desine, 2015), se constituie într-o veritabilă chemare spre noi înșine, spre o lume pe care generațiile de azi o ignoră, dacă nu cumva o sfidează. Astfel, poeta, invocând obsesiv prezența celuilalt, a semenului, în primă și ultimă instanță, printr-o permanentă interferare fie și doar a unui alter ego, lansează chemarea discretă spre o coexistență normală – să nu-i spunem chiar ideala: „Știu că mi-ai zâmbit și azi/ca în dimineața aceea jilavă/care își unduia coapsele răsfățate/cu moi arome de magnolii” (*Note de târziu*, p. 82). Autoarea este o excelentă făuritoare de imagini memorabile reușind să comprime în poeme scurte esențializarea ideii de macrocosm. În acest context sau în această ordine de idei, mă așteptam cumva, recunosc, să dau în *Solzii negri*... de o evadare spre un fel de extravagantă extrovertită, de un teritoriu în care oricare poet își poate permite năbădăi perfect altoite pe osatura poeziei contemporane. Nu măș fi bucurat precum mă bucură că autoarea nu se lasă mai deloc sedusă de un așa-zis curent literar nou, al →

DUMITRU HURUBĂ

defeminizării, al dezumanizării – de ce nu? Poate pentru că nu se simte reprezentată de realitatea că „În prezentul – ipoteză/circulă gânduri desfrunzite/pe cărări ce și-au uitat obârșia/ Mărșăluiește tulburat/ trecutul/ umbrît de incertitudini; / calcă anemic, rectiliniu/pe trasee (...)” (Autosugestie, p. 55). Îmi permit să cred că acest poem o reprezintă cel mai bine pe Mihaela Oancea, dacă îl folosim drept generic sau măcar subtitlu al cărții. Mai sunt și alte poeme în care autoarea încearcă să evadeze de sub *tutela* poeziei feministe, dar fără prea mare succes, dimpotrivă, executând un anume tip de broderie pe osatura unor teme, dacă nu grave, cel puțin sobre, ea deturneză întregul eșafodaj spre un sine mereu domol, mereu spre o blândă și firească înțelegere cu lumea înconjurătoare. Procedând la o simplă reducere a acestei lumi, virtuale la urma urmei, îi regăsim chintesența în unul dintre cele mai frumoase și mai reprezentative poeme ale volumului, din partea lui mai de dragoste: propriu-zisă: „Oglindită în tine/nu mai zăream/marginile fânței noastre./ Cercul împrumutase lumina/din nimburi-le arhanghelilor,/adăpând din nemărginire/blânzi unicorni.” (Când a mai rodit așa ceasul?, p. 47)

Solzii negri ai timpului alb, noul volum de versuri al Mihaelei Oancea, pare tribut ar unei tente de teribilism la modă, însă dincolo de el, trebuie să vedem realitatea, o realitate gravă croită din ce în ce mai mult după șabloane instalate de false valori. Însă, atentă, sensibilă și receptivă, poeta, cu optimism, vede dincolo de *solzii negrii*, frumosul, armonia, înțelegerea, intercomunicarea etc., însemnând *timpul alb*, partea albă, umană a existenței.

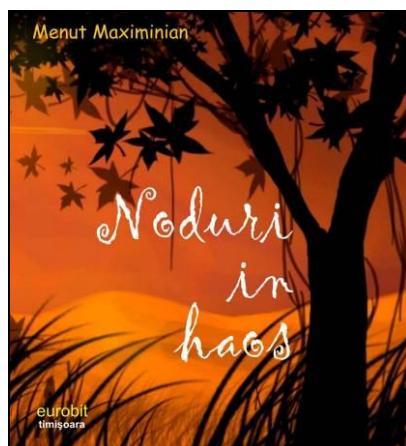
Autoarea este, cel puțin în creație, o pacifistă trimițând spre cititor o poezie calmă, elegantă și bine constransă în tarele unei comunicări ideale.

Sigur că pe alte coordonate, însă, versurile din volum – majoritatea – mi-au purtat gândul spre sensibilitatea poetică a Constanței Buzea, a Blandianei, a... Dar, nu fie cu supărare, citind, nu o dată mi-a trecut prin minte numele a două poete pe nedrept uitate: Otilia Cazimir și Magda Isanos, cele de care Mihaela Oancea, prin lirica sa, instinctual, sau deliberat, se apropie sufletește...

Având puțin peste o sută de pagini, așa cum îi și șade bine unui volum de poezii, *Solzii negri ai timpului alb* mi se pare a fi nu numai cuprinzător al unui existent cu toate componentele sale, ci și un veritabil test de maturitate. Construit aparent într-o manieră postdecembristă, în același timp el se circumscrie greu liricii actual-feminine, mai degrabă l-aș „acuza” de unele interferențe, chiar și acestea accidentale. Metaforizarea puternică, culisarea nostalgic-romantic-modern-modernism nu este altceva decât o demonstrație a talentului, a maturității și a forței de exprimare lirică a poetei. În acest sens, putem spune că Mihaela Oancea și găsit individualitatea artistică...

În rest? Poate aș fi gândit altfel prima copertă...

Un poet „răstignit pe cuvinte”

Menuț Maximinian, absolvent al Facultății de Litere, de la Universitatea Babeș-Bolyai, cu masterat în Etnologie la Universitatea de Nord din Baia-Mare, este autorul unor volume de versuri, dar și un apreciat jurnalist din Bistrița. Recent, am avut fericita ocazie să-l întâlnesc în biroul său de la redacția cotidianului „Răsunetul”, principalul ziar ce apare în județul Bistrița-Năsăud, pe care îl conduce cu dăruire și profesionalism. Cu acel prilej, mi-a dăruit volumul său de versuri, intitulat *Noduri în haos*, tipărit în anul 2012 la Editura Eurobit Timișoara.

Menuț Maximinian scrie poezie cu ușurința unui poet talentat, care știe să exprime, cu o dezinvoltură de invidiat, deopotrivă, bucuriile și necazurile vieții de zi cu zi. Versurile sale

oglundesc realitățile unui cotidian, zbuciumat adeseori.

Sinceritatea, căldura, claritatea discursului liric și nu în ultimul rând frumusețea unor metafore sunt doar câteva din calitățile poeziilor sale incluse în acest minunat volum.

Pentru exemplificare citez: „Sfârcurile mugurilor tresar. / Vine primăvara, o simte calul alb... / Pe ulița din capătul de sus al lumii, / Oamenii își leapădă cojocul vorbei.” (*Printre noi* - pag. 58) sau „Dacă biblioteca ar fi o cruce, / M-aș răstigni în cuvinte, / Aș sta nopțile între cărți, / Să le fac zile întru silabe.” (*Părintele* - pag.78).

Menuț Maximinian scrie cu aceeași dezinvoltură despre „aur și lacrimi”, „vremea munților”, „zidul vieții”, „urmele sfinților”, „oile Raiului” sau despre „iernile pierdute”. Mișcându-se în voie prin „imperiu” limbii române, poetul ne oferă emoționante poezii, care par adevărate rugăciuni, rostite în șoaptă: „Doamne, dă-mi puterea de a mă ridica, / Dă-mi o parte din fericirea îngerilor Tăi, / Dă-mi șansa de a alege calea, / Tu, Doamne, dă-mi pași aici, acum...!” (Altfel de suflet - pag.72).

Nu am lecturat alte volume de versuri scrise și publicate de Menuț Maximinian, dar mi-am putut da seama, după ce am lecturat poeziile grupate în volumul la care fac referire, că poetul din Bistrița relevă, fără îndoială, maturitate și tenacitate, dar și o claritate și sobrietate, de invidiat, nu puține dintre ele trădând un patriotism ce-i face cinste: „Dacii ne-au dat putere, / Și trănicie, și veșnicie, / Și munți bogați. / Măinile asprite de muncă și soare / Sunt mângâiate de zei. / Pe calea vechilor aurari, / Răsar speranțe.” (*Țărâna* - pag.5).

Exponent al tinerei generații de scriitori ce reușesc să se impună tot mai mult în peisajul literar al contemporaneității, Menuț Maximinian este, în același timp, un binecunoscut și apreciat jurnalist. Și subliniez încă o dată acest lucru.

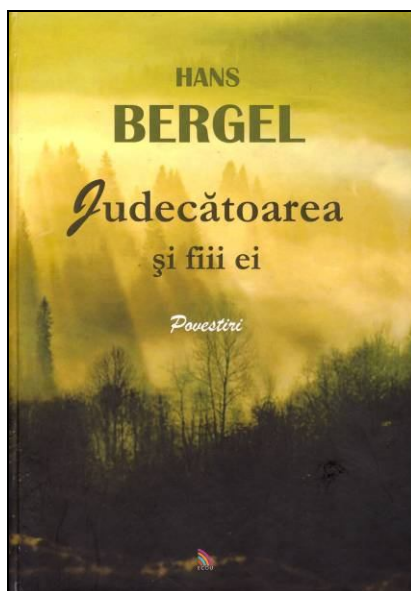
Scrierile sale au fost bine primite de critica literară care s-au aplecat asupra volumelor tipărite începând din anul 2004 și până în prezent. Amintesc dintre aceștia pe Ioan Pîntea, Melania Cuc, Cleopatra Lorințiu, Olimpiu Nușfelean și Victor Știr.

IOAN VASIU

În încredințarea cititorilor și literatorilor cu expertiză în lumea culturală tedescă, venerabilul Hans Bergel e cel mai important scriitor de limbă germană născut în România (la 1925, în Rosenau/Râșnov): un „Sadoveanu, însă un Sadoveanu mai plin de nerv și mai sensibil la istorie”, observă Ana Blandiana care-i consacră un simțitor portret prozatorului în recenta carte de povestiri a acestuia, **Judecătoarea și fiii ei** (Editura Ecou Transilvan, Cluj-Napoca, 2014 – trad. Octavian Nicolae și Mariana Săsărman). Așa este: narațiunile din volum dau seama de ambele perspective: cea băsnuitor magică, țintind adică din real fabulosul (în **Femeile din drumul meu, Întâlniri cu miraculosul** ș.a.), un soi de cotidianizare a miracolului, amintind cu acestea de povestitorul român, poate, așa spune, și de V. Voiculescu (cu care Hans Bergel a împărtășit la comuniști temnița), dar apoi, precumpănitor, și dimensiunea istorico-politică, de dezvelire, în aspecte indimenticabile, a răului din lucrarea și petrecerea ființării românești (aci bolșevizarea țării, colonizarea sovietocomunistă).

Cu toate că și la M.Sadoveanu (are dreptate aci G. Călinescu) eroii sunt nedespărțiți, însă fără prea mare atenție, de taină, resimțind-o numai ca temoare, mijlocul tehnic al scriitorului român fiind „respirația contemplativă”, la Hans Bergel nu găsim doar ispita enigmaticului, dar, iată, în toată plinătatea conceptuală elaborată de un Rudolf Otto, a *numinosului*, a lui *sensus numinis* (v. Zinzendorf), autorul neferindu-se (în **Întâlniri cu miraculosul**, de pildă) a-l chema și înfățișa, cărturărește, ca atare (H. Bergel având, se știe, o temeinică instrucție filosofică, vezi, de exemplu, considerațiile de metafizică a formei incluse în narațiunea **Întoarcerea lui Rees**, file totdeodată, antologice, ale unui pescuit dramatic pe furtună; în același timp și o pagină remarcabilă de tehnică narativă).

Ar fi adică aici ceva mai mult decât tresărirea inconștientă (ca să folosesc din nou termenul călinescian) la întâlnirea cu necunoscutul – e, cu alte cuvinte, și spaima, neliniștea, dar e, apoi, *uimirea numinoasă*, e reacția

supraințensificată a creaturii în fața supranatural-transcendentului; trăirea supranaturalului; o trăire, precum la misticul medieval Meister Eckhart, *sunder warumbe*, fără adică *un pentru ce*, cu explicația va să zică abolită.

În cele trei „întâlniri cu inexplicabilul” (trei răsuciri mirabile și salutare de ursită) din această povestire, relatate de autor la o agapă cu comilonii, conceptul specialei trăiri e tratat fără rest deja în spirit numinologic: apar, cu alte cuvinte, fascinația numinoasă, înflorarea, în final stupoarea; amuțirea. Acestea din urmă însă, prelungite în blocaj, i se vor întâmpla (în **Maiorul și clopotul de la miezul nopții**) tocmai acuzatorului comunist în timp ce hotăra la proces soarta „dușmanilor poporului” (între care și scriitorul) la bătaia din turn a clopotelor Bisericii Negre (în acest punct îmi amintesc că, la decernarea titlului de *Scriitor al Brașovului* - în 2012 -, la taifasul ce a urmat decernării, am amintit - evocată aceasta, la o întâlnire mai veche, de către Petre Țuțea - de o scenă din Soljenițin: încovoiați, târându-se prin colburi ori troiene, către Siberia, oamenii dintr-o mohorâtă și jalnică ceată de prizonieri ai lui Stalin se însuflețesc și-și întăresc pasul deîndată ce de peste coline se aud clopotele a cine știe cărei bisericuțe pierdute în pustie; Hans Bergel, cred, mi-a ascultat atunci evocarea cu atenție și emoție): „...O zi întregă și o jumătate de noapte ne gonise și ne înjosise. Acum se holba la mine cu gura întredeschisă. El care cu câteva minute în urmă răspândea teamă și teroare, părea acum cel mai

neajutorat dintre neajutorați. Căci ceea ce nu reușisem *noi* în orele nesfârșite ale duelului cu el – să îl facem să se oprească și să asculte – asta făcuseră acum loviturile din turnul din vechiul centru. Expresia de uluire și frică din ochii omului amuțit nu putea fi trecută cu vederea./.../Până la ultima silabă din text, judecătorul a rămas victima bățăilor de clopot. Ele s-au împlântat în lumea sa fragilă, prin voința monștrilor.”

Vor fi fost aici, se vede bine, groaza și frisonul, relevând tocmai natura teratică a numinosului: tensiunea între personal și suprapersonal.

Însă, așa cum se vede, sensibilitatea istorică, nervul de care vorbea prefațatoarea volumului, sunt prezente peste tot în carte, chiar și acolo unde, să zicem, predomină accentele fabuloase. Subtilitatea, ingeniozitatea talentului prozatorului e de a reuși să nareze aci aspecte și fapte biografice, trăite va să zică de el însuși, mai cu seamă în episoadele carcerale și de oponent al regimului comunist (**Negul pământului, Negru Vodă, Judecătoarea și fiii ei**).

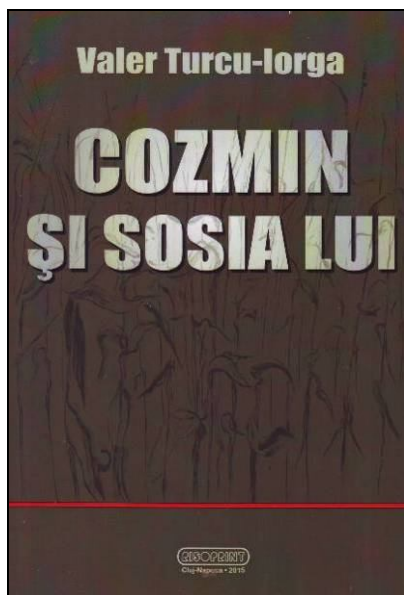
Va alege, va sorta numai întâmplările expresive - le înfățișează în funcție de semnificație, nu le rectifică dar le scoate din ceață spre a le arăta în esență; neinventându-le le va reda viața rostirii.

Surprinzătoare e bucata finală a volumului, **Dunia, stăpâna. Amintiri despre delta unui fluviu**. Aici naratorul, fără a cădea în lirism, e un mare poet al naturii, textul putând fi așezat laolaltă cu marile poeme consacrate Dunării: „Dunărea devine un uriaș care pune în umbră orice descriere. Mătură taluzurile și spulberă digurile, transformând, ca o vrăjitoare, ținutul deltei într-o mare în fața mării. Sute de kilometri în amonte, până la Balta Ialomiței, insulele și insulițele sunt acoperite de apă, de parcă n-ar fi exist niciodată. Până și masivul mal vestic, la nord de Vadul-Oii, cu mare greutate rezistă apăsării. Pretutindeni unde digurile și și barajale sunt înlăturate, se pornesc hăituieli de aceeași din reprezentările Judecății de Apoi: mistreți, lupi, bursuci, iepuri, șerpi, cai, răși, hermeline și pisici sălbatice fug de rup pământul, umăr la umăr, din fața spumegânelor cataracte pământii”.

Despre interferențele spiritului său germanic cu duhul locului →

A.I. BRUMARU

Cozmin și sosia lui

Valer Turcu-Iorga s-a născut la data de 5 aprilie 1944, în Tritenii de Jos, județul Cluj. Este absolvent al Universității Babeș-Bolyai Cluj-Napoca, Facultatea de Matematică-Mecanică, secția Mașini electronice de calcul, promoția 1966.

A scris, până în prezent cinci cărți: „Gânduri din gânduri” (2003), „Sfaturi pentru mine” (2007), „Estimări” (2011), „Între două duminici”, (2012) și „Cozmin și sosia lui” (2015).

Primele patru volume au apărut la Editura Boema din Baia Mare, iar ultimul volum, la Risoprint Cluj-Napoca.

Așadar, trei cărți de aforisme și două de proză.

„Valer Turcu-Iorga a debutat relativ târziu, însă cele trei volume de aforisme au fost îndelung gândite și temeinic alcătuite, scrie Valer Sabău pe coperta IV a recent apărutului volum de proză.

La scurtă vreme și-a încercat condeiul și în proză. Tenace – cum sunt de regulă matematicienii -, a reușit să se impună remarcabil în tagma scriitorilor maramureșeni. Și nu numai.

Cu acest volum, demonstrează, odată în plus, că «stăpânește» spațiul transilvănean. Urmându-i, într-o oarecare măsură, lui Pavel Dan, Triteniul său natal a mai «împins» în lumea largă un scriitor.”

Scriitor care, am adăuga noi, își respectă locurile de baștină, dar și înaintașii vrednici de pomenire.

Citindu-i cartea „Cozmin și sosia lui”, nu e greu să-ți dai seama că l-a citit temeinic pe Pavel Dan, marele său consătean.

În plus, Valer Turcu-Iorga are avantajul că a mai apucat să prindă în viață câteva personaje din ciclul *Urcăneștilor*, el copilărintz chiar în vecinătatea acestora: Valer al lui Beder cu Ana lui Triloiu (care au trăit până la mijlocul anilor 1980) și copiii lor – Aurel și Mărioara, care au apucat și evenimentele din decembrie 1989.

Nuvela lui Valer Turcu-Iorga, despre care vom vorbi în continuare, este una de inspirație rurală, o nuvelă cu vădite accente autobiografice. Toată „povestea” aceasta nu durează mai mult decât durează orice minune: trei zile, dar concentrează în ea „o viață de om”. Printre personajele sale se află Samoilă și nevasta lui, Șofrănica, țărani înstăriți, gospodari de frunte ai satului, cu fiul lor Cozmin (Vladimir pentru colegii săi de facultate), student la Matematici, în Cluj, „integralist” la sfârșitul anului I, un *alter ego* al autorului, se pare, apoi Viorel și Todoruț, colegii lui de grupă, fii de țărani și aceștia, unul de prin părțile Sibiului și celălalt român din secuime, care vin să-i facă o vizită lui Cozmin (pardon, pentru ei e Vladimir!), unde sunt primiți și găzduiți ca niște oaspeți de seamă de părinții colegului lor din Triteni.

Suntem la sfârșitul „obsedantului deceniu” și începutul anilor '60, procesul de colectivizare aflându-se în „plin avânt”, cu zeloși activiști de partid care „fac totul” pentru a-i lămuri pe țărani, țărani înstăriți mai ales, care, știind ce îi așteaptă, se lasă mai greu convinși să se înscrie și ei în colectiv. Alături de acești slugoi ai regimului comunist (activiști ai p.c.r.) se află cozile de topor din sat, colaboratori de nădejde ai organelor de partid și de stat, vânzători de neam și de țară, pe care autorul cărții a apucat să-i cunoască și el. A trăit și el coșmarul procesului de transformare a agriculturii socialiste, momente adânc întipărite în memoria unui copil și adolescent.

Acum, rememorându-le, încearcă să le aștearnă pe hârtie, scoțând astfel la iveală o carte-document, un document sentimental în primul rând, în care sunt consemnate faptele așa cum s-au petrecut ele în urmă cu peste 50 de ani. O carte scrisă cu

mână sigură, de prozator autentic, o carte al cărei final rămâne deschis.

Invitat la decanatul facultății, lui Vladimir i se înmânează un formular care conține câteva întrebări la care tatăl său va trebui să dea tot atâtea răspunsuri. De aceste răspunsuri va depinde viitorul studentului.

„Te duci acasă, îi spune decanul studentului, după ce îi înmânează „documentul”. Ai un examen foarte greu de dat cu părinții tăi, dar am convingerea că îl vei trece și din toamnă vei fi în anul II”.

Cu alte cuvinte, îi lămurești să se înscrie, vei continua studiile universitare. Îți vei face un rost în viață. Iar dacă nu...

AUREL PODARU

DIN TRANSILVANIA...

→românesc, Hans Bergel a vorbit prima dată în 1979 în cadrul Reuniunii Româno-Germane de la München – unde prezintă conferința **Das Bild der Rumanen in meinen literarischen Arbeiten/ Portretul românilor în lucrările mele literare**, replicată în discursul **Întâlnirea mea cu spiritualitatea română**, susținut la 16 aprilie 2000 în Sala Senatului României, cu prilejul decernării titlului de Doctor Honoris Causa al Universității București:

„Personalitatea mea este și va rămâne marcată, până la sfârșitul vieții mele, de amprenta culturală a acestor plaiuri/.../. Cât de imensă este varietatea spiritualității europene mi s-a relevat mie, saxonului transilvănean, pentru prima oară cunoscând interpretarea fenomenului *cultură* a românilor latini.

Cu alte cuvinte: Faptul că limbajul spiritual al continentului nostru este enorm de felurit, de la Grecia Antică pînă astăzi, l-am intuit prima dată în viață în momentul în care eu, germanul, mi-am dat seama, cunoscându-i pe români, că există și alte ipostaze europene ale lui *homo ludens*.

Vă rog să mă credeți că niciodată nu am perceput ipostaza germană și cea română ca pe ceva contradictoriu, ci ca pe fațete diferite ale aceleiași voințe culturale; ca pe forme europene ale existenței noastre culturale comune, în care toți/.../ suntem deopotrivă legați unii de ceilalți la bine și la rău, astăzi mai mult ca niciodată...”

Dintr-o unitate de asistență și ocrotire socială:

Cartea visărilor

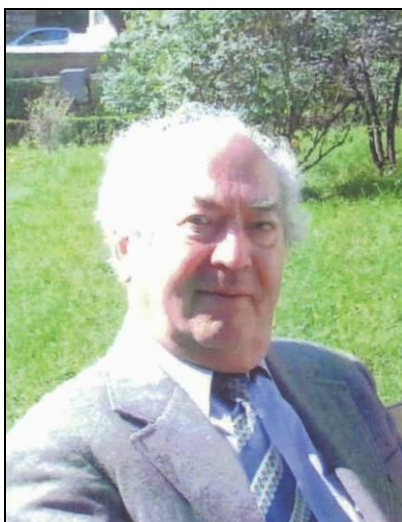
Aceasta declară profesoara Ana Dumitrescu și scriitorul Ion N. Oprea în deschiderea cărții “Adriana. Un vis i-a fost viața”, apărută recent la Editura PIM din Iași: “Dedicăm această carte prietenei noastre Adriana Andreiaș-Micu, fidelă colaboratoare a noastră, asistată social la Schitul Darvari, București, exemplu de viață istovitoare”. Cum nu este singura carte semnată Ion N. Oprea, ce mi-a trecut pe sub priviri, în care Adriana este deopotrivă autor și personaj, îmi îngădui să reformulez, zicând: “viață fără de istorie”.

Motivația care îmi susține demersul îmi este oferită de Adriana însăși. Am descoperit-o într-un fragment de scrisoare adresată celor doi devotați prieteni ai ei, dar și ai mei: “Dragii mei, când veți auzi și veți pomeni cuvântul Om, să știți că e cel mai sfânt nume de pe pământ care trebuie respectat. Spuneți tuturor să încerce să fie vrednici să se poată numi oameni”.

Și am mai înțeles ceva, din ceea ce a scris Adriana și din ce s-a scris despre ea, că omul este esența vieții, iar viața este opera pe care și omul o zidește. E drept, prin muncă istovitoare, dar prin voință care nu se istovește niciodată. Iar omul se zidește prin propria lucrare și tot prin ea intră în dănuire. În memoria timpului și a oamenilor, cum se mai poate spune.

“Un colț al arhivei personale” își intitulează autorul volumului introducerea în miezul acestuia, care mai cuprinde, între altele, două capitole – “Adevăruri din viață” și “Vise prevestitoare de nenorociri”.

Ultimul constituind, de fapt, și greutatea, ideatică și literară, a lucrării. Și ne dumirește asupra rostului acestei importante întreprinderi, pe care o socot de mare interes, și nu doar documentar: “După publicarea volumelor cu memorialistica ADRIANA, “Adriana. Cuvinte din iarna vieții. Memorialistică” și “Adriana. O nouă primăvară”, Editura PIM, Iași, 2014, am primit de la ea un fel de colț al arhivei personale, nu știu unde fusese păstrată, foarte bine conservată, cu tot felul de însemnări ale expeditoarei, printre care și un caiet cu detalierea viselor sale...”

Citind această extrem de interesantă, dar și frumoasă carte, m-am regăsit, într-o bună măsură, și nu numai în postura de om care visează noaptea, ci și ca ființă a visării; a visa cu ochii deschiși. Fără a mă amăgi, însă. Căci, în opinia mea, starea de visare, chiar și în varianta ei euforică, este menită să încurajeze prin zugrăvirea, conștiință, a unor tușe optimiste în portretul vieții pe care o trăim și o ilustrăm prin faptele noastre. Nu iluzia în sine, dar noimele iluziei.

În viziunea Adrianei, visele nopții devin realități cu semnificații. Ele compun cele mai profunde vibrații ale realului, o lume alcătuită din două părți – una închipuită, alta palpabilă - dar părți deloc diferite, ci alcătuitoare ale unui întreg bine structurat. Că unii dintre noi, oamenii, s-au aplecat asupra chestiunii, mulți cu instrumente științifice, unii cu unelte oarecum oculte, intră în sfera firescului, dar și sub lupa discernământului. În cazul Adrianei, totul se preface într-o considerare și reconsiderare a substanței vieții și în raportarea acesteia deopotrivă la om și la societatea în care se află, nu exterior, ci ca implicație. Ofertant și primitor, cum s-ar mai putea spune. “Nu sunt filozoafă, dar trăind în colectivitate viața te face să filozofezi fără să vrei...” recunoaște eroina cărții, care este, la drept vorbind, și autoare. Adică pătașă a lui Ion N. Oprea.

Nu aș vrea să se înțeleagă că nu pun prețul convenit pe ceea ce numim, îndeobște, *tălmăcirea viselor*. Exclud din capul locului din această sintagmă practica *ghicirii viselor*. Fac mărturisirea că, uneori, și eu mă simt îndemnat să găsesc acum rosturi în

visele mele de noapte. Mai ales că, cele mai multe, au drept cadru scenic... casa părintească și satul natal. Și nu fac acest exercițiu din joacă...

Dar, revenind la cartea în discuție, bag de seamă, printre mai multe aspecte două particularități, ce mi se par mai importante în tentativa de descifrare a sensurilor celor scrise de Adriana. Care nici nu cred că sunt prea greu de... tălmăcit, deoarece autoarea practică exprimarea sinceră, directă, precisă. Și frumoasă. Literară, deci.

Primul aspect cred că este organizarea întâmplărilor visate, dar și a celor trăite cu ochii deschiși, în stilul și maniera *jurnalului intim*. Care, de obicei, - iar Adriana confirmă acest adevăr - nu este doar o consemnare de momente, ci mai curând o interpretare a acestora prin condensate comentarii, precum și “amplasarea” în contextul real al vieții. “Miercuri 1-2 iunie 2005 - scrie ea la un moment dat - am visat foarte multă lume care nu știu pentru ce stătea la un rând, printre care și mulți bătrâni, de care m-am apropiat și unul din ei m-a tras lângă el și m-a sărutat pe gură și era tare fericit pentru asta. S-a uitat la mine și eu la el și mi s-a părut cunoscut, mi-a și spus: “eu sunt Popovici!” Da, dânsul era un fost vecin de-al meu, care în august 1980 a fost omorât de tramvai, era un om minunat, dar cu o viață tristă și o moarte groaznică...”

Nu știu ce mi-o prevesti acest vis...

Sărutul în vis cu un om mort poate prevesti o viață a ta, lungă și fericită...”

Al doilea aspect vizează partea artistică a exprimării în scris. Când spun că această carte se citește nu doar cu interes, datorită, mai întâi, bogatelor, diverselor și de mare importanță informații, dar și cu o liniștită, concentrată și bună plăcere. Așa cum se întâmplă, în chip firesc, în cazul tuturor scrierilor frumoase. Cu talent, dar și cu... chichirez...

Demne de toată atenția sunt interpretările pe care Adriana le dă viselor sale de noapte. Ele sunt, într-un fel o prelungire în visele de zi... “Sâmbătă, 14-15 ianuarie 2011, am visat că eram într-o mare adunare, lume, tinere. Dinspre ziuă, altă adunare de tinere veneau rânduri-rânduri, →

VASILE FILIP

coloane cu banderole tricolor pe piept și cântau “Deșteaptă-te române!” M-am alăturat mulțimii și am început să cânt și eu, am mers alături și eu cu tricolorul...” Urmează... tălmăcirea: “Mulțime - demonstrează, dacă vi-sezi, că trebuie să fii precaut la ceea ce urmează să faci...” De ce oare? Pentru că, și Adriana, din îndelungata experiență a vieții, a învățat că întotdeauna mulțimile joacă roluri determinante în istorie, dar, nu de puține ori, acestea devin imprevizibile, îndeosebi atunci când se lasă manipulate de forțe dușmane propriilor vise ale mulțimilor. De aceea, “fii precaut...”

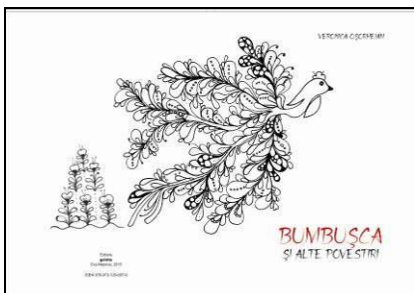
Ar mai fi destule exemple de invocat, la fel cum ar mai fi multe de spus și despre întreaga lucrare. Dar, fiindcă eu socot că orice carte, pentru a fi corect receptată, trebuie lecturată cu ochii... personali și cu proprie judecată, chiar dacă și recenziile, prezentările, comentariile, analizele, cronicile și alte cele au și ele importanța lor, mă opresc, totuși în acest punct, cu urarea către posibili cititori: lectură plăcută!

Dar, atenție: cărțile ADRIANA sunt, în totalitate, și o radiografie a instituțiilor de stat care ocrotesc vârstnicii, a activității personalului care le deservește, noutăți în domeniu... Oare personalul ministerului de resort, până la căminele în cauză și-au procurat și citit cărțile?

Ar avea și ei cu toții destule de învățat!

Chiar, oare căminele de asistență din teritoriul nostru, mai apropiat, Moldova, cele din Iași, de exemplu, le-au spus asistaților ceva despre Adriana și cărțile ei?

BUMBUȘCA ȘI ALTE POVESTIRI

Fiecare nouă creație constituie o treaptă în viața unui artist, iar fiecare treaptă presupune o rememorare a etapelor precedente, astfel încât

bucuria anunțării unei noi cărți (în cazul de față) să fie mai argumentată, mai deplină.

De la volumul de debut *Dor de copilărie* (versuri), 1999, până la această carte de povestiri, Veronica Oșorheian s-a dovedit atrasă de proza scurtă dedicată copiilor: *Traista în pătrățele*, 2013, *Duioșie peste umăr*, 2013, *Cățelul pământului*, 2014, dar a manifestat și un deosebit interes pentru valorile „spațiului literar românesc, în special prin valoroasele culegeri de documente autentice din satul Leșu din Ardealul de Nord: *Datini transilvane* (nunta), *Sărsănuța cu scrisori*, *Șirag de pietre de râu*.” (Gabriela Chiciudean, Postfață la *Bumbușca*, p.100).

Povestirile reunite în acest volum sunt pline de nostalgia satului natal și a copilăriei, tablouri de vis care, din păcate, mai pot fi reînsoflete doar prin cuvinte... cuvinte-întâmplări, cuvinte-personaje (de menționat în mod special *porcelele* specifice arealului de la poalele Bârgăului, „nume” care completează - prin ascuțimea observației și inspirația inventării unui nou patronim, adecvat - portretele personajelor prezente în paginile cărții.

Porcelele ar merita o preocupare aparte din partea V. Oșorheian, aici înșuruierea afectând oarecum diegeza...

Cunoașterea paremiologiei, a cuvintelor specifice zonei - este benefică până la momentul în care acestea contribuie la crearea „culorii locale”, dar când se dorește mai mult, aceste elemente trebuie folosite cu ponderație...

Prozatorul Cornel Cotuțiu, unul dintre cititori, remarcă „arta descriptivă a scriitoarei, vioiciunea, naturaletă dialogului între micii și marii protagoniști” în („Mări candidă, cu pâlpâiri de umor”, *Bumbușca*, p.104).

Inspirate și desenele Luciei Conțan, care împreună cu povestirile, alcătuiesc o carte frumoasă ca o...*bumbușcă!*

IULIAN DĂMĂCUȘ

Veronica Oșorheian, BUMBUȘCA ȘI ALTE POVESTIRI, Ed. Grinta, Cluj, 2015

Vajnicul brigadier Marinică

La o inedită lectură ne invită Gheorghe Secheșan cu romanul *Nemaipomenitele întâmplări ale vajnicului brigadier Marinică* apărut la Editura Brumar din Timișoara, (o reeditare, prima ediție a fost tipărită în 2008). La baza scrierii acestei cărți a stat, cel puțin într-o primă fază, un eveniment mai puțin fericit: Gheorghe Secheșan scrisese un articol despre folclorul nou din primii ani ai propagandei comuniste, iar articolul cu pricina, în care autorul selectase numeroase exemple de versuri, îi apăruse mult trunchiat și semăna mai degrabă cu o culegere de texte decât cu un studiu asupra lor. Numai că nereușita inițială a fost transformată cu timpul într-o carte mai altfel, ce recuperează tocmai aceste versuri (unele reale, altele inventate pe parcursul scrierii romanului). *Nemaipomenitele întâmplări ale vajnicului brigadier Marinică* devine o parodie în registru comic, postmodernist, a unui roman cum se doreau cele din „perioada obsedantului deceniu”, când după rețete previzibile se creau adevărate figuri legendare pomind de la activiști de partid, brigadieri fruntași, țărânci harnice, tractoriști ce lucrau cu spor etc.

Personajul central al cărții, Marinică, e brigadier la g.a.c., adică la o gospodărie agricolă colectivă, într-un sat socialist (recunoaștem vag, prin câteva regionalisme că e vorba de un sat din Banat). Nouă orânduire l-a transformat dintr-un om de nimic, un bețivan, într-un fel de Dumnezeu, „un Dumnezeu mai mic”, comparativ cu ceilalți Dumnezei ai sistemului, cărora le e subordonat. Naratorul își manipulează personajul ca pe o păpușă în fața cititorului cu care întreține un dialog permanent, se resimte mereu în spatele lui Marinică („dar ce să faci, scenariul e scenariu, cineva parcă i se instalase în creieri, și de acolo îi dicta, pas cu pas, fir cu fir, ce să facă, ce să spună, cum să se comporte”), îi surprinde reacțiile și gândurile cele mai personale. Atitudinea față de Marinică e una condescendentă, personajul, pus în ipostaze caricaturale, grotesce e totuși un om simpatic, amintind cumva, →

ADELA LUNGU-SCHINDLER

inclusiv prin titlul cărții, de „bravul soldat Švejk” al lui Hašek.

Ca activist de partid, Marinică e convins de importanța misiunii sale. Preocupările lui pendulează între brigada de tractoriști, frumoasele mulgătoare care îl cam iau peste picior și „întâlnirile tovărășești”, la care se mănâncă, dar mai ales se bea în exces. E îndrăgostit de Marișica, mulgătoare frunzașă. și își exprimă sentimentele prin versuri: „Dragă mi-i floarea de crin / Și mândra cu păr gălbui; / Dragă mi-a fost izma creață / Și fetița albineață. / Când zâmbește se roșește / Când râde se rumenește / Inima-ți înveselește. / Și când lucră în brigadă / Lumea toată stă s-o vadă”. Marișica nu-i prea acordă importanță, împrăștiind favoruri sexuale mai tuturor bărbaților din jurul ei.

Un moment-cheie între „întâmplările” „vajnicului brigadier” este întâlnirea cu îngerul care încearcă să-l salveze, dar în care Marinică nu crede. E ateu și repetă formula marxistă: „religia e opiul popoarelor”, cu toate că la rândul lui nu-și revenise din beție. Lumea îngerilor devine oglindă a lumii de pe pământ, ba la un moment dat, îngerul lui Marinică (numit și Îngerul nr. 999.999.999.999.999± δ, al lui Marinică) e pe punctul de a fi acuzat de „crimă și uneltire împotriva Raiului”, fiindcă sub influența ideilor lui „o întreagă secție a Raiului a trecut la socialism: au făcut Revoluție, au naționalizat livezile de măslini, merii și frunzele de viță, au ars *Bibliile* și au deschis o tipografie pe frunze de palmier, cu versete din *Biblia satanică* a lui Marx, Engels și Stalin.” Viziunea parodică asupra îngerilor e oarecum contrabalansată de mottouri (uneori citate destul de consistente) din volumul lui Andrei Pleșu, *Despre îngeri*.

Scene de un umor care uneori frizează grotescul sunt dezvăluite în periplul lui Marinică: întâlnirea cu Marișica, pe deal, interpretarea manualului scurt de Kama-Sutra „pentru tractoriști frunzași”, punerea lui în practică de către Ionică Țiganul și tovarășa Ciochină, „glorioasa zi a lui August 23” de la Căminul Cultural din comună, sărbătorită cu felurite mâncăruri rafinate ce se revarsă ca dintr-un corn al abundenței și frumoasele cooperatiste transformate în animatoare. Autorul știe să surprindă ca într-o filmare cu

încetinitorul, toate detaliile imaginilor în mișcare. Fiecare element e notat, și dincolo de latura parodică orice amănunt descrie o lume, moravuri și mentalități ale vremii.

Marinică e fără îndoială un exponent reprezentativ al acestei lumi. El vorbește și gândește în versurile folclorului nou: „Frunzuliță cimbrisor, / Mie-mi place, fraților, / Drumul comuniștilor / Că din zi în zi ne poartă / Către-o viață-mbelșugată / Cum n-am trăit niciodată. / Rămurică de gutui, / Drum mai bun ca ăsta nu-i, / Drumul comunismului, / Să deschidă larga zare/ Către fapte roditoare”.

Pentru orice situație neprevăzută, el are versuri care să o definească sau să o deslușească. Poeziile îi apar spontan în minte și Marinică le consideră o binecuvântare, fiindcă de cele mai multe ori îl scot din încurcătură.

În pagini de un umor fin, Gheorghe Secheșan descrie tot acest proces alambicat prin care Marinică își închipuie care e rolul artei.

La instructajele de la oraș, învățase că în literatura „de partid” lumea trebuie să fie mai frumoasă decât este ea în realitate: versurile descriu lumea așa cum ar trebui să fie și cum va fi, adică perfectă.

Realitatea pe care o trăim e circumstanțială, poezia e o altă realitate, cea adevărată, a esențelor, și în egală măsură realitatea pe care Partidul o va construi pe viitor.

Prin urmare, singurul tractor vechi și dărăpănat de pe deal se metamorfozează prin intermediul versurilor într-un „roi de tractoare” arând cu spor: „Frunzuliță flori de vie / Trecând prin gospodărie / Am văzut roi de tractoare / Pluguri și

secerătoare. / Frunzuliță bob năut / Muncitorii le-au făcut”.

Cam așa funcționează mecanismul comunist și așa e croită și mintea frunzașului brigadier.

De multe ori, Marinică vede realitățile din jurul lui exclusiv prin lupa idilismului rural pe care-l promovează versurile, el se rupe de realitate, percepția e deformată. Crede că dacă așa spune poezia, așa trebuie să fie.

În nenumărate situații, versurile îi modelează acțiunile: modul de a gândi și percepe realitatea se modifică după îndemnul din poezii. Totuși, în unele momente chiar și Marinică își dă seama că „folclorul acesta care părea atât e bun la toate e ca un fel de acoperământ gros, o învelitoare sub care puteai ascunde orice, dar mai cu seamă, adevărul”.

Cartea lui Gheorghe Secheșan nu servește ceremonialului politic sau ideologic, ci doar mimează în formă parodică acest lucru.

Mecanismele de schimonosire a adevărului sunt deconspirate de personajul Marinică printr-un inteligent artificiu narativ: ele sunt dezvăluite ca și când ar fi scorniri ale altora, Marinică nu crede în ele: „Este adevărat că existau voci și voci dușmănoase, ale imperialiștilor americani și inamicilor de tot felul, care afirmau că aceste minunate stihuri populare nu erau născote de popor, ci chiar de oameni ai Partidului, plătiți din greu pentru aceste ineptii, așa cum le numeau ei, și că țărani harnici și cinstiți nici nu voiseră să audă de partid, întovărășiri, g.a.c.-uri și alte prostii de acest gen. Așadar, concluzionau aceștia, nici gând de bucurii, entuziasm și folclor nou. Toate acestea însă nu erau decât vorbe înveninate, ale celor care pierduseră puterea, ale capitaliștilor putrezi și nesătuți, care supseseră, până în prezent, sudoarea poporului, și care acum zăceau prin închisori, pentru a gusta din plin dreptatea sfântă a clasei muncitoare”.

Schematismul previzibil al personajelor și situațiilor, limbajul de lemn, „de partid” sunt recuperate într-un roman savuros plin e veră și culoare. Clișeul e redimensionat din perspectivă parodică, uneori printr-o ironie caustică. Nimic din plictisul și cenușul pe care Monica Lovinescu le detecta ca trăsături dominante ale realismului socialist.

O specie literară incitantă:
PAMFLETUL
*și unele reverberații ale lui în presă
și literatură*

După *Noutăți stilistice*, carte apărută recent, eminentul cercetător Dorin N. Uritescu este autorul unei interesante lucrări, *Structura variată, natura expresivă și valoarea artistică a pamfletului*. Ea mută analiza din câmpul problemelor de cultivare a limbii, în sens larg, în care intră fenomene lingvistice ținând de ortografie, lexicologie, retorică etc, luate de perspectiva stilistică, atotlămuritoare, într-un domeniu apropiat spiritului neliniștit al unui autentic iubitor de literatură.

Hermeneutică literară, sprijinită pe un concept aparținând teoreticului (este vorba de teorie literară cu elemente de critică literară), cu foarte multe deschideri spre un orizont problematic complex și mai ales actual, iată ce ne oferă acest nou volum a cărui lectură constituie spațiul unei cunoașteri multiple și stimulative, ce se cere continuată, pentru că este fundamentală pentru o anumită relație dintre textul scris, aflat, obligatoriu, ne încredințează autorul, sub oblăduirea esteticului, și existent, în circumstanțele lui individuale și cultural-istorice.

Este în același timp o chestiune care ar putea trimite la preocupările recente ale tipologiei textuale (aici ar putea intra și o altă lucrare a domnului Uritescu, cea despre portret, prefațată de Eugen Simion), preocupări aflate în sfera de interes a integralismului lingvistic coșerian.

Privit diacronic, așa cum se prezintă în carte, pamfletul pare a fi susținut de o anumită înclinație spre observația acidă, nu de puține ori savuroasă, mergând de la ironie la sarcasm, caracteristică spiritului românesc, aflat într-o permanentă confruntare cu meandrele și contradicțiile istoriei. În ce măsură ne definește, pe lângă mult recunoscuta sentimentalitate latină, este o întrebare izvorâtă din lectura acestui volum. Oricum, cultivat cu asiduitate, pamfletul este o specie literară la adăpostul căreia libertatea de expresie poate înfrunta limitele impuse de clar-obscurul unor contexte de comunicare în permanentă mișcare.

Cartea ne îndeamnă să descoperim și alte fațete ale pamfletului care s-ar putea înscrie pe traiectoria jalonată, cu atâta acuitate, de cercetător.

Cele câteva observații mi-au fost sugerate de o investigație care, ea însăși, are un caracter interogativ, deschis luminărilor ulterioare. Căci, original în multe privințe, studiul prezintă ipostaze inedite descoperite de autor prin selectarea unor texte considerate semnificative și pentru anumite manifestări „necanonice”, pe lângă cele „clasice”, cunoscute și discutate de exegeza, analizate în lucrare în desfășurarea lor textuală.

Cartea se structurează pe cele două dimensiuni ale prezenței pamfletului în cultura română: cea din presă și cea aparținând literaturii.

Dar oricum s-ar prezenta pamfletul, subiectivismul pregnant și accentul polemic, ce îi este propriu, trebuie dublat de însușiri care țin de literatură: expresivitatea și valoarea estetică.

Primul scriitor analizat este Eliade Rădulescu, cu al său *Domnul Sarsailă autorul*, publicat în 1838 în „Curier de ambe sexe”, în care apare pamfletul-portret. Acesta este ilustrat și de Tudor Arghezi în *Baroane*. Nicolae Iorga este prezent cu un premonitoriu pamflet despre „conspirație” (Iorga pierzându-și viața într-o „conspirație”, cum se știe).

La Caragiale, pamfletul are ca obiectiv pe Dimitrie Sturdza, „figură discutabilă a Partidului Național Liberal”.

Eminescu, se știe, a fost și un excepțional ziarist, redactor-șef la ziarul „Timpul”.

Articolul apărut între 11-23 decembrie 1877 este foarte important pentru revelarea complexității eminescianismului în cultura română. Ipostaza de jurnalist de o mare virulență, alături de genialitatea poetică, poate lumina cu adevărat cunoscuta formulare a lui Constantin Noica despre Eminescu ca om deplin al culturii române.

Semnalez prezența lui Pamfil Șeicaru, jurnalist notoriu, fondator și director al cotidianului „Curentul”, o recuperare pentru istoria presei românești extrem de necesară.

În literatură, pamfletul apare în proză, dar și în versuri reținându-se Eminescu cu *Junii corupți*, Grigore

DORIN N. URITESCU

**STRUCTURA VARIATĂ,
NATURA EXPRESIVĂ ȘI
VALOAREA ARTISTICĂ
A PAMFLETULUI**

TRAIEXCOMS

Alexandrescu cu *Confesiunea unui renegat* și B. P. Hașdeu cu *Odă la ciocoi*, de asemenea Tudor Arghezi cu *Balada maestrilor*.

Alte secvențe deschizătoare de noi trasee analitice se referă la imixtiunea pamfletului în probleme de ordin estetic, cum ar fi cunoscuta polemică a lui Ion Barbu cu poetica lui Tudor Arghezi, în care se înfruntă două tipuri de poeticitate, la redarea imaginii lui Eminescu pe care Lovinescu o opune celei oferite de George Călinescu sau la „condiții inexorabile pentru reușita pamfletului”.

În epoca totalitarismului, autorul descoperă reverberații ale pamfletului în *pamfletul involuntar mascat*, deficiențele fiind diletantismul și șablonul, ca și în *pamfletul deghizat*, „forme iscusit protestatate” (p.85).

Valorile estetice, cum ar fi prezența figurilor de stil, dau tensiune ideatică și expresivitate pregnantă acestui tip de textualitate.

Ele susțin, cum subliniază cu deplină îndreptățire analistul, scăpările jocului de artificii ale spiritului polemic, trimițând la condiția estetică, intens subliniată, a acestei specii jurnalistice și literare.

Această carte, reflectând inteligența analitică a interpretului, oferă o lectură incitantă și sugestii fecunde pentru o inserție în actualitatea noastră extrem de complexă.

ILEANA OANCEA

CARTEA CU POLITICE

Scriitorul Virgil Rațiu are suficiente aptitudini de creator, care să îl ajute atunci când abordează cu succes, mai multe genuri literare, (roman, poeme, versuri pentru copii) dar cel mai bine se simte, cred eu, în sfera publicisticii, acolo unde, pamfletarul înăscut care e, își deschide aripile ca de vultur, privește, țintește și se aruncă direct asupra „prăzii”. În cazul de față, teatrul său de război fiind scena politică, dar și anumite falii ale socialului frământat din vremuri de tranziție.

„Cartea cu politice” a apărut în anul 2001, la Editura Aletheia din Bistrița și se bucură de o îngrijire grafică remarcabilă, datorată maestrului Marcel Lupșe, care a ales să folosească aici, și o interesantă lucrare plastică semnată de autorul cărții însuși.

Eseurile, care constituie aproape întregul volumului, au fost scrise de-a lungul câtorva ani buni și au fost publicate la vremea lor, într-o serie de publicații locale și naționale (*Cadran, Contrapunct, Cotidianul, Minerva, Răsunetul, România liberă, Mesagerul*).

Nimic nu s-a schimbat de atunci, în mentalitatea scriitorului, care a considerat potrivit să nu facă nicio modificare în texte, ceea ce îi dă cărții prospețime, ritm alert și credibilitate.

Cartea lui Virgil Rațiu nu este ficțiune, deși autorul, șugubăț, ne invită să savurăm o serie de glume, cum ar fi notația de la pagina 4: „Această carte mi-o dedic mie”.

Cine are norocul să-l cunoască personal pe scriitorul Virgil Rațiu știe că nimic din ceea ce apare în textul cărții nu este scris de dragul de-a scrie. Virgil Rațiu este exploziv în exprimarea jurnalistică, este un fin observator al evenimentelor, știe și poate să facă selecția de referință, și ceea ce rămâne pe hârtie este mesaj dublat de emoție.

„Basmelor” lui îți rămân în memorie mult timp după ce le-ai citit. Realitatea care îl interesează, jurnalistic vorbind, este decupată cu măiestrie din întregul cotidian, i se dă un titlu și, de aici încolo, Virgil Rațiu scrie în trombă. Viața este întoarsă pe toate părțile, și niciun strat din mediul social sau politic nu este ignorat.

Scriitorul face dintr-o banală știre de presă un eseu atractiv, scrie cu inteligență și documentarea nu poate fi pusă nicând la îndoială.

Volumul este împărțit în mai multe capitole, dar se simte libertatea autorului în „administrarea” textelor proprii și, cu o lejeritate pe care i-o garantează talentul scriitoricesc, dar și siguranța de sine, Virgil Rațiu și-a alcătuit cartea într-o arhitectonică mai altminteri decât ne-am obișnuit.

Dacă în capitolele 1 și 2 sunt așezate în ordine (probabil cronologică) articolele-eseu cu țintă mediul românesc (în mod special), în capitolul 3, mult mai redus ca volum decât cele anterioare, sub titlul „Realismul laic”, autorul ne surprinde cu o listă de notații personale dintre cele mai interesante.

Inedite, scânteietoare, grave, hâtre, oricum le-ai atribui epitetele, panseurile lui Virgil Rațiu sunt mostre de viață autentică.

Am ales două dintre ele, un exemplu, edificator pentru lumea pe care Virgil Rațiu și-a propus, și a reușit s-o dezvolteze. „Sponsoriza-ți-aș cartea, bă! Țipase o țigancă!”. „Dacă ești tânăr, fii nebun! Dacă ești bătrân, și mai și!”

Unele dintre expresii devin ludice prin talentul cert de comediant mucalit, cu care Virgil Rațiu reușește să-i dea cu tifla vieții.

El nu este un răzvrătit în sensul știut al cuvântului, este un tip cu genă de revoluționar și, ceea ce este cel mai interesant, el nu se schimbă după modă și vremuri.

Rămâne fidel ideilor de la început, pe care, adesea, le reconverteste în literatură.

Am fost surprinsă să găsesc la finalul acestei cărți de polemici mai mult sau mai puțin politice, oricum, o carte cu vădite trimiteri la neputința și prostia umană, să găsesc inserate două lucrări emoționante prin evocare și sentimentalismul pe care autorul, habar nu am cum, de data asta, (sentimentalismul) l-a lăsat la vedere. Dincolo de duritatea verbală, care își are locul ei potrivit în unele dintre textele care compun volumul, aici, autorul se lasă descoperit ca un romantic incorigibil, și scrie (în *Adenda; Spre iertare*) în amintirea poetului Gheorghe Pituț, scrie ca despre un fenomen astral, ceea ce și este, de fapt, o întâlnire între doi scriitori de calibrul.

Emoționant este textul semnat de tatăl scriitorului, preotul greco-catolic Zacheiu Rațiu, și inserat aici. Un omagiu filial dar și un semn că scriitorul cu „gura mare” - Virgil Rațiu, jurnalistul care se ia în coarne cu mai marii planetei, cel care scrie cu majuscule despre racilele unei lumi debusolate, păstrează în inima sa Credința adevărată.

Virgil Rațiu, scriitor religios? Desigur, Această valență i-am descoperit-o și în alte cărți, dintre care aș cita „Carte de rugăcinițe” (versuri pentru copii).

Una peste alta, „Cartea cu politice” este un portret al Scriitorului la maturitate, este un compediu de reguli sociale pe care mai marii lumii le fac anume pentru a fi călcate de ei însuși, dar pentru care reguli, autorul se luptă cu îndârjire.

Virgil Rațiu este ca un seismograf, conectat la faliile sensibile ale cotidianului, el ne arată undele de șoc, dar și tropsotul propriilor noastre încălzări, cu care am intrat în Secolul 21.

O carte ca un buletin de informații, citești și te întrebi, cum de tu, om obișnuit, ai trecut zi de zi, pe lângă tot acest tumult de sentimente, schimbări în optica națională, hazlii comentarii la colțul de stradă, așa ca pe lângă niște uriașe benzi desenate pe zidurile orașului în care trăiești, și... nu ai avut ochi să vezi nimic din ce au văzut ochii și sufletul lui Virgil Rațiu?

MELANIA CUC

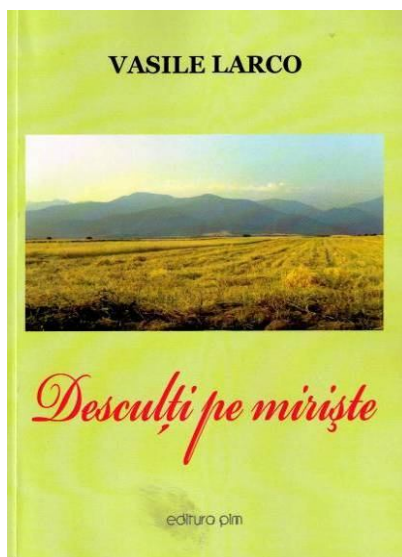
BOGAT, LANUL EPIGRAMEI

Am savurat (termen translat din gastronomie, însă perfect adaptat lecturilor prin plasticitatea sa sugestivă), timp de câteva zile, creațiile prezente în volumul „Desculți pe miriște”, pe care mi l-a dăruit cu o frumoasă dedicație colegul *Vasile Larco*. Prefațat de distinsul președinte al Uniunii Epigamiștilor din România, domnul George Corbu, un epigramist dar și un sonetist de forță, cu două precuvântări ale autorului și conținând peste șase sute cincizeci de catrene epigramatice, așa cum corect și extrem de cinstit le denumește el, mi-a dat prilejul de a mă gândi pentru început la destinul acestei bijuterii literare numită **epigramă**.

Vector de comunicație în registru ironic, satiric dar și umoristic, ce a traversat milenii, vom găsi epigrama, în forma sa inițială, ca un înscris pe monumentele funerare ale civilizației antice grecești (ceva tulburător de similar cu vestitul cimitir din Săpânța).

Adusă apoi în rândul creațiilor culte de renumitul Marțial (*Marcus Valerius Martialis*, - n. *Aproximativ Imartie 40 după Hr., Calatayud - d. aproximativ 103 după Hr., Calatayud*) sub o formă atât de bine concepută încât nu va cunoaște peste milenii prea multe modificări, ajunge, în perioada iluminismului, joc al inteligenței și culturii la rafinatele curți ale Occidentului, dar și mijloc de exprimare, în termeni uneori foarte virulenți, a nemulțumirilor epocii. Intră, cam peste un secol, într-un con de umbră și o vom mai regăsi cu începuturi foarte timide încă din secolul al XVIII-lea doar în spațiul limbii române. Acel spațiu-patrie care ar merita divinația dacă și-ar găsi sacerdoșii, despre care atât de frumos ne vorbea Nichita Stănescu.

Într-adevăr aici, în această patrie, de multe ori ignorată, epigrama își regăsește unele dintre rădăcinile sale mitice, în folclor (strigături, cimilituri etc...), este prezentă în perioada numită fanariotă sub forma ei străveche de înscris funerar, devenită, am putea spune, nespecifică, apoi în opera destul de restrânsă a primilor creatori de literatură în limba română, acei precursori ai culturii moderne. Se

afirmă însă cu putere (este caracteristică felului nostru de a fi) în operele marilor clasici ai secolelor al XIX-lea și începutul celui de al XX-lea, când acest gen de creație dă literaturii române nume precum Al.O. Teodoreanu-Păstorel, Alexandru Macedonschi, Cincinat Pavelescu, Nicolae Grigore Mihăiescu-Nigrim și alții. Voi aminti aici și faptul că, așa cum nu se întâmplă de multe ori cu scriitorii, Al.O. Teodoreanu-Păstorel, va fi condamnat pentru epigramele sale acide în acel deceniu barbar în care a mai plătit cu viața pentru umorul său și marele actor Constantin Tănase. Ambii intrați, încă din timpul vieții, în folclorul urban. O glorie al cărei preț, martiriul, ar trebui să ne dea de gândit.

Așa cum se întâmplă de obicei, în orice dictatură, nici cea a proletariatului nu a făcut vreun rabat când a venit vorba de creația satirică. În general vorbind, dar pentru epigramă în mod special, creația în domeniu devine tezistă, nu mai are săgeți îndreptate împotriva răului sau a veșnicilor noastre păcate, ci devine strict orientată doar împotriva a ceea ce puterea indică. Chiulangii care dorm pe strung, chelnerii care ciupesc la notă, frizerii cu aceleași metehne, sau țărani care nu înțeleg binefacerile agriculturii socialiste și a porumbului semănat în pătrat, după metode importate din Est. Pe cale de consecință, deși perioada, cam patru decenii, are reprezentanți ai epigramei, însuși genul, datorită abordărilor, intră în derizoriu, ceea ce va prilejui unui critic de anvergură, George Călinescu, vestita, dar absolut nedreapta, pentru reprezentarea istorică, caracterizare a

epigramei ca fiind un „strănut al poeziei”. Aici mai intervine desigur și fobia maestrului față de acest gen, el însuși fiind un subiect predilect al epigamiștilor.

Dar, mult mai interesant este ceea ce se întâmplă cu epigrama după evenimentele care, în anul 1989, au determinat profunde schimbări la nivelul societății românești mai ales în domeniul libertății cuvântului. În scurt timp, epigrama iese din quasi-ilegalitatea impusă și se manifestă așa putea spune, exploziv. Iau naștere cluburi și cenacluri (în prezent nouă mari cenacluri și o Uniune la nivel național), mai multe reviste care promovează acest gen de creație (trei reviste consacrate, altele cu pagini întregi rezervate epigramei, plus apariții destul de consistente în diferite publicații din țară și de peste hotare). Fondul creatorilor de epigramă, la început, era însă cel provenit din deceniile trecute, iar acum aceștia au dat adevărata măsură a talentului lor. Înțelegând prin asta că nu putem vorbi doar de succese. Festivalurile și concursurile organizate pe teritoriul întregii țări au adus în contact nu numai oamenii ci și creațiile. Iar competiția este, așa cum știm, cel mai bun arbitru. Au fost editate, mai ales după anul 2000, o mulțime de volume de epigrame, volume de autor, culegeri sau chiar antologii. Se poate afirma, fără nicio rezervă, că ultimele două decenii au fost faste fenomenului în întregul său, inclusiv prin emulația creată, iar apariția epigamiștilor de limbă română în Israel, Germania, Cipru sau Australia este un fapt de natură să ne bucure.

Tot acum, apare și controversa destul de aprinsă dacă epigrama este gen, specie sau subspecie literară. Dispută, ca mai toate, deocamdată fără niciun sens, deoarece epigrama există indiferent de cum este sau va fi catalogată de specialiști. Nu se poate ignora nici introducerea unor reguli, cam multe, de prozodie, ritm, rimă sau specific de construcție în creația epigramatică ceea ce, printre altele, ar trebui să ne facă vigilenți cu ansamblul acestui fenomen contemporan.

Istoria ne avertizează că orice fenomen are perioada sa glorie dar și de declin. Să luăm aminte la scrierile marelui cărturar Dimitrie Cantemir (*Historia incrementorum atque*

MIHAI BATOG-BUJENIȚĂ

decrementorum Aulae Othomanicae) și să înțelegem că putem fi, foarte posibil, la începutul sfârșitului.

În acest context, glorios totuși pentru epigramă, volumul despre care vorbim, **Desculți pe miriște** apare ca opera unui epigramist încercat, cu multă experiență și, mai mult decât atât, cu mult talent. La care adaug, ca o laudă, multă perseverență și o prolificitate de invidiat. Revin la afirmația anterioară prin care arătam că autorul, **Vasile Larco**, om cu o remarcabilă autocenzură, nu foarte des întâlnită în domeniu, își definește creațiile ca fiind: „*epigrame, catrene, versuri epigramatice*”. Firesc pentru un om care are în spate o adevărată operă epigramatică și care știe că: *Pe al umorului teren/ Remarca e de pus în ramă:/ Ușor se scrie un catren,/ Dar mult mai greu o epigramă!* (*Constatare Epigramatică*).

Un exercițiu de realism din care ar trebui să învățăm cu toții, deși nu prea cred că se va întâmpla așa ceva. Fiindcă atunci când într-un volum ai peste 650 de catrene este imposibil să ai tot atâtea epigrame. Personal însă pot spune cu mâna pe inimă că am citit multe epigrame care nu se pot compara ca valoare cu acele creații pe care Vasile Larco și le autodefineste ca fiind doar catrene.

Volumul este riguros și bine structurat pe capitole și chiar dacă un cititor antrenat va vedea în aceste capitole și epigrame care au fost prezentate în concursuri de gen, aceasta reprezintă o garanție a calității, dat fiind că ele au fost de cele mai multe ori răsplătite cu premii.

În mod absolut firesc, cele trei-sprezece capitole ale cărții nu delimitează strict domeniul de referință, asta și pentru că sfintele noastre păcate cele de zi cu zi sunt omniprezente chiar dacă ne aflăm ca simpli, dar vajnici adoratori ai lui Bachus: *Că medicina recomandă/ Lichide să se bea din plin/Chefliul prompt, ca la comandă,/Trei litri bea pe zi... de vin (Conformare medicală)* ori printre puternicii zilei: *E bun „actor”, nu-s vorbe-n van/Oricine poate să ateste/Că „teatru joacă”, an de an/Să pară altul decât este (Unui politician)*

Nici femeile nu scapă de ochiul vigilant al epigramistului, dar niciuna dintre epigramele dedicate lor nu este vulgară sau de prost gust, cum adesea

se mai întâmplă: *Cu viitorul soț ea e drăguță/Având spre măritiș un gând curat/Iar când își vede „sacii în căruță”/ Îndeamnă caii spre un alt bărbat.(Tânăra oportunistă)*. Dovada participării an de an la concursurile organizate la Sibiu de Cercul Militar din oraș sunt epigramele pe această temă, nu tocmai frecvent abordată, multe dintre ele recompensate cu premii prestigioase: *Mulți ofițeri, la-nfățișare,/ Sunt chipeși, cuceresc femeia./ Au două cizme în picioare,/ Dar se feresc de... cea de-a treia. (Apreciere militară)*. Umorul, cam trist desigur dar cu o țintă foarte actuală, este prezent și în această epigramă, care poate sta în orice colecție de reușite ale genului: *Mai bine rupți în vijelie,/Ori să se-aleagă doar tăciunii,/Decât să fim făcuți hârtie/ Și să ne mângălească unii!* (*Opțiunea brazilor*).

Închei scurta trecere în revistă a creațiilor cuprinse în volum cu două testamente: *Că vinul mi-a plăcut enorm,/Când pe vecie o să dorm,/ Aș vrea să fiu făcut ulcele,/ Ca vin mereu să fie-n ele. (Testamentul chefliului)* și *Statuia mea pe roib călare/S-o amplasați în gura văii/Dar nu o dăltuiți în sare/C-or năvăli pe ea lingăii!* (*Testament*)

În mod firesc, toate cele prezentate în această succintă trecere în revistă sunt marcate de subiectivism, prin urmare, cititorul poate găsi multe alte catrene sau epigrame care să-l încante. Are de unde alege dar, mai presus de orice, are în fața ochilor lucrarea unui epigramist cu multă experiență, vocație și perseverență, calități care l-au plasat în timp printre reprezentanții de marcă ai fenomenului.

Consider că volumul **Desculți prin miriște** are toate ingredientele necesare pentru o reușită editorială, ne poate face să zâmbim, uneori amar, sau să râdem de păcatele acestei lumi, îl exonerează pe autor de plicticoasa postură de moralizator cu orice preț și, de ce să nu recunoaștem, ar putea să ne facă mai buni dacă mai înțelepți nu se poate. Așadar, dacă vom păstra cartea pe raftul din față al bibliotecii, mereu la îndemână, vom da dovadă că măcar una din calitățile mai sus menționate este deja prezentă și vom avea un prilej de bucurie pe care îl putem mărturisi fără nici o jenă prietenilor.

Regii din Valea Regilor

Pe Valea Regilor, regii s-au schimbat,
Cei cu sânge albastru, de soi,
S-au dus după urșii împușcați,
Să le ceară gloanțele-napoi.

Regii de-acuma sunt altfel de regi,
N-au armate de supuși în spate,
Domnesc peste-un regat de cuvinte,
Din care vor să scoată nestemate.

Și caută să-mbrace gânduri și idei,
În haine de gală, croite pe măsură,
Și-apoi rostesc poemul inspirat,
C-o voce tremurândă și fudulă.

Din tunurile dușmanilor învinși,
Nu-și fac pe cap coroane de oțel,
Visează doar la versuri ideale
Și la singurătatea vreunui castel.

Pe Valea Regilor acuma alții-s regi,
Și-ar fi nedrept să spun că-s de hârtie,
Doar fiindcă ei mărșăluiesc prin cărți
Lăsând în ele sfârc de veșnicie.

Pe Valea Regilor, poezii-s regi acum,
Deși faptele lor, de multe ori, intrigă,
Iau în spinare boncănit de cerbi,
Din cucuruzul brazilor fac mămăligă.

Tricotează cu andrele ape repezi,
Ca să prindă-n ochiuri păstrăvi curcubeu,
Îngenunchează la tufe de zmeură,
Fără să-l supere pe Dumnezeu.

Pe Valea Regilor, ei se poartă ca regii,
Umăr la umăr cu noblețea marilor munți,
Iau în pupile sceptre de răcoare,
Ca să umble prin metafore desculți.

Pe Valea Regilor, regii se tot schimbă,
Și mâine, după ce poezii or să plece,
Însăși Valea Regilor, la ea acasă,
Va rămâne, ca să fie rege.

RĂZVAN DUCAN

Lăpușna, 8 august 2015

Pe cine deranjează patria și patriotismul?

Noi, românii, avem câteodată ușurința condamnabilă de a sări dintr-o barcă în alta, dintr-o extremă în alta, cu o grație prostească și gratuită.

În ultimul sfert de veac, ne-am lepădat de câte ori am putut de ideile de patrie și patriotism. Pentru că **nu dădea bine**, naționalismul cerea obligatoriu epitetul de **comunist**, ajungeai la Ceaușescu, ptui, ptui!

Da, nouă, generațiilor mai vechi, care trăisem naționalismul românesc, în principal antisovietic, din perioada ceaușistă care venea după anii crânceni ai internaționalismului proletar adus pe tancurile sovietice de alojeni botezați românește și de enkavediști așezați în funcții înalte în republica populară, ni s-a arătat o geană de lumină în istoria românească.

Chiar supralicitată de propagandă, chiar trasă spre lauda exagerată a celui din frunte, dar lăsându-ne și nouă o gură de aer în afara țarcului de la Varșovia.

Ideile sunt în cărți, în filme, în lucrări plastice. A venit **marea schimbare** și am aruncat copila cu copil cu tot. Românește. Au înflorit ca bălăriile ideologi noi, unii dintre ei nepoți de cominterniști reciclați în Vest, care au strămbat din nas la ideea națională. În numele revenirii în Europa, din care noi nu plecaserăm neam.

De ce această pledoarie a mea? Poate și din cauza unei cărți cum este cea a Rodicăi Lăzărescu, *La ora confesiunilor*, apărută la Editura Pallas Athena, 2015.

O carte clasică de interviuri cu mari personalități ale culturii și istoriei românești, toate publicate în revista „Pro Saeculum”, din Focșani, o carte care face o selecție admirabilă a interlocutorilor și care este puternic centrată pe ideile de care vorbeam: **patrie și patriotism**.

Să-i pui alături pe academicienii Ioan Aurel Pop, Dan Berindei, Răzvan Theodorescu, Alexandru Zub, pe istoricul Ioan Scurtu, pe unicul interpret Tudor Gheorghe, pe Mihail Diaconescu și Radu Cârneli, pe mulți alții, este un act de cultură, de gazetărie culturală responsabilă și necesară.

Cartea conține o polemică implicită, deoarece interlocutorii Rodicăi Lăzărescu demontează toate

prejudecățile **internaționalismului agresiv** care atacă istoria românească, ființa noastră națională.

O cauză de căpătâi a compromiterii domeniului numit istorie a fost și este intruziunea politicii. Și: Răzbușunarea pe disciplina numită istorie pentru toate ororile vieții omenești din trecut este contraproductivă și periculoasă. Ea ar conduce la somnul rațiunii, născător de monștri (Goya). Abia atunci, istoria ar putea să fie, cum zicea – metaforic – Marin Preda: încetată și nepăsătoare! Sunt citate din răspunsurile lui Ioan Aurel Pop, rectorul marii universități clujene.

Opinii întărite de acad. Dan Berindei, descendent din strălucitul neam al Brâncovenilor, un om care și-a dedicat viața și opera slujirii ideii naționale. *Patriotismul este unul dintre instrumentele mersului înainte* – spune Dan Berindei. Accentele critice ale demonstrației marelui istoric sunt puse ferm: *La noi a cam existat tendința de a executa servil ceea ce le-ar face plăcere celorlalți... Din păcate, nu ne uităm în trecut, ne uităm întotdeauna la vecini ...*

Un alt istoric, Ioan Scurtu, este chiar mai tranșant: *Stimulați de un mic grup de intelectuali, care s-au autoproclamat exponenți ai „Societății civile”, politicienii români de după 1989, cu mici excepții, au adoptat o atitudine antinațională, iar consecințele le suportăm cu toții*. Unul dintre corifeii acestui grup de inventatori ai istoriei noi, Lucian Boia, care umple rafturile librăriilor cu tomuri de **recitare** a trecutului, spune: *Marile decizii pe care trebuie să le ia astăzi societa-*

tea românească reprezintă o ruptură față de trecut, față de oricare trecut.

Iată cum am devenit noi niște pretutinderari, niște fii ai ploii, care nu avem niciun fel de identitate națională și nu ne rămâne decât să copiem frenetic soluțiile salvatoare ale lumii occidentale. Conchide în interviul său profesorul Ioan Scurtu: *Un popor neinstruct, fără o minimă cultură civică, este ușor de manipulat și probabil asta se urmărește.*

Din chiar titlul dialogului cu Tudor Gheorghe, *Ei, bine, eu sunt naționalist*, se explică tot crezul acestui mare artist român: *Nu accept să mi se calce în picioare valorile reale ale culturii și demnității naționale.*

Acad. Alexandru Zub, un alt nume de referință al universității românești, afirmă: *Pentru cei care consideră marile figuri tutelare ale neamului nostru ca un impediment în calea integrării euroatlantice, patria a ajuns în adevăr să fie o realitate desuetă, o „vorbă de ocară”, însă un asemenea proces exista și în timpul lui Eminescu, înregistrând accente noi în România Mare și după ocupația sovietică din 1944, ocupație ce a supus „celula românească” la mari strădănituri de a exista fără distorsiuni esențiale.*

S-ar mai putea cita mult din această carte.

Pentru că ea sintetizează experiența unor vieți de cărturari, de scriitori și de artiști. Pentru că ea este o **carte de învățătură**. Pe care ar trebui s-o deschidă cu osebire cei din generația tânără. Dar și intelectualii mai proaspeți care se sfîesc să țină în casă un tricolor ori să vorbească despre marii bărbați ai acestui neam.

Pe toți profesioniștii scrisului care deschid cartea i-aș sfătui colegial să observe modul în care cad întrebările, trădând cunoașterea profundă a operei celui interviuat, un anume crez comun care și explică selecția.

În lumea noastră, în care tiparul a devenit o deltă uriașă unde se adună valuri de literatură experimentalistă, pornografică, veleitaristo-feministă, refulări de doi bani, astfel încât cărțile bune cu adevărat apar ca niște lotuși sfioși, rari, iată că mai găsim și câte o asemenea carte, cum spuneam, **de învățătură**.

Lucru demn de semnalat și laudă cui a scris-o!

NICOLAE DAN FRUNTELATĂ

Marginalii **BRODERII...**

Broderii pe marginea scriselor dintr-o carte... mai altfel. Citim de toate, ne place sau regretăm, recunosc, puține, chiar foarte puține sunt cărțile pe care ai tentația să le recitești, să le comentezi, mai ales când e vorba despre o carte de interviuri (Rodica Lăzărescu, La ora confesiunilor, Editura Pallas Athena, Focșani, 2015).

Autoarea și-a ales nume de rezonanță dintre personalitățile care studiază istoria noastră sau sunt scriitori, artiști consacrați.

Ioan Scurtu este întrebat despre Nicolae Iorga. Mărturisea că a auzit de savant pe când era la liceu. Coincidența m-a determinat să consemnez o amintire care mi s-a păstrat în minte, deși a trecut mai bine de jumătate de secol de atunci. (Dacă vi se pare interesantă, o puteți face cunoscută și altora).

Fiindcă tata n-a vrut să se „scrie” la colectiv, n-am fost primit să dau admiterea la Suceava (satul natal, Udești este la 15 km). Mi s-a dat voie aiurea, și așa se face că am ajuns elev la Botoșani, la Liceul „A.T. Laurian”. Vizavi de liceu era o căsuță părăsită, cu ușa scoasă din țâțâni, geamurile sparte, soba dărămată. Mi s-a spus că este folosită ca wc public de ocazie, deși acolo s-a născut Nicolae Iorga. Habar n-aveam cine și mai ales, copil venit de la țară, nu pricepeam de ce i se șoptea numele, de ce un coleg, botoșănean, mi-a spus că „s-a ocupat” cu istoria, dar că e mai bine să nu vorbim despre el. N-am înțeles ce vrea să spună și la ora de istorie m-am ridicat în picioare.

– De ce te interesează pe matala Nicolae Iorga, m-a întrebat proful, privindu-mă cam pe sub ochelarii cu multe dioptrii.

– Păi, pentru că nu știu cine a fost, pentru că i-am auzit pe unii care-și făceau nevoile în coșmelia aia zicând că a fost dușman de clasă și că asta merită.

– Da, a avut idei diferite de ale noastre, dar gestul acestora nu face nimănui cinste.

Peste un timp, am fost la un film în două serii, care s-a terminat aproape de miezul nopții. În dreptul acestei case ne-a prins o ploaie

repeziată și am ales să ne adăpostim sub streșină. Ploaia ne uda la picioare. Careva a spus:

– E de preferat mirosul urât decât o răceală. Haidem înăuntru!

Și am dat să intrăm, dar ne-am oprit în prag. La lumina unui muc de lumânare o umbră cu barbă, mustăți și fes, cu spinarea ușor sinusoidală aduna mizeriile pe un fâraș. A venit spre noi, credeam, în spaima de moment că e o stafie, am luat-o la fugă, dar ploaia iar ne-a gonit sub un copac.

– Parcă semăna cu proful nostru de istorie, a spus careva. N-a zis nimeni nimic, dar a doua zi am trecut strada să mă conving. Pe jos nu mai era nicio mizerie. A trecut o jumătate de secol. Deși îmi doream, n-am mai ajuns prin Botoșani, pe la liceu, dar au auzit sau poate am citit că s-a renovat fosta casă memorială, că acum, acolo este muzeu.

Despre patriotism au curs fluvii de păreri. Pornind de la comentariile domnului Ioan Aurel Pop, îmi permit să relatez o întâmplare recentă. Nu știu dacă cineva și-ar fi închipuit că într-o localitate din Marea Câmpie Română, făcută municipiu prin includerea comunelor din jur, redevinut orașel prin zisa privatizare, se va deschide un magazin de chinezării. Pe masa unde era mașina de marcat am văzut cartea „Antologia poeziei chineze”, tradusă de Eusebiu Camilar. Am intrat în vorbă cu madama, nu prea erau clienți atunci, a venit și un chinezoi, probabil soțul, care mi-a spus că ei au făcut filologia la Iași.

– Uneori avem impresia că multe poezii sună mai frumos în românește. Mare poet Eusebiu Camilar! Ce a mai scris?

Le-am spus că și eu am studiat la Iași, am depănat amintiri, apoi revenind la cărți, le-am spus că sunt un fel de nepot al traducătorului. N-au înțeles.

– Mama mea avea un tată. Tata mamei, bunicul meu, se numea Camilar. El avea un frate, care a fost tata scriitorului, deci suntem rude?

– Da, dar scriitorul e prea bătrân. A fost coleg de școală cu mama, eu sunt de-o seamă cu fata dumnealui, tot mare scriitoare.

– Aha! Mare patriot a fost omul acesta! Apropo! Știi, adică crezi că noi, chinezii, îi vom întrece pe americani și vom fi primii în lume?

– Chiar așa? Simulam nedumerirea.

– Și voi erați departe, dacă ați cultiva patriotismul.

– Aproape jumătate de secol, ca profesor, am făcut asta și vezi unde suntem.

– Trebuie lege! Și pedeapsă pentru cei cu „Lasă-mă în pace cu asta”! La noi...

Parcă răspunzând acestei amare constatări, Ioana Pârvulescu are o afirmație care m-a zguduit. Spunea că și noi și polonezii am trecut prin comunism, dar la ei nu se mai văd urmele.

La noi se pare că numita nouă orânduie, după un sfert de secol, a lăsat ușoare urme...

Recunosc, am frisoane când și azi aud comentarii despre acele realități pentru care mă temeam că oricând voi fi tras la răspundere. Și l-am admirat pe Tudor Gheorghe care, în fața a sute, mii de spectatori a avut curajul să le spună cu voce tare. Da, așa cum declară și în interviul dat doamnei Lăzărescu, și azi mulți spectatori se uită speriați la vecini când aud ceva „fierbinte”, știu de toți, șoptit... Mai concret: Azi de cine ne mai temem?!?

– Ne-am omorât boii, caii, nucii și pomii de pe marginea șoselelor. Apoi ne-am omorât noi între noi, de dragul unor idei „moștenite” sau proaspăt asumate. Ca să aibă străinii de ce râde.

Proletarizarea orașelor l-a ucis pe Mitică al lui Caragiale, dar și pe moș Gicu sau badea Grigore, țărani aduși forțat la oraș, mutați din cascemare în salonul cu antre de la etajele de sus, în Hașurile de ciment, fără ușă la dormitor. Colectivizarea și industrializarea forțată au golit →

CONSTANTIN T. CIUBOTARU

satele, dar și sufletele noilor cetățeni, care nu mai puteau fi țărani, dar nici orașeni nu se simțeau, de aceea au fost numiți mahalagii. Sau blochiști. Li s-a luat grădinița cu flori, livada, furca de tors în, cânepă, războiul de țesut, clăcile. Au primit munca patriotică și berea cu mici la birturi sau terase. Horele au devenit reuniuni tovarășești, de unde cei mai în vârstă au plecat benevol și, norocul lor, au primit în schimb marele tembelivizor!

Nici de colindat n-au mai putut, verii, unchii și mătușile au ajuns prin copiii lor în diverse cartiere, pe alte șantiere, de acolo în noile centre industriale. La botez, nunți și înmormântări de-abia se puteau aduna rudele apropiate, căroră li se mai cunoștea adresa, dar care adeseori fiind în tura de noapte nu primeau învoire... Aveau de îndeplinit planurile anuale, cincinale.

„– Producția nu are neamuri, nu se mărită, nu moare. Lasă, cei de acasă se descurcă și fără voi!”

Da, maestre Tudor, publicul nu respectă pe cel care se coboară făcând rabat la calitate, în stupida idee că numai așa va fi înțeles.

Nici biserici n-au găsit în noile cartiere, așa că nu-i de mirare că mai întâi credința, apoi tradițiile au intrat în uitare.

Da, maestre, nici eu, care am slujit zeci de ani ca profesor, nu înțeleg de unde ne-a venit microbul sau virusul acesta atât de ciudat care-i infectează pe toți cei plecați dintre noi, care odată numiți în funcții mari fac tot ce pot să ne dea în cap, în loc să ne salte deasupra liniei de plutire. Vorbeam cu un coleg de catedră, a predat în Belgia, apoi a ajuns în Australia. Salariul lui era de peste 20 de ori mai mare ca al meu...

Mi-a plăcut jocul de cuvinte al Maestrului: Ni se spunea că țările capitaliste au intrat în descompunere. Noi am revenit la capitalism, să înțelegem că ne îndreptăm spre putrefacție? Că... realitatea o confirmă!

Asta să fie o explicație pentru renunțarea oficială la respectul moștenit față de tradiții, cultură față de cei în vârstă? Disprețuin cultura, cartea, ca urmare s-au ignorat învățământul, arta, tradiția. Manelele și banii nu ne ajută să progresăm, să fim competitivi cu celelalte țări. Dimpotrivă.

Ioan Scurtu afirmă textual că învățământul nostru de toate gradele „s-a corcit” în așa hal că dacă dumnealui i s-ar oferi posibilitatea să revină la catedră nu ar mai face-o!

Răzvan Theodorescu susține, și subscriem la această opinie, că politica nu are ce căuta în învățământ, armată și mai ales biserică. Vede în asta una dintre motivele pentru care suntem catalogați ca o națiune de trădători. Cumplită constatare! Se întrebă dacă e vina istoriei noastre. Că și alte țări vecine au mers pe același drum.

Întrebări, nedumeriri care justifică afirmația savantului Alexandru Zub: „Am crescut odată cu îndoielile din mine!”

M-ar încânta o altă serie de interviuri cu răspunsuri motivate la „îndoielile noastre”!

Ioan Aurel Pop: La începutul secolului al XX-lea idealul țaranului român era să-și dea copiii la școală, să-i facă „domni”! Acești domni au făcut Unirea cea Mare. Astăzi la sate nu mai sunt țărani, iar cei rămași și-au făcut alt ideal: BANUL! De aceea nu mai sunt interesați de școlirea urmașilor lor. Nici tradițiile nu mai „trăiesc”, fiindcă nu are cine le practica, nici pentru cine, tineretul are alte preocupări.

Constantin Severin aduce în discuție o problemă incitantă: Ne naștem undeva, învățăm unde suntem trimiși de părinți, ajungem la Universități sfătuiți de amici, lucrăm unde am fost repartizați sau unde găsim un loc de muncă. Ne realizăm prin propriile noastre eforturi, la toate astea **locul natal** nu participă și rareori ne recunoaște, asta mai ales dacă alții ne-au remarcat. M-am întrebat adeseori de ce avem atâția români care s-au impus aiurea și de ce nu știm să ne prețuim valorile. Să fie de vină fanariotismul cu „aplicare” specific dâmbovițeană?

Mi-ar fi plăcut să fac interviuri, am realizat câteva și am renunțat, dar păstrez admirația sinceră pentru cei care perseverează, pentru cei care fac munca de documentare cerută de întrebările puse, pentru inteligența sugestiilor de a aborda acele probleme care să-l capteze pe cititor, să-i stârnească dorința de a broda pe marginea acestora propriile opinii și sentimente.

Gustar, Roșiorii de Vede, 2015

Doamne, nu ascunde-n rouă

Doamne, nu ascunde-n rouă
Îngerii ce-n vis ne plouă,
Lasă-i cerului cuvinte,
Dor de lacrimă fierbinte!

Lasă-i, Doamne, sub aripă
Să ne țină doar o clipă,
Să mijească-n noi uitarea,
Potcovindu-ne visarea!

Lasă-i, Doamne, să ne-atingă,
Moartea-n hâu să o împingă,
Să ne ningă cu lumină,
De pe fruntea Ta senină!

Lasă-i, Doamne, o secundă,
Pe a pleoapei mele undă,
Să-mi respire primăvara
Și să-mi care, iar, povara!

Cu o singură bătaie din aripi

Vino, Doamne, la marginea mării,
nu mă-nvâța să pășesc –
tot ce vreau
e să stăm cu picioarele-n apă,

să mă înveți
să mor
cu o singură bătaie din aripi,

creștinește să mă împarți
pescărușilor,
vântului,
peștilor,
până la cel din urmă cuvânt –

doar pe acela să nu-l dai altora,
Doamne,
Ți-l dăruiesc Ție,
semn că am fost.

Rondelul inimilor

O, Doamne, câte inimi s-au umplut,
Când și-au întors privirea către Tine
Și ascultând cuvintele-Ți divine
S-au lepădat de trupul lor de lut!

Cum luminat-au tâmplele-Ți senine
Destinul nostru, în păcat pierdut!
O, Doamne, câte inimi s-au umplut,
Când și-au întors privirea către Tine!

De-atâtea ori pe cale am căzut,
Dar Tu-ai știut mereu ce e mai bine,
Ne-ai dăruit izvor cu ape line
Și viața mai curată ne-ai făcut.

O, Doamne, câte inimi s-au umplut!

ARMINA FLAVIA ADAM

**Premiul Special al Juriului, la
Festivalul-Concurs de Poezie
Religioasă “Credo”, 2015**

fiul din nain

(după un vis real)

vei muri soldat exact cum scrie în
carte
cu penița în bandulieră învelit de
femei
pe care nu le-ai cunoscut și nu le-ai
iubit niciodată
și imnul păcii cravată de pionier
flutură
atârnată la cap ca un drapel pentru tot
ce ai cinstit în timpul vieții dar ai uitat
ai uitat
că omul e făurit din vise de un faur
spuneai că dacă mori nu vrei minuni
ca fiul văduvei din nain
ci floarea de păpădie să-ți fie aproape
ca o răspândire de noi fără trup
de aceea te-am iubit
de aceea te-am părăsit
pentru nevisare ești condamnat la
nevisare
și nu plâng
și nu te învinuiesc
te-am părăsit pentru neplâns

măsurătoare

am luptat pentru dreptate multă
vreme/prostită am fost și sunt
îmi place să cred că raiul e o sfoară
întinsă
de care stau agățate sufletele noastre
ca o foiță de tutun
și cerul capătă noimă asemenea unei
morți fizice
în timp ce copilul rostogolește cercul

de mine se agață umbra
ia forma nimănui iar tu vezi omul
e plin ochi și de el

odihnă trupului meu îi spun lui
trupului
și nu mă cred
când mă fac mă numesc
Silvia!

poemul din susuri

vin caii în galop
cei mai frumoși
toți caii sunt frumoși
vulturii mă aruncă la miazăzi
acolo unde poate este cabana mea de
iarnă
mă întreb
singurul drum spre ceea ce nu am
aflat că sunt

arată-mi tu un Dumnezeu
Dumnezeule eu ție îți fac rugă

eu ție mă dezleg de mine
ca să te cuprind
Doamne cum să te cuprind?

povestea mea începe de sus
când îmi arăți un cer un soare
iar eu mă bucur
uite cât sunt de asemuită ție
coastă din ce oi fi tu mă știi
mirarea nu-și mai încapă sensul
nasc în fiecare zi câte ceva
de exemplu azi am născut un fir de
iarbă
care mi s-a lipit de geană
și alerg alerg cu el la firul gleznei –
când de geană, când de gleznă
de abia atunci mă mir
mă mir de glezna mea firavă
ce-ți calcă pământul dospit
și nu te mai caut
te am

poetul umblă gol pușcă prin el

evadarea deținutului reprezintă partea
în care părăsesc romanul
o femeie își ia rămas bun de la un
prieten
(batistă din borangic)
apare moartea
și după moarte apar flori pe morminte
(batiste din borangic)
păsări de unică folosință
cântă apoi zboară
vin alte păsări altele și altele și zboară
cerul prinde culoare
pe pământ departe pe o câmpie
deținutul e liber
iar poetul crapă pe foaie
crapă într-o călămară cu cerneală
bea din cerneală din venele lui
un pahar, două, trei
durează
în timpul acesta mai scrie despre:
fluturi, mirese, Alina, Denisa,
miresme.
e fericit e gol pușcă în el

capul capătă forma unui tobogan prin
care toate gândurile lui alunecă
în piscina cu cadavre e rece se
doarme

să nu deranjați poetul
are nevoie de somn

porro via

este o replică a vântului turbat mirato
scoaterea dedesubturilor de sub
rochia de mătase a femeii
și ea umblă vie în trup de bărbat
precum o cheie ascunsă la streășina
unei case părăsite
îți dă fiori acei fiori din care se nasc
monștri
o curbură desuetă a realității

nu dăruiesc priviri clandestine
nimănui
istoria se scrie încet odată cu mersul
nostru
și cel din urmă pas călcat este aripa
unui om
o replică a zborului în care eu cred

încă îl caut pe Dumnezeu
să mă uimesc că nu port carne pe
suflet

U2

dacă împrumut de la tine o culoare
piciorul tău din lemn sau labele unui
scafandru
mă tem că ochiul ar putea putrezi în
cristal
ceea ce pare complicat
altfel
mă obosește creierul tău
din care materie se trage
ca să știu să-mi clădesc deasupra ta
un aeroport -

sosesc când vreau plec când vrei;
(planete, universuri paralele, miros de
umbră)

azi beau pentru noi un vin deosebit
cu arome de uitare și chipuri de alte
femei

am și eu brațul meu din lemn
mă închin mai aplecat e drept
lemnul nu plutește pe om el se bate în
cuie acolo unde doare
un efect de anihilare a tot ce simțim și
vedem
trece doctore
trec avioane

SILVIA BITERE

DOCUMENTELE CONTINUTĂȚII

Unirea unei mari iubiri
NAȚIUNEA ÎN STARE DE VEGHE

NOTE ȘI COMENTARIILE SOCIOLOGICE LA ROMANUL MARII UNIRI

(VIII)

8. IDENTITATEA NAȚIONALĂ – CARTEA DE VIZITĂ A POPORULUI ROMÂN

Referirile romanului capodoperă *Sacrificiul* la date istorice precise, respectiv documentare, scoase din arhive, din biblioteci sau din cercetările pe teren, dar în același timp la variate aspecte ale lumii agitate de azi, sunt atât de numeroase, de emoționante și de convingătoare, încât caracterul său de operă literară strict actuală ne apare într-o lumină foarte puternică.

Este o creație literară actuală prin ideile care o susțin, prin selecția faptelor puse în prim-planul amplelor desfășurări epico-epopeice, prin simbolurile imanenței și transcendenței presărate în text, prin numeroase alte aspecte de ordin artistic, dar și prin altele cu caracter psihologic, politic, diplomatic, religios, militar, cultural, social și, mai ales, emoțional.

Citim *Sacrificiul*, romanul Marii Uniri a românilor, ne cufundăm în actul lecturii și ne gândim, fără să vrem, la epoca dramatică în care trăim. De aceea, actualitatea acestui roman este atât de activă în sufletul și în puterea noastră de judecată.

Este o actualitate pe care o putem înțelege în semnificațiile ei profunde doar prin raportare la criteriile și metodele de lucru impuse atât de sociologia națiunii, cât și de sociologia culturii, respective de sociologia literaturii.

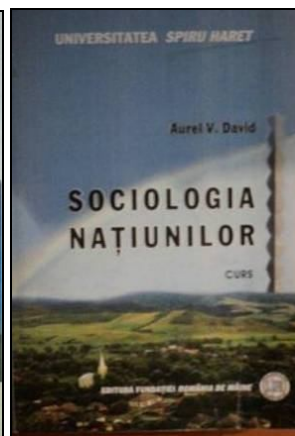
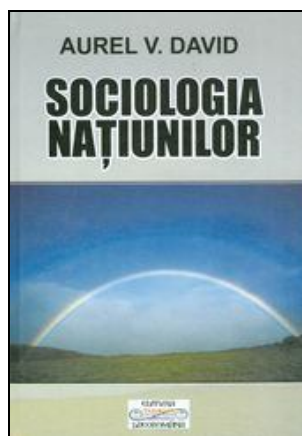
La fel ca în vremurile trecute, astăzi în Europa „patria” sau „țara” este un pământ pândit de arhitecții laici sau spirituali ai „noii ordini mondiale”. Dușmanii ei sunt „centrele de putere”, secondate de ideologiile antinaționale sau de înjghebările spiritualiste agresive, precum „Era Nouă” („New Age”) sau „Era Vărsătorului” - ca religii fără frontiere, dar controlate de puteri oculte, transnaționale și antinaționale.

De aceea, fiecare națiune din arealul european se simte obligată să-și construiască, să-și conserve și să-și apere starea dinamică, departe de împietrire, departe de echilibru, pentru a se putea reproduce performant, atât în plan biologic, cât și în plan social și cultural

În acest demers, rolul tuturor componentelor organice și funcționale, respectiv, familiile, grupurile etno-spirituale clar definite, comunitățile și organizațiile sociale, personalitățile creatoare de noi valori științifice, artistice și teoretice precum și statul național sunt obligate să ființeze și să acționeze într-o permanentă „stare de veghe”.

Acum ca și altădată, principalul atac al forțelor antinaționale este atacul la identitate, suportul prin care fiecare națiune își apără și își afirmă suveranitatea asupra „patriei”.

În lupta cu imperiile și feudele, națiunile apără identitatea care le legitimează existența și nu dezvoltă strategii

și presiuni expansioniste.

Identitatea națiunilor, ca organizări sociale, a exprimat, din timpuri imemorabile, capacitatea de menținere a conexiunilor organice, perene, între „etno-spiritualitate” și „patrie”, ca spațiu social amenajat, moștenit prin succesiunea de generații și a întreținut „starea de spirit” a națiunilor care a definit spațiile geo-fizice distincte, numite „civilizații”. Precum afirma sociologul Ilie Bădescu în lucrarea sa fundamentală *Teoria latențelor*, „starea de spirit” a conservat memoria etnogenezei, a cristalizat psihologia popoarelor, a menținut „specificul etnic” și a întreținut procesele sociale organizante, cu finalități integratoare. De asemenea, starea de spirit a legitimat națiunile în cadrul procesualității sociale, a conferit națiunilor capacitatea acestora de a se menține ca organizări sociale și ca o sumă de identități colective (etnice, comunitare, profesionale).

Nu uităm faptul că sociologul și filosoful culturii Ilie Bădescu este unul din cei mai profunzi cunoscători ai vastei opere epice, istorice și teoretice diaconesciene, pe care a analizat-o în contribuții exegetice de o excepțională valoare științifică și forță revelatoare.

Ilie Bădescu este autorul amplei și fundamentalei lucrări monografice *Drama istorică a omului creștin în literatura lui Mihail Diaconescu, De la sociologia literaturii la fenomenologia narativă. Contribuții antropologice* (2010), o realizare științifică de referință. Este o lucrare de sociologia culturii, sociologia istoriei, sociologia religiei și sociologia literaturii realizată din perspectiva unei consecvente situări analitice, respectiv exegetice, dar și a puternicei vocații speculative a domnului Ilie Bădescu, care consideră, pe bună dreptate, că opera lui Mihail Diaconescu este reprezentativă pentru evoluția culturii și spiritualității române.

„Starea de spirit” a conferit națiunilor capacitatea de a interacționa, a stabili și a întreține raporturi informale și relații de conlucrare cu organizările sociale similare. A întreținut tradițiile națiunilor (culturale, lingvistice politice, religioase, instituționale, sociale) și a consolidat „fundația” mentală, psihologică a acestora, menținând procesele sociale în interiorul cărora s-a afirmat cultura ce exprimă „structura de fond” a umanității. Națiunile simt nevoia de afirmare a identității numai când aceasta este agresată de presiunile ideologice care distrug relațiile sociale și construiesc organizări socio-politice, pe baze de interese divergente, cu finalități conflictuale. →

AUREL V. DAVID

„Starea de spirit” care întreține identitatea națiunilor generează sinteza specială între sentimentul și ideea de comunitate, legate organic de „geneză” și de „patrie”. Epocile și fazele istorice prin care a trecut omenirea, cu diferitele și trecătoarele construcții mecanice, și-au pus „pecetea” asupra capacității popoarelor de a se opune imperiilor și forțelor de dezagregare internă (feudele). Națiunile n-au putut fi însă încremenite, decât temporar și în conjuncturi geopolitice defavorabile, în „stare politică”, întrucât „starea de spirit” specifică organizărilor sociale a întreținut puterea popoarelor (democrația), sub scutul căreia națiunile au produs modalități socio-politice de gestionare a propriilor necesități.

Capacitatea de procesare socială a informațiilor și de apărare împotriva ideologiilor a făcut posibilă reconstrucția individualității pierdute temporar sub povara dominației nefaste a imperiilor și a agresiunilor unor ideologii violente. Epocile istorice, văzute de unii ideologi ca stadii ale formării națiunilor, nu au fost decât stadii diferite de evoluție istorică a aceleiași națiuni, având ca suport „etno-spiritualitatea”, prin care națiunile și-au reconstruit forța de a rezista și de a învinge imperiile.

Credem că nu greșim dacă afirmăm aici că unul dintre aspectele cele mai interesante și mai atractive ale artei epice a lui Mihail Diaconescu în romanul *Sacrificiul* ține de modul cum este sugerată, explicată, interpretată, justificată și evidențiată starea de spirit a națiunii române în Ardealul dominat de habsburgi și de clica grofească de la Budapesta.

Să scrii despre starea de spirit a unor personaje simbol, dar mai ales a unor mari mase în mișcare, nu este ușor. Psihologia maselor, așa cum este ea descrisă în *Sacrificiul*, devine motiv de reflecție pentru orice lector al romanului. Pentru acest motiv, ne putem gândi și la arta de a reflecta psihologia maselor în mișcare, așa cum a fost ea reflectată în romanul lui Liviu Rebreanu *Răscoala*.

Este evident faptul că Mihail Diaconescu a învățat multe din marea lecție oferită de arta lui Liviu Rebreanu, care în romanul său *Răscoala* evocă tocmai psihologia maselor, respectiv acea psihologie a gloatei, subliniată de G. Călinescu în comentariile sale.

„Identitatea” națiunilor a fost mereu redefinită, ieri ca și azi, de numeroși ideologi, în funcție de interes, însă memoria colectivă confirmă faptul că acest proces social complex este expresia organicității și nu a reconstruirii mecanice a „socialului”. Neînțelegând nici astăzi ce sunt națiunile, sau tocmai pentru faptul că înțeleg rolul acestora în procesualitatea socială, unii ideologi continuă să facă presiuni pentru ca națiunile să fie menținute în „stare politică”, pentru ca relațiile internaționale să se definească drept relații între state, adică între „puteri” și nu între organizări sociale. De aceea, ideologiile continuă să inventeze și să reinventeze „mituri” despre națiuni, susținând că acestea nu sunt decât invenții sau construcții artificiale, anacronice, care trebuie aneantizate.

Pentru afirmarea identității, națiunile n-au nevoie să apeleze la mituri, cum fac statele auto-investite cu „imperium”. Națiunile sunt creații organice rezultate din procesele sociale organizante, respectiv efecte firești ale procesualității sociale, nicidecum ale construcțiilor politice mecanice, apărute în unele conjuncturi geopolitice și dispărute, ca o consecință a incapacității lor de a satisface necesitățile oamenilor și organizațiilor sociale.

Franco Giannelli, ROSSO DI SERA / ROȘU DE SEARĂ (ulei pe lemn)

Istoria scrisă a omenirii confirmă faptul că nicio construcție politică mecanică, auto-investită cu „imperium”, nu a fost capabilă să „topească” identitățile națiunilor pe care le-au învins și dominat din motive de „glorie pământească”. Națiunile respective au fost opreste, jefuite, slăbite, dar imperiile nu le-au putut distruge identitatea, decât atunci când au fost omorâți oamenii, astfel încât să nu se mai poată reproduce.

Însă imperiile, construite pe temeiurile cruzimii, ale spoliei și ale fărâdelegilor de tot felul, au supus națiunile, în scop de însușire violentă a avuției produse social, care a trebuit să fie creată tot de națiuni, chiar dacă au avut statutul de „națiuni învinse”. Nu au fost viabile nici încercările de amestec de popoare, prin construirea așa-numitei „piețe libere a forței de muncă”, nici prin măsuri de forță, inițiate sub presiunea ideologiilor violente. Această presiune a generat anarhie, identitățile au renăscut, iar imperiile au slăbit și, în cele din urmă au dispărut.

Nimeni nu a putut interzice vreunui popor să-și conserve tradiția și să-și trăiască propria istorie. Astfel, filosoful român Petre Țuțea a făcut o adevărată profeție atunci când a afirmat că în momentul în care dispar popoarele „intrăm în Turnul Babilonului”.

În cazul națiunii române, „identitatea” a dezvoltat și întreținut peren acea „stare de spirit” necesară organizațiilor cu funcții explicite pentru a conserva spațiul („casa națiunii”), izvorul bogăției națiunii, în care economiștii disting, de obicei, trei „factori de producție”: munca, capitalul și progresul tehnic. Acestea oferă posibilități de afirmare a elitelor sociale, dar și a corpurilor socio-profesionale, de păstrare a „zestrei lingvistice”, de gestionare a necesităților, precum și de organizare, funcționare și guvernare în condiții socio-politice nefavorabile.

Acest ultim aspect a fost corect sesizat de către politologul american Samuel P. Huntington, care în lucrarea *Ordinea politică a societăților în schimbare* afirmă că „Cea mai importantă deosebire politică dintre țări nu ia în considerare formele de guvernare, ci măsura în care aceste țări pot fi guvernate. Diferențele dintre democrație și dictatură sunt mai mici decât dintre țările a căror politică însumează consensul, comunitatea, legitimitatea, organizarea, eficacitatea, stabilitatea și a căror politică este deficitară în privința acestor calități”.

Deci, statul național român unitar, la care visează personajele simboluri din romanul *Sacrificiul*, exprimă organic această „stare de spirit”, necesară conservării→

ÎMPĂCARE

Doar înserarea-mi bate-n gând,
Păcatele mă biciuiesc,
Sunt un copil, plâng ca și când
Azi, mă trezesc din vis grotesc.

Sclipiri de gheață mă străpung,
Înaltă visele spre cer,
Privirea-mi e spre Tine, lung,
Cu diamante-n ochi mai sper.

Când ruga mi se zbate-n piept,
Iar așteptarea-i tot mai grea,
La Tine, Doamne, mă îndrept
Să ne-mpăcăm, atât aș vrea!

ACOLO, SUS, E SCRIS "IUBIRE"...

Acolo, sus, e scris "iubire,,,
Iar noi și lumea, scenă surdă,
Dăm replica pe-a ei robire –
Simpli actori ce-n vise zburdă.

Cu rolurile ne-nvățate,
Sub măști de zâmbet și durere,

În vechi scenarii colorate,
Ne spunem, sec, câte-o părere.

Act după act, tristețea tace,
Printre meandre-amăgitoare,
Cosmetizată și în pace,
Punând mari semne de-ntrebare.

Iar la final, străpunși de viață,
Cu fruntea ridicată-n ceruri,
Ne mai dorim câte-o povață
Printre minciuni și adevăruri.

DANIELA TIGER

**Premiul III, la Festivalul de
Poezie Religioasă "Credo", 2015**

→matricilor spirituale și imaginilor sociale și raportării perene a oamenilor la națiunea care-i încorporează. De aceea, „spiritul” națiunii române, generatorul solidarității oamenilor „la bine și la rău”, a întreținut procesele sociale denumite „credința națiunii” (religia), ca matrice spirituală sub „semnul” căreia națiunea română a fost încorporată organic în civilizația universală.

Construcțiile politice mecanice de tipul imperiilor, formate sub presiunea ideologiilor expansioniste, s-au opintit să penetreze în interes propriu „spiritul” națiunii române, dar n-au reușit să-l supună și să-l domine. În decursul istoriei, imperiile vecine au încercat, fără sorți de izbândă, să folosească mijloace meșteșugite pentru a supune cultura și religia națiunii române în acțiunea lor expansionistă și dominatoare.

De-a lungul existenței sale, națiunea română a fost atentă la modul de structurare și restructurare a așa-numitelor „relații internaționale”. Acestea, deși, prin definire, sunt relații între națiuni, s-au manifestat ca raporturi de putere între state, ceea ce este cu totul altceva, în condițiile în care „starea de spirit” care susține identitățile națiunilor, deci și a națiunii române, a fost afectată de acțiunile socio-politice violente.

Nu întâmplător, în *Sacrificiul* sunt evocate variate și semnificative aspecte ale realțiilor de conlucrare activă dintre români, cehi, polonezi, slovaci, sârbi, croați, uniți în lupta lor pentru eliberarea de sub dominația austro-ungară. Sunt evocate, de asemenea, relațiile românilor cu acele țări și popoare din Europa care au luptat în timpul primului război mondial contra agresiunii la care le-au supus așa-numitele Puteri Centrale.

Sunt relații politice, culturale, organizaționale, strategice și tactice defensive. În acest sens, capitolele din roman în care sunt portretizate personalități ca marele filo-român și om politic Thomas Masaryk, fondatorul statului ceho-slovac, și Emile Vandervelde, ministrul belgian venit la Iași în misiune diplomatică și militară, au un puternic impact emoțional asupra lectorului.

În contexte socio-politice violente, tradițiile culturale și religioase ale românilor au fost folosite, în interes geopolitic, de forțe de dezagregare internă sau de state investite cu „imperium”. Așa-numitele „conflicte culturale” între națiunea română și alte națiuni au fost, în fapt, conflicte politice, generate de state expansioniste și dominatoare. Așa se explică de ce, unul dintre obiectivele

statelor expansioniste a fost exercitarea influenței religioase în mijlocul românilor și modelarea, prin proceduri mecanice a „spiritului” națiunii române, atunci când au reușit să o integreze cu forța într-un spațiu controlat și dominat, pe care, în mod propagandistic, l-au botezat „civilizație”.

Pentru românii ardeleni, maramureșeni, bucovineni și bănățeni, aflați sub ocupație austro-ungară era act de mare curaj să spună pe străzile Budapestei că sunt români și nu „ollahi”.

Ieșirea din această groță sinistră, provocată în relațiile interumane de minți rătăcite, s-a petrecut în momentul în care românii asupriți au reușit să producă elite sociale și culturale.

Acestea au pus națiunea română în mișcare, pentru a-și cere dreptul la viață și la identitate.

Fenomenul a fost bine sesizat de Mihail Diaconescu, iar romanul său *Sacrificiul* a adăugat cunoașterii istorice, bazate pe rigoare, culoarea necesară zugrăvirii unei epoci tumultuoase, de mare aducere aminte pentru generațiile viitoare.

Forța elitelor în acele împrejurări dramatice pentru Imperiul austro-ungar a fost recunoscută chiar de contele István Tisza, care a afirmat că „O elită conștientă de sine este o elită în acțiune”. Pe cale de consecință – spunem noi – O națiune conștientă de sine este o națiune în acțiune.

Romanul capodoperă scris de Mihail Diaconescu a facilitat conviețuirea datelor rezultate din documentele istorice cu imaginația prodigioasă a scriitorului, adăugând zestrei de cunoștințe referitoare la renașterea numelui de „român”, un valoros material de arhivă, pe care autorul le-a procurat printr-o stăruință fericită undeva în Țara Beiușului și în satele din Munții Apuseni, unde lupta pentru identitatea națională și pentru numele de român a fost o luptă pe viață și pe moarte.

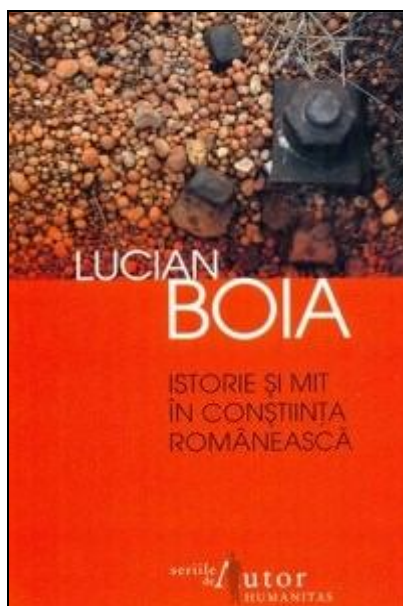
Mihail Diaconescu a transpus realul istoric în plan artistic, respectând, pe fond, adevărul istoric, întrucât a folosit informații istorice bogate, documentate și sensibil evocate.

Pe bună dreptate, despre această carte românească de învățătură, eminentul sociolog și filosof al culturii Ilie Bădescu, strălucit exeget al operei diaconesciene, a scris că este „o scriere despre un sfârșit și o renaștere: sfârșit de imperiu și renașterea națiunilor oprimate de acesta”.

Un impostor aplaudat din ignoranță!

În eseu *Istorie și mit în conștiința românească*, Ed. Humanitas, ISBN 973-50-0055-5, la pagina 37, autorul scrie – *Fac, la rândul meu, următoarea remarcă... de la 1700 până la 1948 ortodocșii au fost minoritari în Transilvania...!? Dincolo de misticismul ce presupune o astfel de afirmație în sine “de la 1700...” ar mai fi de remarcat esențialul că în “Transilvania” la 1700 nu a avut loc niciun recensământ. Ar mai fi de subliniat faptul că autorul, probabil, nu cunoaștea frontierele provinciilor românești Transilvania, Banat, Crișana, Sălaj, Sătmăr-Ugocea și Maramureș. Și nu e clar ce înțelege eseistul prin Transilvania sau ce înțelegea Gusztáv Molnár**, pe care-l continuă, de fapt, în citatul de la pagina 37. Conform excepționalului dicționar Astra (vol. III, pg 491) la 1762, erau 128 de mii de familii ortodoxe și 25 de mii greco-catolice. În 1857, conform volumului *Transilvania între Revoluția de la 1848 și Unirea din 1918*, ed.CST Cluj Napoca, 2000, ISBN 973-577-240-X (p. 215) de I.Bolovan în Transilvania (strict) și în comitatul Sălaj erau 31,3% ortodocși și 31% greco-catolici. La 1900, conform dicționarului Astra (vol. III, Sibiu -1904, p. 1162) în teritoriile administrate de fictivul regat Hungariae erau 1699 de mii de români ortodocși și 1196 de mii de români greco-catolici! Menționăm odată că abia la 24 martie 1701 a fost resfințit Atanasie ca preot într-o capela iezuită din Viena, și a doua oară prima conscripție a avut loc în 1760/62 și primul recensământ de tip modern – falsificat e drept, a avut loc în 1850 în Transilvania. În fine, am putea găsi o ieșire pentru impostură doar trunchiind/amendând citatul de mai sus, numai că îl băgăm pe autor într-o belea și mai mare sau dacă mai era nevoie atunci arama i se arată nestingherită pe față.*

Tot în volumul citat *Istorie și mit în conștiința românească* la pagina 274, dar și în alte scrieri, eseistul ne informează: “În Transilvania (teritoriile de peste munți, în ansamblul lor) printr-o recensământului din

1910, românii erau cotați cu 53,8%, maghiarii cu 31,6%... “. Chiar fără să fie istoric, oricine s-a interesat de istoria Transilvaniei știe că recensămintele ungurești se contrafaceau folosind 3 metode de falsificare în cascadă; nu și eseistul al nostru. O parte din rezultatul final al cascadei de falsuri ale recensămintelor ungurești se poate corecta ținând cont de structura confesională. Adunând astfel ortodocșii și greco-catolici în comitatul Târnava Mare obținem 6% în plus pentru români față procentul unguresc oficial. Dacă luăm cazul comitatului Bihor (o parte a rămas în afara graniței) după recensământul din 1890 avem 219.940 de români și 283.806 de “unguri” (Astra, vol.I p. 484) și facem corecția după structura confesională atunci în comitatul Bihor erau 233.419 români și 210.359 maghiarofoni. Corect maghiarofoni și nu unguri – vezi în acest sens două studii edificatoare ale Institutului de Genetică al Academiei ungare.¹ Menționăm corecția după structura confesională poate repara numai parțial cascada de falsuri ungurești.

Același scriitor în eseu *Două secole de mitologie națională* (Ed.Humanitas 1999, ISBN 973-50-0000-8) la p. 101 alături România de grupul Polonia, Cehia, Iugoslavia, Ungaria, țări care și-au expulzat cetățenii germani după capitularea Germaniei în 1945. Un alt fals și altă mare impostură!

Același în eseu *Primul război mondial*, ed. Humanitas, 2014, ISBN

978-973-50-4305-6 la pagina 102 deplânge că Aradul, Oradea și Satu Mare n-au rămas Ungariei. Să nu fii auzit scribul de succes de fenomenul de epurare rasială practicat de minoritarii maghiarofoni la adresa majorității române, germane și slovace - adică etnocidul, maghiarizarea, colonizarea și expulzarea¹? Să nu fii răsfodit nici măcar *Enciclopedia României*, 1938, vol.I., la p. 148 și să vadă că hinterlandul Aradului, Orășii și Sătmărului era covârșitor românesc la 1930, adică 67,5%, în ciuda a două secole de maghiarizare turbată, în ciuda colonizărilor de la finele secolului XIX și începutul secolului XX? Să nu fii auzit deloc de fenomenul de maghiarizare²? Să nu știe că opidul german Buda&Pesta n-avea la 1715 nici 19,5% maghiarofoni^{1,2}? Majoritatea fiind germană, maghiarizarea Budapestei făcându-se direct cu bâta, așa cum scrie și Johann Weidlein³ Revenind acasă, în opidumul Devei între 1880 și 1910 maghiarofonii și proaspăt maghiarizați au crescut oficial cu 239,9% în timp ce germanii au scăzut în aceeași perioadă cu 67,7%.² În aceeași ordine de idei, la p. 102 constată că și granița româno-ungară în Banat s-a trasat defavorabil Ungariei, uitând că după cele 3 recensăminte austriece din secolul XVIII în Banat nu erau unguri, maghiarizați sau maghiarofoni!¹

Tot în acest volum, la pagina 97, eseistul lăsa să se înțeleagă că Adunarea de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918, care a proclamat Unirea, n-ar fi tocmai legală, prin urmare, logic, ar rămâne valabilă și legală unirea proclamată și nu votată măcar din 30 mai 1848 când românii reprezentând minimum 62,3% din totalul populației (vezi Ioan Bolovan citat mai sus la p. 215) nu aveau niciun reprezentant ales. Au fost de față avocatul Alexandru Bohățel, Constantin Papfalvi și episcopul Ioan Lemeni, ca să transmită Dietei voința românilor exprimată în cadrul Adunării Naționale de la Blaj din 15/16 mai, doar că nimeni n-a vrut să-i asculte. Unirea a fost proclamată sub teroare la adresa sașilor (22 de reprezentanți) și a lui Ioan Lemeni (vezi G.Barițiu *Părți alese din istoria Transilvaniei*, ed. →

Cerc. șt. pr.

OCTAVIAN CĂPĂȚINĂ

ed.1994, Braşov, vol II, pg 218).

La 1 decembrie 1918, au fost 1228 de delegaţi, din care 680 erau mandatarii comunităţilor locale; comunităţi care prin capii de familie au semnat un *Credenţionar* prin care cereau Unirea cu România necondiţionat. De exemplu, numai în satul Porumbacu de sus, peste 200 de capi de familie au semnat acest *Credenţionar* cu care preotul dr. N. Solomon s-a prezentat la Alba Iulia. Mulţi capi de familie erau în America, alţii precum familia preotului N. Bărglăzan, după retragerea trupelor române în toamna lui 1916 s-a refugiat în Moldova şi încă nu revenise acasă! Adică tot satul. Cu ceva timp înainte (8 noiembrie 1918), primarul ungar al Alba Iuliei fugise, dar toţi funcţionarii unguri au depus jurământ de credinţă Consiliului Naţional Român (vezi ziarul *Alba-Iulia* din 17/30 noiembrie 1918)! Adică nu 1228 de delegaţi, nu o sută de mii de participanţi direct, ci însăşi Transilvania, democratic vorbind, ceruse Unirea la Alba Iulia. Ar mai fi fost armata română!

Nu, erau încă autorităţile ungare (formaţii armate, miliţie, funcţionari, bande "civice") care de exemplu se manifestau plenar şi propriu unguresc arzând de vii şi împuşcând 45 te femei şi bărbaţi la Beliş (munţii Apuseni). Asemănător şi în multe alte localităţi între care şi Hotar, Seghiste, Câmpeni, Marghita (vezi Vasile Netea, *O zi din istoria Transilvaniei*, p. 125).

În fond, ce face eseistul nostru – susţine pur şi simplu teza serviciilor maghiare de azi a autonomiei Transilvaniei, care este un prim pas spre preluarea Transilvaniei. Şi nu este singura teză a serviciilor maghiare şi neocominterniste de azi pe care eseistul cu pretenţii de istoric le serveşte, astfel p. 99 pune problema *drepturilor colective* ale minorităţilor uitând odată să precizeze că în Ungaria trianonică mai erau urme clare ale majorităţii româno-germano-slovice, adică doar 50%, ce fuseseră odată peste 71% după recensământul făcut de austrieci la 1787. A doua oară, nu aminteşte nimic de teroarea continuă de după 1920 la adresa minorităţilor.¹ În fine, nu există *drepturi colective* în

jurisprudenţa internaţională, pentru că nu s-a inventat/admis *răspunderea colectivă*! Oricum autorii cimitirului românilor, germanilor şi slovacilor din Panonia şi Câmpia Tisei nu pot ridica pretenţii de diriginte în materia protecţiei minorităţilor în Europa decât prin impostori recrutaţi ai neocominternismului şi în faţa ignorantei clase politice de la noi şi de aiurea.

Eseistul nu se lasă, mai loveşte lăutăreşte, după ureche, şi prin lingvistică! Se bazează pe DEX, DEX-ul la rândul său se bazează pe dicţionarul unui binevoitor din secolul al XIX-lea, Alexandru Cihac! În înţelepciunea populară germană, ce a făcut Cihac se traduce cu un avertisment: "*să te ferească Dumnezeu de cretinul binevoitor*". În eseul *România fără de frontieră a Europei* (Humanitas, ISBN 978-973-50-3203-6); la p. 56 autorul susţine că *neam* l-am împrumutat din maghiară, numai că *Dicţionarul istorico-etimologic al limbii maghiare*, Ed. Academiei Ungare, 1970, în vol.II, la pg. 1034, scrie că *nyám* apare în texte maghiare prima dată la 1881 şi provine din română. În română, *neam* apare în *Codicele Voroneţian*, în *Tetraevanghelul* lui Coresi, în *Palia de la Orăştie*, în *Noul Testament de la Bălgrad*, la Neculce şamd. Şi cât de ridicol trebuie să fii ca să înghiţi gogomănia DEX-ului Cihacului, după care etimologia românescului *neam* vine din ungurescul *nem*! Adică din *nu*-ul unguresc rezultă cu necesitate şi univoc *neamul* românesc!

În ultima carte publicată, *Românizarea României*, reia consideraţiile ştiinţifice semnalate mai sus, dar mai adaugă din aceeaşi categorie şi unele noi. Nici românii n-ar fi chiar

români, susţine eseistul nostru, lui Eminescu, deşi i s-a căutat o descendenţă străină nu s-a găsit nimic, dar numele, Eminovici? O sugestie cititorului, care trebuie să se îndoiască, după iluminarea eseistului. Să nu ştie lăutarul nostru cultural că Bucovina a fost dată pe tărâm religios de austrieci bisericii sârbeşti de la Carlowitz şi că aceasta a adăugat tuturor bucovinenilor sufixul sârbesc *vici* la toate numele de familie?

Aberaţiile talentatului eseist nu se opresc aici, eseurile sale sunt pline de alegaţii de genul celor devoalate, dar şi numai după acestea puţine relevate mai sus întrevădem un plan (un ГОЦИЛІАХ - sugestia unui prieten)!

4 iunie 2015, Cluj Napoca

Note:

* Fragment din conferinţa *Elite şi elite culturale şi istoria*, Cluj-Napoca, 15 ianuarie 2015

** Acest G.Molnar - este condus de R.Şorban prin anii '70, ca invitat al Academiei Române, prin nordul Moldovei, ocazie cu care acesta se destăinuie cam așa: "*voi aveţi ceva al vostru, propriu, noi n-avem nimic al nostru*". Logic.¹

Referinţe

¹ *Cultură, confesiune, etnie şi rasă în Transilvania, Câmpia Tisei şi Panonia*, ed.Casa Cărţi de Ştiinţă, ISBN 978-606-17-0618-1

² *The towns of Transylvania*, ed. Negoiu, 1995, ISBN 973-96830-1-0

³ *Imaginea germanului în literatură ungară (Das Bild des Deutschen in der Ungarischen Literatur)*, ed.F.C.R. 2002, ISBN 973-577-257-4

Ioan al Banatului

„Darul mângâierii Maicii
Domnului ...”

L. C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, în seara de după denia prohodului, ați ținut un cuvânt de învățătură în catedrala mitropolitană din Timișoara. Vă rog să vorbim despre învățăturile duhovnicești pe care le-ați rostit atunci.

Î.P.S. Ioan: În seara aceea a sfântului prohod, am început prin a aduce cuvânt de mulțumire din partea Maicii Domnului tuturor celor care au fost alături de dânsa la punerea în mormânt a Fiului său. Chiar dacă noi toți trăim acum aproape după două mii de ani de la acest eveniment, iată cum Dumnezeu transcede timpul și noi, cei ce cu evlavie am săvârșit slujba aceasta, vom fi mângâiați de Maica Domnului atunci când ne vom pierde și noi părinții și mai ales în momente mai dureroase când vreo mamă sau vreun părinte își va pierde un fiu.

L.C.: Cât de frumos, Înaltpreasfințite Părinte, se auzea cântarea „*Mergi la Cer și Te așează lângă Tatăl cel Ceresc*”! Vă rog, Înaltpreasfinția Voastră, să reînodați firul evenimentelor. Ce s-a întâmplat, după Cina cea de Taină, în viața lui Hristos?

Î.P.S. Ioan: După Cină, Mântuitorul se retrage pe Muntele Măslinilor, să se roage. Iuda, în cursul zilei, s-a prezentat la căpeteniile de la templu și le-a spus: *eu știu unde Se va ruga în seara aceasta și pe Cel pe care eu Îl voi săruta să știți că Acela este Iisus Nazarineanul*. El primise cei 30 de arginți și trebuia să-și ducă misiunea până la sfârșit, deoarece primise deja banii în avans, pentru a-L prinde pe Hristos.

Așa, pe Muntele Măslinilor, a venit oastea de la templu și L-au prins pe Hristos. Au venit cu făclii aprinse, pentru că era întuneric beznă. Apoi, de pe Muntele Măslinilor, ostașii L-au dus la Ana. Ana, în limbajul nostru românesc, ar fi nume de femeie, dar practic, numele în ebraică era Iohana, și acest om, bărbat, fusese o vreme arhiereu la templul din Ierusalim, iar acum era în retragere. L-au dus la el să-L cerceteze pe Hristos, ca să-L

găsească o vină. De aici, nedumeriți fiind, L-au luat pe Hristos și L-au dus la Caiafa, care era ginerele fostului arhiereu Ana și acum era arhiereu în funcție, la templul din Ierusalim. A fost convocat sinediu, care era cel mai înalt for de judecată al poporului lui Israel, format din 70 de persoane, în frunte cu arhiereul, preoți, bătrâni, înțelepți, oameni de cinste din Țara lui Israel. L-au cercetat din nou pe Hristos și n-au putut să-I dovedească vină, totuși L-au acuzat de blasfemie.

Mântuitorul a stat închis noaptea aceea, joi spre vineri, și vă aduceți aminte de momentul când Apostolul Petru, în noaptea ce a trecut, s-a lepădat de Hristos, înainte de a cânta cocoșul și apoi, spune Cartea, a plâns cu amar, pentru că Mântuitorul îi spusese că se va lepăda de El. Vineri dimineața, în zori de zi, din nou Hristos este dus în fața sinedriului și acolo Mântuitorul spune că de acum veți vedea pe Fiul Omului stând de-a dreapta puterii și-L veți vedea coborându-Se pe norii cerurilor. Atunci arhiereul Caiafa și-a sfărtecat veșmântul de pe sine și a spus: „blasfemie” și L-au condamnat la moarte. Aici se termină prima parte a procesului Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

L.C.: Există, Înaltpreasfințite Părinte, două părți în condamnarea lui Hristos?!

Î.P.S. Ioan: Această a fost partea procesului pe linie religioasă. Întrucât țara lui Israel era sub ocupație romană, chiar dacă sinediu a dat sentința de condamnare la moarte, nu aveau voie cei de la templu să-L omoare până nu primea dezlegare de la autoritatea romană. Și atunci, de la Caiafa, dimineața este dus Mântuitorul în fața lui Pilat, care era reprezentantul autorității romane, a Imperiului Roman în Palestina, era guvernatorul Palestinei. Și pentru că era Paștile și lume multă adunată acolo, romanii supravegheau orice mișcare se întâmpla în jurul templului, ca nu cumva să izbucnească vreo revoltă împotriva puterii

stăpânitoare a romanilor.

L-au dus deci la Pilat, ca să-L judece și autoritatea civilă. Intrăm deci în partea civilă a procesului. Pilat nu-I găsește nicio vină spre a fi condamnat la moarte. Dar, întrucât Iisus era din Galileea, iar Irod Antipa era conducătorul aceluia ținut al Galileii, Pilat Îl trimite la Irod, care și el era venit la templul din Ierusalim, pentru Paște. Are loc dialogul, mai bine zis monologul dintre Irod și Iisus, neîncheindu-se cu niciun rezultat. Iisus e dus iarăși la Pilat. Pilat din nou are un dialog cu Iisus, dar nu-i găsește, nici de data aceasta nicio vină.

L.C.: Prin urmare, de vineri de dimineață, de două ori în fața lui Pilat și a lui Irod Antipa și nu-I găsesc vreo vină, pentru a fi condamnat la moarte!

Î.P.S. Ioan: Da, văzând lucrul acesta, iudeii au acceptat să-l compromită pe Pilat și i-au spus: *dacă nu-l condamni pe Iisus, înseamnă că tu nu ești prieten cu Cezarul*, adică nu este de acord cu puterea romană. În situația aceasta, Pilat dă un pas înapoi și, deoarece atunci era obiceiul ca la asemenea mari sărbători să elibereze un osândit, Pilat încearcă a treia oară, într-un fel, să-L salveze oarecum pe Hristos și le spune iudeilor: *iată pun în fața voastră doi oameni, pe Iisus Nazarineanul și pe Baraba. Pe care doriți să vi-l eliberez? Și atunci mulțimile, după cum bine știți, au strigat că pe Iisus să-L răstignească și pe Baraba să-l slobozească, să fie liber. Înainte de a pronunța totuși cele două nume spre eliberare, soția lui Pilat, Claudia, îi transmite lui Pilat un mesaj, printr-un sclav. Mesajul era acesta, din partea soției către Pilat: *nimic rău să-I faci Dreptului Acestuia, pentru că mult am pățimit, astăzi, în vis, din cauza Lui*. Pilat a ascultat mesajul soției, dar a rămas cu mâinile legate, totuși aruncă zarul ultimei speranțe, punând în fața iudeilor pe Hristos și pe Baraba.*

L.C.: Vă rog, Înaltpreasfințite Părinte, să ne vorbiți și despre Baraba. Cine era?

Î.P.S. Ioan: Baraba era un rebel răzvrătit, evreu, care omorâse și care, cu câteva zile înainte de Paști, încercase să organizeze o revoltă în popor împotriva stăpânirii romane. Se afla în hipodrom cine era Baraba și cine era Hristos. Cine era Hristos →

A consemnat

LUMINIȚA CORNEA

American dream

Mai mult decât pot eu să fiu
A fost întotdeauna visul
În care scriam fără să-mi pese
și nu știam de ce mă doare;

mă doare felul cum se rup
fărâmi din mine
într-un vid alb,
într-un cer plecat.

Ca un necunoscut
Pe care m-ai obligat să-l trăiesc,
Întoarce-mă în mine,
Pune-mi înapoi sângele
Scurs în cerneala
Din care te-am scris
Ca să mă stăpânești.

Dar făceai asta
În felul tău
Dintotdeauna
și nu mi-ai spus

m-ai urât dintotdeauna.

Tot ce am cunoscut vreodată,
Am cunoscut din mine,
Din infinitul necunoscut
Ce în mine e universul.

În mine e acea după-amiază,
Fărâma de lumină
Ce îmi mângâie creștetul
și mii de ochi deasupra mea

ca aripile de fluturi.

Ce inimă a cerului
Îmi zidește nemurirea?
Ce țipăt mă soarbe
Ca pe o otravă
Din marea cerului în care stau,
Înfrigurată,
În ploaie,
În nori,
În mine,
Vers,
Ace,
Eu,
Tu.

25 mai 2015

Să vii?

*Motto: "alergam cu atât mai
disperată cu cât eram mai puțin
sigură că există o margine a
orașului" – Ana Blandiana*

La marginea orașului,
Acolo unde am vrut mereu să
locuiesc,
Privindu-vă de departe cum vă
stingeți prin televizoare,
O lume în care eu încă vă visez.

Cu versuri rotindu-mi-se prin cap
Gata în orice clipă să se nască
Într-un travaliu inevitabil ce nu se va

încheia

Decât în chinurile groaznice ale
trădării
Atunci când voi fi
La marginea orașului
Dincolo de asfaltul din care se înalță
neputința.

Cu capul plecat și apoi cu genunchii,
Cu mâinile tremurând de versuri
nescrise,
Mă rog, Doamne, și pentru cei
Ce nu au o margine a orașului
și doar o privesc din autobuz
fără a avea vreodată curajul să
pășească dincolo.

Ce inimi trebuie să se ascundă sub
asfalt!
Ce suflete captive în propriul vis
american!
Ce naivă să cred că eu am scăpat de
asta...

3 iunie 2015

CRISTINA TERENCE

Convorbiri duhovnicești...

→șchiopi, pe orbi, pe ucați, pe leproși
și a înviat pe Lazăr, pe fiul văduvei
din Nain și pe fiica lui Iair?! Iată ce
activitate publică avea Hristos și ce
„activitate publică” avea Baraba!!
Iată între ce au ales oamenii de
atunci, între un tâlhar și un Fiu al lui
Dumnezeu!

Poate, în mintea noastră, suntem
pe punctul de a-i judeca aspru pe
contemporanii și pe conaționali lui
Hristos, chiar să zicem: *dar cum au
putut face o asemenea alegere atât de
flagrant greșită?! Dar oare noi, cei de
astăzi, ce alegem?*

Ce alegem noi, cei de astăzi?
Câți dintre noi aleg setea de Hristos?
Ori câți aleg celelalte ale lumii ace-
steia? Câți sunt aceia care în duminici
și sărbători, după datină, vin la Hris-
tos și câți rămân mai departe cu
Baraba?

L.C.: Atunci, Înaltpreasfințite

Părinte, după denia prohodului, ați
apreciat faptul că sunt mulți
credincioși în biserică și că toți L-au
ales pe Hristos, după ce au auzit
vocea lui Pilat care a întrebant pe cine
aleg dintre cei doi.

Î.P.S. Ioan: M-am bucurat că
acei mulți credincioși L-au ales pe
Hristos și au fost la poalele crucii cu
Maica Domnului, cu Maria
Magdalena, cu Maria lui Cleopa, cu
Salomeea și cu Sfântul Ioan
Evanghelistul. Dumnezeu să le
răsplătească că și în seara deniei
prohodului au fost alături de Maica
Domnului și de femeile mironosițe,
de aceea să aibă nădejde că, atunci
când vor fi la mare cumpănă în viață,
cum a fost și Maica Domnului, în
clipele acelea, va fi alături de frățiile
lor Maica Domnului, împreună cu
Maria Magdalena, cu Salomeea și cu
Sfântul Ioan, că se vor ruga pentru
noi toți Mântuitorului nostru Iisus
Hristos.

L.C.: Atunci, Înaltpreasfințite
Părinte, ați spus că fiecare dintre noi,
cei prezenți, am câștigat darul
mângâierii Maicii Domnului.

Î.P.S. Ioan: *Darul mângâierii
Maicii Domnului este darul cu care s-
au întors acasă, într-un fel, toți aceia
care au trăit momentul așezării în
mormânt a Fiului lui Dumnezeu.*

Din seara prohodului s-a așezat
pace peste Ierusalim, nu s-a mai
întâmpnat nimic, dar peste trei zile o
veste ca un fulger a lovit Ierusalimul -
vestea dusă de femeile mironosițe
care au găsit mormântul gol și
giulgiurile zăcând, și L-au găsit și pe
Hristos Cel Înviat.

Eu zic să ne dea Dumnezeu
tuturor bucuria pe care a dat-o Maicii
Domnului și femeilor mironosițe
atunci când L-au văzut pe Hristos
înviat din morți.

L.C.: Vă mulțumesc,
Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit!

Lăcomia acceptată este lăcomia după poruncile lui Dumnezeu

“Gura mea am deschis și oftez, căci sunt lacom după poruncile Tale”. (Ps.118,131)

„Pe fațada unei cârciumi din Pompeiul antic, scoasă de sub lava Vezuviului, pot fi citite aceste cuvinte: Prieteni, să mâncăm și să bem, cât timp mai este untdelemn în candelă. Cine știe dacă ne vedem pe lumea cealaltă. Cine știe dacă pe lumea cealaltă există vreo cârciumă.“

Una din cele mai grave patimi ale omului din toate timpurile e lăcomia. Lăcomia care îl desprinde pe om din legătura sa ființială cu realitățile dumnezeiești, spre care omul trebuie să tindă, și-l lipește exclusiv de această lume materială, de lucrurile atât de trecătoare, de cele efemere.

Dicționarul explicativ al limbii române definește lăcomia ca fiind pofta pe care o are cineva de a mânca și de a bea mult. Socotită între relele care "ies dinăuntru și spurcă pe om" (Marcu 7, 23), este pofta nesățioasă de mâncare și băutură, dar și dorința de îmbogățire peste măsură. Lăcomia se numără printre cele șapte păcate capitale, alături de mândrie, iubirea de arginți, desfrânare, invidie, mânie și lene. Sfântul Apostol Pavel spune că "iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor" (I Tim. 6, 10), iar lăcomia "este închinare la idoli" (Col. 3, 5); cât despre cei care mănâncă mult, el zice că "pânțele este dumnezeul lor" (Fil. 3, 19).

Mântuitorul ne îndeamnă zicând: "Nu duceți grijă, spunând: Ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ce ne vom îmbrăca? Că după toate acestea se străduiesc neamurile; știe doar Tatăl vostru Cel ceresc că aveți nevoie de ele. Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă" (Mt. 6, 31-33). Iar Sfântul Apostol Pavel spune: "Ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți" (I Cor. 10, 31). La fel, Sfântul Casian Romanul spune: «De bucate numai atât să ne slujim, cât să trăim, nu ca să ne facem robi poruncilor poftei. Primirea hranei cu măsură și socoteală, da trupului sănătate și nu îi ia sfințenia» (Filocalia, vol. 1, p. 39).

Cei care își fac idol din pânțele, îngrijindu-se în fiecare clipă de hrana și băutura acestuia, se vor lipsi de împărăția lui Dumnezeu. Paradisul lor este unul stricacios, mâncarea și băutura. Ei nu au valori înalte spirituale ci se mulțumesc cu cele supuse putreziciunii urât mirositoare.

“Programul de televiziune “National Geographic” a prezentat într-o seară modul în care pescuiesc vulturii în lacuri. În procesul de capturare al prăzii, vulturul pescar zboară planat sau în cercuri desupra apei, aruncându-și mai întâi picioarele; uneori se scufundă cu totul în apă. Deși zboară la mare înălțime deasupra apei, privirea lor este atât de bună încât pot vedea peștii ce înoată în apă. Când văd unul, își strâng aripile și plonjează înspre apă ajungând să coboare cu o viteză de peste 200 km/h. Când ajung lângă apă, își desfac aripile, își întind picioarele cu gheare, prind peștele și încep să zboare înapoi înspre mal. Capturează și transportă prada cu ajutorul ghearelor sale lungi, apoi coboară pe teren deschis sau pe o suprafață goală de pământ și o mănâncă bucată cu bucată.”

În acel reportaj, a fost prezentat și un film neobișnuit. Un vultur a plonjat înspre pradă și a prins-o în ghearele sale. Dar peștele era mult mai mare decât crezuse vulturul. În timp ce se străduia să zboare spre mal, puteai citi pe chipul vulturului efortul depus de acesta. A realizat că nu va reuși să ajungă la mal cu acel pește imens, așa că a încercat să-i dea drumul. Dar ghiarele îi erau prea adânc înfipte în pește. S-a luptat să scape de el, dar n-a reușit. Încet, vulturul a coborât, zburând tot mai jos, după care s-a scufundat în lac și s-a înecat, neputând da drumul pradei sale”. (Ilustrații fierbinți, Wayne Rice)

Cum ne vom vindeca toți, de lăcomie?

Medicamentul împotriva acestui “păcat al trupului” (Gal. 5, 19), e postul, urmând sfatul biblic: "nu fi nesățios în nicio desfătare" (Isus Sirah 37, 32) și milostenia, care încununează postul și îi înlătură superficialitatea cu care, din păcate, din ce în ce mai des, este tratat de creștini.

Pr.dr.

GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Cruce plus toiag

În picioarele de masă
Două cruce păstrează lemnul,
Ca în fiecare casă
La creștini să fie semnul.

Și așa să fie locul
Protejat de toate rele,
Pentru curcubeu, un soclu
Pentru zbor, un cer sub ele.

Iar când lebedele cântă
Simfonia lor speranță,
Le e, la sfârșit, o plută
Cum au fost ele, în viață.

Trec melancolii prin clopot,
Când tristețea-i zbuciumare,
Iar masa ascunde ropot
În misterul din picioare

De ar fi, în bezna mare,
Să devină ele cruce
Care-i binecuvântare,
Ce lumini sfinte aduce.

Iar masa cu trei picioare
E reper, cum este steagul,
Unde e credință mare,
Că ea-i crucea plus toiagul...

Unde pleacă

Unde pleacă sufletul când pleacă?
Vom pricepe dacă vom afla
În ce spații va să se întoarcă
Și ce timp etern ar colinda.

Întrebare fără rezolvare
Pentru omul viu, oricât, mereu,
Soarta ei e de a ști că doare,
Și că e nelămurit de greu.

Unde pleacă sufletul când pleacă
Dinspre timpul său spre infinit?
Vom pricepe ultima etapă
Dacă știm de unde a venit!

Dar nu-i un om viu să înțeleagă
Ce-i cu sufletul. După sfârșit!

DANIEL MIHU

Premiul Special al Juriului la
Concursul de Poezie Religioasă
“Credo”, 2016

Vatra veche dialog Maria-Daniela Pănăzan

Despre cărți, pasiune, proiecte

„...am fost mereu îndrăgostită de cuvinte ce exprimă frumuseți ale lumii în care trăim...”

-Dragă Maria-Daniela Pănăzan, ai făcut o analiză pertinentă a poeziei religioase din România în cartea ta Poezia religioasă românească. Analize și comentarii estetice, *Editura CronoLogia, Sibiu, 2012, ce a însemnat pentru tine o astfel de experiență?*

-Preocupările mele pentru poezia religioasă sunt dintotdeauna. Ele s-au concretizat în diverse articole și studii publicate, la început, în „Astra Blăjeană” iar, mai apoi, într-un prim eseu asupra poeziei religioase românești, în 2006. Îmi aduc aminte cu drag de momentul care m-a ajutat să meditez asupra unui studiu amplu despre poezia religioasă românească. Eram studentă la Master, la Teologie Sistematică, în Alba Iulia, și doream să realizez o Disertație sub îndrumarea ÎPSS Mitropolit al Clujului, Andrei. Am avut o primă întâlnire și o discuție deosebită despre rolul pe care îl poate avea un profesor de limba și literatura română care știe să scrie despre religiozitatea literaturii. Am propus ca temă de Disertație poezia religioasă a Zoricăi Lațcu-Teodosia. ÎPSS Andrei mi-a spus că e foarte frumoasă și utilă tema pe care mi-am ales-o dar că ar fi și mai valoros dacă aș scrie despre toți autorii de poezie religioasă, dacă aș realiza o istorie a poeziei religioase românești. Mi-a fost imposibil să refuz încrederea care mi-a fost acordată. Singură nu aș fi avut curaj să abordez o asemenea temă vastă. Am prins aripi. Am început cercetarea și am publicat, în 2006, la Editura Reîntregirea din Alba Iulia, primul eseu sistematic asupra istoriei poeziei religioase românești. A urmat apoi o altă întâlnire, la fel de im-

portantă în realizarea cărții din 2012, și anume întâlnirea cu prof.univ.dr. Ion Buzași, care mi-a propus să urmez un doctorat, sub conducerea domniei sale, având aceeași temă: poezia religioasă românească. O nouă cercetare, alte nume, alte idei, dar mai ales întâlniri cu poeți și autori de poezie religioasă care m-au marcat profund.

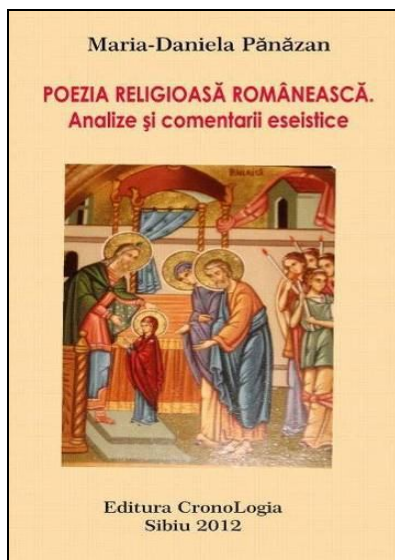
- *Cât timp ai lucrat la această carte? A fost greu, a fost ușor, a fost frumos?*

- Dacă ar fi să contabilizez perioada de lucru și dacă aș aduna anii, pot spune că sunt aproape 12 ani. Datorz începutul scrierilor mele doamnei prof. Silvia Pop, președinte Astra Blaj, care m-a încurajat mereu să scriu. Greu nu a fost deloc, pentru că îmi place foarte mult poezia, am fost mereu îndrăgostită de cuvinte ce exprimă frumuseți ale lumii în care trăim. Da, a fost realmente frumos, fiindcă poezia religioasă te apropie de rugăciune, îți marchează gândurile și spiritul, îți este călăuză spre întâlnirea de taină cu Dumnezeu.

- *Care dintre cărțile studiate au lăsat o impresia durabilă asupra ta?*

- Aș putea spune că fiecare operă / autor a lăsat impresii fascinante, fiindcă eu nu pot să scriu decât dacă simt o afinitate poetică și o bucurie a lecturii. Am cărți pe care le recitesc mereu dar amintindu-le aș face o nedreptate celorlalte. Toate cărțile pe care le citesc cu bucurie rămân pentru totdeauna în inima mea.

- *Ești sufletul editurii pe care ai constituit-o, Editura CronoLogia, care au fost motivele pentru care ai intrat într-o nouă aventură? Ce înseamnă a edita cărți pentru scriitori?*

Există o compatibilitate între tine și autor?

- Singurul motiv pentru care am devenit editor este acela de a evita costuri financiare prea mari pentru noi / pentru cărțile pe care le scriem (și soțul meu este autor). În 2010 și în 2011, am publicat două cărți la prețuri incredibile pentru mine și mi-a fost foarte greu să găsesc sponsori și să plătesc toate cheltuielile. Atunci m-am hotărât să aleg (și) această cale. M-a ajutat financiar o prietenă româncă din Japonia, Daniela Uchimaya. Pentru mine, a edita o carte înseamnă a-i da viață. Mă bucur nespus că există colegi scriitori care au încredere în noi și că avem o colaborare excelentă.

- *De la poezia religioasă ai trecut la istoria gimnasticii românești! Care au fost argumentele pentru o astfel de schimbare?*

- Nu am trecut de la poezie religioasă la gimnastică. Sunt două forme diferite de exprimare scrisă. Chiar m-am supărat pe cineva odată și am suferit mult, fiindcă mi-a spus să mă ocup de gimnastică, se vede că îmi place. Cartea de istorie a gimnasticii este legată de pasiunea pe care o am față de sport și de respectul profund pe care îl port acestor sportivi de excepție, care au reușit performanțe incredibile pentru România. Cartea este a lor, a celor care au reușit în viața sportivă. Va apărea în curând o nouă istorie a gimnasticii românești (de data aceasta și feminină și masculină), pe care am realizat-o în colaborare cu Emanuel Fântâneanu, reputatul cronicar sportiv, reprezentant media al Federației Române de Gimnastică, președinte de onoare al Asociației Presei Sportive din România, membru în Comitetul executiv al Asociației Internaționale.

- *Cât ai lucrat la cartea despre Nadia, cum te-ai documentat?*

- Procesul de documentare a fost extrem de lung, finalizat într-o primă versiune în 2003. Din păcate, nu a apărut atunci, ar fi fost realmente un document prețios. Multe din informațiile pe care le-am cules petrecându-mi ani în bibliotecă se găsesc acum pe internet.

- *Ai putea face o paralelă între scriitor și sportiv?*

-Nu știu dacă se poate face o paralelă între scriitor și sportiv. Dar pot să spun că eu cred că scriitorii sunt oameni care apreciază și →

CONSTANTIN STANCU

admiră sportul, mai ales cel de performanță, iar marii cronicari au talent în ale scrisului. Sportivul este cel care reușește performanțe, scriitorul este cel care are posibilitatea de a-l promova, scriind despre el. Până la urmă, ce e scrisul? Un antrenament intens, iar cei care ating performanțe reușesc să elaboreze capodopere! Știți desigur că Fănuș Neagu sau Radu Cosașu erau excelenți comentatori sportivi. Însuși Mihai Eminescu era un înnotător excepțional, de asemenea Vasile Voiculescu, poetul care în volumul *Gânduri albe* face o incredibilă paralelă între credință și înnot. Camil Petrescu, Liviu Rebreanu, Mihail Sebastian, mulți alți scriitori erau pasionați de sport. Cred că sportul poate fi o sursă deosebită de inspirație pentru scriitori, pentru a reda lumii biografii excepționale. Din păcate, la noi, sunt puține biografii sportive.

-Cum își gestionează timpul o persoană care se împarte între datorie și pasiune? Ce înseamnă familia pentru tine?

-Aceasta este o întrebare la care răspunsul e dificil de alcătuit în câteva rânduri. Ca și în sportul de performanță, între datorie și pasiune se află multe sacrificii personale. Familia e totul pentru mine și e dureros când trebuie să faci un anume lucru și să neglijezi clipele unice de joacă și de relaxare cu propriul tău copil.

- Ce ai recomanda unui tânăr care vrea să deuteze în literatură?

-E greu să faci recomandări. Însă cred că orice tânăr talentat are nevoie de multe lecturi și de un stil propriu, care să-i definească personalitatea.

-Dragă Daniela, ce înseamnă prietenia pentru tine? Ai mulți prieteni?

-Da, avem prieteni deosebiți, aleși, care ne onorează și ne aduc bucurie. Prietenia este aripa care ne ajută să zburăm împreună în această frumoasă călătorie care este viața, darul lui Dumnezeu pentru noi.

-Spune câteva cuvinte despre proiectele tale!

-Proiectele viitoare sunt legate de scrierea unor monografii ale unor autori religioși pe care îi apreciez în mod deosebit, dar și de realizarea unor auxiliare didactice, pe care le consider utile în activitatea mea la catedră. Vă mulțumesc pentru întrebările adresate și doresc cititorilor să se bucure de multe cărți / lecturi frumoase!

Naștere și margine

Sub zodia Vărsătorului
Mama m-a slobozit în lume
Odată cu zăpezile cerului
Iar țipătul său se ducea către soare-apune...

Stranii ursitoare, în taină,
Soseau din viforniți
Și-mi strecurau haina morții în haină
Și Mamei surâsul în ochi tăinuți...

Tăcerea Tatălui se ascundea în ornice
De văzduhuri cu dorul sonor
Mâinile Mamei se-ntreceau spornic
Întinzând în lumini aripi de condor...

Când s-au petrecut toate,
Ce roată a-ntors frunțile-n țărână
Să-ngroape-n adânc atâta vastitate
C-o lumânare aprinsă și bănuțul în mână ?

Când mă legănară-n cântecul Lor
C-o dragoste ce n-o mai pot despărți
De sufletul meu călător
Cu părinții mei tot mai vii, tot mai vii?

28-29 iunie 2015

Margine

În plasă de păienjeniș, margine...
Huma și cerul, penumbre....
Când V-ați dus fără umbre
Cu ochii-nchiși de grele carate ?

O, Părinții mei, V-ați pitit după astre
Sau le-ați dus cu voi acolo, sub lespezi,
Să Vă cătăm în adânc cu luminile noastre
Ca duse de ape tulburi și rezezi ?

N-ați pus hotar undeva să ne oprească
Sau o poruncă n-ați dat relelor Parce
Să nu ne mai treacă prin zimții durerii

**Franco Giannelli, ORO / AUR
(detaliu, ulei pe lemn)**

Ci din ceruri să curgă liniștea
zeiască...

29 iunie 2015

Ca-n pom, semnul în lemn...

*“Nu e nimic, m-am lovit de o piatră,/ mâine nu se mai vede nimic”
(Serghei Esenin – Tot ce trăiește poartă semn. Traducere,
Lucian Blaga)*

Tot ce trăiește lasă semn
Ca pomul crescând, cercul în lemn...
Părinții mi-au lăsat în suflet dor
Atât de greu vămuitor...

Stingher cutreier lumile
Nu le găsești nici glasul, nici gurile...
Cresc ne-nțelese șoapte din pământ
Oare freamătă sufletul Lor înalt și sfânt ?

Sf. Petru și Pavel, 29 iunie 2015

Mama

Ai plecat pe un drum lung prea departe
În tăcere, fără să mai spui nimic,
M-ai lăsat singură, să mai scriu o carte
Cu gândul tău curat cuvântul să nu-l stric...

Timpul s-a spart, a căzut în gol,
Peste lumină ți-au pus un lințoliu
Întunecate cuvinte îți dădeau ocol
Și te-așteptau în golul (părăsitul) fotoliu...

Gestul tău, a chemare, s-a frânt
Și buzele tale s-au închis însetate
Poate de dorul sevei din pământ
Doar aici, în urma ta, toate au rămas destrămate...

5 iulie 2015

În Spitalul de Reumatologie « Ion Stoia »

CLAUDIA VOICULESCU

O PARALELĂ POSIBILĂ: TEOLOGIE, FILOSOFIE ȘI ARTĂ LITERARĂ **LA HERMANN HESSE ȘI MIHAIL DIACONESCU**

(I)

- *Stimate domnule Mihail Diaconescu, ca muzician, am sesizat, în majoritatea romanelor dumneavoastră, corespondențe structurale între elemente omologabile aparținând literaturii, esteticii, muzicii, filosofiei. Aș dori să vă atrag într-un dialog pe această temă. De acord?*

- Bineînțeles... Eu cred în forța revelatoare a dialogului. Când spun aceasta, nu uit că dialogul poate avea semnificații teoretice, respectiv filosofice, dar și civice și morale. Temele, argumentele și exemplele invocate de preopinienți într-un dialog pot duce la descoperiri în planul ideilor. De multe ori, dar nu totdeauna, dialogul luminează o convingere pe care interlocutorii ajung s-o împărtășească. În plus, dialogul a fundamentat dialectica. Platon înțelegea dialectica, fie în sens ascendent, ca o înaintare a rațiunii subiective de la aparența sensibilă spre ideea de bine, fie în sens descendent, ca o coborâre a cugetării de la ideea de bine spre ceea ce este concret, tangențial, superficial, cotidian, obișnuit în viața oamenilor. Pornind de la Platon, citit și receptat într-un mod nou în plină epocă romantică, Hegel a înțeles dialectica drept o mișcare (o înaintare) a puterii de judecată, aptă să favorizeze apropierea și conlucrarea unor principii, termeni, situații și realități mai mult sau mai puțin diferite. Uneori, chiar foarte diferite și contradictorii. În conformitate cu teologia dogmatică și antropologia ortodoxă, dialogul susține nu numai comunicarea, ci și comuniunea sufletească a persoanelor. Așa înțelege ideea de dialog Părintele Dumitru Stăniloae în diverse scrieri teologice, mai ales în cele cu caracter moral și ecumenic. Karl Barth, una dintre personalitățile reprezentative ale existențialismului creștin european în secolul al XX-lea, gânditor preocupat de dialogul oamenilor cu Dumnezeu, a dezvoltat ceea ce el însuși a numit *teologia dialectică*, respectiv o nouă *teologie a cuvântului*, argumentată în lucrarea sa fundamentală *Kirchliche Dogmatik* (1931).

În zilele noastre, preocuparea pentru dialog este mai activă decât

oricând în istorie, datorită faptului că oamenii de pretutindeni, din diferite țări, culturi și civilizații, se simt tot mai apropiați unii de alții.

Propunerea Domniei Voastre de a dialoga pe teme literare și teoretico-estetice mă onorează și mă bucură.

- *Modul cum este pusă în lucru tehnica de manevrare și eficiența simbolului, fie el literar, sonor, magic sau estetic, gradarea nuanțelor dramaturgice, nimbul care învăluie și armonizează contrariile în scrierile pe care le-ați publicat mi-au deschis această posibilă cale de acces într-un dialog direct, cu ținte hermeneutice indiscrete, poate incomode... De fapt, eu nu doresc să ne rătăcim pe drumurile întortocheate și, uneori, înșelătoare ale mai multor orizonturi literare și estetice. V-aș propune doar o singură temă, pe care aș dori să o discutăm, însă, cât mai temeinic cu putință. E vorba despre o incursiune punctuală, care îmi place să cred că vă poate interesa și pe D-Voastră, în calitate de romancier, estetician și filosof al culturii. Faptul că o anume opinie poate avea rezoluții diferite, dar convergente, mi se pare deosebit de atrăgător și productiv într-un dialog.*

- Despre ce este vorba?

- *Vă supun atenției un subiect de discuție precis, dar și dificil, legat de ansamblul operei D-Voastră. Propunerea mea pornește de la o idee foarte interesantă, exprimată de unii critici literari, preocupați de specificul artistic al romanelor juxtapuse în construcția de mare amploare pe care ați numit-o „o fenomenologie epică a spiritului românesc”. Este ideea conform căreia proza lui Mihail Diaconescu poate fi asociată, într-o paralelă posibilă, cu creația epică a lui Hermann Hesse. Critici și*

*istorici literari de mare autoritate, dar cu preocupări diferite, vorbesc de un posibil paralelism literar Hermann Hesse – Mihail Diaconescu. Monica Dușan, de pildă, autoarea volumului monografic *Simbolic, metafizic și monumental în proza lui Mihail Diaconescu* (2014), afirmă la finele demonstrațiilor sale, respectiv în capitolul *Concluzii*: „Dacă ar fi trăit la începutul secolului al XIX-lea, Mihail Diaconescu ar fi fost considerat, fără îndoială, un scriitor simbolist” (pag. 280).*

Concluzionând, autoarea afirmă: „este ușor de constatat că între romanele lui Mihail Diaconescu și ale lui Hermann Hesse există asemănări (...). Aceste asemănări, respectiv paralelismele literare Hermann Hesse – Mihail Diaconescu, ar putea constitui obiectul unor cercetări comparatiste speciale. Avem convingerea că astfel de cercetări ne-ar putea ajuta să înțelegem aspecte nebănuite ale artei epice moderne și contemporane.

Noi credem că, deși le-au fost consacrate mii de exegeze savante și atâtea volume monografice, subtilitățile artei epice diaconesciene sunt departe de a fi integral descifrate și discutate.

Pentru că pun ideile în imagini, raționalul în sensibil și misterul în semne evocatoare, simbolurile lui Mihail Diaconescu ne vorbesc despre caracterul comunicabil al unora dintre cele mai încifrate și mai tulburătoare aspecte ale lumii” (p. 281).

*Pornind de la afirmațiile doamnei Monica Dușan, vă adresez prima întrebare. Ce credeți despre paralelismele literare? Adresându-vă această întrebare, am în vedere vocația speculativă, respectiv teoretică, demonstrată de Mihail Diaconescu în cele două volume intitulate *Prelegeri de estetica Ortodoxiei* (2009) și în masiva trilogie *Teologia ortodoxă și arta cuvântului. Introducere în teoria literaturii* (2013).*

- Vă mulțumesc cordial pentru interesul pe care-l acordați prozei mele și exegezelor care-i sunt dedicate.

Țin să precizez de la bun început că eu am un respect profund, asociat cu admirația și cea mai aleasă →

Convorbire notată de conf. univ. dr.
TANȚA ROTĂRESCU,
muzicolog

recunoștință, față de doamna Monica Dușan, indubitabil unul dintre marile spirite ale culturii române de azi. Când spun aceasta, mă gândesc la domeniile în care ea s-a afirmat cu dăruire și competență. Vă rog să parcurgeți încă o dată articolele și studiile ei de etnografie și folclor! Vă rog, de asemenea, să-i citiți sau să-i recitiți, cum am făcut și eu, romanul *Viața ca o lacrimă* (2013), o bijuterie epică, suprasaturată de semnificații psihologice și morale! Vă rog să citiți sau să recitiți, colaborările ei pe teme literare sau mitologice la diverse publicații culturale! Vă rog, de asemenea, să țineți cont de activitatea sa de pictoriță, cu participări regulate la expozițiile de artă plastică! Doamna Monica Dușan este o personalitate de larg orizont intelectual și de mare autoritate în tot ceea ce scrie. Ca să vedeți ce putere de influențare are scrisul doamnei Monica Dușan, vă spun ceva care mi se pare deosebit de semnificativ... Într-una din seri, după ce și eu și scumpa doamnă Corina Diaconescu, am citit un amplu eseu despre datinile sătenilor de la Ribița, publicat de doamna Monica Dușan în periodicul *Zarandul*, care apare la Brad, soției mele i-au dat lacrimile. De emoție, firește! Strămoșii pe linie paternă ai scumpei mele doamne sunt de la Ribița... Și eu am admirat acest eseu al doamnei Dușan. Dar pe mine, din cauza emoției, nu m-a podidit plânsul. Spiritul meu analitic a fost atunci mai presus de emoția cu care și eu am citit eseu acela.

Mișcat sufletește de elanul meu admirativ, am pus mâna pe telefon și am felicitat-o pe doamna Monica Dușan cum am știut eu mai frumos. Scrisul ei pe teme etnografice seamănă cu cel al unor mari personalități precum Ernst Bernea, discipol al lui Nae Ionescu la București și al lui Martin Heidegger la Freiburg, Mircea Eliade, Romulus Vulcănescu, Ion Ghinoiu și alții ca ei.

Vă spun acestea ca să puteți înțelege mai bine relația dintre arta literară, știință și conștiință în scrisul doamnei Monica Dușan.

Mărturisesc că afirmația sa despre o posibilă paralelă Hermann Hesse-Mihail Diaconescu mi-a plăcut în mod deosebit. Înaintea doamnei Monica Dușan, și alți exegeți ai romanelor mele au făcut asocierea Hermann Hesse – Mihail Diaconescu. Principala problemă teoretică a acestei aso-

cieri e valoarea paralelismelor literare.

- Este, într-adevăr, teritoriul exegetic pe care aș dori să avansăm.

- Fără îndoială.

- Pentru că v-ați afirmat ca teoretician al artei cuvântului, acesta e chiar țelul dialogului la care v-am invitat. De fapt, doresc să pornim de la paralelismul Hermann Hesse – Mihail Diaconescu, de care au amintit criticii și istoricii literari, pentru a evoca și o altă problemă cu caracter general și revelator. Mă gândesc la ideea de unitate în varietate a diverselor culturi europene, despre care, iată! în ultimul timp se discută din ce în ce mai des și mai temeinic. În acest caz, tentația paralelismelor literare are nu numai o dimensiune teoretică, dar mai ales una aplicativă, legată fie de aspectele concrete ale exegezei unor opere, fie de structuralitatea de facto a unității culturale europene.

- Teoria literaturii, respectiv literatura comparată, subliniază faptul că există trei moduri de manifestare a valorilor literare: paralelismul, influența și difuziunea. Ele au fost amplu discutate în lucrarea *Principii de literatură comparată* (1972) a esteticianului și universitarului de mare prestigiu Al. Dima, personalitate de care eu mă simt puternic atașat sufletește, pentru că a dat o înaltă apreciere monografiei mele *Gib I. Mihăescu*, publicată în 1973. De altfel, studiul paralelismelor este de mult timp unul dintre obiectivele importante ale literaturii universale și comparate. Pornind de la Al. Dima și eu am discutat despre paralelismele literare în trilogia *Teologia ortodoxă și arta cuvântului. Introducere în teoria literaturii*, respectiv în volumul *I Aspecte generale. Personajul în literatură*, unde găsiți capitolul *Literatura comparată și teoria literaturii*

**Franco Giannelli, SERA
D'ESTATE / SEARĂ DE VARĂ
(ulei pe lemn)**

(vezi pag. 435-476).

E cazul să reamintim faptul că analiza paralelismelor literare a fost sugerată de matematică, respectiv de geometria plană. În Antichitate, matematicianul Euclid din Alexandria a dat, în tratatul *Elementele* (*Stoiheia*), o definiție a paralelelor caracterizate drept două drepte coplanare (din același plan) care nu au niciun punct comun. Aceasta înseamnă că printr-un punct exterior unei drepte poate fi trasată doar o singură paralelă.

În istoria culturii universale, tratatul lui Euclid *Elementele* a avut o influență enormă. Este una dintre cele mai răspândite cărți de știință.

Elementele au influențat evoluția matematicii, filosofiei, logicii, artelor plastice, arhitecturii, a geografiei descriptive, cartografiei, lingvisticii teoretice și aplicative, anatomiei descriptive și funcționale, psihologiei, muzicologiei etc.

Merită să amintim aici modul cum a fost preluată și utilizată noțiunea geometrică de paralelă în lingvistica teoretică și aplicată.

În lingvistică se vorbește despre paralelism în legătură cu două unități sintactice care sunt comparate. Există astfel un paralelism sintactic între părțile de propoziție și propozițiile subordonate în frază: subiect – propoziție subiectivă; nume predicativ – propoziție predicativă; atribut – propoziție atributivă etc.

Preocupat de probleme de lingvistică teoretică și aplicativă, Ion Heliade-Rădulescu a scris *Paralelismul între limba română și italiană* (1840) și ulterior *Paralelismul între dialectele romanu* (român, n.n.) și *italianu seu forma și gramatica acestora doê dialecte* (1841).

În anatomia funcțională, în psihologie și psihiatrie, se discută uneori despre paralelism psiho-fiziologic sau psihofizic ca interacțiune între suflet și corp. În acest sens, unui fenomen psihic îi corespunde unul fiziologic. Trăiesc o emoție puternică și mă albesc sau mă înroșesc la față. Unui fapt de conștiință îi corespunde un eveniment în sistemul nervos. Acest punct de vedere a fost acceptat de unii medici. Alții l-au contestat însă, în termeni categorici.

Ceva mai precis se discută despre paralelism în muzicologie. În acest domeniu, paralelismul este înțeles fie ca *tonalitate*, fie ca *mișcare*. Paralelismul muzical înțeles ca →

Nodul unei clipe

Tu știi ce vechime are
viața asta fosilizată,
capturată în straturi de rocă?
Înghesuiri
precum trilobiții și moluștele
care zac
în cochilia unei așteptări betegite,
asfințite într-un rid,
ne întrebăm
ce s-a ales de cerbul
cu gâtul cufundat în somn.
Poate ne-ar fi învățat
cum să nu adormim,
dar s-a grăbit
să facă nod unei clipe.
Cad peste umeri
priviri rămuroase
și constatăm
că moartea oftează
și împarte cu noi
aceeași bancă.

Necesitatea cuiei

Țipătul a despicat liniștea
capturată din rugul
pe care a ars nesomnul
de când te-ai pierdut
în cartografierea de ce-urilor
și-n umbre orfane
ce desenează alb pe asfalt
retina timpului
cu tot cu greșiile lui siluriene,
cu peștii osoși,
cu lut, trădare și cuie,
cât mai multe cuie -

și asta pentru a fi suficiente
oricâtor viitoare
răstigniri.

Osatura tăcerii

Întrebările se iveau între noi
precum flora spontană,
dar celulele tăcerii le dilatai
atât de mult încât îmbrățișau
scheletele de corali
din mările calde
și chiar o sanda părăsită în Cuaternar.
Stăpân al acestei osaturi a tăcerii,
deveni ai un laviu de pe care ușor-ușor
plecau toate umbrele
într-o necunoscută procesiune
funerară;
păstrai un surâs gol,
înflorit orgolios.
Nu te-am mai deranjat.

Pași de balet celest

Bulgări de scânteii
cu brațe de cinabru,
verde-jad și ametist,

pășesc sensibil,
pe coridoare de-azur.
Fuoare de lumini
nedeslușite
năvălesc
prin hubloul nopții
întocmai cum narvalii
despică apele arctice;
fildeșii uriașilor nordului,
splendide săbii de os,
împing întunericul,
acel boem
ce-și poartă cu grație
coroana de imortele.
Departe,
diapazonul e lovit
pentru obținerea
tonalității perfecte.

Fugit irremediabile tempus

Mugurii veșniciei
de mult nu mai rodesc aici,
unde viața, săgeată a timpului,
își mai decuplează câte un vagon
și-l pierde pe tomnatic
în rotoacele de fum.
Cu priviri schiopătânde,
muribundul înțelege
precum Ivan Ilici
că-i simplu trecător
pe șinele destinațiilor finale.

MIHAELA OANCEA

(Din volumul în curs de apariție -
Solzii negri ai timpului alb)

O PARALELĂ POSIBILĂ

→ *tonalitate* evidențiază o
posibilitate funcțional-structurală de
alcătuire a ideilor sonore.
Paralelismul muzical înțeles ca
mișcare poate evidenția *evoluția* a
două sau mai multe voci în același
sens. În acest caz, intervalul dintre ele
rămâne constant, ca și la paralelele de
care vorbește geometria. Format între
două sunete muzicale cu frecvențe
diferite, intervalul poate evolua în
sens ascendent, descendent, poate fi
ierarhizat din punct de vedere
cantitativ, calitativ, așadar identificat
drept perfect, mare, mic etc.

Paralelismul vocilor a dus la
apariția și consolidarea evolutivă a
polifoniei. În polifonie, un cânt dat
(*cantus firmus*) apare integrat într-un
paralelism al unor consonanțe
perfecte sau imperfecte. Polifonia
rezultă din *suprapunerea* a două sau

mai multe melodii aflate într-o
relativă dependență reciprocă.

În geografia descriptivă și
cartografie, o paralelă este un cerc
imaginar care unește punctele cu
aceeași latitudine de pe suprafața
pământului. Latitudinea este distanța
unghiulară a unui punct de pe glob
față de ecuator, măsurată pe
meridianul ce trece prin acel punct.
Latitudinea se exprimă în grade.
Paralelele de pe hărți rezultă din
intersectarea suprafeței terestre cu
planuri imaginare poziționate față de
ecuator. Aceste planuri imaginare
sunt paralele cu planul ecuatorial.

Există apoi un paralelism gândi-
re-lingvaj artistic, mult discutat de es-
teticieni și de psihologi. Acest parale-
lism evidențiază funcția deosebit de
activă a reprezentărilor imaginare în
eforturile autorului de elaborare a
operei. Tocmai în actul elaborării, țel-
lurile vagi, ideile schematice și dispa-

rate, apărute spontan în gândire și
imaginație, devin treptat juxtapunere
coerentă, reprezentare logică, subiect
clar, compoziție fermă și succesiune
de tablouri literare – toate comunicate
într-un stil personal. Reprezentarea
poate fi adecvată în raport cu un anu-
mit fragment (un anumit domeniu) al
realului aflat în permanentă prefacere.
Dar reprezentarea nu este niciodată –
pentru că acest lucru nu poate fi – o
dublare, o factografie perfectă sau o
fotografie, cum pretindeau în mod
simplist și absurd scriitorii naturaliști
în frunte cu Zola, a fragmentului de
realitate pe care artistul îl selectează,
îl gândește și îl pune în operă.

Paralelismele, indiferent de do-
meniu în care se manifestă, pot fi
explicate prin cauze identice, respec-
tiv similare, sau accidentale. Asemă-
nările accidentale sunt determinate de
cauze non-identice, greu de sesizat u-
neori, deși similaritățile sunt evidente.

Ocean întors

Ecoul Mioritic

Și azi când simt mirosul de drob de miel îmi aduc aminte de colinele noastre, de văile și munții plini cu turme de oi și stâne. Mergeam la cules de fragi și căpșuni sălbatici care creșteau din abundență în pământul îngrășat de oi, apoi dădeam de câte o colibă în care intram și observam curios obiectele trebuincioase la cele de zi cu zi și la prepararea produselor din lapte. De araci stăteau atârinate una lângă alta brânza, urda și cașul din care se scurgea zărul. Mama mergea întotdeauna dis-de-diminează la piața de peste drum ca să cumpere urdă proaspătă și smântână. Primăvara, când se topeau zăpezile și răsăreau ghiociei, apăreau ciobanii în piață să vândă mieii. Era o nebunie pentru un copil ca mine tot acest spectacol în care se intersectau vocile oamenilor cu glasuri de animale ori ciripit de păsărele. Era zarvă mare și toți se târguiau, ca în final să vezi oameni cu fețe fericite și împăcate pentru câștig și pentru o masă îmbelșugată de Paște, provizii pentru ciobani, fluiere și opinci noi, bundițe și podoabe pentru ciobănițe.

Noi, românii trăim de mii de ani în armonie cu pământul. Suntem pe aceste meleaguri carpatine dinainte de înghețuri (întrebați-l pe Zamolxe care ne spune că suntem legați de perioada anilor de aur ai omenirii). Venim din eternitate și mergem în ea. Lucian Blaga îi spunea lui Mircea Eliade că noi, românii, nu putem fi decât o cultură minoră: *“Cultura românească e o cultură minoră, având ca «vârstă adoptivă» copilăria.”* Desigur că marii filozofi ai omenirii judecă maturitatea unui neam prin prisma intelectuală. Însă, dacă e să ascultăm ce ne spune Petre Țuțea despre un laureat Nobel și o bătrână de la țară, *«În fața lui Dumnezeu, bătrâna e om, iar laureatul dihor, și el așa moare.»* putem afirma că există o maturitate culturală în ‘ingnoranța’ omului simplu, pe care acesta din urmă nu o vede sau nu e antrenat să o recunoască.

Cultura unui neam se maturizează prin osmoză, moștenindu-se din tată în fiu, lucru care lipsește în vest datorită distrugerii nucleului familial. Aborigenii din Australia nu au limbă scrisă. Ei își transmit de cincizeci de mii de ani cultura pe cale orală, prin

cântec și dans, prin obiceiuri și tradiție.

Dintotdeauna părinții au crescut împreună cu bunicii și copiii, mecanism prin care cultura s-a transmis, în timp ce în vest, membrii unei familii sunt încurajați să trăiască separat și independent, tăindu-se astfel firul continuității. De aceea, în vest, avem spații fragmentare sau specializate și ca atare ele sunt rupte de evoluție, nu au timp de maturizare ca și cel Mioritic. În ziua de azi, se observă tăierea acestui cordon ombilical cultural în cazul noilor generații.

Emigrații și-au păstrat identitatea datorită acestei continuități ancestrale. Tradițiile culturale au fost conservate mii de ani, impregnate în ADN-ul românului precum vremurile în inelele din trunchiul copacilor.

Eu am supraviețuit în occident datorită limbii și a culturii părinților și strămoșilor mei.

A mă ruga lui Dumnezeu în limba părinților mei a fost un dialog imaculat cu Creatorul, pe când în engleză ar fi fost un spectacol shakespearian. Forța cuvântului în limba părinților are un efect vindecător. Emigrații români au reținut spațiul mioritic prin limba lor, prin mâncăruri și muzică, prin îmbrăcăminte și contribuții la spațiul noii țări. Am creat familii noi, case de cultură, cluburi culturale și sportive, școli în limba română, biserici, ziare și reviste și chiar biblioteci, am înființat posturi de radio și televiziune în limba română. Am organizat expoziții și festivaluri și am ieșit la serbări câmpenești invitând musafiri din alte culturi. Am păstrat legătura cu țara mamă prin Departamentul românilor de pretutindeni și am realizat acțiuni și schimburi de experiență cu instituții de acasă.

Ca român adevărat nu te poți lip-

Franco Giannelli, VERDE SMERALDO / VERDE SMARALD (ulei pe lemn)

și de spațiul mioritic. Asta ar însemna să te lași purtat de vântul nemilos al timpului și vremurilor care, încet, dar sigur te va dezrădăcina. Pentru mine, ar însemna să-mi amputez o parte din viață și din suflet. Sunt unii care spun că ei nu sunt români și îi cred. Ei nu aparțin acestui neam, au fost plantați printre noi! Iar cei care nu înțeleg maturitatea culturală a neamului lor din mândrie sau presiune comunitară sunt destinați unei evoluții culturale cicatrizate sau în cel mai trist caz, deformate.

În balada *Miorița*, ciobanul care nu răspunde la violență cu violență dă dovadă de mare maturitate și înțelepciune umană, dă dovadă de continuitate ombilicală din etern și înspre etern, deslipindu-se de ceilalți doi care nu sunt decât păpușile artificiale ale timpului trăit, lipsiți de etern și divin. Această maturitate se vede în casele emigraților români prin fotografiile părinților și bunicii noștri, în port și loc, în zâmbetul și sclipirea din priviri, în cântecul și îndeletnicirile noastre, în atitudinea față de cei din jur, în creativitatea și contribuția noastră la societate, în gândurile și rugăciunile noastre.

Spațiul mioritic este în fiecare cuvânt românesc care îmi iese din gură și în acel moment mă simt ocrotit. Sunt acasă împreună cu părinții mei.

Spațiul mioritic este legea divină a creației și continuității vieții și neamului. Spațiul mioritic este legătura dintre cer și pământ. Spațiul mioritic este perfecțiunea naturii, pentru mine. Când am deschis ochii la sânul mamei, Dumnezeu a fost inspirat să creeze pământul cu spațiul Lui mioritic. E un cântec de leagăn, o adiere de vânt, o mireasmă de floare și un dor.

Dacă nu ar fi fost limba română, aș fi murit de mult în exil.

BEN TODICĂ

Ancheta „Vatra veche”: **Casa Memorială „Simion Florea Marian”**

Suceava

În inima Sucevei, veche cetate de scaun, pe lângă vestigiile trecutului, ne întâmpină, în *Aleea „Simion Florea Marian”*, bustul marelui folclorist, membru al Academiei Române la numai 34 de ani, bust realizat de sculptorul Gh. Bilan, în anul 1935.

În anul 1932, la împlinirea a 25 de ani de la moartea lui Simion Florea Marian, pe zidul casei sale a fost amplasată o placă memorială de marmură neagră cu următorul text: „*În această casă «câştigată cu condeiu» a trăit și a lucrat Academicianul Simeon Florea Marian (1847-1907) care a cules și studiat roadele înțelepciunii și simțirii poporului român.*”

Simion Florea Marian s-a născut la Ilișești, județul Suceava, în anul 1847, într-o modestă familie de țărani, cunoscând de mic lumea satului, mediu de care a rămas apropiat până la sfârșitul vieții, în anul 1907.

A fost preot, important etnograf și folclorist, membru activ al Academiei Române din anul 1881.

Casa memorială „Simion Florea Marian”, aflată în subordinea *Muzeului Bucovinei*, este o clădire construită la începutul secolului al XIX-lea și a aparținut inițial moșierilor din familia Kapri. În anul 1828, ea aparținea baronului Ariton Kapri. În anul 1884, preotul Simion Florea Marian a cumpărat casa și terenul aferent de la Johann Kapri, cu bani „*câștigați cu condeiu*”, adică proveniți din *Premiul „Năsturel Herescu”*, acordat, în anul 1883, de *Academia Română*, în valoare de patru mii lei aur, pentru lucrarea „*Ornitologia Poporană Română*”. A constituit o rezolvare fericită a situației lui S. Fl. Marian și a familiei sale. Folcloristul a locuit în această casă până la moarte.

Inaugurată ca instituție muzeistică în iunie 1974, *Casa memorială „Simion Florea Marian”* oferă vizitatorilor ambianța de epocă în care a trăit și a creat academicianul.

Ea a fost donată statului de către fiica folcloristului, Maria Cărăușu (1896-1979), și soțul ei, prof. ing. Mihai Cărăușu (1896-1979). Cei doi au donat totodată un fond memorial și documentar format din mobilier de epocă, fotografii și tablouri, cărți și

periodice, obiecte personale, manuscrite, documente familiale, personale, culturale, istorice, partituri muzicale, hărți.

În prezent, *Casa memorială „Simion Florea Marian”* adăpostește un fond documentar impresionant care cuprinde peste 10.000 de volume, peste 450 colecții de reviste și ziare, dintre care 150 sunt numai din Bucovina, manuscrite, corespondență de la personalități marcante ale culturii românești și străine, documente culturale, istorice și numeroase fotografii-document. Aici se află ediții princeps ale majorității scrierilor folcloristului S.Fl. Marian, scrisori ale multor personalități culturale ale epocii: Vasile Alecsandri, B.P. Hasdeu, Petre Dulfu, Titu Maiorescu, Ion Pop-Teteganul, Artur Gorovei, Aron Densusianu etc.

Cele șase încăperi cuprind expoziția memorială, spațiile rezervate etalării unei ample colecții de obiecte memorialistice, de epocă, și spații destinate studiului pentru cercetători și specialiști în domeniu. Având în vedere criteriile tematice ale activității folcloristului, în muzeu, vizitatorul poate urmări: universul copilăriei în vatra etnofolclorică din Ilișești; gimnazist la Suceava – primele culegeri de folclor sub influența concepției lui V. Alecsandri; pe urmele lui Avram Iancu în Transilvania, lărgirea studiului folcloric; student teolog la Cernăuți, debutul în folcloristică; preot la Siret – intensificarea contactelor cu Academia Română, orientarea spre etnografie, sub incidența concepției lui B.P.Hasdeu – primirea la Academie; profesor la gimnaziul cezaro-crăiesc din Suceava – opere fundamentale în domeniul etnografiei; legături culturale cu alți folcloriști și etnografi; recunoașterea internațională a folcloristului și etnografului Simion Florea Marian.

Aflați în ambianța cărților care l-au înconjurat pe folcloristul și preotul S. Fl. Marian, citim în „*Cartea de*

onoare” impresii despre atmosfera de creație din alte vremuri, pe care, parcă o simțim vibrând. Ochii cuprind consemnarea făcută, în aprilie 1994, de Zoe Dumitrescu-Buşulenga: „*Am intrat aici într-un târâm al liniștii și amintirii. E o casă cu parfum de vechime și autenticitate neschimbată de o sută de ani. Viața de sacrificiu și muncă a preotului S. Fl. Marian și a familiei sale se vede limpede în fiecare colț al acestui mic univers care a fost unul din cele mai active centre de cultură în vechea Bucovină. Instructivă și emoționantă, atmosfera ne poartă înapoi spre vremea de demult într-un fel unic.*”

Fiecare colț al muzeului ne transmite o anumită stare de muncă intensă a stăpânului casei. Fiul său, scriitorul Liviu Marian, descrie astfel o zi de muncă obișnuită a tatălui său: „*Dimineața – vara la ora 7, iar iarna la ora 8, era deja la masa de scris, unde găsea hârtie, condeie, manuscrite, țidule, cărți deschise, așa cum le lăsase în ajun. Și fumul de țigară începea să-l învăluie în nouri albaștri, în vreme ce condeiu aluneca, în același ritm liniștit și melodic, pe hârtia din față, înșirând în lanțuri frumoase și drepte, povestea plină de farmec (...) a țaranului român. Scria fără întrerupere, până ce trebuia să plece la școală, la ora 10 sau 11. Intra la „Clubul român”, locul de convenire a intelectualilor români. Arunca ochii pe ziare (...) și iată-l acasă, unde, după cină, se așeza din nou la masa de lucru. Câți trecători întârziați, întorcându-se de la locurile de petrecere și veselie, vor fi zărit târziu, în noapte, geamul luminat de la casa părintelui Marian?” (Liviu Marian, *Schițe biografice*, București, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, 1900, p. 17)*

Urmărind tematica activității folcloristului foarte atent structurată, expoziția memorială ce cuprinde dincolo de materiale documentare și fotocopii, ediții princeps, obiecte personale și mobilier divers, foto-grafii de familie, icoane, picturi în ulei și acuarele, broderii de epocă și covoare bucovinene, o stare de înaltă spiritualitate cuprinde vizitatorul ce are sentimentul că se află într-un loc sacru. Cuprindem cu privirea titlurile unor opere care l-au consacrat ca pe unul dintre cei mai valoroși folcloriști: →

LUMINIȚA CORNEA

Ancheta Vatra veche

→colecția de *Poezii populare*, colecții de doine, balade, legende, snoave, colinde, plugușoare, descântece, pro-verse, zicători, hore, anecdote, păcă-lituri din Bucovina.

Apoi, volumele: *Tradiții populare române din Bucovina*, *Povești din Bucovina*, *Poezii populare despre Avram Iancu*, *Descântece populare române*, *Satire populare române* etc. Reușite remarcabile realizează și în domeniul etnografiei, studiind fenomenul etnografic în interdependența sa firească și cu folclorul.

Lucrările consacrate de S.Fl. Marian sărbătorilor și obiceiurilor rituale, ornitologiei și insectelor, lucrări în care abundă legendele, cântecele, colindele, strigăturile, ghicitorile se adresează în egală măsură folcloristului și etnografului.

Au rămas în manuscris, neterminate, opere importante: *Botanica populară română* și *Mitologia română*, din care s-au publicat fragmente în revistele *Viața literară și artistică*, *Viața românească* și *Sezătoarea*.

Postum au apărut un volum de „*hore și chiuituri din Bucovina*”, unul de basme și altul de legende.

Numai după o asemenea enumerare, constatăm că avem în față o operă largă, cuprinzătoare a tuturor aspectelor folclorului românesc (cu pondere pe cel bucovinean) încă negălată în literatura noastră de specialitate.

Valoarea creației preotului și folcloristului Simion Florea Marian a fost prețuită de contemporanii săi, inclusiv de „Majestățile lor Regele și Regina României”, care l-au primit adesea în audiențe, apreciindu-i opera și acordându-i *Ordinul „Coroana României”* în grad de Ofițer și „*Medalia jubiliară*”.

Copleșiți de puterea creatoare izvorâtă din integrarea adâncă în spiritualitatea poporului român, care a caracterizat personalitatea preotului și omului de litere, ivitor al chintesenței artistice românești, **Simion Florea Marian**, ne desprindem cu greu de acest lăcaș cu iz sacru, ducând cu noi **icoana unui mare român**, coborât din Bucovina, „vesela grădină”, de unde s-au ivit și alte mari nume în toate planurile manifestării spirituale românești.

Voi visa...

*Iridentei, Oanei-Laura,
Georgianeii și Anei-Maria*

Motto: „*Vestmânt slăvit, mai tainic ca globul pământesc,
E mantia-mi de visuri în care te-nvelesc.*”²⁷

Vreau, nu vreau, încet dar sigur mă întomn...

Cu micile dureri mă obișnuiesc,
Dar mă întreb: de ce oare mai doresc
Să o văd măcar din când în când... în somn?...

Trec adesea al viselor drag hotar
În care mi se arată frumuseți;
În viață-am trăit mai multe vieți,
Hărăzit fiind nu numai cu un dar...

Frunzele-mi de vânt luate hoinăresc
Răzlețe, cu alte frunze se-ntâlnesc,
Se îmbrățișează vesele-n văzduh,
Dorurile mele cu ele se duc...

Nu voi mai alerga după himere...
Dar voi visa la dorurile mele...

Brașov, 27 decembrie 2013

Strigăte-n surdină

Motto: „*Dar de trăiești de nimenea știut,
Stinger te stingi și vraja-ți duci în lut.*”²⁸

M-am agățat de o frunză în suspin,
După un dor ce nu mai vrea să vină
Și plâng tot triste florile-n grădină...
Nu mai știu în ce să-și caute alin!

Sunt strigăte rămase în surdină...
Dorul pribegeste aiurea, e străin,
Fără milă-l duce-acolo... un hain...
Tainic lăcrimează cei fără vină...

Zori și amurguri se aleargă-ntr-una,
Într-un iureș ce nu poate fi descris,
Timpu'-n lunecare-a devenit un vis
Și... parcă se apropie furtuna...

Ne-a rămas doar letargică-așteptare,
Sau strigăt de iubire-n fiecare?!

Brașov, 19 mai 2014

²⁷ A se vedea *Sonetul CLXXVII (23)*, din volumul *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginată*, de Vasile Voiculescu, Ed. *Paralela 45*, Colecția *Gemini*, Pitești – Brașov – București – Cluj-Napoca, 2000, p.50

²⁸ A se vedea *Sonetul III*, din cartea *Sonete*, de W. Shakespeare, Editura *Tineretului*, București, 1964, p. 27.

Mă voi întoarce...

În azurul celest aș vrea să plutesc...
Parfum de liliac și lăcrimioare,
Umila făptură-mi să înconjoare;
Atunci... așa să plec... la Tatăl
Ceresc...

Las voios dragele-mi „mărgăritare”
Spre încântarea sufletelor, firesc;
Să mă bucur cu voi n-am să
contenesc,
Primiți a mea ofrandă, fiecare...

Cu voi voi fi cu versurile mele,
Trecător prin atâtea alte vieți,
Mă voi plimba pe dealuri și vâlcele,
M-’oi trezi-n atâtea alte dimineți...

Plecat voi fi un timp... Mă voi
întoarce...
În versuri... care lumea s-o îmbrace....

Brașov, la 8 Martie 2015

Bucurii celeste

Motto: „*Ce aștri, sus, acolo, cad jertfă
împlinirii,
Junghiați pentru ospățul de foc al
regăsirii?*”²⁹

Am strâns în suflet amintiri, uitate
În timpi-alunecați fără de veste,
Îmi este tot mai greu să urc pe creste,
Dar trebuie să le înfrunt... pe toate...

Sunt în vârtoarea timpului ce fuge,
Încătușat în lanțurile vieții...
Însă mereu în pragul dimineții
Mă liberez de tot ce mă constrânge...

Alerg acolo unde e nevoie
Și unde fapta îmi este de folos,
Binele îl fac fără să-mi cer voie...

Înveșmântat în bucurii celeste,
Nicidecum nu mi se pare curios
Că mă încumet să mai urc pe creste...

GEORGE ECHIM

²⁹ A se vedea *Sonetul CCV (51)*, din volumul *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginată*, de Vasile Voiculescu, Ed. *Paralela 45*, Colecția *Gemini*, Pitești – Brașov – București – Cluj-Napoca, 2000, p.106

BIBLIOTECA BABEL

Angélica Santa Olaya

Angélica Santa Olaya s-a născut în Mexic, în 1962.

Licențiată în Jurnalism și Comunicare, profesoară de Istorie și Etnoistorie, la Escuela Nacional de Antropología e Historia (ENAH) și la Universidad del Claustro de Sor Juana.

Are o vastă experiență în radio, televiziune, presa scrisă și teatru.

Membră a Societății Generale de Scriitori din Mexic (SOGEM) și a Catalogului de Scriitori din Mexic al Institutului Național de Bellas Artes (INBA); a făcut parte din juriul mai multor concursuri importante de poezie din Mexic.

Premiul întâi la două concursuri de proză scurtă pentru copii, în Mexic; locul V la Certamen Internacional de Poesía "Victoria siempre" din Argentina.

A publicat unsprezece cărți, cea mai recentă fiind *69 Haikus*, ediție bilingvă, spaniolă-arabă, Ed. Alfalfa, Madrid, 2014.

Parte din scrierile sale au fost traduse în română, portugheză, italiană, arabă și catalană.

NEBUNIE

Nimic nu oprește colțul turbat al asasinului.
Nicio rugăciune, niciun braț, niciun urlat nu oprește pasul morții.
Nicio mamă suplicând clemență pentru cel pe care îl iubește.
Niciun paște, niciun an nou, nici îndepărtata înviere.

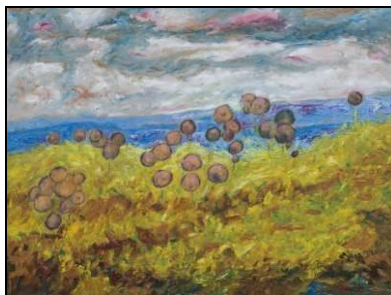
Cel care ucide nu are ochi să vadă mărimea strigătelor
nici urechi care să măsoare uriașa gură unde sălăsluiește teama.
În zidurile foamei se topește pleoapa care protejează orbirea
și în conștiința celor muți reverberează culoarea coasei.
Oroarea, cu nume nou dar cu același chip,
se odihnește pe lacrimile care nu gândeau vreodată a fi vărsate.
Între cel care moare singur și cei 43 care au murit împreună,
există o mie zece și o sută de mii de morți
bărbați și femei a căror absență e denumită
cu multe litere birocratice fără niciun ajutor:
femicid, daună colaterală sau dispărut
ei, toți, cer ajutor din sărăcia desculță.

Ascultă!

Vocile lor răgușite fără speranță
cad ca o cascadă nebună peste zile.
Dar ea, nebunia, numără doar puști,
gloanțe și monede
inuman mai mici decât o singură inimă.

EU CRED...

în inima profundă a nopții
în ceea ce spune când păstrează tăcerea
în aripile liniștite ale fluturilor
așteptând semnalul soarelui
în mâinile care lucrează fără a fura
pâinea celuiilalt
în străzile care cască cu ultimul pas al înserării
și în Libertate deplină
așa
încât să încapă în ea
și
un Nu

Franco Giannelli, TEMPESTOSO / FURTUNOS (ulei pe lemn)

PEȘTI

Nu se poate striga:
Libertate!

Și în același timp
să fugi după păsări
cu foarfecele în mână.

În ce oglindă, râu
sau piatră întunecată șlefuită
vom putea într-o zi
să ne vedem distrugând
cu ochii legați
cristalul unde se agită
peștii insomniei?

RUG

Măinile mele
în scoarța
insomniei tale...

Suflarea ta
în casa
furtunii mele...

Oglindă arzătoare
ce zvâcnește
în foșnetul iascăi
câteva sărutări
înaintea scânteierii...

ÎNTOARCERE

O trezire de lumini
mărginind stertorii
dorului meu.

O tăiere de aripi
triturând suflarea
înfrânată.

Zborul o înfrângere
pentru a bea rădăcina
celor ce se întorc
de unde nu au plecat niciodată.

VREAU

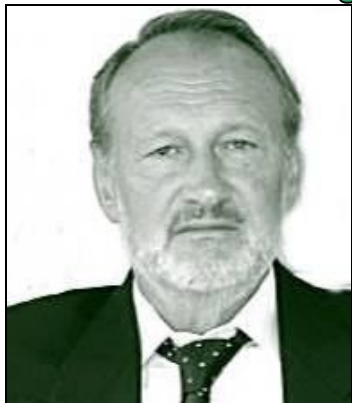
Vreau o zi fără morți în Irak,
o dimineață cu miros de nard,
o mare care să cuprindă calm
peninsula care i se dăruie
sarea care spală și purifică culpele,
brațe care să legene vise, nu gloanțe.

EPIFANIE

Dulcea și călduța aromă
de sex în așteptarea seminței
de iarbă proaspăt stropită...

**Traducere și prezentare de
ELISABETA BOȚAN**

Vatra veche dialog

Dimitrie Grama
„Voi lua cu mine noaptea”

(V)

- *Parcursul vieții tale, cu evoluțiile scandinave, engleze, iberice sau franceze, ar putea foarte bine constitui subiectul unui roman. Te-ai gândit să ne destăinuie câte ceva din civilizația occidentală, așa cum ai simțit-o, într-o posibilă epopee epică?*

- Am avut parte de mult noroc în viață și viața mi-a fost un dascăl bun, care m-a învățat multe. De asemenea, am avut posibilitatea să văd și să trăiesc în alte societăți și să mă adaptez altor tradiții. Am întâlnit atât „oameni de excepție”, cât și mulți „oameni obișnuiți” și am învățat multe și de la unii și de la alții.

M-am gândit și eu să aștern pe hârtie experiența și trăirile mele de o viață, dar sunt încă prea tânăr! Mai aștept, pentru că nu vreau să jignesc pe nimeni încă în viață expunându-i criticii masei de cititori care, după cum bine știi, se omoară ca să-mi citească opera!

- *Ce alte pasiuni în afară de chirurgie, poezie și golf ai, ce îți mai place să faci, ce ne poți spune despre, să zicem, salvarea pădurilor sau poluare, protecția naturii, sunt destule problemele omenirii în acest început de secol XXI; care e atitudinea ta față de acestea? Îmi poți spune câte ceva despre proiectele, planurile tale de viitor profesionale, literare?*

- Am fost și sunt încă fascinat de știință, mai ales de fizica teoretică, cosmologie și genetică. Îmi aduc aminte că, în anii 1950-60, oamenii de știință deosebiți, poeții mari, filozofii și compozitorii erau numiți genii. Se vorbea atunci despre Da Vinci, Galileo Galilei, Copernic, Newton, Planck, Bohr și Einstein, se vorbea despre Shakespeare, Pușkin, Dosto-

ievski și Eminescu, despre Platon, Kant, Heidegger și Marx, se vorbea de Bach, Vivaldi, Beethoven și Mozart și toți aceștia erau genii.

Acum văd că Hagi e genial, cutărică artist de la Teatrul Național e geniu, bucătărelele de la TV sunt genii, frizerul di pi Centru e homo, dar e genial! Diversi prezentatori, care probabil că nu au clar în cap o scară a valorilor, expun tot felul de indivizi, ca genii! Sunt convins că acei oameni sunt foarte profesioniști în meseria lor, dar genii??!

Ce să mai înțeleagă copiii sau tinerii care se străduiesc să-și aleagă o profesie?

Cu cine să mai discuți și cine să înțeleagă, nu numai superficial, dar să înțeleagă în profunzime, poluarea naturii, creșterea populației globului, exterminarea animalelor sălbatice, războaiele religioase care vor veni, riscul auto-exterminării? Cu geniile de la televiziune sau cele de la birtul artiștilor?

Mă irita enorm ipocrizia Vestului mai ales acum, când condamnă teroriștii musulmani pe care ei i-au creat. Nu trebuie să fii profesor universitar de istorie, ca să știi că Afganistanul nu a putut fi controlat niciodată de o forță străină încercând cu Alexandru cel Mare și terminând cu Eljin, la fel cum în Irak Saddam Hussein sau în Libia Kadhafi, erau dictatori necesari, ca și în Siria, dictatori care țineau în frâu extremismii religioși, teroriștii internaționali pe care Vestul i-a înarmat să dea jos „dictaturile” pe care Vestul nu le putea controla și să instaureze „democrații” care să le dea petrolul pe bani mărunți.

Politicienii, în loc să se străduiască să ajute toate națiunile pentru un standard normal de viață, folosind avuțiile pământului pentru prosperitate, se prostituează cu fabricanții de arme și folosesc resursele materiale și umane în slujba războiului și al distrugerii!

Dar vasta majoritate a politicianilor sunt Oameni-Mașină, fără conștiință sau doar cu o conștiință rudimentară și acest lucru se adaugă și la un IQ foarte mediu și al politicianilor de elită!

Dar, mă frământă gânduri legate de limitele noastre, de prostia vastă care ne caracterizează și mă întreb, care ar putea fii căile spre o altă ordine, o ordine bazată pe înțelegere, acceptanță și colaborare umană pe

fronturile cunoașterii cu creionul în mână și nu pe fronturile discordiei și a fricii cu mitraliera în mână.

Problema cea mai acută a omenirii în acest secol e problema intoleranței religioase. Problema unui musulmanism agresiv, înarmat și în marș forțat să împlinească voința lui Mohamed că există doar un Allah și că toate ființele umane trebuie să-l recunoască și să-l venerze în exclusivitate. Conform Coranului și legii Sharia!

Am scris mai multe eseuri pe aceasta temă și nu vreau să mă repet.

În orice caz, ființa umană se află la o răscruce de drumuri și va trebui să aleagă, ori „drumul cunoașterii și al progresului”, ori „drumul credințelor și al războaielor religioase”.

De această alegere s-ar putea să depindă tot viitorul omenirii.

Și în rest, dragă Emilia, în afară de câteva proiecte împreună cu Adrian Alui Gheorghe, nu prea am planuri de viitor.

- *În căutarea omului Dimitrie Grama aș fi dorit ca dialogurile noastre să ne poarte dincolo de medicul și dincolo de poetul nostalgic coborât din Iliada, mai aproape de omul adevărat atunci când se privește în oglindă: ai putea, dragă Dimitrie, să te definești, să te destăinuie, așa cum te vezi pe tine ca om, îndrăznesc să spun, ca om adevărat?*

- Ți-aș răspunde cu mare plăcere întrebărilor privitoare la persoana mea, dar în spatele versurilor, eseurilor, prozei nostalgice, se află un om obișnuit cu câteva calități și cu, cel puțin la fel de multe, defecte.

Cum am mai amintit, am avut dascăli buni în viață, de la care am învățat în primul rând bunul simț. Am văzut că mulți oameni pot ajunge destul de departe, dacă au bun simț, dar am văzut că și oameni total lipsiți de bun simț, pot ajunge și mai departe.

De asemenea, nu pot să mă caracterizez, deoarece nu sunt încă mulțumit cu mine însumi și aș suferi de mare subiectivitate și ar fi un mare risc să prezint un individ care nu sunt, în fond, eu, ci un altul, la care aspir sau unul pe care sunt mândru să-l expun în vitrină.

Nici nu pot să găsesc cuvinte potrivite...Unii oameni se autocunosc la perfecție și pot răspunde cu exactitate cine sunt ei. Eu mă mai lupt cu mașina din mine, îmi caut →

EMILIA ȚUȚIUANU

TANGO DESPRE BABILON

Motto :

Orice bărbat căsătorit ar trebui să își uite greșelile. / N-are sens ca doi oameni să își amintească mereu același lucru

Filozofie Glumeața de...cafenea

Nu plângem toți la fel de mult și de necontrolat,

Chiar dac-astfel de lucruri s-au mai întâmplat,
În lumea-n care ursitoarele-au prezis
Că nou născuții pomeniți în vis,
Au parte de dorințe în neștire,
De-ndată ce revin... reprimeniți în lume de...iubire.
Păcat că scutul ce ni l-a promis trecutul,
S-a destrămat când ne-a plantat în amintire **ABSOLUTUL**,

Nu ținem minte bucuria toți la fel

Când ne trezim c-am adormit nițel,
Dar știm precis că-i un moment select
Și ne-amintim de ea cu sentiment
Ca timpul care ne-a-ncadrat perfect
Bucățile de fericire fără țel...pierdute-n absolutul de oțel !

Nu toți iubim la fel de mult în fiecare vis avut,

Chiar dacă ieri părea altfel născut,
Azi declarăm ca fiind pierdut demult
Parșivul sentiment de absolut !

Dar toți susținem că la început
Numai în noi striga ...

PRESENTIMENTUL MUT

Așa că...pentru a nu suferi deloc,
Propun să adoptăm iar stiluri diferite de noroc,
Cât așteptăm pe-acest peron de viață
Și să vorbim din nou de ...

BABILON PE FAȚĂ

TANGOUL SINGURĂȚĂȚII

Motto :

Nu-ți băga în cap toate fleacurile,
fiindcă nu-ți mai rămâne loc pentru prostie
Filozofie Glumeață...de cafenea

Tăcerea din singurătate-i fiară,
Fiind cea mai grea povară-a lumii
Pe care toate mințile o cară
Spre partea luminat-a Lunii.
Doar că-ntre două așteptări,
Lăsate singure pe drum
De visătorii cei mai buni,
Primejdia ne preface-n scrum!
Dac-am putea sări din ARCĂ
Peste momentul ce ne-ncearcă
...Viața
Așa precum l-a încercat cândva pe Sf.
Petru
...Cocoșul dimineața,
Am regăsi verdeța raiului perpetuu!

Dar nu se poate fiindcă fiecare-n parte

Are o altă clipă unică, aparte,
Venită-n labirinturi de departe,
Care-i desparte sufletul de trup..
Lasându-l în nemărginire
...*Singur cuc!*

TANGO ÎN STIL SMULS

Motto :

Opiniile sunt libere, dar nu și obligatorii!
I.L.Caragiale (1852-1912)

Azi cuvântul **PATRIOT**,
Sinonim cu...**IDIOT!**
Mă face să-mi fie frică...
să vă-ndem,
la o adică,
Spre un boicot complet care să rezolve tot!
Ținând cont că noua "**CLICĂ**"
Încadrează la "**COMPLIT**"
Criticarea guvernării,
...prin reforme-aleatorii,
Fără nici o legătură
Cu nevoi de anvergură
Ale **ȚĂRII LOR NATALE**,...
Declarate nereale,
De cei ce-au ajuns pe val
Făr-a fi...**REVOLȚIONARI**,
Școliți în țară străină,
Inimă să nu dețină
Pentru zona carpatină!

Când ne-am solidarizat
Și-ntr-un tot ne-am ridicat,
ÎN STIL SMULS, clasicizat,
ANONIMUL,
Ridicată
la un rang nemeritat,
A temporizat seismul,
Susținând... **ANACRONISMUL**:
Că oricine se pricepe
Să *schimbe*..."**MODIFICAREA**"!
Fără a gândi la rece,
Ce-n țară se va petrece,
Este bun conducător
...la nivel hotărâtor,
Fiindcă pentru el urmarea,
A ce-aduce întâmplarea,
Mai deloc nu a contat:
EL ERA DEJA BOGAT!

Însă **NOI**,
Noi...cei ce trăim,
Pe acest pământ sublim,
Constatăm că stilul smuls
...N-a adus nimic în plus,
Doar că ne-a făcut de râs:
Aducând analfabeți,
Oameni triști ca oameni beți,
Sau » **violatori isteți** »
Acolo unde odată era țar-adevărată!

NICU DOFTOREANU

20.

De câte ori aprind lumânarea
Coloana mi se prăbușește, smerită
Privirea se stinge,
Se-aprinde în mine
Lumina Divină
Și pun la picioarele Tale
Întreaga mea vină.

Ce să-ți spun, Doamne,
Când Tu joci în mine
O comedie,
Iar eu în dramă transform
Toată minunea ta,
Si-n poezie.

Mi-e martor chiar scena
Pe care-mi port pasul,
Că nu las o urmă măcar.
Bat orașul în ziduri
De piatră, ca să-mi ascundă
Obârșia sumbră :
Pământ sunt
Și umbră.

SORINA BLOJ

Vatra veche dialog

→conștiința și prefer compania
pisicilor mele norvegiene de pădure.
Să nu crezi că sunt un posomorât, un
nesocialabil, ci din contra, îmi plac
glumele, dansul etc. dar am și multă
nevoie de liniște, am multă nevoie de
timp petrecut singur, doar cu mine.

- *Ce loc mai ocupă Ilidia pentru
Dimitrie Grama? Te-ai gândit la o
posibilă reîntoarcere la obârșii?*

-Ilidia este locul pe care nu l-am
părăsit niciodată, la fel cum este, într-
o măsură mai mică bineînțeles, și
restul României. Eu sunt un emigrant
fizic, dar nu spiritual și trăiesc mereu
cu voi, în obârșiile noastre comune.
În ultimul timp am revenit și fizic mai
des în țară și, la bătrânețe, sper să am
puterea să stau perioade cât mai lungi
acolo. Poate că la Ilidia îmi voi alege
locul de veșnicie, alături de cei care
mi-au spus că acolo-i Paradisul.

- *La finalul dialogului nostru, ai
un gând pentru românii din țară?*

- Pentru românii din țară am sute
de gânduri și sunt mereu alături de ei,
mai ales cu inima. Sufăr atunci când
ei suferă și mă bucur atunci când ei
sunt fericiți.

Cred într-un viitor mult mai bun,
un viitor în care toți românii să se
simtă acasă și bine, un viitor cu care
toți ne putem mândri!

Dintr-o istorie subiectiv/anecdotică a teatrului românesc

O noapte, închisă în cârciumă!

Motto: Si non e vero...

1973. Mă duc la Galați să văd un spectacol – *Sf. Mitică Blajinul*. Montare onestă, fără sclipiri, dar cu o actriță care m-a tulburat, părindu-mi-se sexy și talentată. Nu-i spun numele întreg, doar prenumele – Marga.

Sub influență bahică, mă îndrăgostesc rapid de ea, deși era mai în vîrstă. Cam cu 10 ani. Dar nu conta.

Chef de după premieră. Începe relația. Mă duce la gară. Îmbrățișări, tandrețe maximă... Îmi promit că voi reveni în *week-end*, să stau cu ea. Acceptă.

O lună, am făcut naveta – București-Galați. În timpul săptămîinii, mă suna, seara, la văduva lui Sică Alexandrescu, pe strada Precupeții Vechi (mă documentam, în casa celebrului regizor, pentru un viitor volum memorial, care

n-a mai apărut, din cauza Auricăi Alexandrescu, văduva cu pricina, care m-a reclamat la facultate – eram student – fiindcă-i luasem o piesă și nu i-o mai adusesem).

În fine, la un moment dat, aflu că un actor vroia să mă... **omoare**. Eu stăteam cu Marga în week-end, el – în timpul săptămîinii. Am hotărît să ne cunoaștem și, la nevoie, să ne batem (aveam pe-atunci o condiție fizică remarcabilă, din vremea parașutismului meu recent).

Nu mai știu cum ne-am întîlnit: actorul, Dan, m-a așteptat la restaurantul *Pescarul*, într-o dimineață, la ora 11. Am fost punctual.

Distanți, cu figuri glaciale, am băut prima votcă. La a doua, am și ciocnit, simbolic. La a treia, aproape că ne simpatizam, deja (uitasem de ce ne-am întîlnit!). După încă o oră, eram amici. Pe la orele 18, devenisem prieteni. Chiar o uram pe Marga, amândoi, fiindcă... era să strice o recentă și frumoasă prietenie!

Dar nu **doar** această răsturnare de relație este acum importantă: ci și faptul (incredibil, azi!) că atunci când ospătarii ne-au anunțat că vor să plece acasă, i-am rugat... să se ducă; și **să ne-nchidă-n restaurant!**

O să rîdeți: **ne-au îndeplinit dorința!** Țineți cont, era în 1973, în plin ceaușism! Dar, imposibilul a devenit posibil! I-am hipnotizat pesemne, le-am prezentat garanție și ne-au lăsat acolo.

Dimineața, pe la 7,30, au venit curioși să vadă dacă n-am făcut pagube: nu făcusem. Am vorbit și băut, o noapte întreagă... Am notat ce-am consumat după plecarea lor: pe-atunci, cu 100 de lei stătea o zi în cârciumă... Ne-a costat 200, deoarece adăstasem și noaptea.

De Marga am și uitat, definitiv.

Am fost prieten bun cu Dan, până cînd a plecat din țară: era un actor bun și un prieten adevărat.

Am aflat, de la Gala UNITER, c-a murit acum trei-patru ani. Păcat! Mai toți eroii acestor memorii, acum stau la masa umbrelor...

BOGDAN ULMU

Literatură și film

VERTIJ TEXTUAL

Raymond Jean, profesor la catedra de literatură franceză a Universității din Aix-en-Provence, a publicat peste 25 de cărți. Amintim aici: *Transporturi*, *Un portret al lui Sade*, *Regele guno-iului*, *Aurul și mătasea*, *Domnișoara Bovary*. Romanul *Cititoarea / La lectrice* este o declarație de dragoste adresată cărților/ lecturii, scriitorilor.

Personajul cărții se numește Marie-Constance. Are 34 de ani și într-o zi își dă seama că ar putea deveni cititoare la domiciliu, întrucât are o voce minunată. Și uite-așa, Constance se plimbă pe la diverse persoane și citește. Ceea ce pare incredibil: Raymond Jean creează suspans din actul lecturii. Diverse fragmente literare întrerup povestirea propriu-zisă. Suspansul cunoaște două direcții: continuarea lecturii începute, plus urmarea poveștii lui Constance. Fiecare lectură (alt autor) creează efecte diferite. De la Maupassant la Marx, de la sala de reanimare la o manifestație de stradă. Constance se consultă cu fostul ei profesor de literatură în privința cărților pe care le-ar putea citi. Cum se amestecă ficțiunea cu realitatea? Nu cumva sunt două ficțiuni imperceptibile? Se agravează consecințele lecturii și se conturează ideea lecturii „periculoase”.

Se poate face un film după roma-

nul *La lectrice*? Michel Deville l-a realizat (Franța, 1988), distribuindu-i pe Miou-Miou, Christian Ruche, Maria Casares, Pierre Dux. Amintim câteva filme realizate de Deville: *Femeia în albastru*, *Ape adânci*, *Noapte de vară în oraș*, *O lume aproape pașnică* etc. Riscul acestui film era de a elimina literatura, care înseamnă tema primordială, ori de a recurge la vocea din off. Primele secvențe ne-o prezintă pe Constance stînd în pat, alături de iubitul ei, citind romanul... *La lectrice* de Raymond Jean. Constance se decide să facă același lucru ca și personajul cărții. Din clipa aceea viețile celor două femei se contopesc. Chiar dacă mersul vioi al lui Miou-Miou fascinează, filmul lui Deville nu-și justifică cele opt nominalizări la Premiul Cesar.

Elogiul făcut literaturii ne trimite și la *Balzac și Micuța Croitoreasă* de Dai Sijie, însă acolo literatura trebuie să supraviețuiască în condiții de dictatură. De altfel, în orice situație actul scriptic produce efecte focalizate.

Romanul *Cititoarea*, publicat la Editura Univers în 1966, a fost tradus de Muguraș Constantinescu, care a păstrat umorul și ironia deliciului intertextual, a punerilor în abis. Constance e conștientă că practică o „activitate vinovată”, care constă în „a citi cu voce tare ceea ce este destinat tăcerii”. Atunci cum să faci un film extraordinar după *Cititoarea*? Dacă în roman amplitudinea scriiturii e tutelată,

în ciuda umorului, filmul se mulțumește cu un slalom printre secvențe facile, corect rezolvate, fără pretenția că ar putut egala spiritul cărții. O scenă mi s-a părut magistrală: aceea în care Michel se pregătește să treacă la fapte. Nu mai vrea să audă frazele lui Perec, ci vrea să facă dragoste cu Constance. Hainele cad, apa curge în baie, se trage perdeaua... Constance reia lectura, dar Michel smulge cartea și o sărută pe Constance cu o lăcomie înspăimîntătoare. „Mă paște, mă soarbe cu demență.” Un fir de pe sexul ei i s-a lipit lui Michel de limbă, i-a intrat pe gât. Totul se întrerupe și amândoi revin la realitate. El tușește, ea vrea să-l ajute. Raymond Jean reușește perfect să ocolească penibilul situației, salvând genial o scenă cantonată într-o ipostază care ar fi putut eșua în vulgaritate.

Constance nu mai poate trăi ca înainte. Un vertij textual i-a schimbat viața. Pe buze are „frânturi, fragmente, cioburi din lucrurile citite”, conștientă că ar trebui să le învețe pe de rost, dacă ar vrea să dea profesiei sale mai „multă strălucire, ușurință și diversitate”.

ALEXANDRU JURCAN

Aferim! sau Despre un baroc românesc

(I)

În urmă cu câțiva ani, când noul val al cinematografului românesc începu să devină vizibil, am avut intuiția că ceva șchiopătează istoric în el, că încă, la acea vreme, nu ajunsese la maturitatea, nu deplină, dar măcar promițătoare. Ce anume găseam insuficient în toate aceste filme care mai de care mai bune și mai premiate? Lipsa maturizării de ansamblu a raporturilor. Iată, a sosit acum mult așteptata (de către mine) maturizare a noului val al cinematografului românesc. Simțeam că maturizarea vine în momentul în care regizorii vor ști să facă filme istorice, dacă tot (cei mai mulți) și-au negat înaintașii care făceau numai din acelea, nu neapărat ca să le falsifice, ci (și) pentru că brațul cenzurii era mai restrâns sau, oricum, *altfel*.

Aferim!, filmul lui Radu Jude, este, din punctul de vedere al depășirii unui clișeu ideologic, un film istoric excepțional. Timerii regizori români au trecut de faza de acnee a recuperării trecutului recent, dintr-o reglare de conturi cu comunismul care le-a epuizat copilăria (deși, luați individual, războiul se nuanțează foarte mult) prin Radu Jude, deocamdată unic, spre un curaj care nu e mai puțin istoric decât filmul în sine ca gen. Și decât *Aferim!* în particular.

Spre deosebire de *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* sau *Aminții din epoca de aur*, *Aferim!* are toate șansele să se detașeze în timp drept capodoperă și, paradoxal, nu doar ca vehicul de epocă *retro*. Caracterul *retro*, cu cât e mai apropiat istoric de subiect, epuizează din istoricitate. Marele câștig al filmului realizat de Radu Jude e viziunea complexă asupra lumii românești, mai exact Valahia anului 1835.

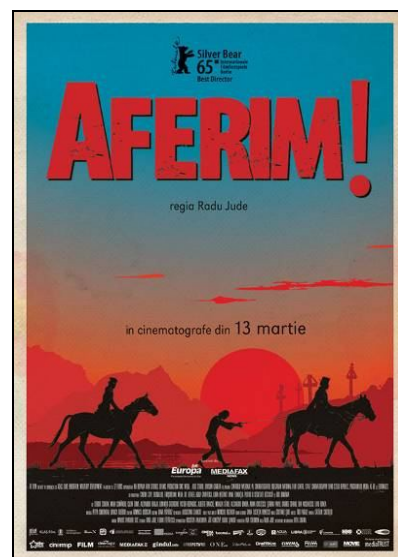
Primul gest care câștigă în film e pelicula alb-negru, unul nu numai de credibilizare, ci și unul care permanentizează o estetică barocă, generând spații în care lumina e un personaj major (sunt cadre mai apropiate de Goya decât de noaptea în care personajul feminin din *4 luni, 3 săptămâni și 2 zile* aleargă într-un cartier muncitoresc să lepede fătul proaspăt avortat). Filmul își favorizează singur culoarea interioară. De aici derivă o

temperare extraordinară a pitorescului care, la început, pare în exces. Astăzi replicile sale ne dau impresia că sunt luate din buchii într-un caracter chirilic mai complicat decât pădurea peliculei alb-negru. Orice tentativă de livresc, însă, se scufundă într-o frazare atât de plină de viață încât cele două cantități se atenuază reciproc. E o alchimie unică realizată, ca să spun așa, de un spițer priceput.

Ce se păstrează din filmografia lui Eugen Barbu e ridicat la cub și dezvoltat organic, nu artificial și țipător ca, să zicem, în *Princepele*. Dacă există abundența naturalistă din *Groapa* (și un vitalism de același nivel, deși prin alte mijloace), povestea își păstrează epicul într-o claritate și limpezime foarte dificil de obținut tocmai pe fondul unui asemenea belșug original.

Desigur, uneori, proverbele par puse cu mâna în text dar ele vin din dorința învățăturilor zapciului transmise către fiul său. E vorba de un fapt de școlastică subconștientă, formidabil realizată sub raport uman. Drumul pentru a-l prinde pe țiganul fugar (cu care boierul a fost *tradus* de nevastă) e numai un pretext pentru zapciu să își învețe băiatul, să îl inițieze într-ale vieții, luptei, sexului etc. E *Divanul* sau *Giudețul sufletului cu trupul* al lui Cantemir, e Neagoe Basarab, e Platon. Ceea ce noi am vedea azi ca fiind rasism, xenofobie, antisemitism sunt nu doar credibilizatori de epocă, ci și combustii pentru spiritul uman. Zapciul, ducând pe șaua calului prizonierul *îndărăpt*, se împrietenește cu el și aproape că îl ajută, la insistențele copilului său, dar și din credință proprie.

Rasismul, condiția de rob rămân o retorică a filmului, dar nu o idilă. Am minimaliza filmul dacă am spune că e despre condiția de rob a țiganilor în Țările Române. Dialogul purtat se produce într-o poziție incomodă. Țiganul recuperat îi povestește zapciului cum o regula pe nevasta boierului,

el fiind pe cal exact în poziția sexuală cu pricina și cu mușchii abdomenului încordați, din fuga (și ritmul) calului (exact ca istoria noastră privită dinspre Cioran). Ritmul strivirii plămânilor în dialog e absolut senzațional. Acolo, pe șaua calului, se transfigurează robia.

Corporalitatea nu mai există. E în brațele istoriei și a încordării mușchilor herculitani ai bărbaților lui Michelangelo. Negrul și albul, contrastul, dialogul lor, sunt într-o formulă inegalabilă. Poate de la *Valurile Dunării* (1960) al lui Liviu Ciulei, în niciun mare film românesc nu se întâlnesc atâta simplitate complexă și atâta translucid potent.

Actorii sunt excepționali iar muzica e cea mai bună cu putință. Cu riscul de a fi bătut, zapciul încearcă să îl convingă pe boier, după investigații personale, să nu îl omoare pe țigan, căci nu el e vinovat, ci boieroica e adulterină. Nu reușește, prin urmare boierul îl castrează pe țigan în curtea conacului cu un foarfece mare, în văzul tuturor, îi înșfacă *coaiele* din praf, în privirile încremenite ale tuturor, și i le îndeasă în gură nevestesei. Duritatea imaginii e antologică și nu are nimic vulgar. Se citește în toată această întâmplare tragedia umană eliberată de orice pitoresc. Nu am vrut să evit cuvintele tari, care sunt la tot pasul și se încadrează perfect în peisaj. Sunt normalitatea unei lumi de un baroc viril și profund creștin.

Dacă acest film e despre ceva, acesta nu e despre rasism și toate clișeele pe care suntem tentați la prima mână (fără minima perspectivă. →

DARIE DUCAN

istorică) să le vedem, ci despre bunătate. Bunătatea e tema acestui film. O bunătate creștină infinită.

Sunt momente de detaliu care trădează concepția bunătății până acolo încât, într-o scenă de bălci, cu marionetele Vasilache și Mărioara, aceasta din urmă e bătută până e omorâtă de Vasilache. Și apare popa. Iar Vasilache remarcă faptul că acesta e beat. Publicul râde. Intertextul e el însuși creștin cu ironie

Nu e bisericism, e creștinism înalt, detașat și foarte profund. Păcatele omenești sunt la ele acasă.

Filmul e în primul rând uman și cucerit de o bunătate care se transfigurează pe parcurs și, important, această bunătate e cât trebuie să fie. Nu devine dragoste. Faptul că această tentație nu există e iarăși un fapt remarcabil.

Filmul evită cu mare inteligență toate clișeele. Din păcate, neșansa lui (a culturii române celei mai mari) e aceea de a nu fi înțeles. Traducerea e sterilă și insuficientă.

Faptul că e un film premiat cu *Ursul de argint*, la Festivalul de la Berlin, se datorează complexității sale excedentare, barocului său care îi dă o vigoare imensă, nu înțelegerii în spiritul său românesc autentic.

Au apărut deja, la câteva ore de la premiera franceză, reacții, articole. Cele mai multe se vor buluci să rateze esențialul acestui film, unele printr-un limbaj de lemn previzibil, altele prin insuficiența traducerii.

Esențial este că acest film a creat o energie enormă în spectator.

Trist e că filmul va avea un succes enorm, iar 98 % din critica occidentală îi va rata esența.

E aici și ceva din *traducerea* care e adulterul. După cum e și un dialog pe șaua calului, în goană. Fără îndoială, e unul dintre cele mai bune cinci filme românești realizate vreodată.

George Ciprian și Dumitru Trancă, în timpul „dezghețului cultural”

Despre relația profesională dintre Dumitru Trancă și George Ciprian, nu avem prea multe mărturii, deocamdată, singura dovadă concretă a colaborării lor fiind scrisorile editate de Marcela Chiriță, în 1996, scrisori în care am remarcat ironia dramaturgului. Cum reacționa Dumitru Trancă la citirea scrisorilor, e greu de presupus, însă, după „CV-ul” acestuia, ne e lesne să constatăm că Ciprian i se adresa oarecum familiar acestui intelectual cu suficientă personalitate pentru a-și impune, la o adică, autoritatea profesională. Conform site-ului Crispedia.ro, Dumitru Trancă s-a născut la 4 aprilie 1927, la Craiova. Avea doar 10 ani când lui George Ciprian i se juca, la Paris, „Omul cu mârtoaga”! Este poet, prozator și traducător. După absolvirea cursurilor primare, a Liceului Militar „Dimitrie Sturdza” și a Colegiului „Carol I, urmează cursurile Facultății de Litere, secția italiană, a Universității din București. În 1950, devine redactor la Editura Politică, iar în 1956 este numit șef de serviciu și director științific al Bibliotecii Centrale de Stat. În 1960 se află în fruntea Editurii pentru Literatură Universală, iar din 1962 ocupă funcția de director general al Centralei Editurilor și Difuzării Cărții, postură în care îl abordează, în anul următor, maestrul George Ciprian, prima scrisoare a acestuia, din cele 19 editate de Biblioteca Județeană „V. Voiculescu” din Buzău, datând din 15 iunie 1963. Din tonul scrisorilor reiese că cei doi se cunoșteau mai demult, relația lor fiind una bazată inclusiv pe respect, cel puțin din partea dramaturgului de origine buzoiană: „Prea onorate tovarășe Trancă, Mi-au pricinuit o deosebită bucurie frumoasele Dvoastră rânduri. De mult n-am mai întâlnit un suflet, care să vibreze ca al Dvoastră”. (Scrisoarea nr. 10 din 1964). De altfel, Dumitru Trancă avea să plătească destul de scump cumsăcădenia manifestată prin comportamentul său afectiv și moral față de asemenea colaboratori, care, nu-i așa, veneau de undeva din rândurile vechii orânduiri. Iată ce mărturisește istoricul Nicolae Gheran, într-un interviu acordat

Daniela Sitar-Tăut, la întrebarea, dacă, în funcția sa din acea vreme, de secretar al Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă pentru probleme editoriale, a avut oarecari înlesniri în abordarea integrală a operei rebreniene: „*Neîndoios! Dar asta s-a petrecut între anii 1964 și 1969, o scurtă perioadă de dezgheț, după care tot comandamentul editorial a fost pus pe liber – în cap cu: Alexandru Balaci, Mihail Sora, Dumitru Trancă și subsemnatul, fiind înlocuiți cu Ion Brad, Ion Dodu Bălan ș.a. -, pe considerentul <rotirii cadrelor>. Din general am devenit soldat, respectiv redactor la Editura Enciclopedică Română*”. („Cultul mozaic”, nr. 293, din 30 septembrie 2010). Exact în același an și la aceeași Editură Enciclopedică, avea să fie mutat și Dumitru Trancă, însă, spre deosebire de Nicolae Gheran, acesta fiind numit director general! Se pare că Dumitru Trancă se bucura de multă autoritate profesională și de un prestigiu obținut pe merit, dovadă, în această privință, fiind și primele sale 4-5 cărți, ulterior ajungând la un număr de 25, publicate între anii 1968-1992, plus cele 10 volume traduse, între 1961-1994, din operele unor scriitori străini: Mark Twain, Natalia Momo, Fausta Cialente, Jean Paul-Sartre, Bengt Danielsson, Rafael Solana, Benedetto Croce, Salvador Espriu, G.Procacci și Marie-Jose Simpson.

Cu un astfel de cărturar corespundea inconfundabilul dramaturg George Ciprian!

MARIN IFRIM

Scena **CEHOV, „LIVADA DE VIȘINI”**

în viziunea lui Gheorghe Harag
JURNAL DE REPETIȚII
(XIV)

Repetiția XIV. 8.03.1985

Harag: Din spatele vag luminat, vine Relu. Trece prin crăpătura cortinei și se uită cu binoclul la public.

Duniașa trece prin spatele dantelei vine în fața scenei, se uită, apoi îl vede pe Firs, se duce la el, îi ia binoclul, nu vede – cine dracu’ vede cu binoclul - și se culcă.

Lopahin – intră, pipăie materialul cortinei de dantelă.

Epihodov – este un tip foarte complex. Numai neutru nu este. Are complexe față de fete, față de stăpâni, față de putere. La el nu există conversație normală.

(Se trece la mișcare, pe scenă)

Repetiția nr. XV – 9.03. 1985

(Între aceste două date nu exista scrisă nicio consemnare de-a mea despre cursul repetițiilor)

Repetiția nr. (?) 29.03.1985

Harag: Când vine lumea, facem un grup la mijloc, compact.

După 30 de minute, apare Ranevskaia, Cornel ridică tului, e o exclamație generală de surpriză, ea vine în față, face semn să se servească șampanie, apoi Cornel dă semnal la orchestră pentru „Mulți ani trăiască”. Ranevskaia se întoarce și spune un „Nu” disperat, apoi se îndreaptă către fundul scenei. Acolo spune replica „de ce întârzie Leonid?... apoi face trecerea în revistă. Nu-l recunoaște pe Epihodov. Apoi spune „Duniașa, dă ceai muzicanților”, ca și când ar spune „Dă-le caviar și șampanie”. Charlotta iese cu Varia. Apoi Ranevskaia îi spune Variei „Nu este nimerit să dăm...” Varia iese. Ranevskaia se așează, face semn să înceapă muzica, nu-i place ce se cântă. Intră Epihodov cu poezia. Intră Cornel cu clovneriile. Se termină, după ce se dau peste cap, Charlotta îi gonește pe toți afară, cântând. Varia, Ranevskaia, Ania, Trofimov se așează în față. Din spate cântă corul. După discuție, intră Iașa râzând, spune că Epihodov a rupt un tac. Varia iese țipând, iese și Ania care rămâne în spatele tului. Discuția dintre Ranevskaia și Trofimov. El e

foarte jenat. Rupe așezarea scaunelor. La scena dintre Ranevskaia și Trofimov, ea se dă de ceasul morții. După „altfel ar trebui să spui lucrul ăsta”, orchestra cântă un vals, ea îl ia de gât pe Trofimov și îl dansează languros. Scapă telegrama – nu, o scoate din sân, i-o dă s-o miroasă. Se ceartă, el fuge. Ea rămâne singură și dansează – se plictisește și iese afară.

Intră Iașa, care o urmărește. Se oprește și intră Firs. Discuția dintre ei – Iașa se uită tot timpul în culise, apoi spre public, plictisit. Firs aranjează scaunele. Intră Ranevskaia. Iașa se ridică de pe scaun, Ranevskaia dă să iasă prin spate, dar din spatele tului, apare Ania strigând „Chiar acum”... Ranevskaia înaintea pe centru, îngândurată. Apoi se întoarce la Iașa, nervoasă, iar la Firs. Ranevskaia avansează, iar în centru, Firs iese, Iașa îngenunchează în stânga ei, apoi Ranevskaia pleacă spre fundul scenei, Iașa se ridică și își scutură genunchii, râde și dansează – iese. Intră Piscic, o dansează pe Ranevskaia, apoi ies prin spate stânga (intră Duniașa și Firs). Intră și Iașa care traversează, Duniașa se ia după el, el iese, intră Epihodov care o interpelează. Stau toți trei pe un scaun. Intră Varia. O dă afară pe Duniașa și îl ceartă pe Epihodov și îl dă afară. Intră Lopahin cu un palton imens, pălărie. Ține marginile tului sus. Intră toți. Ranevskaia intră din stânga și toți se grupează în spatele și în jurul ei. Piscic se desprinde și se duce el. Ranevskaia și grupul se deplasează milimetric spre Lopahin. Intră Gaev cu pachetele, se strecoară pe sub mâna lui Lopahin se mișcă ușor, e ușor afumat... Iese, urmat de Firs. Ranevskaia se deplasează în dreapta, întreabă dacă s-a vândut livada. Cu glas moale, stins. Apoi Ranevskaia iese prin stânga, urmată de toți. Lopahin se așează pe scaun în mijlocul scenei și își spune monologul. Apoi se scoală la „Eu am cumpărat moșia”, se duce în spate și arătând cu degetul în toate cele 4 puncte cardinale. Apoi... de bucurie, scutură tului. Comandă muzică, își scoate ciz-

mele și dansează. Intră Ranevskaia. Piscic îi dă cortina la o parte lui Lopahin și iese cu el. Muzica cântă, în mijloc Ranevskaia se întoarce încet cu spatele și pornește. Apare Ania care se ține după ea și îi spune replica. Ranevskaia se întoarce și o pornește spre față. Mișcarea e tot mai rapidă,... se transformă într-un dans, cu răsete, cu plânsete ...

Repetiția nr ... (?) 30.03. 1985

(observații făcute de Gyuri după repetiția la scenă)

Când Monica își pune pe cap voalul, se simte că e ceva făcut, nu vine din ea ...

Scena cu fărfulioara încă nu e bine organizată, se rostește cam pe false și legănatul fărfulioarei trebuie gradat mai bine.

Aluzia cu „paciuli” e la adresa lui Iașa sau Lopahin. Sau e vorba de mirosul din sertare, din dulap.

Intervenția lui Lopahin. După atîta poezie, cafea, biliard, intervine logica, realitatea, starea fără milă, fără sentimentalisme. Nimeni nu-i dă atenție. Niciun personaj prezent nu aderă, nu conține. Li se pare o ineptie. E o scenă foarte tare, el povestește cu o voce reală, tezele economice, ceilalți nu sunt atenți, ba dimpotrivă.

Scena cu baletul „Einz, zwei, drei, und...”

Dacă e în firea personajelor, atunci facem așa: Ranevskaia recunoaște pe Lopahin, apoi trece de la o stare la alta. Observă bastonul lui Firs, îl cere și pe măsută începe să joace cu ceștile, dar fin. Gaev îi ia bastonul și îi explică. Plastic, Gaev, când zice „Dau colțul”, scoate din buzunar 3 bile și le ciocănește.

Harag: Trebuie să ghicesc tot timpul justificarea prezenței Charlottei. Pentru noi, cei care trăim acum, guvernanta a ieșit din gândirea noastră. Trebuie găsit un moment pentru clasificarea față de public a funcției ei în casă. O scenă, nu știu unde, în care Charlotta cu Ania ar avea o lecție.

Exemplificarea cu pașii aceia ceremonioși de balet de prezentare la curte cu: Einz, zwei, drei und....

La intervenția lui Piscic, toată lumea intră într-o moleșală. E obosită, și poate tocmai de aceea poate apărea umbra mamei cu un copil în mână.

CRISTIAN IOAN

Publicație astristă de aleasă ținută

ASTRA - Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român – înființată la Sibiu, în 1861, a avut de-a lungul anilor o bogată activitate publicistică. Ne oprim, în cele ce urmează, la publicațiile ASTREI de după 1990, când asociația a fost reactivată (fiind desființată, în 1948, de regimul comunist) și când cele mai puternice despărțăminte și-au creat propriile publicații. Între acestea, cele mai cunoscute, mai valoroase și longevive sunt „*Revista română*” a *Despărțământului ASTRA*, Iași, și „*Astra blăjeană*” a aștristilor din „*Mica Romă*”, urmându-le altele, spre exemplu „*Astra năsăudeană*” sau mai tânăra *ASTRA – Buzăul Ardelean*.

Între publicațiile actuale ale ASTREI, un loc aparte îl ocupă revista *ASTRA clujeană*. Am primit de curând ultima apariție, nr. 1-2, anul XI, 2015, „*Publicație editată de Despărțământul de Cluj al Astei*”, cuprinzând 90 de pagini, format A4. Chiar numai după parcurgerea cuprinsului, îți dai seama că se impune prin ținuta științifică, categoric imprimată de conducerea revistei: redactor-șef - Mircea Popa, secretar de redacție – Vasile Lechințean, cărora le-a dat concursul acad. Dumitru Protase, prof. Florea Marin, dr. Vasile Șt. Tutula. Se cuvine să adăugăm că revista a apărut, într-o frumoasă prezentare grafică, cu sprijinul Consiliului Local și al Primăriei Municipiului Cluj-Napoca.

Titlurile rubricilor revistei, urmând un parcurs logic, orientează cititorul: I. *Evenimente, aniversări, rememorări*; II. *Istorie și continuitate*; III. *Actualitatea în dezbatere*; IV. *Instituții și personalități*; V. *In memoriam*; VI. *Cum gândim și cum scriem*; VII. *Cronici, recenzii, semnalări*.

Așa cum se cunoaște, între preocupările importante ale Astei dintotdeauna au fost științele umaniste, în principal literatura și istoria, cum rezultă și din denumirea Asociațiunii. Încadrându-se în acest deziderat, aștristii clujeni au inclus în primele pagini studiile: *Un eveniment cultural major: revista „Familia” la 150 de ani* (Mircea Popa); *60 de ani de la moarte, George Enescu și Clujul* (Mircea Popa); *Lucian Blaga și ultimii săi ani la Cluj* (Eugen S. Cucerzan).

Studiile elaborate de Mircea Popa, important cercetător și istoric literar, cunoscut nouă și din alte multe colaborări la revistele astriste și nu numai, atrag atenția de la început. Împlinirea a 150 de ani de la apariția revistei *Familia* (1865-1906) îi oferă ocazia lui

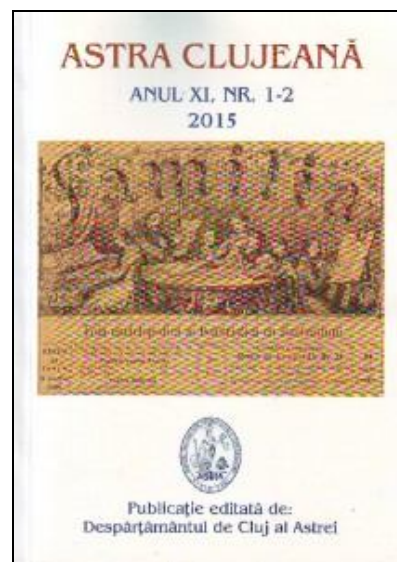
Mircea Popa ca, în patru pagini dense, să ne prezinte importanța revistei și a mentorului ei Iosif Vulcan (1841-1907), accentuând faptul că „*în ea și prin ea se manifestă toate direcțiile și curentecele mai de seamă ale timpului*” (p.3). Este bine că Astra nu uită de această revistă ce a constituit „*o adevărată mană cerească pentru românii însetați de limbă și cultură națională*” (p.4). Istoricul literar Mircea Popa a cercetat și fenomenul muzical. Pasionat cercetător al documentelor de arhivă și al presei interbelice, a fost cucerit desigur de tot ce s-a referit la „*George Enescu și Clujul*” - un extraordinar material, cu ilustrație adecvată, prilejuit de comemorarea a 60 de ani de la moartea marelui muzician. După ce marchează prezența lui Enescu în presa transilvăneană (începând cu anul 1898, la Arad), în mai mult de șapte pagini, sunt menționate toate concertele susținute de Enescu în Cluj, cu reacțiile avute în presa clujeană a timpului. Pagini de adevărată delectare intelectuală – citindu-le, simți în suflet sentimentele iubitorilor de muzică din Clujul interbelic și afli că opera lui Enescu „*a contribuit la înălțarea sentimentului național printre românii transilvăneni*” (p.8).

În aceeași publicație, Mircea Popa semnează și alte materiale interesante, precum *D.R. Popescu-80, Cinstirea înaintașilor* (referire la acad. Al. Surdu), *Marius Sala - despre lingviștii români și străini, Ovidiu Drimba (3 sept. 1919 – 29 apr. 2015)*, plus trei recenzii.

Foarte interesant este și articolul semnat de Eugen S. Cucerzan despre activitatea din ultimii ani ai lui Lucian Blaga, la Cluj, cu date inedite rezultate din cercetarea documentelor de epocă. Peste toate evenimentele propriei vieți, dintre anii 1948-1962, de la Cluj, Lucian Blaga „*trece cu superioritate olimpică*” (p.16). Câtă măreție!

Deosebit de valoroase și avizate sunt opiniile filologului și etnologului Ion Taloș privind rolul lingvisticii și folcloristicii românești în filologia europeană. Folosind multiple surse bibliografice filologice românești și germane, autorul menționează opinii importante în domeniu, precum aceea că „*ideea latinității noastre a fost susținută nu numai cu argumente din domeniul limbii, ci și din acela al folclorului*” (p.19) ori a cercetării folclorului romanic ca unitate, domeniu în care folcloriștii români au o situație privilegiată întrucât „*folclorul românesc oferă cele mai multe îmbolduri pentru asemenea cercetări*” (p.20).

În anticiparea *Centenarului Marii Uniri (1918-2018)*, Vasile Șt. Tutula

prezintă *Rolul Astei pentru pregătirea Marii Uniri din 1918*, insistând asupra istoricului Asociațiunii și a obiectivelor ei. Același autor semnează un articol despre *Sasul Stephan Ludwig Roth, un susținător al cauzei și drepturilor românilor din Transilvania*, plus mai multe cronici și recenzii în ultima rubrică a revistei.

Personalitate în arhivistica clujeană și românească, cu un doctorat în domeniu, Vasile Lechințean se încumetă să treacă la literatură. Facem referire la articolul domniei sale *Revoluția de la 1848-1849 și Clujul lui Eminescu din Geniu pustiu*. Cunoaștem că unii clujeni își doresc tare mult să se mândrească cu ... Eminescu, că Poetul ar fi trecut prin Cluj sau că opera lui are legătură cu orașul de pe Șomeș. Totuși să nu forțăm lucrurile. Desigur istoricii literari pot să se aventureze în cercetări pe această temă. Apreciem efortul lui Vasile Lechințean de a pune semnul egalității între Clujul perioadei pașoptiste și orașul evocat de Eminescu în *Geniu pustiu*, roman de tinerețe, neterminat. Fără a dezvolta acum probleme de eminescologie sau de teoria literaturii, recomandăm mai multă prudență în căutarea unor corespondențe între realitatea istorică și opera literară, precum și în a accorda cuvenita importanță imaginarului eminescian.

În *Astra clujeană*, numărul pe care îl prezentăm, Vasile Lechințean mai semnează, pe lângă câteva recenzii, și un valoros interviu: *Dialog cu istoricul Gelu Neamțu la 75 de ani (fragment)*. Considerăm că interviurile în revistele astriste sunt necesare. Notele despre tinerețea clujeană a cunoscutului istoric sunt de reținut nu numai pentru clujeni. De altfel istoricul clujean Gelu Neamțu este prezent în revistă și printr-un →

LUMINIȚA CORNEA

Incursiuni în istorie

DOBROGEA

(II)

Rușii au tăiat orice relație posibilă a Crimeii cu statele din exterior, încercuind cu armata litoralul, iar pe mare au declarat blocaj. În anul 1778, Șahinghiray, înăbușind și cea de a doua revoltă, revine pentru a doua oară pe tronul țării, stabilindu-se la Bahcesaray. El n-a vrut să renunțe la reformele sale cu ideologie fixistă. O mare parte dintre crimeeni nu era capabilă să înțeleagă spiritul și orientarea acestor reforme. De aceea, continuarea îndărătnică a reformei, a însemnat un act dureros, prin neînțelegerea situației, care, nici lui și nici poporului nu i-a adus o situație mai bună. Cei care au profitat în urma înăbușirii revoltelor erau soldații și generalii ruși, ei făcuseră acest act pentru propriul interes. În evenimentele, fuseseră ajutați și de creștinii minoritari din Crimeea. De aici s-a amplificat vechea dușmănie dintre tătarii crimeeni și creștinii (M.Ulkusal, op.cit.p.86, traducere G.Akmolla, 2006).

Deschizându-se astfel calea marilor migrații, istoricii români scriu referindu-se la Dobrogea: „În perioada călătoriilor lui Evlya Celebi, de la jumătatea sec. al XVII-lea, putem face o apreciere în ceea ce privește populația Dobrogei, prin folosirea indicelui de cinci membri pentru o familie și o sută de locuitori pentru o așezare, ajungând la estimarea populației provinciei la aproximativ 60.000 -70.000 de locuitori. În 1850 populația Dobrogei era de 15.764 de familii, iar în funcție de acestea, structura era următoarea: turci – 4.800, greci – 300, tătari – 2.225 egipteni - 212 români – 3656 arabi - 145 bulgari – 2.214 germani - 59 lipoveni – 747 armeni – 126 cazaci – 1902 evrei - 119 (A. Ilie, op. cit. pag. 178).

Conform altor păreri, de ex. opiniile lui Ion Ionescu de la Brad, Robert Roesler, H.Bergnous, Ritter sau Ubicini ori baronul Bieloserkovic D’Hoggue, numărul de suflete atinge 200.000, ridicată fiind cifra de turci și de tătari. Bulgarul Teplov, om de știință, scrie că la 1877 numai în Medgidia erau 2.800 de turci și 12.000 de tătari.

Trebuie cunoscut faptul că tătarii, adică tătarii crimeeni trăitori în acest

ținut, se feresc să afirme despre ei înșiși că sunt tătari, simțindu-se superiori și feriți de ruși, dacă se pot recomanda ca turci... Scopul real al unei asemenea manifestări cred că este dorința de a emigra în Turcia, fapt pentru care se declară „turc”. Este o tristă realitate existentă pe aici, de prin 1800 până azi, în anul de grație 2013.

În anul 1896, s-a realizat un alt recensământ, conform căruia avem următoarea statistică: între cele 25 de popoare există 12.146 turci și 28.670 tătari. În zilele noastre, la ultimul recensământ s-au constatat 22.000 tătari și 23.000 turci, însă, noi știm realitatea, există 3000 de turci și 38.000 – 40.000 de tătari!

Din documentele de mai sus se deduce că stabilirea noastră în Dobrogea a cunoscut stratificări, val după val venindu-se și rămânându-se sau plecându-se mai departe... În ce privește rămânerea noastră în Dobrogea am constatat două situații pline de semnificații stabilite prin convenția încheiată după război de către guvern, dar și prin gândirea tătarului: apropierea de Crimeea și libertatea asigurată prin administrația statului român.

Noi, tătarii, existăm pe teritoriul României de azi, odată cu venirea avarilor, documentar, apoi, stabilirea cumanilor ne întărește poziția; în perioada Hanatului, urmată de epoca imperială otomană, devenim stăpâni ai acestor teritorii dobrogene. Între anii 1500-1700, negustorii sau scriitorii care au călătorit prin zonă, precum Paul Giorgio, Marco Vernier, Paul de Alep ș.a. denumesc Dobrogea „Tatarskoe Pole” / Țara Tătarilor. Tot de la istoricii români aflăm că în sec. al XVI-lea, al XVII-lea, în acest spațiu au locuit tătari fără întrerupere, ei ducând și vânzând sclavi în piețele Istanbulului. Este cunoscută existența soldaților Akingii și Azap. Ion Ionescu de la Brad, referindu-se la evenimentele dinaintea anului 1850,

scrie „tătarii goniți din Crimeea, după războaiele anilor 1828-1829, se așează pe teritoriul Basarabiei (Bugeag) iar după ocuparea Ismailului de către ruși, ei trec Dunărea și se stabilesc în Dobrogea.”

GÜNER AKMOLLA

(Fragment din vol. *bilngv ISTORIA și ISTORIA LITERATURII TĂTARILOR CRIMEENI din ROMÂNIA*)

O PUBLICAȚIE...

→studiu cu informații substanțiale despre *Ioan Rațiu pe baricadele antidualis-mului – colaborarea la gazeta „Federațiunea” 1868-1869.*

Rubrici despre „Cum scriem și cum vorbim” ar fi necesare astăzi în toate periodicele românești. Iată că în *Astra clujeană* există. Semnează filologul Viorel Hodiș, care ne argumentează convingător concordanța dintre expresie și logică. De luat aminte! Merită citit.

Bineînțeleas că nu ne-am propus să trecem în revistă toate materialele cuprinse în publicația *Astra clujeană*, atât de bogată în conținut. Sunt interesante și amintirile lui Constantin Zărnescu despre Râmnicu Vâlcea și Nicolae Manolescu (p.48-52). Menționăm de asemenea articolele despre învățământul superior agronomic clujean (autor Leon Sorin Muntean), despre prof.univ.dr. Ioan Bobeș la 90 de ani (autor Emil Luca). Recomandăm rubrica *Actualitatea în dezbateri*, semnată de dr. Ioan Lăcătușu, referitoare la *Probleme actuale ale românilor din județele Covasna și Harghita*.

Artele plastice sunt prezente în cuprinsul revistei prin prezentarea *Maeștrul Vasile Pop – octogenar*, de Negoită Lăptoiu, iar filosofia, prin *Cioran și Nietzsche între fragmentarism și fragmentare*, autor Diana Silaghi.

Rubrica *Cronici, recenzii, semnalări* (mai bine de 20 de pagini) anunță, cu prezentări substanțiale, o serie de volume, inclusiv, așa cum se cuvine, publicații astriste.

În încheiere, remarcăm faptul că, la sumarul revistei *Astra clujeană*, lipsesc numele autorilor. Oare de ce? Nu doreau membrii colectivului de redacție să se vadă clar că sunt foarte prezenți? Unul de cinci ori, altul de opt ori, altul de nouă ori. Dacă scriu bine, dacă au ce și despre ce să scrie, este spre cinstea lor. La atât de multe pagini, aproape că nu se observă. Important este să fie citiți! Le-o dorim din toată inima! Succes în continuare!

Nostalgii

TOAMNA SALCĂMULUI

Bătrânul salcâm din colțul grădinii trăiește - pare-se - ultima sa toamnă. L-am privit de la geam, chiar în dimineața aceea de octombrie, și l-am găsit galben, aplecat într-o rână, trist. Bătrânul salcâm mi-a însoțit anii mei aproape două decenii. L-a adus cineva de la o margine de șleau de țară și l-a plantat. Era firav, bicisnic precum un copil născut prematur, după vreo trei sau patru zile am zis cu toții că se va usca repede, că nu va găsi locul potrivit de viață chiar aici, în mijlocul orașului, el, venit de la țară, era de-al locului aceluia, dar n-a fost să fie așa. A făcut exact ca bădia Ion Vasile care, tot așa, cu cinci decenii în urmă, venise la oraș, de undeva de prin Podu Turcului, a vrut, la început, să plece, era tânăr tare, abia terminase profesionala de chimie industrială, dar l-au făcut cei mai în vârstă să rămână și a rămas și acum e orășean respectabil, parcă s-ar fi născut chiar aici, în buricul târgului, ce mai, om "de asfalt" adevărat... Așa a crescut salcâmul adus de prietenul meu de la țară, s-a ridicat văzând cu ochii, de la vară la vară și de la primăvară la primăvară și, cu toate anotimpurile trecute, unele după altele, peste el, le-a învins și a devenit falnic, încât florile lui împrăștia, la vremea sortită de Sfânta Natură, mirosul acela diafan și înțepător, peste tot în jur. Iar noi îl priveam cu încântare, și la timp de secetă îi aduceam apă la rădăcină și el s-a înălțat și s-a tot înălțat după firea și felul lui... Au trecut anii pe nesimțite, Timpul, marele nostru stăpân, și-a pus pecetea nu numai asupra lui nea Ion din Podu Turcului, sau de unde o fi, ci și asupra lui. Scoarța i-a devenit tot mai aspră, a crăpat, ba, într-o parte, o scorbura a început, pe nesimțite, să-l roadă acolo, spre rădăcină, într-un cuvânt, salcâmul a îmbătrânit și el. În ast an, la început de vară, a înflorit ca niciodată. Coroana lui largă, umbroasă, a dat la iveală puzderie de flori, adunate în mănunchiuri albe, diafane, pe care albinele - venite de nu știu unde - le-au și luat în primire, sorbindu-le dulceața. Și, ca în fiecare an, și generațiile de copii de prin împrejurimi, mai ales copiii nimănu, s-au înfruntat din florile lui, cu aceeași credință sacer-

dotală în vraja lor binefăcătoare și chiar hrănitoare... Iar acum, la mijloc de octombrie, iată-l îngălbenit, un galben roșiatic spre creste, cu frunzele fragile și tremurânde, pregătit ca, la prima adiere mai puternică a vântului rece și nemilos, acestea să se despartă de el în chipul cel mai firesc, dezbrăcându-l și lăsându-l pradă suflului rece al iernii ce se va lăsa peste pământ. Pare un bătrân sătul de viață, deznădăjduit, fără nici un ajutor, sortit iminentului sfârșit...

...Deodată, însă, îmi amintesc, răzând singur, plin de bucurie, că și în toamna trecută tot așa arăta. Iar în primăvară a renăscut precum pasărea aceea miraculoasă din propria cenușă. Așa că mă liniștesc. Îmi spune mie inima că va reînvia și în primăvara viitoare, iar florile lui dalbe îmi vor mângâia sufletul și-mi vor trezi nostalgia ascunsă, undeva, în străfundurile sufletului...

EUGEN VERMAN

IDILA DINTRE CETINI

De dimineață am lăsat orașul în urmă, neslăbind cu privirea codrul din apropiere. Era una din acele zile în care soarele cucerește totul. Ajuns printre brazii trupeși, călcam pe covorul de mușchi, răcoarea-mi pătrundea tiptil în corp alungându-mi treptat senzația mersului pe jos, răpindu-mi din urechi claxonatul mașinilor și din memorie imaginea manuscriselor de pe masa de lucru, pentru a asculta susurul izvorului și trilarile păsărilor.

Urcam prin iarba împeștițată cu flori și ajuns într-o poiană, liniștea m-a chemat la loc de popas. Mă aflam lângă trunchiul unui brad pe care cineva încrustase cu briceagul - o inimioară.

Se apropiau.

-Ai să fii căimăniță și te voi lua la pârâul Ursului să mă urmărești la doborât cu băieții mei. Ce zici?

-Încă nu știu...

A vrut să aștearnă haina, dar fata l-a oprit cu mâna. S-au lăsat în iarbă contopindu-se în șoapte și sărutări. Vorbe dulci plutind pe aripa de vânt. Într-un târziu, s-au ridicat. El a căutat repede huzvarna, a strâns-o de mâner și a mai adăugat.

-Maria...

-Grig, a îngăimat fata.

Apoi prinzându-se de mână au dispărut printre cetini...

DECEBAL ALEXANDRU SEUL

Icoana de la răsărit

Atâta tăcere a suspendat cuvintele
mâini obosite caută odihnă
patru ochiuri de geam stau gata
să se spargă
în aripile fluturelui de mătase
și-a celui ochi de păun
o poveste se vrea scrisă
dar scriitorul aproape stins
tremură chibritul aprins
către candela plânsă cu ceară
se răsuțește condeiul, se varsă
cerneala

ce plâns pe bătrân, ce deznădejdi
adunate-n vreo sută de zile
soartă-ndârjită fără surăs
înfiori pe alături și mila ajunge
dar nu face casă cu demnitatea
icoana cu sfânta-nlăcrimată
se lasă peste neputință

Semnul inimii

Semnul inimii rămas pe pragul
casei
răstălmăcește cuvinte
de-atunci, de-acum, de mâine
poate,
e liniște-n răscrucea drumului
urmele pașilor nu se mai văd
din vremea prafului de neatins,
prind busuioc la grinda casei
și felinarul îmi luminează plânsul
când îngenuncherea-mi aduce iar
amintirea mamei frământând
pâine
și-a tatei bătând coasa
privire întoarsă-n fulguiala de azi
îmi tremură chipul și-așa
îndurerat
desfrunzându-se copacii, încă am
timp
să-nchid poemul chemărilor
între două pagini de-amintiri
o pată de cerneală
și-o rugăciune ca de obicei

LILIOARA MACOVEI

Premiul III, Festivalul de Poezie Religioasă "Credo", 2015

FESTIVALUL CONCURS DE POEZIE RELIGIOASĂ „CREDO”

Ediția a XV-a, Lăpușna 7-9 august
2015

PALMARES

PREMII

I. Grupaje-manuscris

Marele Premiu: Marin Ifrim, Buzău

Premiul I: Mariana Eftimie Kab-
bout, Galați; Mircea Dorin Istrate,
Târgu-Mureș; George Bădărău, Iași;

Premiul II: Mariana Bendou,
Onești, jud. Bacău, Olgața Luncașu
Trifan, Iași; Camelia Cristea,
București;

Premiul III: Ion Georgescu Muscel,
Canada, Lilioara Macovei, Bacău;
Ana Urma, Vaslui Ana (Any)
Drăgoianu, Țânțăreni, Gorj; Prof.
Ana Pandrea, Luduș; Daniela Tiger,
Craiova;

Premiul Special al Juriului: Armina
Flavia Adam, Nazna, Mureș;
Răducan Gheorghe (Puiu), Râmnicu
Vâlcea; Daniela M. Popescu, Madrid;
Liviu Jianu, Craiova; Marius Daniel
Mihu, Ploiești; Petruța Freund,
Aschaffenburg, Landul Bavaria,
Germania; Obreja Marian, numele
monahal Protos. Dr. Arsenie, Preot
Diaspora, Franța;

Premiul revistei *Vatra veche*: Ana
Irina Iorga, Iași; Florentina Loredana
Dalian, Slobozia

Premiul Editurii *Vatra veche*: Radu
Botiș, Ulmeni, Maramureș

**Premiul cotidianului „Cuvântul
liber”:** Florin T. Roman, Sebiș, Arad

**Premiul Direcției pentru Cultură
Mureș:** Daniela Țurlea, Săliște, Alba

Premiu pentru traducere: Mihaela
Maria Cinteau, Sacramento,
California

Mențiuni: Pavel Mariana Florica,
Călărași; Ileana Luca, Sibiu; Belea
Tudorel, Sighișoara; Tatiana Scurtu-
Munteanu, Berești, Galați; Alexandra
Sabina Lisievici; Romana Maria
Rusu;

Premiul Excelsior: Mădălina-
Andreea Stan, Comănești, Bacău;
Paula Diana Handra, Călățele, Cluj

II. Volume

Marele Premiu: Mihaela Aionesei,
„Surâsul dintr-o lacrimă”, Ed.
Eurostampa, 2015, Răzvan Ducan,
Strigăt din curba lui Gauss”, Editura
Nico, 2015

Premiul Special al Juriului: Ion
Buciuman, „Poiana cu Iz buc”, Ed.
„Viață și sănătate”, București 2015,
Melania Rusu Caragioiu, Spre ceruri
sacre, 2012, „Perlele Domnului”,
Antologie de Puiu Răducan, Ed.
Autograf, 2014, **Maria Borzan,**
„Antologie de poezie populară”,
Editura Nico, 2015, Daniela Tiger,
„Ochi de lumină”, Ed. Vita Prevent
Edit, 2015

Premiul I: George Călin, „Întru
lumină și cuvânt”, Ed. Antim
Ivireanu, 2015

Premiul II: Clelia Ifrim, „Cloșca cu
puii de piatră”, Ed Limes, 2014,
Marian Marcoci, Sculptorul tăcerii,
Editura Nico, 2015

Premiul III: Vanda Ani, „Vrej de
lumină”, Editura Nico, 2015

Premiul revistei *Vatra veche*: Dorina
Stoica, „Când Te iubesc”, Ed. PIM,
2014, Viorica Șutu, Răstimp între
lumi, Editura Nico, 2014, Cornelia
Jinga Hetrea, „Tăcerile serbărilor
galente”, Editura Nico, 2015,

Premiul Editurii *Vatra veche*:
Stejărel Ionescu, „Cartea vieții”, Ed.
Măiastra, 2015, Ana Munteanu Dră-
ghici, „Nirvana”, Editura Nico, 2015

**Premiul Direcției Județene pentru
Cultură Mureș:** Gabriella Costescu,
„În numele busuiocului”, Editura
Reverberate Books Publishing House,
London UK, 2014,

**Premiul Bibliotecii „Petru Maior”,
Reghin:** Viorica Feierdan, „Flăcări în
tandem”, Editura Nico, 2014, Gina
Moldovan, „Universul unei trăiri”,
Editura Nico 2015,

**Premiul Muzeului Etnografic
Reghin:** Cătălin Cioba, „Toată
lumea-i oarecum”, Ed. Nico, 2015

Premiul pentru debut: Claudia Vo-
dă, „Ruguri și rugi”, Editura Nico,
2015

Premiul „Excelsior”: Cristina
Vasilu, Suflet de stea, Editura Nico,
2015

Președintele Juriului:
NICOLAE BĂCIUȚ
Secretar

SORINA BLOJ

POEZIA RELIGIOASĂ ÎN FESTIVAL

Ca instituții publice, Biblioteca
Municipală *Petru Maior* din Reghin
și primăria Municipiului Reghin,
reprezentată de ec. Maria Precup
(primar), ne simțim onorate să fim
coorganizatori ai concursului de
creație literară (poezie religioasă)
CREDO, concurs organizat de 15 ani
de Nicolae Băciuț director al Direcției
pentru Cultură Mureș.

Festivitatea de premiere a celei
de-a XV-a ediții a avut loc în cadrul
Proiectului cultural – educativ -
științific și de divertisment, pus sub
genericul Tabăra *Baladele verii*, și
care a cuprins și alte câteva mo-
dule: *Biblioteca de vacanță – Să citim
în fân* (15 elevi, coordonați de Secția

împrumut carte pentru copii, biblio-
tecar Lihăt Carmen și Biblioteca Ibă-
nești, bibliotecar Nicoleta Man);
Terapii complementare, coordonat
de Angela Socolean; *Orientare turis-
tică*, coordonat de Ioan Astăluș;-
Lectură publică pentru adulți, coor-
donat de Sorina Bloj, *Cântec și joc
popular*, coroodonat de Cătălin
Cioba.

Programul diversificat al acestui
proiect a făcut ca timp de patru zile,
cei 120 de participanți de vârste
diferite și cu preocupări diferite, să se
întâlnească pe un teritoriu spiritual
comun, să se cunoască, să comunice,
să se împrietenească, să-și îmbună-
tățească cultura generală.

Mulțumim d-nei Claudia Pescar,
cea care ne-a găzduit la Castelul de la
Lăpușna, manager general la SC
GRAND SA, și care s-a implicat de-
cisiv în reușita organizării eveni-
mentului desfășurat pentru a treia-a
oară aici. De asemenea, mulțumim
Primăriei comunei Ibănești, d-lui
primar Dumitru Dan Vasile, pentru
parteneriatul fructuos și avantajos, și,
nu în ultimul rând, părintelui Arsenie,
starețul Mănăstirii Lăpușna, în
spațiile căreia s-au derulat momentele
Concursului „Credo”.

SORINA BLOJ

Artă și credință

„Crede că poți și vei fi deja la jumătatea drumului”, spunea Theodore Roosevelt și mare dreptate a avut. De altfel, în ultimii ani, cam încercați, acest citat mi-a devenit crez în viață. Ușor, ușor, această credință s-a strecurat și în poemele mele, uneori mai timid, alteori mai agresiv și așa în ultima vreme m-am trezit că-l invoc pe Dumnezeu în mai multe poeme, ca o necesitate a prezenței Lui, ca o răfuială, nu știu...

Dumnezeu dă și nu întreabă câte în cârcă poți să duci...astfel încât, atunci când am primit invitația domnului Nicolae Băciuț de a participa la Festivalul „Credo” nu am stat mult pe gânduri și am trimis un grupaj de poeme și ultimul volum „Surâsul dintr-o lacrimă”, tipărit în 2015 la Editura Eurostampa din Timișoara. Cu o zi înainte să plec, am trecut pe la preotul paroh și l-am rugat să mă binecuvinteze, spunându-i că merg la un festival de poezie religioasă, dar vreau să mă întorc acasă cu Marele Premiu, neavând cunoștință că el ar exista. S-a uitat la mine lung, m-a binecuvântat și mi-a urat să mă întorc cu bine acasă.

Drumul până la Reghin, deși obositor, a fost extrem de frumos. O revărsare de verde care mi-a umplut sufletul cu o liniște interioară, binecuvântându-mi fiecare cămăruță. Nu știam ce mă așteaptă dincolo de drumul pe care urma să-l străbat până la Mănăstirea Lăpușna, dar odată ajunsă am fost cucerită de peisajul idilic în care s-a desfășurat tabăra „Baladele verii” organizată de Biblioteca Reghin. Cele trei zile petrecute acolo, au avut darul de a aduce în viața mea oameni minunați, sensibili și delicați, cu care am avut un schimb plăcut de impresii despre poezie, religie și alte frământări ale vieții. Momentul culminant al taberei a fost în ziua în care, în foisorul Mănăstirii Lăpușna, a avut loc festivitatea de premiere a Festivalului-Concurs de Poezie Religioasă „Credo”, ajuns la ediția a XV-a, organizat de Direcția Județeană pentru Cultură Mureș, Biblioteca Municipală „Petru Maior” din Reghin în parteneriat cu ASTRA Mureș, cotidianul "Cuvântul liber", revista *Vatra veche*.

Vorbind despre poezia religioasă, directorul Direcției Județene pentru

Cultură Mureș, președintele Festivalului, Nicolae Băciuț, a precizat un lucru extrem de interesant și de care ar trebui să țină cont iubitorii acestui gen de poezie: „mulți dintre autorii de poezie religioasă cred că religiosul salvează esteticul, dar nu este așa...” subliniind că „este necesar un echilibru între estetic și religios, între artă și credință”.

Jovial și prietenos a felicitat pe rând autorii, acordând Premiul Special, Premiul „Revistei Vatra Veche”, Premiul întâi, doi trei, câteva mențiuni... se apropia de final și mie nu-mi venise rândul. Mă întrebam dacă nu cumva volumul meu s-a rătăcit, dacă nu cumva poemele nu s-au ridicat la nivelul cerințelor, când aud: „Marele Premiu - Mihaela Aionesei, din Târgu Secuiesc”... Pentru că surpriza a fost atât de mare și fiind copleșită de valoarea premiului, nu am putut spune prea multe atunci, încerc să mă revanșez acum, adresând mulțumirile mele în primul rând acestui minunat poet și om de cultură, Nicolae Băciuț, care nu încetează să ne uimească prin dăruirea și altruismul cu care se dedică apărării și menținerii vieții culturale românești într-o zonă în care spiritele se încing destul de ușor și nu în ultimul rând membrilor juriului care au apreciat poemele mele. Acest premiu atât de neașteptat, chiar dacă dorit, mă onorează și mă responsabilizează deopotrivă, astfel încât pe viitor nu-mi voi mai permite să cred că orice stare este poezie, chiar dacă poezia este o stare...

Se cuvine să adaug aici aprecierile mele tuturor organizatorilor implicați în desfășurarea acestui eveniment și să precizez cât de important este pentru un autor să aibă oportunitatea de a-și valorifica scrierea printr-un concurs de asemenea anvergură, pentru că așa cum aveam să aflu mai târziu, datorită promovării pe internet, concursul a ajuns de la nivel național

Miroase a măr răstignit în april

Storc din mine
trecere măloasă
apele şușotesc
sălciile stau îngenunchiate
în vămile zilei
taxe pe sudoarea
primului păcat.

Miroase a măr
răstignit în april.

Strigătul
devine întâmplare
cu tăcerea culcată
la pământ
de piatra aruncată.

Pe metrul meu pătrat
n-am loc nici de cruce.

Sub care cer
Doamne
să-mi odihnesc
semnul de lut,
sub care?

MIHAELA AIONESEI

la unul internațional, ceea ce face ca premiul obținut la acest festival, indiferent care ar fi el, să fie cu atât mai valoros.

Felicit pe această cale autorii pentru curajul de a concura și, nu în ultimul rând, pe toți câștigătorii celei de-a XV-a ediții a Festivalului „Credo”, urându-le inspirație, succes și încredere.

Și iată cum, pornind de la jumătatea drumului cu *a crede*, am ajuns și la capătul lui încununat cu acest premiu care vine ca o lecție pe care viața mi-a dat-o printr-un alt citat drag mie: „Răbdarea este amară, dar roadele ei sunt dulci.”

MIHAELA AIONESEI

LUMEA LUI LARCO

LUNA AUGUST

E luna numărului opt
Din calendar, luați aminte,
Iar fructele din pomi s-au copt...
Dar mulți adulți nu-s copti la minte!

ACTUALITATEA MEDICALĂ

Medicamentele, mai toate,
Că s-au scumpit e-o rânduială:
Vestitul card de sănătate
Va deveni un card de boală!

CHEFLIUL LA MEDIC

„Uscat” fiindu-i gâtul său,
L-a dres cu vin în ritm alert,
Dar și cu struguri la desert...
Să-i fie de la struguri rău?

DANSATORI POLITICI

E-o observație majoră
Și-o spun pân` se sfârșește anul:
La noi corupții-s prinși în horă,
Dansând precum le cântă banul.

PRUDENȚĂ ȘI ASIGURARE

Nu pare lucru curios,
Dar ipocritul ce-i în vervă,
Oricâte *măști* ar da el jos,
Tot are una de rezervă.

TÂNĂRA LA NUDISM

C-un piept ce zările străpunge
Și-un mers felin, îți zici îndată:
Ce înțolită ar ajunge
De-ar mai rămâne dezbrăcată!

DESTĂINUIRE TÂRZIE (sonet)

Ședința literară e-un balsam,
Ce îmi alină o cumplită boală,
Cândva fiind o simplă bănuială,
Dar sunt convins și, din păcate, -o am.

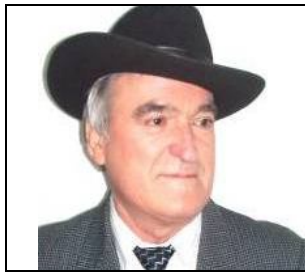
Știam demult, din primii ani de școală,
Că vindecarea are un program
Sofisticat, un fel de amalgam
Cu sfaturi grele care dau năvală.

Trecut-au anii-n șir, pe neștiute,
Iar *ironia*-n suflet cuibărită
Rămas-a și mă duce în ispită,

Ținându-se de mine ca o scamă.
Deci, recunosc, acum, la senectute:
Sunt dependent de genul *epigramă!*

CÂND TE ÎNTORCI (parodie la *Când te întorci*, de Ion Brad)

„Când te întorci cu supărări în gând,
De-atâtea chinuri petrecute-n soare,

Îți faci un ceai, îl savurezi, având
Încredere în ziua următoare.

Dar oare nu va fi tot în zadar?
Ai investit speranțe și parale
Ca să primești, la fel ca alții, iar
Râvnitele-ajutoare sociale.

Dezamăgit, la multe porți bătând,
De mâine nu-i speranța și mai slabă?
Când te întorci și vezi că nu ai rând,
Tu nu mai sta pe gânduri. Apucă-te de
treabă!”

ANOMALIE

Când vezi, îți vine să leșini, să mori,
Cum mulți români la umbră dorm în luncă
Și în gunoaie sunt căutători...
Dar n-ai să vezi căutători de muncă!

ALEGERE CONJUGALĂ

După cum s-a îmbrăcat
Pentru balul serii, jur că
Vrea de mire om bogat,
Că de restul se descurcă.

RAIUL ȘI IADUL (după Einstein)

Pe a credinței dreaptă pistă
Scot filosofii-n evidență;
Că Iadul, practic, nu există,
Ci e a Raiului absență!

GHICITOARE

În ansamblu e un strop
De-i citit altcum, c-un scop,
Iar cuvântul căutat
Este PROST anagramat.
(Sport)

GHICITOARE 1

Ca un vameș, foarte bine
Se comportă sigur, dacă:
Tot ce este rău reține,
Permițând ce-i bun să treacă.
(Sita)

„Râzând îndreptăm moravurile”

În viața asta prost croită,
Cu frumuseți în evantai,
E greu să mai ajungi în Rai,
Te duc atâtea în ispită.

Țigări, coniac, de toate ai,
Tentație, desfrâu și mită,

De la Păstorel citire

La Restaurantul Uniunii Scriitorilor

Beau băieții harnici,
De cu seară-n zori,
Unii sunt paharnici,
Alții... turnători.

Și astăzi

Și astăzi, ca-n atâtea seri,
Când pivnița-i adâncă,
Tăria vinului de ieri
Ne urmărește încă.

Apa asta

Apa asta e sărată
Și, de-o bei pe îndelete,
E periculoasă, tată,
Face sete.

Unul bea că-i băutor

Unul bea că-i băutor,
Altul bea că-i bestie,
Numai eu, că am umor,
Beau așa, de chestie.

Epitaf

Culmea ironiilor
Și răsul copiilor :
Să pun punct bețiilor
Pe Șoseaua Viilor!

În viața asta prost croită
Cu frumuseți în evantai.

Dar umoristul de elită
Cu poante, nu cu un vătrau,
De năvăliți se ține scai,
Râzând de pata lor umbrită
În viața asta prost croită.

UNUI DUELIST

Tolba goală de o ai,
Cu săgeți, amice,-ncarc-o,
De nu poți, nu-i nici un bai:
O să te ajute LARCO!

MAIDANEZUL

Nu mai vreau să mă dezmierzi,
M-am făcut de-acum isteț,
Nu fur rața din coteț
Și nici ouăle ei verzi.
Mi-a spus Zdreanță ce-a pățit,
În humorul lui lătrat,
Eu cu simțul ascuțit
Îl urmez. E-adevărat.
Nu am loc pe canapea,
Nu mă tem de vreme rea,
Rabd și tac când vine bățul
Să mă-nvețe cu dezmațul.

Și la urmă, nu mai vreau
Să mă las pe străzi târât.
E destul. Mă s-a urât,
Sunt sătul de glume. Ciau!

MORALA

Binele și răul – toate –
Le suportă în libertate.

VASILE LARCO

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Vă rog din suflet să-mi iertați tăcerea. Am fost și sunt într-o mare derivă sufletească provocată de pierderea Mamei. Încerc acum să vă trimit câteva poezii ca să mă iertați de tăcere. Poate vă plac...

În attachement, vă trimit recenta mea carte de poezii TREPTE-N ADÂNC, publicată la Ed. Tracus Arte. Vă mai trimit și poza mea. Dacă-mi dați o adresă, vă trimit cartea prin poștă...

Vă mulțumesc din suflet că nu m-ați uitat (deși ne "cunoaștem" doar din scris) și-mi trimiteți *Vatra veche* pe care o citesc cu mare interes.

Cu mare admirație,

Claudia Voiculescu

Vă felicit pentru încă un număr al revistei *Vatra Veche* de nota 10! Cu atâtea subiecte interesante, de actualitate, nici nu avea cum să fie altfel. Mulțumesc și pentru surpriza neașteptată de la corespondență. Vo doresc succes în activități, sănătate și să auzim de bine. Cu prețuire,

Mihaela

Domnule Băciuț,

Vă mulțumesc pentru bucuria pe care mi-ați făcut-o publicându-mi cele două sonete în *Vatra veche*, nr. 7/2015! Aștept cu nerăbdare și real interes numerele viitoare!

Vă rog - dacă este posibil - să-mi trimiteți **3 exemplare** din revistă, urmând ca să achit pretul/suma în momentul în care le primesc. Adresa mea este: (...)

Să aveți o sănătate binecuvantată și condei spornic! Numai bine!

V.M.

Vă mulțumesc pentru revistă. Poate găsiți puțin spațiu și pentru "Sculptorul tăcerii". Mulțumesc.

Dorian Marcoci

Stimate și dragă domnule Nicolae Băciuț, Vă mulțumesc mult, cu adâncă reverență, atât pentru trimiterea excelentului număr (online) pe iulie (nr. 7[79]/2015, Anul VII), al celebrei, de-acuma, reviste a domniei voastre, "*VATRA VECHÉ*" - cât și pentru publicarea poemelor mele (...selectate cu un bun-gust desăvârșit și definitiv!), de la pagina 22...! Multă, multă sănătate! Doamne, -ajută-ne, ocrotește-ne și ne călăuzește, înspre Sfântă Lumina Ta!

Cu, mereu, aceeași admirativă prețuire și caldă prietenie, frăție întru Duh,

Adrian Botez

Dragă d-le Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru revistă, întotdeauna impecabil realizată și foarte interesantă.

Îndrăznesc să vă trimit câteva dintre volumele mele deja publicate.

Cu toată admirația și prețuirea,

Ionuț Ștefănescu

Mulțumesc frumos pentru revistă și felicitări. La mai multe!

Ștefan Nicolae

Mulțumiri din inimă pentru revista trimisă și felicitări!

Ion Cristofor

Mulțumim pentru mesaj și invitația de a lectura prestigioasa revistă.

Reiterăm aprecierile entuziaste (și desigur bine cumpănite și argumentate) privitoare la aspectul grafic și deopotrivă la nivelul cultural înalt și responsabil al materialelor.

Felicitări redacției și colaboratorilor.

În curând vă pun la dispoziție materialele solicitate.

Mircea Bandac

Cu deosebită considerație. Mulțumesc. E frumos și rotund.

Cu respect,

Aurel V. David

Mulțumesc pentru revistă! Ce surpriză plăcută *Semnul lui Coșbuc*... Credeam că apare doar într-un fel de antologie aniversară...

Ecaterina Țarălungă

Bună ziua domnule Băciuț,

M-a rugat domnul Ion Crețeanu să vă rog să îmi trimiteți, prin curier, cu plata ramburs, 10 reviste din "*VATRA VECHÉ*" în care a apărut interviul sau.

Valentin Berca

Stimate Domnule Băciuț,

Vă mulțumesc pentru revista (7/15) și pentru cea de a patra parte a articolului despre Wilhelm Rudow.

Cu cele mai bune gânduri,

Horst Fassel

Bună ziua, domnule Băciuț, Mulțumesc pentru trimiterea on line a revistei și, mai ales, FELICITARI pentru realizarea ei.

Vă trimit un interviu cu poetul Slavco Almăjan, fragment ce va face parte din proiectatul volum *Azi despre ieri* (de fapt, o serie de volume cu mai mulți interlocutori). Sper să vă intereseze.

Cu aleasă considerație,

Mihaela Albu

Stimate Domnule Băciuț,

Vă mulțumesc și vă doresc tot succesul binemeritat în continuare!

Al Dvs.,

Stelian Dumstrăcel

Mulțumesc, am primit revista, am citit-o cu plăcere.

Felicitări pentru cartea scrisă împreună cu Sângeorzan!

Mă bucur să fiu cu rubrica lângă colegul Cristi Ioan.

Cele bune,

B.U.

Domnule Băciuț,

Vă mulțumesc foarte mult pentru Revistă!

O voi citi, ca de fiecare dată, cu bucurie!

Vă doresc o vară plăcută în continuare,

**Liviu Mătănoanu,
U.S.R.**

Distinse domnule Nicolae,

Azi 31.7.15! am publicat în Ziarul www.radiometafora.ro.

Cu respect,

Octavian Păun

Dragă frate Nicolae Băciuț,

Mulțumesc pentru irepetabilul nr. 7 al revistei, pentru ospitalitate și găzduire. La frig sau în caniculă, ne încălzește sau ne ține răcoare vechea noastră Vatră strămoșească! Ne țină împreună de-a pururi!

N.M.

Domnule Nicolae Băciuț,

Am primit revista *Vatra veche* nr.7/2015, vă mulțumesc!

Un număr realizat, cu multe lucruri interesante, cu opere și autori, o epopee de vară pentru iubitorii de literatură. Cred că există și călătorii literare în această perioadă de an!

Vă trimit un interviu cu Maria-Daniela Pânăzan, autoarea cărții despre poezia religioasă, sper să fie util revistei. Răspunsurile sale sunt încurajatoare și demonstrează că în literatura română există multe lucruri solide! Istoria unor cărți are în spatele cortinei multe lucruri miraculoase!

Aveți libertatea de a edita materialul în modul cel mai convenabil pentru revistă.

Cu drag,

C.Stancu

www.costyconsult.wordpress.com

→

Mulțumesc mult pentru revistă și pentru includerea articolului în bogatul cuprins. Cu deosebită stimă

Aldona Patraș

Felicitări! O publicare... în zori mai mult decât incitantă.

Liviu Apetroaie

Iași

Vă mulțumesc mult, d-nule Băciu! Neobosit și-n timpul verii! Pe canicula asta? Ei, da, noi ne mai răcorim mintea, ideile, cu aceste minunate scrieri de bună calitate, o revistă, pe cinste cu adevărat! Mii de mulțumiri!

Nicolette Orghidan

Felicitări, stimate Nicolae Băciu pentru noua Dv. apariție editorială: „Pretexte și contexte”, menționând, fiind cu gândul la „Vatra veche” nr.8/2015, că:

Am și eu acum pretexte
Multe, chiar vă dau de veste,
De-a trimite poante bune,
„Ce din coadă au să sune”!

Vasile Larco

Stimate domnule Nicolae Băciu,
Tochmai am primit o cronică frumoasă la ultimul volum *Surâsul dintr-o lacrimă*, prima de altfel. O trimit în speranța că într-un viitor număr al revistei *Vatra veche* veți avea un spațiu și pentru ea. E scrisă de o profesoară din București cu care m-am întâlnit la o festivitate de premiere. E primul gând care mi-a venit. Poate nu îndrăzneam dacă nu aș fi primit dimineață mesajul d-voastră. Rămâne la aprecierea d-voastră, eu nu mă supăr. O zi senină și răcoroasă.

Mihaela Aionesei

Bună dimineața!

Mulțumesc pentru darul trimis. Vă felicit pentru acest nou proiect dus la bun sfârșit. Mă întreb când aveți timp de toate astea și-mi răspund tot eu: așa respirați! Scriind!

Nu am citit toată cartea, dar vă felicit pentru aceste „Pretexte și contexte” - o carte care va rămâne un reper în istoria literară cu siguranță, pentru că ea cuprinde o serie de evenimente și personalități importante ale acestui timp. Mi-a plăcut mult de tot faptul că nu ați uitat să-i pomeniți pe cei plecați dintre noi, o dovadă de recunoaștere și respect, și mai mult, că ați vorbit despre diferiți autori recunoscându-le talentul. Să știți că nu oricine are capacitatea de a recunoaște asta. Numai firile nobile și altruiste pot dăru și se pot dăru cu atâta dragoste. Respectele mele pentru tot ce faceți. Și un mic secret: sunt puțin invidioasă pe d-voastră că l-ați cunoscut pe Nichita Stănescu, mă consolez cu gândul că peste ani și ani și alții vor fi invidioși pe mine că am autograf de la d-voastră, fotografii, înregistrări, cărți... Ei, domnule Băciu, este o mare onoare pentru mine că v-am cunoscut, poate mulți încă nu realizează

Franco Giannelli, LA BREZZA / BRIZĂ (ulei pe lemn)

asta și se umflă în pene pe care nu le au. D-voastră ați făcut și faceți istorie în Mureș! Să vă țină Dumnezeu sănătos să puteți duce la capăt toate proiectele, pentru că sigur mai aveți!

*Despre articolul despre USR, nu pot decât să felicit autorul pentru curajul de a scrie... După câte s-au întâmplat în ultimul an, pentru mine este o mare dezamăgire, dar sperăm să se schimbe ceva cândva. Mulțumesc și pentru invitația și programul Festivalului de carte. Măine voi ajunge și eu, astăzi nu pot. Sănătate și gânduri bune!

Cu prețuire,

Mihaela Aionesei

Aseară am terminat antologia de citit. Am colindat cerul și pământul și m-am încărcat de frumos. Vă felicit! Este o carte care merită să stea alături de nume mari și sper ca timpul să-i acorde distincția pe care o merită.

Citind fișa bibliografică m-am simțit cât o umbră de furnică și în același timp binecuvântată. De ce? pentru că, domnule Băciu, e mare lucru să rămâi om, să știi să te cobori la nivelul fiecăruia, să nu uiți că ai fost începător în toate până când Dumnezeu și viața, munca și perseverența ți-au dat un loc binemeritat... Cunosco oameni din lumea literară care, pe cei ca mine, îi tratează ca pe gănganii sau nici măcar atât și e trist. În fața celui de Sus, toți suntem oameni și atât.

Vă respect cu atât mai mult acum că știu ce om valoros sunteți, (știam și până acum, dar nu știam tot), dar ați rămas modest și om!

Susținerea d-voastră mă onorează. nu pot decât să mă înclin precum firul de iarbă în fața unui arbore cu fructe rare.

Să-mi iertați explozia de sinceritate

Cu prețuire,

Mihaela

Domnule Nicolae Băciu,
Urmăresc cu oarecare consecvență formatele on-line ale revistelor mai mult sau mai puțin literare. Mulțumesc pentru *Vatra veche*. E o revistă care se străduiește să păstreze o anume ținută literară și lingvistică. Meritați aprecieri. Aștept și numerele următoare, cu interes!

**Adrian Costache,
București**

Vatra veche se poate citi și la adresa:
http://issuu.com/emanuelpope/docs/vatra_veche_7_2015

e-manuel

<http://citordeproza.ning.com/>

Portalul Republica artelor -
<http://www.netvibes.com/citor-de-proza>

Dragă Dle N.B.,

Mulțumim pentru revistă. Eu transmit astfel, electronic, câtorva prieteni chinezi care știu limba noastră. Dacă sunt fonduri, vă rog să o trimiteți și prin poștă, pentru Biblioteca icr. Cu prietenie,

Constantin Lupeanu 鲁博安

Directorul ICR Beijing 罗马尼亚文
化中心主任

Stimate domnule Băciu,
Vă mulțumesc pentru revistă. V-am trimis mai demult o recenzie intitulată "Transilvania pe unguște". Aș vrea să știu dacă o rețineți sau nu.

Numai bine,

Mihaela Mudure

Domnule Băciu, vă mulțumesc pentru Revistă, cu rugămintea de-a ține seama că noua mea adresă de mail e următoarea (...) la care aș dori să pot primi în continuare *Vatra veche* pe care o conduceți cu atâta pricepere,

Vă doresc mult bine,

Doina Curticăpeanu

Frățioare,

Nu îți poți închipui ce bucurie mi-ai făcut. Cuvintele de mulțumire pentru darul împlinit sunt atât de puține.

Dintre ele, aleg doar un gând-promisiune: PROMIT CĂ ÎȚI VOI STA CONSTANT ALĂTURI, în orice împrejurare în care spiritul este dator să se întâlnească cu spiritul.

Cu iubire, urându-ti răcoare verii, te îmbrățișează.

Traian

Stimate Domnule Băciu Nicolae,
Mulțumesc pentru revista. Mai demult, ați promis că o să-mi publicați și mie niște poezii. Dacă mai rămâne în picioare acest lucru, vă rog scrieți-mi și vă trimit niște tangouri
Cu stimă,

Nicu Doftoreanu

Domnule Băciu, bună ziua!

Doresc să vă mulțumesc pentru privilegiul pe care mi-l oferiți - cu aceeași generozitate cu care faceți să prospere aceasta revistă - de a reînnoa contactul cu vechiul și noul din cultura românească. De la Paris, cu deosebită stimă,

Mariana Cojan Negulescu

www.negulescu.fr

Distinse domnule Nicolae,
Azi, 31.7.15, am publicat în ziarul www.radiometafora.ro

Cu respect,

Octavian Păun

Dragă poete,
Îți mulțumesc pentru publicarea atât de promptă a poemului meu. Îți trimit un scurt articol despre cartea profesoarei Rodica Lăzărescu, pe care o știi. M-aș bucura să-i faci loc în revistă. Merită.

Cu prietenie,
Nicolae Dan Fruntelată

Este super revista, mulțumim!

Dorin Ivan

Vă mulțumesc mult, domnule Băciu! E o bucurie de fiecare dată când îmi trimiteți revista. Vă transmit cele mai sincere felicitări, numai gânduri bune și sănătate! PS. Vă trimit câteva poeme din volumul în curs de apariție - *Solzii negri ai timpului alb*, în eventualitatea în care decideți să publicați ceva din materialul atașat.

Cu drag,

Mihaela Oancea

Domnule Nicolae Băciu,
Salutare din Valea Jiului. Am primit de la prietenii revista *Vatra veche* nr. 7. Mulțumesc pentru găzduirea cronicii dl. Iulian Chivu despre *Odette*, apoi pentru publicarea poemelor Ralucai Pavel. Dar v-am trimis un text despre *Repetabila povară* a lui Păunescu, scris când a apărut cartea, și... și o cronică a lui Daniel Marian despre... Nu le-ați primit?
Toate bune,

Dumitru Velea

Stimate domnule Băciu,
Sunt Gabriela Gențiana Groza, locuiesc în Cluj-Napoca, sunt membră USR. Citesc cu interes revista pe care o editați și pe care am primit-o azi spre lectură. Vă felicit pentru conținutul și detaliile publicației. Eu compun, printre altele, poeme în stil nipon. (Am primit un premiu în Japonia în anul 2000). Vă trimit câteva poeme recente. Ar fi o onoare pentru mine să apar în publicația dumneavoastră.

Cu stimă deosebită,

Gențiana Groza

Mulțumesc din suflet pentru REVISTĂ,
Am onoarea,

Vasile Mesaroș

Vă mulțumesc! O lectură, cu adevărat, plăcută.

Mă așteptam să găsesc și rezultatele concursului de poezie religioasă "Credo". Probabil nu s-a definitivat...

Toate cele bune,

Florentina L.D.

Gratitudine, felicitări și pentru "Pretexte și contexte",

Cu salutări scriptojunimiste,

L.V.

Vă rămân recunoscător să-mi trimiteți revista în format electronic. O citesc cerând-o de la prietenii și mi-e teamă că am pierdut vreun număr.

Cu mulțumiri,

Ioan Dănilă

Dragă Domnule Nicolae Băciu,
Iar mi-ați dat oleacă de lucru cu *Vatra veche* nr. 7. Am citit-o, și de data aceasta, cu multă plăcere. Vă mulțumesc!

Acum vă trimit o scurtă recenzie de carte. Dacă "merge", dați-i drumul, rogu-vă.

Cu mulțumiri și urări de bine,

Aurel Podaru

Mulțumesc frumos. Multă sănătate și putere de muncă să poți continua...

Te îmbrățișez,

Mircea

Franco Giannelli, ARGENTO VIVO / ARGINTUL VIU (ulei pe lemn)

Stimate Domnule Nicolae Băciu,
Vă mulțumesc pentru revistă. E un număr excelent, cu articole deosebit de interesante, care bucură sufletul. Vă felicit și vă doresc mult succes în continuare!

Daniela Pănăzan

Mulțumiri sufletești pentru noul număr al revistei!

Ștefan Doru Dăncuș

Mulțumesc, voi ceti cu interes!

Nicu Sava

Vă salut cu mult respect!

Mulțumesc pentru revistă și felicitări pictorului pe care îl prezentați.

Numai bine!

Chifu

<http://www.chifusculture.ro>

Stimate Domn, respectele mele, împreună cu sincere mulțumiri că m-ați inclus. Ca totdeauna, frumoasă revistă!

Mă întrebam cum merge volumul planuit despre Exilul Românesc? Vă rog să nu ezitați dacă aveți nevoie de orice.

Cu cele mai alese sentimente,

Milena Munteanu

Bună ziua și bune să vă rămână inima și gândul!

Un dar frumos acest număr, la care ați trudit, ca să ne ajungă ca de obicei, în timpul convenit, în vreme ce noi ne boierim în „vacanță”...

De la bun început remarc interviul realizat de Daniel Mișu, cu Adam Puslojic, flancat de prima parte a unui studiu aparținând lui Ion Păchian-Tatomirescu, dedicat poeziei aceluiași poet-frate de cruce cu Nichita Stănescu; și pe care Eugen Simion îl portrețizează memorabil:

«O față tragică, bărbătească, încercând, parcă, să se regăsească după un dezastru... Între timp, omul care plânge în gând și are față tragică și dârză și-a lăsat o barbă de călugăr himalaian și-l plânge în poeme pe prietenul său dispărut, ca Ghilgameș pe Enchidu în celebrul poem sumerian.»

Ne aflăm, iată, în miezul unei istorii literare vii și a unei prietenii exemplare, asemenea celei devenite mitice, din poemul lui Ghilgameș, atât de iubit de Nichita Stănescu.

Vă felicit pentru inițiativa admirabilă de-a dedica lui George Coșbuc un serial, finalizat cu un volum aniversar ce va fi lansat în 20 septembrie 2016! Este unul dintre gesturile care pot contracara o realitate rușinoasă, revoltătoare, antinațională, pe care o prezentați și d-voastră în articolul-argument intitulat „COȘBUC – 150”: „La o jumătate de veac de la centenar, după o prezență consistentă în manuale și în bibliografia școlară, această nouă aniversare îl găsește pe autor aruncat în debaraua literaturii, cum i-ar plăcea unui măcelar de istorie literară, care l-a aruncat acolo până și pe Eminescu.”

Și, din același Argument: „Probabil că îngropată fiind agricultura românească, trebuia îngropat și „poetul țărânimii”, falsă etichetă aplicată unui autor de calibrul academic, traducător din opere celebre, om al veacului său, având nu doar sentimentul istoriei, ci căutând și sensurile mitologice ale acesteia.”

Studiul cu care începe serialul, „Semnul lui Coșbuc”, scris de Ecaterina Țărâlungă, dă tonul pentru cele ce-l vor urma: „Cum îl înțelegem astăzi pe George Coșbuc ca semn, care este esența lui pentru noi după 150 de ani de la naștere?” Foarte bine aleasă pentru „Antologie...” neuitata „Poetul”!

Încă o dată, felicitări! Succes celor ce se vor alătura inițiativei d-voastră!

De văzut, de asemenea, Anchetă “Exilul românesc”, Convoorbiri duhovnicești, interviuri și dialoguri, prezentările de cărți! Un (alt) număr admirabil!

Cu stimă,

Sânziana Batiște

P. S. Întrucât serviciul Clicknet urmează a fi desființat, vă rog să folosiți pentru corespondență noua mea adresă: (...)

Bună Ziua! Am fost la Congresul mondial al tatarilor de la Ankara. Articolul de fond l-am scris în tatară, traducerea v-ar interesa? Apoi, m-a bucurat onorarea creațiilor noastre de către Biblioteca Națională a Turciei, care vrea să intre în posesia cărților mele, deci și poeziile dv. vor ajunge la Ankara. Revin cu mulțumiri pentru numărul recent al revistei *Vatra veche*, întreb dacă ați primit revista EMEL ȘI CARTEA IERTĂRII (sper că am scris adresa corect), întreb iar dacă veți publica recenzia mea cu Diana Bîlea. Cu stimă!

Güner Akmolla

Multumim mult pentru „Vatra veche”! - Prospețime în răsfoirea paginilor de istorie literară și observare atentă a evenimentului cultural contemporan...

Carmen Sima

Bună ziua domnule Băciuț,

Vă mulțumesc pentru reviste. Le-am dat dlui Crețeanu.

M-aș bucura să găsim o clipă de liniște să stăm de vorbă. Poate împreună și cu dl. Valentin Marica. Eu urmează să mai ajung în Tg. Mureș, cred că până la sfârșitul lui august. Am niște proiecte la Aeroport. Cu stimă,

Valentin Berca

Mulțumesc. Cu totul deosebite - lucrările lui Radu Anton Maier. Felicitări.

V.F.

Am primit revista și vă mulțumesc. Interesantă ca întotdeauna.

Vavila Popovici

Bună ziua! Vă mulțumesc pentru că îmi trimiteți *Vatra veche*! O citesc, dar nu am mai trimis nimic de multă vreme. Facebook-ul îmi răpește mult timp, dar voi reveni.

Maria Tirenescu

Vă mulțumesc că îmi dați ocazia de fiecare dată, să fiu părtașă cu sufletul la dialogurile literare și, la poveștile poezilor prin prisma poeziilor scrise de ei în revista *Vatra veche*! Fidelitate,

Katalin Cadar

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,

Vă rog să primiți, și de această dată, felicitările mele sincere pentru excelența Dumneavoastră revistă „Vatra veche”, ce nu-și dezmințe tradiția nici la acest ultim număr, pe care l-am citit cu multă plăcere.

Vă doresc în continuare o... vară literară la fel de fierbinte.

Cu toată prietenia și prețuirea,

Stan V. Cristea

Stimate Domnule Băciuț,

Încurajată de receptivitatea Dv. și de permanenta preocupare pentru promovarea frumosului și adevărului, în largă accepțiune, îndrăznesc să vă trimit recenzia unei cărți interesante, lăsând la latitudinea Dv. publicarea ei.

Vă doresc sănătate și puterea de a continua frumoasa Dv. muncă, cu realizări apreciate și folosite de multora dintre noi.

Cu deosebită considerație,

Livia Fumurescu

Mulțumesc frumos pentru revistă.

Templu de Cuvînt. Intri în el și nu-ți mai este dor de alte... cuvinte!

De pe mal de Prut, fluturând din inimă,

Traian Vasilcău

Primită și citită, ca de obicei, cu mare plăcere. Felicitări!

Cu stimă,

M.B.B.

Stimate domnule Băciuț,

Încă o dată felicitări pentru minunata revistă *Vatra veche*.

Conform dorinței și invitației dv, cu o oarecare întârziere (motive tehnice, electronice și nu numai) încep să vă trimit materialele de care am ...făcut vorbire.

Am încercat o relativă selecție. Ele se află pur și simplu într-un *Folder* anume, alături desigur de altele de aceeași factură.

În funcție de intențiile dv. le veți folosi ca atare. Unele, în mod firesc, păstrează ...parfumul epocii. Ca și în atâtea alte cazuri din această categorie...

O să vă parvină pe rând...în funcție de *Megabaiții* respectivi.

Fie în *Transfer.ro* fie în mesaje normale de tip *E-mail*. Nu sunt prea priceput, dar sper să mă descurc.

Din start vă rog deci să fiți îngăduitor și chiar binedispus...acolo unde este cazul.

O să comentăm bănuiesc fiecare etapă... ca să eliminăm posibilele greșeli de... transmitere.

Cu aceleași sentimente de prețuire deosebită.

Mihai Bandac

Bună ziua, sunt Florina Zaharia, consiliera dlui președinte al CJ Galați, Nicolae Bacalbașa.

Dl președinte dorește să vă trimită câteva cărți și o scrisoare.

Vă rog să-mi dați o adresă a dvs. și un număr de telefon.

Și mulțumim pentru revista pe care o citim online în fiecare lună!

Florina Zaharia

Stimate domnule Nicolae Băciuț,

În fiecare lună revista "Vatra Veche" îmi oferă momente plăcute de lectură și îmbogățire a culturii personale. Mulțumesc din toată inima și sincere felicitări!

Cu alese gânduri de bine,

Prof. univ. dr. Dumitru Acu

Scrisesem prea mult în mesajul trecut, am lăsat două comentarii pentru mai târziu.

M-am bucurat foarte mult de recenzia făcută de d-l Cornel Galben volumului de poezii "Călătorie pe un ciob de stea" de Cristina Ștefan. Felicitări poetei, dar și cronicarului.

Cât despre Articolul "Integritatea poeziei" al d-lui Dumitru Istrate Rușețeanu, l-am

**Franco Giannelli, VOLO / ZBOR
(ulei pe lemn)**

găsit foarte interesant. Poeziile citate în articol din volumul "Bolnav de poezie" de Ioan Vasii sunt bine alese și comentate. Afirmatia însă privitoare la poezii tineri, făcută la stilul general, e insultătoare. Sunt mulți tineri poeți extrem de talentați și, să-mi fie cu iertare, nu sunt de acord cu insulta generală adusă tinerețului. Iată ce spune d-l Rușețeanu: "*Din păcate, tineretul nostru creator înghesuie între paginile cărților pe care le concep cu ușurința cu care jucau șotron, resturi de gândire ce ar trebui aruncate la gunoi, deoarece atunci când deschizi o carte de versuri nu trebuie să simți de parcă la we n-ai fi tras apa.*"

Dacă sunt asemenea cazuri de poezii, poate că ar trebui menționate concret, nu lăsată o pată neagră peste toată creația tineretului.

Cu stimă,

VPL

Canada

N.Red. De acord, etichetările, generalizările sunt neavenite, păguboase, dincolo de injustiția lor. Dar și „dreptul la opinie” își are păcatele sale, adesea de neiertat.

Mulțumesc frumos! Bucuria a fost/ este mare! Rugile/poeemele mele au fost premiate! Efortul, dăruirea să vă fie răsplătite de bunul Dumnezeu!

Aș fi onorată să îmi regăsesc poemele și în paginile revistei *Vatra veche*!

Cu stimă,

Ec. Camelia Cristea

Domnul Nicolae Băciuț

Vă mulțumesc din suflet pentru această veste care mă mobilizează și obligă în același timp să continui în a mulțumi cerului pentru binecuvântări, pentru harul revărsat în cuvinte asupra noastră. Vreau să vă spun că am început târziu să scriu și am început cu poezie religioasă, adică de acolo unde toți cei care scriu vor ajunge la un moment dat după căutări și căutări prin diverse forme, genuri. Credința, speranța, iubirea, sunt firul roșu care străbate tot ceea ce scriu, gândesc și mă străduiesc să înfăptui.

Cum bine spuneți Dvs. *Nu noi alegem cuvintele, cuvintele ne aleg cel mai adesea pe noi. Sub fiecare cuvânt se găsește iertarea*, atât de aproape de ceea ce și eu gândesc într-un fragment, un laitmotiv care se regăsește pe pagina mea de autor în toate antologiile de poezie: *Vine o zi când cuvintele singure te caută și se lasă mângaiate de mâna ta, de vorba ta prin rostire sau de gândul din care și incolțesc. De teamă să nu le pierzi, să nu le uiți, să nu rămână prăfuite undeva, le aduni cu grijă, le pui aripi și le dai drumul să ajungă la toți cei care, ca și tine, nu pot trăi fără frumosul din ele.*

Încă o dată vă mulțumesc, felicit pe toți câștigătorii, asemeni pe Dvs, pentru revista pe care o realizați cu atâta dăruire, divers și complet. Locul trei în acest concurs se alătură altor câtorva premii →

obținute la poezie, eseu, recenzie de carte și mă încurajează să particip și la alte concursuri, iar văzând acum recunoașterea autorilor prin volume, să încep să-mi tipăresc volumele care așteapă la sertar (începusem să cred că nu este important). Într-o lume atât de grăbită și dornică de senzațional, acestea sunt oaze binecuvântate, fără ele am fi mai sărăci, cine știe, triști sau singuri.

Doamne Ajută, și Numai bine!
Cu stimă,

**Ana Urma
Vaslui**

Bună ziua, stimată domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru înștiințarea trimisă prin acest email și vă felicit pentru tot ceea ce realizați în slujba acestei națiuni. Este o mare onoare și bucurie să aflu că juriul a apreciat modestele mele creații și că numele meu se regăsește pe lista câștigătorilor acestui concurs. Mi-ar fi plăcut foarte mult să ajung pe meleagurile dvs., cu ocazia festivității de premiere, chiar aș fi venit cu mare drag, dar, din păcate, eu nu am fost înștiințată decât acum, prin emailul trimis de dvs.

Dar să ne țină Dumnezeu sănătoși și, poate, cu altă ocazie, vom avea șansa de a ne întâlni, în cadrul unei ediții viitoare.

Vă mulțumesc încă o dată și, dacă este posibil acest lucru, vă rog să binevoiți a-mi trimite diploma care atestă premiul oferit, dacă e costisitor prin poștă, măcar aici în email. O voi printa și o voi păstra cu drag, ca pe o amintire de suflet, dovadă clară că Dumnezeu nu ne-a dărui întâmplător această existență. (...)

Închei aici, mulțumindu-vă anticipat și dorindu-vă din tot sufletul multă sănătate și numai bine.

Cu respect și considerație,

Mariana Eftimie Kabbout

Vă mulțumesc mult pentru veștile frumoase din mailul primit de la d-stra. Mă bucur mult că în țara noastră se mai întâmpă lucruri atât de frumoase, ca întâlnirea de la Lăpușna.

Bineînțeles, mă bucur că printre cei premiați la acest deosebit festival am găsit și numele meu, la mențiuni.

Este o deosebită onoare pentru mine și o mare încurajare pentru a continua, deși am văzut că poezia cu temă religioasă nu prea e căutată la noi.

Dar acest festival pe care l-ați organizat mă ajută să cred că pot exista și schimbări în bine.

Vă mulțumesc pentru ceea ce faceți pentru sufletul românesc și mă rog lui Dumnezeu să vă dea multă sănătate, har și binecuvântare în tot ceea ce veți întreprinde în continuare.

Vă mulțumesc, de asemenea, că mi-ați trimis prețioasa revistă pe care o conduceți.

Cu multă prețuire,

Pavel Mariana Florica

Vă mulțumesc, din suflet, pentru această veste minunată!
cu respect,

Any Drăgoianu

Doamne ajută! Vă mulțumesc din suflet pentru premiu! Sunt extrem de bucuroasă, mi-ați făcut o mare surpriză, văzând câte nume importante au luat premii.

Cu respect,

Lilioara Macovei

Domnule Nicolae Băciuț,

Mulțumesc cu inima, inclusiv și mai ales pentru găzduirea lirică din Vatră..., mă bucur să am prilejul (privilegiul) lecturii unui asemenea rod al pasiunii, elevației și frumuseții culturale și vă doresc repetabile împliniri.

Nicolae Rotaru

Superbă revistă!

Mult succes în continuare!

Cu stimă,

Lilioara Macovei

Stimate domnule Băciuț,

Vă mulțumesc pentru numărul 7 al revistei Vatra veche.

Vă trimit, atașat, forma finală a unei "încercări" pe marginea volumului Dvs. CINZECI ȘI CINCI, pe care l-am citit cu mare plăcere. Vă rog să vă uitați peste el, poate mai e ceva de adăugat/ de eliminat/ de corectat (de regulă, nu public materialele despre scriitori fără acordul lor).

Deși profesor de literatură, nu sunt critic, mai degrabă un cititor înrăit, iar ceea ce scriu pe marginea cărților sunt mai degrabă eseuri la nivel ideatic/ semnificativ.

Cu mult drag, dorindu-vă numai bine,

L. Daradici

(Nu m-am gândit încă unde să public materialul, poate n-ar trebui în *Vatra veche*, dar mai e timp să iau o decizie în privința aceasta).

Mulțumesc și pentru acest număr remarcabil 7, al revistei *Vatra veche*. O aștept cu plăcere, de fiecare dată, și afirm că este la înălțimea exigențelor Dv. Felicitări!

Mara P.

Draga domnule Băciuț,

Vă mulțumesc pentru ultimele numere ale revistei! Ne oferiți, mereu, o lectură plăcută.

Vă trimit atașate câteva poezii din ultimul volum (*Tăceri*, 2014) pentru un număr viitor.

Cu cele mai bune urări,

Aurora Ștef Ciucă

Stimate domnule Băciuț,

Doamna Monica Săvulescu Voudouri mi-a transmis, în urmă cu câteva zile, revista dvs., deosebit de interesantă. Ca urmare, v-a trimis un grupaj de poezii semnat "Silvana Depounti". V-aș ruga, în cazul în care le veți publica, să apară semnate Silvana Todea Depounti. Tatăl meu este din Oarba de Mureș. E ca o întoarcere pe

Franco Giannelli, DOLCI SENTIERI / CĂRĂRI LINE (detaliu, ulei pe lemn)

meleagurile străbunilor. A fost o scăpare a mea. Vă mulțumesc.

Cu respect,

Silvana Todea Depounti

Stimate domnule Băciuț,

Vă mulțumesc, am primit revista, elegantă și bogată ca de obicei. Așa cum, sunt sigur, vor fi și numerele care vor veni și acum înainte.

Sper că ați primit „amintirile... mașinii mele...”, cum sper că-mi veți da un răspuns la întrebarea dacă să vă mai trimit niște versuri „mai tari”... sau să le las pe altă dată... Vă doresc sănătate, condei sprinten și... neodihnă, cu har!

Cu veche considerație,

George L. Nimigeanu

Bună Ziua! Onorată și măgulită la remarcă" ați apărut în rev. "Vatra Veche", editorial impus prin valoare literar-artistică pe scena culturală a României, m-am autofelicitat pentru volumul bilingv al d-lui Nicolae Băciuț "Despărțirea de înger // Melekten ayrılmaq" care, în luna septembrie va face parte din patrimoniul cultural-universal al Bibliotecii Naționale Turce din Ankara. De asemenea, nu pot decât să bucur cititorii din celălalt capăt al țării, cu evocări de la țărnul mării...

Güner Akmolla

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc, și de data asta, pentru bucuria pe care mi-ați produs-o, expediind numărul 7/2015 din "Vatra veche". Este o publicație bine gândită și realizată, care îmi produce multe momente de încântare sufletească, atunci când deschid calculatorul. Felicitări sincere și urări pentru o vară normală.

Prof. univ. dr. Iacob Mârza

Dragă Nicu Băciuț,

Ai toată prețuirea mea pentru ceea ce scrii și realizezi prin minunata revistă de la Mureș. Nu te lăsa! Mă rog la Domnul să-ți păstreze energia și entuziasmul.

Ce noutăți ai? Citesc cartea Veronicăi Lerner pe care știu că ai "nășit-o" cu rezultat excelent. Bună idee! Am vizitat-o în vara aceasta la Toronto pe Veronica.

Eu scot în colaborare cu Marin Diaconu o nouă carte intitulată *Radu Stanca - profil spiritual*. Dar nu este singura, ci public un interviu cu ultima muză a lui Blaga, carte gata să apară. →

Insemnările unui jurnalist bătrân
**Universitatea Populară de Vară
„N. Iorga”, Vălenii de Munte**
Când vom vedea și tineri
printre cursanți?

(...) În aceeași zi am avut, însă, și o bucurie: scriitorul Nicolae Băciut, director al Editurii „Nico” și redactor șef al revistei „Vatra veche”, ambele din Tg.Mureș, a urcat la tribună, de unde s-a adresat cursanților, în majoritate oameni de vârstă a treia, lucru care va fi remarcat și de către domnia sa: „Am venit aici, la invitația generoasă a dlui prof.Constantin Stere, director general adjunct în Ministerul Culturii, ca urmare a faptului că, amândoi, am simțit nevoia că la aceste cursuri trebuie să fie invitați și tineri, cât mai mulți tineri, ei fiind cei care pot face realizabile visurile și idealurile românilor. Văd că în sală sunt, în majoritate, cursanți de vârstă mea, așa că nu trebuie să ne supărăm și să predăm ștafeta tinerilor. Universitatea „N.Iorga” are, cu siguranță, nevoie de o infuzie de tineri patrioți entuziaști și am înțeles de la dl Stere că va avea în vedere acest lucru pentru edițiile viitoare ale Universității de la Vălenii de Munte.”

Decamdată, unul din cele două cena-

cluri literare care-mi poartă numele, înființate la Brăila și Tg.Mureș, vă va prezenta un frumos moment liric. Este vorba de Cenaclul „Nicolae Băciut” din Brăila, condus de dna prof. dr. Gabriela Vasiliu, compus din elevele Cristina Terente - care, în 2013, a debutat cu un volum de versuri, „Anatomie în ploaie”, Irina Anghel, Alina Jalbă, Teodora Mazilu și Mihaela Irimia. De remarcat faptul că cenaclul din Brăila are și o revistă proprie, „Cuvântând” și este partener al Festivalului Național de Creație „Ana Blandiana”, ajuns la ediția a III-a. Există, deci, dragi prieteni, în țara noastră, și copii preocupați de lucruri serioase. Pe asemenea tineri, care nu frecvetează zilnic cluburi sau baruri, trebuie să-i stimulăm și să-i integrăm în treburile cetății.

Și despre Cenaclul C.N. „Ilarian Papiu” din Târgu-Mureș, coordonat de prof. Luminița Boboc, pot spune lucruri deosebite. Pentru că văd că printre dvs sunt mulți basarabeni, față de care fac un gest de reverență, povestindu-vă despre un remarcabil moment poetic petrecut recent la Reghin. Acolo, la întâlnirea cu un grup de copii din Basarabia, am avut un recital poetic, cu poeme de Grigore Vieru. Ei bine, spre surprinderea mea, copiii au murmurat în cor, împreună

cu mine, versurile acestui mare poet basarabean, semn că ei cunosc bine versurile lui Vieru. De altfel, trebuie să vă mai spun că marele poet a venit de mai multe ori la Tg. Mureș, unde a scris cele mai frumoase poezii despre Transilvania, versuri puse pe muzică și difuzate la Radio Tg.Mureș. Iată una dintre ele: „Aici se păstrează toate urmele lui Dumnezeu./ Aici fratele e pururea frate, la ușor și la greu / Aici e familia sfântă, neuitați cei din mormânt./ Aici de iubire se cântă și totu-i legământ./ Transilvania, Transilvania,/ vatră caldă, luminoasă./ Ca litania, ca litania de străveche și frumoasă” (sper că am reținut corect aceste versuri - semnatarul știrii).

(În foto, membrii Cenaclului din Brăila, împreună cu prof. dr. Gabriela Vasiliu și scriitorul Nicolae Băciut).

IOAN POPESCU

Curier

→Te rog să mă ajuti cu un nume de poetă din Macedonia, care a participat ca și noi doi la ediția din 2005 a Festivalului Blaga de la Sebeș-Lancrăm-Alba Iulia. I-am reținut prenumele VANGHELIA, dar nu-i cunosc numele. Era o brunetă cu o șuviță albă de păr, distinsă ca prezentă. L-am rugat pe poetul Ion Mărginean, am alergat la Sebeș, la soția organizatorului Gh. Marin din Sebeș, fie iertat, odihnească-se în pace. Nimeni nu mă poate lămuri ce nume are femeia aceea. Știi tu cumva? Scrie-mi, dacă îți amintești numele ei. Numai bine!

Anca Sîrghie

CONCURSUL DE CREAȚIE POETICĂ „ARON COTRUȘ”

În cadrul programului „Zilelor Revistelor Culturale din Transilvania și Banat”, ale cărui acțiuni se vor desfășura în zilele 13-15 noiembrie 2015, va avea loc și premiarea laureaților **Concursului de creație-poezie - „ARON COTRUȘ”**, la care pot participa tinerii creatori sub 25 de ani, care nu au debutat în volum.

Creațiile lor (8-10) vor fi semnate cu pseudonim și vor fi însoțite de un plic închis, care va purta doar pseudonimul, în interiorul lui găsindu-se următoarele date: numele real, vârsta, adresa exactă, nr. de

telefon la care poate fi contactat, titlurile poemelor trimise la concurs.

Creațiile lor vor fi trimise până la 10 octombrie 2015, pe adresa: Primăria Municipiului Mediaș, P-ța C. Coposu, nr. 3, cu mențiunea : „**Pentru concursul de creație poetică Aron Cotruș**”.

În urma jurizării, cei propuși pentru premiere vor fi anunțați în timp util, pentru a participa la festivitățile „Zilelor revistelor culturale din Transilvania și Banat”, în cadrul cărora li se vor acorda premiile de către reprezentanții revistelor participante.

Organizatorii asigură cazarea, masa și decontarea biletelor de călătorie, precum, și premii în bani, concurenții urmând să fie publicați în revistele care i-au premiat (un concurent putând fi premiat de una sau mai multe reviste).

**Direcția pentru Cultură,
Director Teodor Lucian Costea**

SIMPOZIONUL NAȚIONAL DE LITERATURĂ ȘI ARTE

CONVERGENȚE CULTURALE

Data desfășurării: 2-3 octombrie 2015

Locul desfășurării: Liebling și Timișoara;

I.Ajuns la cea de-a V-a ediție, simpozionul **Convergențe culturale** reprezintă o activitate culturală complexă care implică generații diferite, cercetători ai fenomenului cultural cu viziuni diverse

asupra acestuia. Vor avea loc dezbateri, expoziții și prezentare de carte, evocări.

II. În cadrul simpozionului, va avea loc un moment comemorativ concretizat în dezbateră cu tema: *Personalitatea scriitorului Ștefan Goanță și actualitatea operei sale*. Dacă doriți să vă aduceți contribuția la această dezbateră, pentru documentare, vă putem pune la dispoziție, pe internet, o parte din bibliografia aferentă.

III. Pentru organizarea acestei activități, vă rugăm să confirmați participarea la lucrările simpozionului până la data de **15 septembrie 2015**. Vă rugăm să utilizați formularul de înscriere. Confirmările de participare vor fi transmise prin e-mail la adresele:

fundatiastefangoanta@yahoo.com;

igoanta@yahoo.com sau prin poșta la sediul Fundației, **307245 Liebling nr.969, jud. Timiș.**

Informații suplimentare: Irina Goanță, 0256-396463 ; 0723128019; Maria Nițu – 0769682344; maria_nitu2001@yahoo.com; Nicoleta Mărghitaș – 0743110879; Maria Mihalca – 0763960369; 0746676772;

PREȘEDINTE,

Prof. Irina Goanță

NOTĂ: Se acceptă participarea de la distanță, prin trimiterea lucrărilor la adresele precizate, până la 15 septembrie 2015.

Franco Giannelli

Franco Giannelli își desfășoară activitatea între San Remo și Lucca. În paralel cu viața profesională, începe să picteze încă din anii '60. După studii academice, după multe confruntări cu profesori și experți din lumea artistică, a găsit modul său personal de a picta, mod care îi va deschide o cale în continuă evoluție.

Lucrările sale (ulei pe lemn) sunt inconfundabile prin conținutul lor coloristic, iar consimțământul publicului este pe măsură.

El a expus în Italia, țara sa natală și România, țara de adopție. Lucrările sale se află în colecții particulare din Europa și Statele Unite.

Art-Counseling

Pictura lui Franco în mod deliberat delicată, care uneori te face să visezi, aparent repetitivă, este calea aleasă prin care el oferă posibilitatea transformării spectatorului într-un subiect perceptiv activ și empatic. În continuarea percepției poate veni plăcerea, judecata de valoare...

Franco nu este în căutarea unui standard cultural, dar lansează mesaje de interes primar referitoare la conservarea actualizantă a mai multor patrimonii esențiale pentru evoluția umanului: natura și tradițiile populare. Subiectele sale dezvăluie o sensibilitate puternică, modul în care echilibrează culorile calde și reci indică latura sa afectivă, clară și evidentă, susținută de o dinamicitate și de o activare mai mult interioare. Vântul, prezent uneori în lucrările sale, devine aer mângâietor, însoțește blajin orice persoană care se apropie de pictură.

Alegerea florii și a peisajului nu e banală, dimpotrivă, subliniază creativitatea și complexitatea gândirii lui, deoarece aceste „personaje” sunt reprezentări care sunt deasupra oricăror tribulații omenești, păstrându-și suavitatea „morală”. Floarea, spre deosebire de ființa omenească, e personajul pur, lipsit de ambiguitate, necondiționat de vicii, doar cu o unica tendință, aceea de a aspira la propria naturalețe dictată de habitatul său, de lumina momentului și de prezența altor ființe.

Dacă omul a separat de multe ori cerul de pământ, floarea/natura au

menținut fidelitatea față de unirea acestor două mari entități. Pictura lui invită la intimitate, dimensiune mai puțin cunoscută astăzi, în care totul este industrie, în care interesul egoist economic invadează masele. Subiectele sale demonstrează o personalitate delicată, rezistă înaintea ochiului spectatorului fără să se mimetizeze cu realitatea. Acest lucru destăinuie o inocență conștientă, inteligentă. Invit spectatorii să ajute ca această inocență să devină învingătoare.

Elisabeta Petrescu, counselor

Studii de flori în peisaj s-ar putea numi dacă am vrea să găsim neapărat un gen limitativ care să definească intențiile tematice ale artistului, uleiurile lui Franco Giannelli. Numai că aceste flori-peisaje sau, mai degrabă, peisaje înflorite fac să transpară cu totul altceva. Ele sunt, așa putea zice, poeme metafizice destinate ochiului – ochiului care visează, întrebă, se frământă, plutește pentru o clipă, se retrage, însă revine și se regăsește într-un orizont care îi este parcă mereu familiar dar și mereu surprinzător, un orizont, de fapt, în permanentă schimbare. Lumina soarelui învăluie discret, adieri de pulberi fine se aștern inspirând liniștea serilor lungi de vară. Alteori aceste peisaje-poeme evocă ritmul secret, imperceptibil al naturii, foșnetul, muzica interioară la care visăm privind unduirea florilor în bătaia vântului ori, dimpotrivă, arul evocator al esențelor.

Costin Tuchilă - scriitor

Când eram copil, inventam deseori un joc care îmi permitea să las lumea adulților și să găsesc un spațiu doar al meu, construit din culori, senzații, fantezii ale minții și ale spiritului. Era un joc foarte simplu, fără reguli sau ținte, căci era de ajuns să întredeschid ochii în fața unui câmp de flori, unei pajiști de maci, într-o seră plină de garoafe și să mă abandonez, să mă pierd în culoare, să mă imaginez ca o parte din tot. Detaliile realității se atenuau și eu mă

simțeam contopit cu lumina, mai aproape de spirit.

De foarte mulți ani, am renunțat la acest joc, dar întâlnirea cu culorile lui Franco Giannelli m-a întors în timp, la acel joc atât de simplu și atât de rafinat, la o aventură a spiritului, care caută simplitatea cu ochii întredeschiși. Tușa lui Franco e gingașă, evanescentă, aproape onirică. A privi lucrările sale e ca și cum ai deschide o ușă spre o lume, care se află departe, peste natura care încearcă să interpreteze, peste detaliul fotografic, peste particularismul realității, într-o dimensiune care este senzație pură. Senzație care distilează esența, care se joacă în căutarea Ființei.

Eugenio Giusti – Associate Professor of Medieval and Renaissance Literature and Culture, Vassar College (Poughkeepsie, New York)

Lucrările lui Franco Giannelli au farmecul discret, profund și suav al naturii, surprinsă în ipostaze unice. Prin culoare, artistul creează stări, nuanțe ale unui vis înflorit, forfota, rezistența, mișcarea „tiptilă”, capriciile, frământarea, raza detrandafir dar și repausul roz. Franco Giannelli surprinde măiestrit simbioza lumii vegetale într-o metaforă a culorii, într-o revărsare de tonuri lirice. Lucirea, zăpușeala, culorile vântului, esența, etericul etc., reprezintă tot atâtea dialoguri scrise sau rescrise prin tușă de culoare. „Personajele” sale, florile, în nuanțe delicate, potențează „melodios” lucrările artistului, așa spune eu, artist al culorii.

Pușa Roth, scriitor

„Protagonista” lucrărilor lui Franco este o natură delicată și solitară, puternic stilizată de pensulă și de suflet, până când devine poezie.

Eleganța stilistică este întotdeauna în echilibru cu emotivitatea care străbate peisajele descrise și propuse cu ajutorul unui limbaj de culori cizelate, aproape toate filtrate printr-o lumină slabă, caracteristică a unor tușe romantice ale naturii, care se întorc la artist grație îndelungatei sale experiențe și care se regăsesc în picturile sale, dar într-o interpretare personală și cu o emoție intensă.

Maria Paola Manzo – assessore alla Cultura del Comune di Pisa

Ceea ce este firav se integrează ușor

Senzația de libertate, de lejeritate, de bunăstare și pofta de viață pe care o simt în plimbările estivale, în munți, o re trăiesc atunci când, pierzându-mă printre amintiri și imaginație, pictez acea lume reală, care mie îmi pare fantastică, fabuloasă, de vis.

Dialoghez cu pensulele și culorile, cu elementele naturii, iar florile pe care le propun dialoghează între ele ca ființele umane care, în ciuda faptului că nu au ochi, gură, urechi, sunt în perfectă armonie între ele, ca și notele muzicale, dansează și insuflă acea bucurie genuină proprie autenticelor grupuri folclorice. Pajiștile montane, grupurile folclorice, încep să dispară încet împreună cu o mare parte din natura înconjurătoare și cu o mare parte din tradițiile populare dintr-o înconștientă lipsă de interes din ce în ce mai generalizată.

Omul modern neagă simplitatea, neagă acele tradiții populare care nu reprezintă un business, neagă poezia, spiritualitatea, distruge binele tuturor pentru a construi pentru sine și pentru grupul său de interese, intră în „luptă” cu semenii săi, sfâșiat de lăcomie, sclav al lucrurilor și al regulilor impuse uneori de autorități îndoielnice. Omul modern, căci despre el este vorba, nu mai este interesat de redescoperirea lucrurilor simple, pe care le abandonează, pentru că nu stănesc interes pentru grupurile care dețin economia și puterea.

Exemplul nobil al Prințului Charles al Marii Britanii care, chiar aici în România, s-a implicat în menținerea specificului comunităților din Transilvania, în încurajarea protejării mediului, ne determină să reflectăm profund, iar acest lucru nu trebuie să rămână un caz izolat.

În Occident, deja devorat de consumism și de un ritm al vieții frenetic, acest lucru, din păcate, nu mai este posibil. Există încă în lumea această oaze de simplitate pe care vă invit să le salvăm.

Art Counseling-ul a fost pentru mine strada prin care am accesat la o nouă conștientizare revitalizantă. Am realizat că simplitatea în relațiile interpersonale, pierdută în Occident în anii '60, din lipsa conștientizării și a resurselor necesare stăvilirii crizei existențiale în continuă creștere, poate fi salvată cu ajutorul recuperării empatiei, armoniei, determinării, serenității, afectivității, câteva dintre calitățile necesare pentru menținerea unei bune și sănătoase relații umane, dar și a realizării unei picturi reușite și mai ales semnificative.

Nu este în firea mea să fiu provocator, de aceea nu prezint pajiști presărate cu bidoane, material plastic, sticle sau construcții deprimante. Articulez mesajul meu cu speranță și optimism, non-violent și mai puțin direct, pentru că eu cred ceea ce spuneau marii înțelepți:

„Ceea ce este calm se menține ușor. Ceea ce nu a apărut încă se previne ușor. Ceea ce este firav se integrează ușor. [...] Acționează înainte de orice; creează ordine înaintea de a fi confuzie.” (Tao Tê Ching)

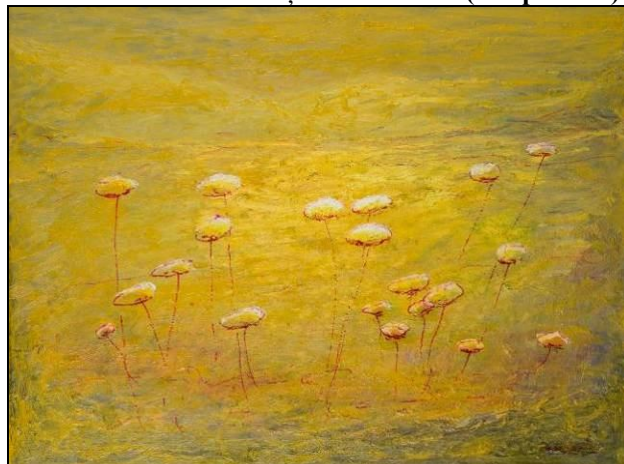
FRANCO GIANNELLI

ESSENZA / ESENȚĂ (ulei pe lemn)

ROSSO DI SERA / ROȘU DE SEARĂ (ulei pe lemn)

ORO / AUR (ulei pe lemn)

OCHIUL CICLOPULUI

Franco Giannelli, FIABA / BASM (ulei pe lemn)

OAMENI ȘI FRUNZE

De ce frunze?

Frunzele sunt atât de complexe. Au atât de multe de spus. Imediat ce primăvara mângâie sufletul naturii, frunzele deschid ochii. Privesc locul în care s-au ivit, stau lipite prin tecă de ramura vieții și încep să-și scrie povestea.

Sunt atât de multe povești, câte frunze.

Pe cât sunt de firave, pe atâta măreție poartă în ființa lor.

Fiecare om se poate regăsi într-o frunză. Se poate uita în jur la copacul vieții și afirma după un studiu îndelungat: „Acesta e frunza mea.” Imediat ce și-a descoperit frunza

ființei sale își poate găsi culcușul pe limbul ce i se deschide ca o planetă uriașă, o planetă a vieții lui, o planetă de-o vară, o vară bogată în lumină și lacrimi de rouă.

După cum este omul, așa este și frunza lui. Unii caută în adâncul fiecărei nervuri seva eternității, se lasă cuprinși de ea și comunică prin pețiol cu Absolutul. Alții mai leneși se lasă purtați de vânt în toate părțile, pe urmă arși de soare și bătuți de ploi nu-și mai găsesc calea, nu înțeleg chemarea sevei către arbore și se pierd în deșertăciunea unui bob de albastru.

De ce oameni?

Sunt atât de delicați și ascund atâta mister. Se ivesc ca frunzele pe ram. Privesc în zare după colțul vieții și atunci când consideră că i-a descoperit lumina aleargă spre el o vară, se-mpiedică-n soare, în lacrimi și vânt, se usucă de dorul eternității văruidu-și casa sufletului cu otrăvurile toamnei ca mai apoi să se agațe cu disperare de ultima scâteie prin care poate comunica cu ramura veșnică pentru a învinge clipa întunericului.

Oameni și frunze, licurici de-o clipă ce încearcă să rupă plasa întunericului pentru a găsi răsăritul eternității.

Omul își calculează aria frunzei sale, își identifică mulțimea punctelor din care fiecare nervură își întinde linia, pe urmă se divizează în mai multe pătrate pe care le înmulțește cu suprafața finită a unui semn. Într-un final, încearcă să-și umple fiecare pătrat cu nectar și ambrozie, dar niciodată nu reușește să-și adape sufletul pe deplin, dovadă toamna ce-i mușcă asimetrica ființă și vâlul alb ce-i acoperă ochii pentru totdeauna.

Sunt atâția oameni și frunze. Cu toții se lasă purtați de brațele vântului acestei vieți și vor să ajungă acolo unde lumina sărută ochii întunericului, iar verdele și-a înălțat tron pe albastrul crinului.

ANA-CRISTINA POPESCU

Directori de onoare

Acad. ADAM PUSLOJIC

Acad. MIHAI CIMPOI

Redactor-șef adjunct

VALENTIN MARICA

Redactori:

Cezarina Adamescu, Sorina Bloj, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Vasile Gribincea, Marin Iancu, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak, Vasile Larco, Lazăr

Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Mihaela Malea Stroe, Ioan Matei, Menuț Maximilian, Miruna Ioana Miron, Liliana Moldovan, Cristian Stamatoiu, Gheorghe Nicolae Șincan, Flavia Topan, Gabriela Vasiliu

Corespondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Mirela Corina Chindea (Italia), Flavia Cosma (Canada), Darie Ducan, (Paris), Andrei Fischhof (Israel), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Dwight Luchian-Patton (SUA), Mircea M. Pop (Germania), Raia Rogac (Chișinău), Claudia Șatravca (Chișinău), M.N. Rusu (New York), Ognean Stamboliev (Bulgaria)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Țiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Revoluției nr. 8, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright©Nicolae Băciuț 2015 *Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

